¨Àÿþ {¯ÿÐ¯ÿ ƒß{’ÿ¯ÿ

ଅଜିତ କୁମାର ତ୍ରିପାଠୀ

ଉତ୍କଳୀୟ ବୈଷ୍ଣବମାନେ ଶ୍ରୀଜଗନ୍ନାଥଙ୍କର ସ୍ୱରୂପ ପ୍ରକାଶରେ ଶ୍ରୀଅଙ୍ଗରେ ପ୍ରଣବ ବା ଓଁକାରର ସ୍ୱରୂପ ପ୍ରକଟନରେ ବିଶ୍ୱାସ କରନ୍ତି । ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କ ନାମ ଶୂନ୍ୟମୟ, ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କ ନାମ ପ୍ରଣବରୁ ସୃଷ୍ଟି ଏବଂ ସେଥିରୁ ଚାରିବେଦ ଜାତ ବୋଲି ବିଭିନ୍ନ ଶାସ୍ତ୍ରରେ ସେମାନେ ପ୍ରକାଶ କରିଛନ୍ତି । ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କ ଶ୍ରୀବିଗ୍ରହ ରସଘନମୟ । ସେହି ଶ୍ରୀଅଙ୍ଗରେ ନିତ୍ୟ ରାଧା ଓ ନିତ୍ୟ କୃଷ୍ଣଙ୍କ ଲୀଳା ସଂଘଟିତ ହେଉଛି । ନୀଳାଚଳ ହେଉଛି ନିତ୍ୟ ଧାମ, ନିତ୍ୟ ଗୋଲକ ଯେଉଁଠାରେ ନିତ୍ୟ କୃଷ୍ଣଙ୍କ ଲୀଳା ବିଳାସ ପ୍ରକଟିତ । ଏହିସବୁ କାରଣରୁ ଯୁଗେ ଯୁଗେ ସାଧୁସନ୍ଥ ବୈଷ୍ଣବମାନେ ନୀଳାଚଳକୁ ଆଶ୍ରୟ କରିଛନ୍ତି । ଶ୍ରୀଜୟଦେବ ମଧ୍ୟ ନୀଳାଚଳ କ୍ଷେତ୍ରରେ ହିଁ ଗୀତଗୋବିନ୍ଦ ରଚନା କରିଥିଲେ । ଗୀତଗୋବିନ୍ଦ ଶ୍ରୀଜଗନ୍ନାଥଙ୍କ ମନ୍ଦିରରେ ରଚିତ ହୋଇଥିଲା ।

୧୫୩୫ ଖ୍ରୀଷ୍ଟାବ୍ଦରେ ଶ୍ରୀଜୟଦେବଙ୍କ ବିଷୟରେ ବୈଷ୍ଣବ କବି ମାଧବ ପଟ୍ଟନାୟକ ଲେଖିଛନ୍ତି –

ବିପ୍ର ସେ ଜୟଦେବ ନାମ, କ୍ଷେତ୍ରବରକୁ ଆଗମନ ।
କେନ୍ଦୁଳି ଶାସନ ତା ଗ୍ରାମ, ପ୍ରାଚୀ ନଦୀର ତଟଗୁଣ ।
ନିଆଳି ମାଧବ ସମୀପେ, ଭଗତି କଲା ନାନା ରୂପେ ।
ଶାସ୍ତ୍ର ପୁରାଣେ ବିଚକ୍ଷଣ, କବିତ୍ୱ ମାର୍ଗେ ତାର ମନ ।
ଗୀତ ସେ ରଚିବି ବୋଇଲା, କ୍ଷେତ୍ରବାସକୁ ମନ ଦେଲା ।
ଶ୍ରୀଜଗନ୍ନାଥର ସମୀପେ, ଶୁଦ୍ଧ ସାତ୍ତ୍ୱିକ ମତି ଭାବେ ।
ରଚିଲା ଶ୍ରୀଗୀତଗୋବିନ୍ଦ, ଲଭିଲା ପରମ ଆନନ୍ଦ ।

ବୈଷ୍ଣବମାନେ ମୁକ୍ତି ଅପେକ୍ଷା ଭକ୍ତିକୁ ବେଶୀ ପ୍ରାଧାନ୍ୟ ଦେଇଥାନ୍ତି । ଯେଉଁସବୁ ସାଧୁସନ୍ଥ ଶ୍ରୀଜଗନ୍ନାଥଙ୍କ ପାଦପଦ୍ମକୁ ଆଶ୍ରୟ କରି ନୀଳାଚଳରେ ରହିଥିଲେ ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଶ୍ରୀଜୟଦେବ ଅଗ୍ରଗଣ୍ୟ । ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ନାମକୁ ଭେଳା କରି ନିତ୍ୟଧାମ ନୀଳାଚଳରେ ଯେଉଁ ବୈଷ୍ଣବମାନେ ଶ୍ରୀରାଧାକୃଷ୍ଣଙ୍କଠାରେ ଭକ୍ତି ଅର୍ପଣ କରି କେବଳ ନାମ ଉଚ୍ଚାରଣ କରି ଶ୍ରୀଜଗନ୍ନାଥଙ୍କ ଆଶ୍ରୟରେ ରାତ୍ର ଦିବସ ଯାପନ କରିଥିଲେ ସେମାନଙ୍କର ବର୍ଣ୍ଣନା ବୈଷ୍ଣବ କବି ମାଧବ ପଟ୍ଟନାୟକ 'ବୈଷ୍ଣବ ଲୀଳାମୃତ' ପୁସ୍ତକରେ ଲେଖିଛନ୍ତି, ସେହି ତାଲିକା ମଧ୍ୟରେ ଅଗ୍ରଣୀ ହେଲେ ଶ୍ରୀଜୟଦେବ । ଚୋଡ଼ଗଙ୍ଗଦେବଙ୍କର ଜୀର୍ଣ୍ଣ ଶ୍ରୀମନ୍ଦିର ସଂସ୍କାର ଓ ପୁନଃ ନିର୍ମାଣ ଓ ନୃତ୍ୟ କୀର୍ତ୍ତନ ପରମ୍ପରାର ପ୍ରଚଳନ ଉଲ୍ଲେଖ କଲା ପରେ ପରେ କବି ଜୟଦେବ ଓ ଗୀତଗୋବିନ୍ଦଙ୍କ କଥା ସେ ବର୍ଣ୍ଣନା କରିଛନ୍ତି । କବି ଲେଖିଛନ୍ତି –

ଶ୍ରୀରାଧାମାଧବର ଲୀଳା, ମଧୁର ସ୍ୱରରେ ଗାଇଲା ।
ପତ୍ନୀ ତାହାର ପଦ୍ମାବତୀ, ଗୀତର ତାଳେ ସେ ନୃତ୍ୟତି ।
ରାହସ ନୃତ୍ୟ କଲା ଜାଣି, ନାଟ ସେ କଲାକ ନାଚୁଣୀ ।
ଭଗତେ ଧନ୍ୟ ଧନ୍ୟ କଲେ, ଭଗତି ଭୋଳ ହେଲେ ।

ଏଥିରୁ ଜଣାଯାଏ ଯେ ଶ୍ରୀଜୟଦେବ ଗୀତଗୋବିନ୍ଦକୁ କେବଳ ଜଗନ୍ନାଥ ମନ୍ଦିରରେ ରଚନା କରି ନଥିଲେ, ସେ ଏହି ରାଧାମାଧବ ଲୀଳାକୁ ମଧୁର ସ୍ୱରରେ ଗାନ କରୁଥିଲେ । ରାଗ,

ତାଳ, ଲୟ ରଖି ତାଙ୍କ ପତ୍ନୀ ପଦ୍ମାବତୀ ସେହି ଗୀତରେ ହିଁ ମନ୍ଦିରରେ ନୃତ୍ୟ ପରିବେଷଣ କରୁଥିଲେ । ଏଥିରୁ ସହଜରେ ଅନୁମାନ କରିହେବ ଯେ ଜୟଦେବ ଲକ୍ଷ୍ମଣସେନ ନାମରେ କୌଣସି ବଙ୍ଗ ରାଜାଙ୍କର ଦରବାରର କବି ନଥିଲେ, ନହେଲେ ସେ ପୁରୀସ୍ଥିତ ଶ୍ରୀଜଗନ୍ନାଥ ମନ୍ଦିରରେ ଶ୍ରୀଗୀତଗୋବିନ୍ଦ ଗାନ କରିବା ଏବଂ ତାଙ୍କ ନିଜ ପତ୍ନୀ ପଦ୍ମାବତୀ ସେହି ଗୀତର ତାଳରେ ମନ୍ଦିରରେ ନୃତ୍ୟ କରିବା ସମ୍ଭବପର ହୋଇନଥାନ୍ତା ।

ଏ ଗାନ ଓ ନୃତ୍ୟ ଏତେ ଜନପ୍ରିୟ ହେଲା ଯେ ମନ୍ଦିରରେ ପ୍ରତ୍ୟହ ଏହା ବୋଲାଯାଉ ଓ ନାଚ ହେଉ ବୋଲି ପୁରୀ ଗଜପତି ରାଜା ଆଦେଶ କଲେ । କବି ମାଧବ ପଟ୍ଟନାୟକ ଲେଖିଛନ୍ତି –

ଗୀତଗୋବିନ୍ଦ ନାଟ ସେବା, ମନ୍ଦିରେ ପ୍ରତ୍ୟହ ହୋଇବା ।
ରାଜା ସେ ସେବା ଭିଆଇଲେ, କେନ୍ଦୁଲି ଶାଢ଼ୀ ଯୋଗାଇଲେ ।
ଶ୍ରୀଗୀତଗୋବିନ୍ଦ ରସ ଏ, ଶ୍ରୀଜଗନ୍ନାଥର ପ୍ରିୟ ଏ ।
ବୋଲି କଲାକ ଏ ଭିଆଣ, ଭଗତେ ହେଲେ ତୋଷମନ ।

ମାଧବ ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କ ଲେଖାରୁ ଜଣାଯାଏ ଯେ ଜୀବନର ଶେଷ କାଳ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଶ୍ରୀଜୟଦେବ ଓ ପଦ୍ମାବତୀ ପୁରୀଠାରେ ରହିଥିଲେ । ସେମାନେ ବୃନ୍ଦାବନ ଯାଇଥିବା କଥା ଏବଂ ସେଠାରେ ଶରୀର ତ୍ୟାଗ କରିଥିବା କଥା ପରବର୍ତ୍ତୀ କାଳରେ ବୃନ୍ଦାବନର ମାହାତ୍ମ୍ୟ ବୃଦ୍ଧି କରିବା ପାଇଁ ଗୌଡ଼ୀୟ ବୈଷ୍ଣବମାନଙ୍କ ମନଗଢ଼ା କଥା । ବୃନ୍ଦାବନକୁ ନୀଳାଚଳଠାରୁ ଏକ ବଡ଼ ବୈଷ୍ଣବ ଧର୍ମର ପୀଠ ଭାବେ ଉପସ୍ଥାପିତ କରିବା ପାଇଁ ଏହି କିମ୍ବଦନ୍ତୀର ସୃଷ୍ଟି କରାଯାଇଥିଲା । କବି ମାଧବ ପଟ୍ଟନାୟକ ସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବେ ଲେଖିଛନ୍ତି –

'କାଳେ ସେ କବି ସ୍ୱର୍ଗ ଗଲା, କ୍ଷେତ୍ରବରେ ତା ଗତି ହେଲା ।'

ଶ୍ରୀଜୟଦେବ ତାଙ୍କ ଜୀବଦ୍ଦଶାରେ ପରମ ବୈଷ୍ଣବ ଭାବେ ଖ୍ୟାତ ହୋଇଥିଲେ । ତାଙ୍କ ଦେହାନ୍ତ ପରେ ଗୀତଗୋବିନ୍ଦ ଗାନ ନୃତ୍ୟର ପରମ୍ପରା ବଜାୟ ରଖିବା ପାଇଁ ଗଙ୍ଗବଂଶର ଖ୍ୟାତନାମା ସମ୍ରାଟ ଅନଙ୍ଗଭୀମ ଦେବ (ଖ୍ରୀ:୧୨୧୧– ଖ୍ରୀ:୧୨୩୮) ଏହି ପଦକ୍ଷେପ ନେଲେ । ମାଧବ ପଟ୍ଟନାୟକ ଉଲ୍ଲେଖ କରିଛନ୍ତି –

ଗୀତଗୋବିନ୍ଦ ନାଟ ପୁଣ, ନାଟ ମନ୍ଦିର କଲା ଭିଆଣ ।
ରାହାସ ନୃତ୍ୟର ନିମିତ୍ତ, ଗୀତଗୋବିନ୍ଦ କଲେ ନୃତ୍ୟ ।
ଭୀମଦେବର ଏ କୀରତି, କାଳେ ସେ ଗଲା କୀର୍ତ୍ତି ଥାପି ।

ଅନଙ୍ଗଭୀମ ଦେବ ନାଟମନ୍ଦିରର ନିର୍ମାତା ଥିଲେ । ବିମାନ ଓ ଜଗମୋହନ ସହିତ ଅନଙ୍ଗଭୀମ ଦେବ (ତୃତୀୟ) ନାଟମନ୍ଦିର ମିଶାଇଲେ । ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କର ଅତି ପ୍ରିୟ ଜାଣି ସେ ତାଙ୍କୁ କେନ୍ଦୁଲି ଶାଢ଼ୀ ଯୋଗାଇଲେ । ଏହି କେନ୍ଦୁଲି ଶାଢ଼ୀ କେବେହେଲେ ଅଜୟ ନଦୀ ତୀରବର୍ତ୍ତୀ ବୀରଭୂମି ଜିଲ୍ଲାର କେନ୍ଦୁଲିରୁ ନ ଆସିପାରେ କାରଣ ସେଠାରେ ହସ୍ତତନ୍ତର କୌଣସି ପରମ୍ପରା କେବେ ନଥିଲା ।

ଚୋଡ଼ଗଙ୍ଗ ଦେବ ଜଗନ୍ନାଥ ମନ୍ଦିରରେ ଦକ୍ଷିଣରୁ ନୃତ୍ୟ ଓ ସଂକୀର୍ତ୍ତନ ଦଳ ଆଣି ସଂକୀର୍ତ୍ତନର ପ୍ରଚଳନ କରାଇଥିଲେ । ମାଧବ ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କ ବର୍ଣ୍ଣନା ଏଠାରେ ଦେଖନ୍ତୁ ।

'ମୃଦଙ୍ଗ ନିର୍ମାଣିଲା ତହିଁ, କୀର୍ତ୍ତନ ରସେ ମନ ଦେଇ ।
ଝାଞ୍ଜ ମୃଦଙ୍ଗ ସଙ୍ଗେ ଗିନି, କୀର୍ତ୍ତନ ଆରମ୍ଭ ସେ ପୁଣି ।
ଘୁମୁଟି ପ୍ରତିଷ୍ଠା ହୋଇଲା, କାମାର୍ଣ୍ଣବକୁ ରାଜା କଲା ।
କୀର୍ତ୍ତନ ଗହ ଗହ ନାଦେ, ମନ ଥାପିଲା ହରିପାଦେ ।
ନାଚୁଣୀ ମାହାରୀ ଯୋଗାଇଲା, ନାଟ ହୋଇଲା ହରିଲୀଳା ।
ମନ୍ଦିର ଘୁମୁଟି ଭିତର, ଦେବଦାସୀଙ୍କ ନୃତ୍ୟରୋଳ ।
ହରିର ସ୍ତୁତି ସହିତରେ, ମୃଦଙ୍ଗ ଝାଞ୍ଜ କରତାଳେ ।
ମାହାରୀମାନେ ନୃତ୍ୟକଲେ, ରାହାସ ନୃତ୍ୟ ଏ ବୋଇଲେ ।

ଚୋଡ଼ଗଙ୍ଗ ଦେବଙ୍କ ସମୟରେ ହରିଲୀଳା ରାହାସ ନୃତ୍ୟର ବିଷୟ ବସ୍ତୁ ଥିଲାବେଳେ ତୃତୀୟ ଅନଙ୍ଗଭୀମ ଦେବଙ୍କ ବେଳକୁ ଗୀତଗୋବିନ୍ଦ ହିଁ ରାହାସ ନୃତ୍ୟର ବିଷୟ ବସ୍ତୁ ହୋଇଯାଇଥିଲା । ପରବର୍ତ୍ତୀ କାଳରେ ସମ୍ରାଟ ପ୍ରତାପରୁଦ୍ର ଦେବଙ୍କ ସମୟରେ ଶ୍ରୀଧର ଗୋସ୍ୱାମୀ ଯେଉଁ ଦିବ୍ୟ ପୂଜା ଶ୍ରୀମନ୍ଦିରରେ କରୁଥିଲେ ସେତେବେଳେ ଗୀତଗୋବିନ୍ଦର ଭାବରେ ଭୋଳ ହୋଇ ସେ ରାହାସ ନାଟର ଆୟୋଜନ କରୁଥିଲେ । ମାଧବ ପଟ୍ଟନାୟକ ଲେଖିଛନ୍ତି –

ଶ୍ରୀଧର ଚରିତ ଦୁର୍ଲଭ, ଜାଣି ପ୍ରତାପ ଭାନୁଦେବ ।
ଶ୍ରୀଧର କଲା ଦିବ୍ୟ ପୂଜା, ମାଲ୍ୟାଧିକାର ଶ୍ରୀମୂର୍ତ୍ତି ସେବା ।
ରାହାସ ନାଟ ଏ ବୋଇଲା, ଗୀତଗୋବିନ୍ଦ ଭାବେ ଭୋଳା ।

ମାଧବ ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କ ଅନ୍ନଦାତା ରାୟ ରାମାନନ୍ଦ ରାଜମହିନ୍ଦ୍ରୀରେ ଗଜପତି ପ୍ରତାପ ରୁଦ୍ରଦେବଙ୍କର ଦକ୍ଷିଣ ରାଜ୍ୟର ରାଜ୍ୟପାଳ ନିଯୁକ୍ତ ହୋଇଥିଲେ ମଧ ରାତ୍ରିଦିନ କୀର୍ତ୍ତନରେ ବ୍ୟସ୍ତ ରହୁଥିଲେ । ପବିତ୍ର ଗୋଦାବରୀ ଘାଟରେ ସ୍ନାନ କରି ସେ ନାମ ଭଜନ କରୁଥିଲେ । ସାଧୁ ବୈଷ୍ଣବଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ମିଳି ଧର୍ମ ସାହିତ୍ୟ,

ନାଟ୍ୟ ସାହିତ୍ୟ, ଗୀତିନାଟ୍ୟ, ଭଜନ ଆଦି ପଢୁଥିଲେ ଓ ଦର୍ଶନ ଚର୍ଚ୍ଚା କରୁଥିଲେ । ଜୟଦେବଙ୍କ ଗୀତଗୋବିନ୍ଦ ଓ ବିଲ୍ୱମଙ୍ଗଳଙ୍କର ରସଗୀତକୁ ସେ ବିଶେଷ ଭାବରେ ଶୁଣୁଥିଲେ ଏବଂ ନାମ ସଂକୀର୍ତ୍ତନ ଓ ଭଜନରେ ମନ ଦେଇଥିଲେ । ରାଧାକୃଷ୍ଣ ପ୍ରେମରେ ସେ ମଜ୍ଜି ରହି ଅନ୍ୟ କିଛି ଜାଣୁନଥିଲେ । ଶ୍ରୀଚୈତନ୍ୟ ଦେବଙ୍କ ସହିତ ତାଙ୍କର ଭେଟ ହେଲା ପରେ ଯେଉଁ ଶାସ୍ତ୍ର ଆଲୋଚନା ଉଭୟଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ହୋଇଥିଲା, ସେ ବିଷୟରେ ମାଧବ ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କ ବର୍ଣ୍ଣନାର କିୟଦ୍ ଅଂଶ ହେଉଛି ଏହିପରି –

ପଚାରେ ଗୋରା ନାନା ଅର୍ଥ, ରାମରାୟ କହେ ଉଦନ୍ତ ।
ଭକତି ମାର୍ଗରେ ଯେ ବିଧି, ରାଗ ମାର୍ଗରେ ଯେ ଅବଧି ।
ବହୁତ ତତ୍ତ୍ୱ ବଖାଣିଲା, ବହୁତ ସମାଚାର ଦେଲା ।
ଗୋପୀ ଭଗତି ଭାବ ଯେତେ, ଭାଗବତର ଶ୍ଳୋକ ଅର୍ଥେ ।
ସାଧ୍ୟ ସେ ନିରୂପଣ କଲା, ଭଜନ ଉପାୟ ବାଢ଼ିଲା ।
ବ୍ରହ୍ମ ସଂହିତା କର୍ଣ୍ଣାମୃତ, ଜୟଦେବ ଗୀତଗୋବିନ୍ଦ ।
ରାଗମାର୍ଗର ଭାବ ଯେତେ, ସବୁ ସେ ବୋଇଲା ତୁରିତେ ।

ରାୟ ରାମାନନ୍ଦ ଶ୍ରୀଚୈତନ୍ୟଙ୍କୁ ରାଧାଙ୍କର ଅବତାର ବୋଲି ଆଖ୍ୟା ଦେଲେ ଏବଂ ଶ୍ରୀଚୈତନ୍ୟ ରାୟ ରାମାନନ୍ଦଙ୍କୁ ଗୁରୁ ବୋଲି ମାନିଥିଲେ । ହ୍ଲାଦିନୀ ଶକ୍ତିର ମୂର୍ତ୍ତିମନ୍ତ ପ୍ରତିନିଧି ଭାବେ ରାଧାଙ୍କ କଥା ମହାପ୍ରଭୁ ଶ୍ରୀଚୈତନ୍ୟ ଆଗରୁ ଶୁଣିନଥିଲେ ଏବଂ ଭକ୍ତିମାର୍ଗର ସମସ୍ତ ତତ୍ତ୍ୱ ଉପରେ ତାଙ୍କର ଏକ ସମ୍ୟକ୍ ଧାରଣା ଆସିଥିଲା ।

ଶ୍ରୀଗୀତଗୋବିନ୍ଦର ଗାୟନ ଓ ନୃତ୍ୟ ପୁରୀ ମନ୍ଦିରରେ ଅନୁଷ୍ଠିତ ହୋଇଥିବାରୁ ସାରା ଭାରତରେ ତାହାର ପ୍ରଭାବ ବ୍ୟାପିଥିଲା । ପରମ ବୈଷ୍ଣବ ଶ୍ରୀଜୟଦେବଙ୍କ ରାଧାତତ୍ତ୍ୱ ଓ ରାଗାନୁଗା ଭକ୍ତି ଓ ଦଶାବତାର ତତ୍ତ୍ୱ ଶ୍ରୀଚୈତନ୍ୟଙ୍କଦ୍ୱାରା ଗୃହୀତ ଓ ଆଦୃତ ହୋଇ ବୈଷ୍ଣବମାନଙ୍କର ପ୍ରିୟ ହୋଇପାରିଥିଲା ।

ରାଜ୍ୟ ମୁଖ୍ୟ ନିର୍ବାଚନ କମିଶନର
ଭୁବନେଶ୍ୱର

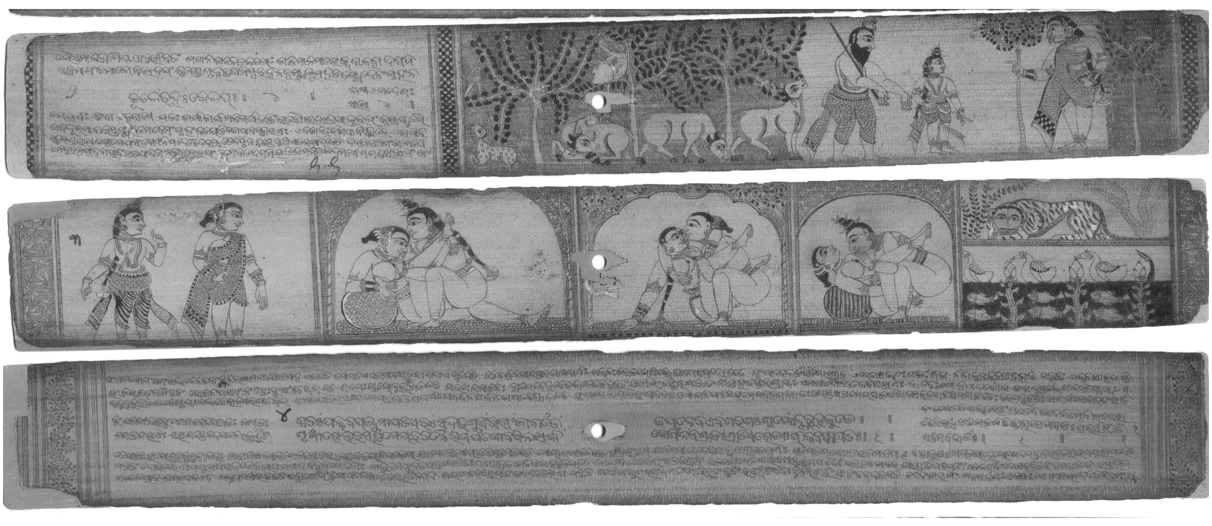

'ଗୀତଗୋବିନ୍ଦ' – ତାଳପତ୍ର ପୋଥି

Àyæ™æþæ™¯ÿZÿ D¨¨æÓLÿ µÿNÿLÿ¯ÿ fß{'ÿ¯ÿ

ଡାଃ ଦୀନବନ୍ଧୁ ମହାରଣା

ବିଶ୍ୱ ପ୍ରସିଦ୍ଧ ସଂସ୍କୃତ ମହାକାବ୍ୟ 'ଗୀତଗୋବିନ୍ଦ'ର ରଚୟିତା ତଥା ମହାପ୍ରଭୁ ଶ୍ରୀଜଗନ୍ନାଥଙ୍କର ପରମ ଭକ୍ତ କବି ଶ୍ରୀ ଜୟଦେବ ସ୍ୱୀୟ ରଚିତ ଗ୍ରନ୍ଥର ମଙ୍ଗଳାଚରଣ ଶ୍ଳୋକରେ ସ୍ୱ-ଆରାଧ୍ୟ ଦେବତା ଶ୍ରୀରାଧାମାଧବଙ୍କ ସ୍ତୁତିଗାନପୂର୍ବକ ବର୍ଣ୍ଣନା କରିଛନ୍ତି ।

ମେଘୈ ମେ ଦୁର ....
ରାଧାମାଧବୟୋର୍ଜୟନ୍ତି ଯମୁନାକୂଳେରହଃ କେଳୟଃ ।

ପ୍ରୋକ୍ତ ଶ୍ଳୋକରେ କବି ଭଗବାନ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କୁ 'ମାଧବ' ନାମରେ ସମ୍ବୋଧିତ କରି କୃଷ୍ଣ ନାମ ଅପେକ୍ଷା ମାଧବ ନାମ ପ୍ରତି ଥିବା ତାଙ୍କର ପ୍ରଗାଢ଼ ଅନୁରକ୍ତିକୁ ପ୍ରକାଶ କରିଛନ୍ତି । ତେବେ ରାଧାମାଧବ ନାମର ପ୍ରଚଳନ ତଥା ଲୋକପ୍ରିୟତା ଶ୍ରୀ ଜୟଦେବ ଗୋସ୍ୱାମୀଙ୍କ ପରେ ବହୁମାତ୍ରାରେ ପ୍ରସାର ଲାଭ କରିଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଶ୍ରୀ ଜୟଦେବଙ୍କର ଗଭୀର ମାଧବ ଭକ୍ତିର କାରଣ ନିର୍ଣ୍ଣୟ କରିବା ପାଇଁ ପ୍ରାଚୀନ କାଳରୁ ଉତ୍କଳରେ ପ୍ରଚଳିତ ମାଧବ ଉପାସନା କ୍ରମଶଃ ବିକାଶ ଲାଭ କରି ତାଙ୍କ ସମୟକୁ କିପରି ଲୋକପ୍ରିୟତା ଅର୍ଜନ କରିଥିଲା ତାହା ବିଚାର ଓ ଅନୁସନ୍ଧାନଯୋଗ୍ୟ ଅଟେ ।

ଐତିହାସିକ ତଥ୍ୟାବଳୀରୁ ଜଣାଯାଏ ଯେ, ସପ୍ତମ ଶତାବ୍ଦୀର ପ୍ରଥମ ଭାଗରେ କୋଙ୍ଗଦ ମଣ୍ଡଳ (ଆଧୁନିକ ଗଞ୍ଜାମ ଜିଲ୍ଲାର ଉତ୍ତରାଂଶ ଓ ପୁରୀ ଜିଲ୍ଲାର ଅଧିକାଂଶ ଅଞ୍ଚଳ)କୁ ନେଇ ଗଠିତ ଭୂଖଣ୍ଡରେ ରାଜତ୍ୱ କରୁଥିବା ଶୈଳୋଦ୍ଭବବଂଶୀୟ ପ୍ରଥମ ପ୍ରସିଦ୍ଧ ନରପତି ମାଧବ ରାଜାଙ୍କର ଏକ ତାମ୍ର ଶାସନରେ 'ଚକ୍ରଧର' ଭଗବାନ ମାଧବଙ୍କ ସର୍ବପ୍ରଥମ ଉଲ୍ଲେଖ ଦେଖାଯାଏ । ଉକ୍ତ ଦାନପତ୍ରରେ ମଣ୍ଡଳାଧିପତି ଶକ୍ତିଶାଳୀ ମାଧବରାଜ 'ଚକ୍ରଧର' ଭଗବାନ ମାଧବଙ୍କ ସହିତ ତୁଳିତ ହୋଇଛନ୍ତି । ଉକ୍ତ ରାଜବଂଶୀୟ କେତେକ ପ୍ରସିଦ୍ଧ ନରପତିଙ୍କର 'ମାଧବ ରାଜ', 'ମାଧବ ବର୍ମନ' ପ୍ରଭୃତି ନାମକରଣ ପ୍ରକାରାନ୍ତରରେ ମାଧବ ଉପାସନାର ଲୋକପ୍ରିୟତାକୁ ସୂଚିତ କରେ ।

ନବମ ଶତାବ୍ଦୀରେ ଉଭୟ ଖିଞ୍ଜିଳି ମଣ୍ଡଳ ଗନ୍ଧରାଡ଼ି (ବୌଦ, ସୋନପୁର, ଘୁମୁସର ଅଞ୍ଚଳ)ରେ ରାଜତ୍ୱ କରୁଥିବା ପରମ ବୈଷ୍ଣବ ଭଞ୍ଜାମଳ କୁଳତିଳକ ଗନ୍ଧାଟ ନାମରେ ପରିଚିତ ଜନୈକ ଭକ୍ତ ରାଜା ଶତ୍ରୁଭଞ୍ଜ, ମହାନଦୀର ଦକ୍ଷିଣ ତୀରରେ ବର୍ତ୍ତମାନ ବୌଦ ସହରଠାରୁ ପ୍ରାୟ ୮ ମାଇଲ ଉତ୍ତରକୁ ଗନ୍ଧାଟପାଟି ନାମକ ଏକ ଗ୍ରାମ ସ୍ଥାପନ କରିଥିଲେ । ସେଠାରେ ସେ ପ୍ରସ୍ତର ନିର୍ମିତ ଏକ ଗ୍ରାମ ସ୍ଥାପନ କରିଥିଲେ । ସେ ପ୍ରସ୍ତର ନିର୍ମିତ ଏକ ଉଚ୍ଚପୀଠ ଉପରେ ସମାକୃତି ବିଶିଷ୍ଟ ସୁନ୍ଦର କାରୁକାର୍ଯ୍ୟ ଖଚିତ ଦୁଇଟି ମନ୍ଦିର ନିର୍ମାଣ କରି ସେଥିରେ ଯଥାକ୍ରମେ ନୀଳମାଧବ ଓ ସିଦ୍ଧେଶ୍ୱର ନାମରେ ପରିଚିତ ବିଗ୍ରହଦ୍ୱୟ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରିଥିଲେ । ମନ୍ଦିର ଗର୍ଭଗୃହସ୍ଥ ଚକ୍ର, ଶଙ୍ଖ, ପଦ୍ମ ଓ ଗଦାଧାରୀ ମୁଗୁନି ପଥରରେ ନିର୍ମିତ ଦଣ୍ଡାୟମାନ ନୀଳମାଧବ ବିଗ୍ରହଟି ଅତ୍ୟନ୍ତ ଜୀବନ୍ତ ଓ କମନୀୟ । ପୂର୍ବେ ଏହି ମନ୍ଦିର ଗାତ୍ରରେ ବିଭିନ୍ନ ସ୍ଥାନରେ ଦଶାବତାର ବିଗ୍ରହ ସମୂହ ଖଚିତ ହୋଇଥିଲା । ସେଥିମଧ୍ୟରୁ ଅଧିକାଂଶ ଏବେ ଅପସାରିତ ହୋଇଛି ।

ସେହିପରି ପ୍ରାଚୀନ ଉତ୍କଳରେ ଅନ୍ୟ କେତେକ ସ୍ଥାନରେ ମାଧବ ଉପାସନା ପ୍ରଚଳିତ ଥିବାର ମଧ୍ୟ ଐତିହାସିକ ପ୍ରମାଣ

ମିଳେ । ଗଞ୍ଜାମ ଅଞ୍ଚଳରେ ଅବସ୍ଥିତ ଶ୍ୱେତକ ରାଜ୍ୟ (ବର୍ତ୍ତମାନ ଚିକିଟି ଓ ଖିମିଣ୍ଡି ଅଞ୍ଚଳରେ) ରାଜତ୍ୱ କରୁଥିବା ଗଙ୍ଗବଂଶୀୟ ଇନ୍ଦ୍ରବର୍ମନ ଦେବଙ୍କ ସାନଖେମୁଣ୍ଡିରୁ ପ୍ରାପ୍ତ ଏକ ତାମ୍ର ଶାସନରୁ ଜଣାଯାଏ ଯେ, ସେ 'ଲୋକମାଧବ' ନାମକ ବିଷ୍ଣୁ ମୂର୍ତ୍ତି ଓ 'ଶ୍ରୀ ସ୍ୱୟମ୍ଭୂ କେଶ୍ୱର' ନାମକ ଶିବ ବିଗ୍ରହଙ୍କ ପୂଜା ଏବଂ ବ୍ରାହ୍ମଣମାନଙ୍କ ଉପଭୋଗ ନିମିତ୍ତ କେତେକ ଭୂମି ଦାନ କରିଥିଲେ । ଯଥା–

ଏକଞ୍ଚ ଶ୍ରୀଲୋକମାଧବାୟ ଦତ୍ତଂ । ଅପରଂ ଅର୍ଦ୍ଧାଶଂ
ଉଚ୍ଚାରକ ସ୍ୱୟୁମ୍ଭକେଶରାୟ ଦତ୍ତଂ । ଅପରଂ ଅର୍ଦ୍ଧାଶଂ ବ୍ରାହ୍ମଣେଭ୍ୟଃ

ସର୍ବୋପରି କଣ୍ଟିଲୋର ନୀଳମାଧବ ମନ୍ଦିର ଓଡ଼ିଶାରେ ମାଧବ ଉପାସନା ପରମ୍ପରାର ସମୁଜ୍ଜ୍ୱଳ ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ ହୋଇ ରହିଛି । ମହାନଦୀ କୂଳରେ ଅବସ୍ଥିତ ଖଣ୍ଡପଡ଼ା ରାଜ୍ୟର କଣ୍ଟିଲୋ ନାମକ ଗ୍ରାମରେ (ଅଧୁନା ନୟାଗଡ଼ ଜିଲ୍ଲା ପରିସରଭୁକ୍ତ) ଉତ୍କଳ ପ୍ରସିଦ୍ଧ ନୀଳମାଧବଙ୍କ ମନ୍ଦିର ରହିଛି । ଏହା ନିକଟରେ ଏକ ପ୍ରାଚୀନ ଶିବମନ୍ଦିର ମଧ୍ୟ ବିଦ୍ୟମାନ । ଏହି ମନ୍ଦିରଦ୍ୱୟ ସୋମବଂଶୀ ରାଜତ୍ୱ କାଳରେ ନିର୍ମିତ ହୋଇଥିଲା । ମୂଳ ମନ୍ଦିର ଭାଙ୍ଗିଯିବାରୁ ଏଗୁଡ଼ିକ ପୁନଃନିର୍ମିତ ହୋଇଛି ।

ଓଡ଼ିଶାରେ ମାଧବ ଉପାସନାର ବ୍ୟାପକତା ତଥା ଲୋକପ୍ରିୟତାର ଅନ୍ୟତମ ମୂକସାକ୍ଷୀ ହୋଇ ରହିଛି ଭକ୍ତକବି ଶ୍ରୀ ଜୟଦେବଙ୍କ ଜନ୍ମଭୂମି କେନ୍ଦୁବିଲ୍ୱ ଶାସନ ନିକଟରେ ପ୍ରବାହିତା ଉତ୍କଳର ସରସ୍ୱତୀ ସ୍ୱରୂପା ପ୍ରାଚୀ ନଦୀ ତୀରବର୍ତ୍ତୀ (ଆଧୁନିକ କଟକ ଜିଲ୍ଲାର ନିଆଳୀ ଓ କଣ୍ଟାପଡ଼ା ବ୍ଲକ୍ ଅନ୍ତର୍ଗତ ଅଞ୍ଚଳ) ଦ୍ୱାଦଶ ମାଧବ ମନ୍ଦିର । ପ୍ରାଚୀକୂଳର ଅନ୍ୟ ତୀର୍ଥସ୍ଥାନ ପରି ଭକ୍ତକବି ଜୟଦେବଙ୍କ ଜନ୍ମସ୍ଥାନ କେନ୍ଦୁବିଲ୍ୱ (କେନ୍ଦୁଲୀ) ଶାସନରେ ଏକ ବେଢ଼ା ମଧ୍ୟରେ ଅମ୍ବିକା, ମୁକ୍ତେଶ୍ୱର ଓ ମାଧବ ମନ୍ଦିର ବିଦ୍ୟମାନ ଥିବାର ପ୍ରତ୍ନତାତ୍ତ୍ୱିକ ଭୂଖୋଦନ ଫଳରେ ପ୍ରମାଣିତ ହୋଇଛି । ଏହି ଲୁପ୍ତ ମନ୍ଦିର ନବମ ଶତାବ୍ଦୀର ବୋଲି ଅନୁମାନ କରାଯାଏ । ଏହି ମନ୍ଦିରରେ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ଅଣ୍ଡାକାର ପ୍ରଭାମଣ୍ଡଳ ମଣ୍ଡିତ ପ୍ରାଚୀନ ମାଧବ ବିଗ୍ରହଟି ଭୂଖୋଦନ ସମୟରେ ଆବିଷ୍କୃତ ହୋଇଛି । ଏହି ଅଞ୍ଚଳର ଅନ୍ୟ ଏକ ଐତିହାସିକ ମାଧବ ମନ୍ଦିର ଥିଲା ନିଆଳୀର ଲୁପ୍ତ ମାଧବ ମନ୍ଦିର । ନିଆଳୀ ଶାସନରେ ମାଙ୍କଡ଼ା ପଥରରେ ନିର୍ମିତ ଏକ ବୃହତ୍ ଚଟାଣ ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରାୟ ୧୧୭୦ ଖ୍ରୀଷ୍ଟାବ୍ଦରେ ନିର୍ମିତ ଶୋଭନେଶ୍ୱର ମନ୍ଦିର ଜରାଜୀର୍ଣ୍ଣ ଅବସ୍ଥାରେ ଦଣ୍ଡାୟମାନ ଥିଲେ ମଧ୍ୟ ବେଢ଼ା ମଧ୍ୟରେ ଥିବା ମାଧବ ମନ୍ଦିର ଅଧୁନା ଲୁପ୍ତ । କିନ୍ତୁ ବେଢ଼ାର ଏକ ଉନ୍ମୁକ୍ତ ସ୍ଥାନରେ କଳା ମୁଗୁନି ପଥରରେ ଖୋଦିତ ଅତି ଚମତ୍କାର ଛଅଟି ଦଣ୍ଡାୟମାନ ମାଧବ ବିଗ୍ରହ ଅବହେଳିତ ଅବସ୍ଥାରେ ପରିଦୃଷ୍ଟ ହୁଏ । ମୋଗଲ ରାଜତ୍ୱ କାଳରେ ମୁସଲମାନ ସେନା ଶୋଭନେଶ୍ୱର ମନ୍ଦିର ଆକ୍ରମଣ କରି ପରାସ୍ତ ହୋଇଥିବାରୁ ମନ୍ଦିର ତଥା ମାଧବ ବିଗ୍ରହଗୁଡ଼ିକ ଆସନ୍ନ ଧ୍ୱଂସମୁଖରୁ ରକ୍ଷା ପାଇଯାଇଥିବାର ଜଣାଯାଏ । ଏହିପରି ଭାବରେ ପ୍ରାଚୀ ନଦୀ ତୀରବର୍ତ୍ତୀ ଅଞ୍ଚଳରେ ଆହୁରି ଅନେକ ମାଧବ ବିଗ୍ରହ ସ୍ଥାପିତ ଓ ପୂଜିତ ହୋଇଥିବା ମନ୍ଦିର ରହିଥିବା ସମ୍ପର୍କରେ ଐତିହାସିକ ପ୍ରମାଣ ମିଳିଛି । ଏଥିମଧ୍ୟରୁ ସୁଆଗପୁର ଶାସନର ମାଧବ ବିଗ୍ରହ, ଅଡ଼ଶପୁର ନିକଟସ୍ଥ ପ୍ରସିଦ୍ଧ ମାଧବାନନ୍ଦ ମନ୍ଦିର, ପିତାପଡ଼ାର ଧ୍ୱସ୍ତ ମାଧବ ମନ୍ଦିର, କୃଷ୍ଣପ୍ରସାଦର ବିଲୁପ୍ତ ମାଧବ ମନ୍ଦିର, ନିମାପଡ଼ା–ଅସ୍ତରଙ୍ଗ ସଡ଼କ ନିକଟସ୍ଥ ବିଲୁପ୍ତ ପ୍ରାଚୀ ମାଧବ ମନ୍ଦିର, ଚୌରାଶୀ ଗ୍ରାମର ଲକ୍ଷ୍ମୀନାରାୟଣ ମନ୍ଦିର, ସୋମେଶ୍ୱର ମାଧବ ମନ୍ଦିର ଏବଂ କାକଟପୁର ମଙ୍ଗଳାଙ୍କର ମନ୍ଦିରର ପଶ୍ଚିମ ଓ ଉତ୍ତର ଦିଗର ପାର୍ଶ୍ୱ ମୁଗୁନି ପଥରରେ ନିର୍ମିତ ଦୁଇଟି ମାଧବ ବିଗ୍ରହ ପ୍ରଭୃତିର ଅବସ୍ଥିତିରୁ ଓଡ଼ିଶାରେ ମାଧବ ଉପାସନାର ବ୍ୟାପକତା ଓ ଲୋକପ୍ରିୟତା ଜଣାପଡ଼େ । କାକଟପୁର ନିକଟସ୍ଥ ନୀଳକଣ୍ଠପୁରର ଭଗ୍ନମାଧବ ମନ୍ଦିର, ଲତାହରଣ ଗ୍ରାମର ଗ୍ରାମେଶ୍ୱର ଶିବଙ୍କର ମନ୍ଦିର ପରିସରରେ ପୂଜିତ ହେଉଥିବା ମାଧବ ବିଗ୍ରହ ଆଦି ବହୁସଂଖ୍ୟାରେ ମାଧବ ଉପାସନା ପ୍ରଚଳିତ ଥିବା ସତ୍ୟକୁ ଉଜ୍ଜୀବିତ କରିଥାଏ । କେବଳ ପ୍ରାଚୀ ତୀରବର୍ତ୍ତୀ ଅଞ୍ଚଳରେ ଯେ ମାଧବ ଉପାସନାର ଲୋକପ୍ରିୟତା ଅଧିକ ଥିଲା ତାହା କହିବା ସତ୍ୟର ଅପଳାପ ହୋଇପାରେ । ମାଧବ ଉପାସନାର ଲୋକପ୍ରିୟତା ଓଡ଼ିଶାର ଅନ୍ୟ ଅଞ୍ଚଳରେ ମଧ୍ୟ ପ୍ରସାରିତ ହୋଇଥିବାର ଜଣାଯାଏ ।

ପ୍ରାଚୀ ତୀରବର୍ତ୍ତୀ ଅଞ୍ଚଳ ଭଳି ପୁଣ୍ୟତୋୟା ବୈତରଣୀ ନଦୀ ତୀରବର୍ତ୍ତୀ ବିରଜାକ୍ଷେତ୍ର ଓ ସନ୍ନିକଟ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଅଞ୍ଚଳରେ ଦ୍ୱାଦଶ ମାଧବ ବିଗ୍ରହ ପୂଜିତ ହେଉଥିବାର ପ୍ରମାଣ ପ୍ରାଚୀନ 'ବିରଜାମହାତ୍ମ୍ୟ'' ଗ୍ରନ୍ଥ ପାଠରୁ ଜଣାଯାଏ, ଯଥା–

ପ୍ରୋକ୍ତଂ ଭଗବତା ପୂର୍ବଂ ମାଧବା ଦ୍ୱାଦଶେତି ମେ
କ୍ଷେତ୍ରେ ବୈର ଜସେ ନିତ୍ୟ ମନ୍ତର୍ଗୃହ ନିବାସିନଃ ।

'ବିରଜା ମହାତ୍ମ୍ୟ' ଗ୍ରନ୍ଥରେ ଆଦିମାଧବ, ଅନନ୍ତ ମାଧବ, ଭୋଗ ମାଧବ, ଚମ୍ପକ ମାଧବ, ରମା ମାଧବ, ପ୍ରସନ୍ନ ମାଧବ, ପୁରୁଷୋତ୍ତମ ମାଧବ, ସୁଦର୍ଶନ ମାଧବ, ଜନାର୍ଦ୍ଦନ ମାଦବ, ନରକାନ୍ତକ ମାଦବ, ବାସୁଦେବ ମାଧବ ଓ ଗୋବିନ୍ଦ ମାଧବ ଆଦି ଦ୍ୱାଦଶ ମାଧବ ବିଗ୍ରହ ନାମୋଲ୍ଲେଖ ଦେଖିବାକୁ ମିଳେ ।

ପ୍ରାଚୀ ଉପତ୍ୟକା ଭଳି ବୈତରଣୀ ଉପତ୍ୟକାରେ ପ୍ରତ୍ନତାତ୍ତ୍ୱିକ ସର୍ବେକ୍ଷଣ ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ହୋଇପାରିନଥିବାରୁ ଏହି ଦ୍ୱାଦଶ ମାଧବଙ୍କ ଅବସ୍ଥା ଓ ଅବସ୍ଥିତି ବର୍ତ୍ତମାନ ଜଣାଯାଇ ପାରିନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ଭୌମ ଓ ସୋମବଂଶୀ ରାଜତ୍ୱ କାଳରେ ନିର୍ମିତ ଉକ୍ତ ଦ୍ୱାଦଶ ମାଧବ ବିଗ୍ରହ ଶ୍ରୀ ଜୟଦେବଙ୍କର ଆବିର୍ଭାବ ପୂର୍ବରୁ ଉତ୍କଳରେ ମାଧବ ଉପାସନାର ଲୋକପ୍ରିୟତା ଓ ପ୍ରସାର ସପକ୍ଷରେ ଯୁକ୍ତିନିଷ୍ଠ ପ୍ରମାଣ ପ୍ରଦାନ କରେ ।

ସୁତରାଂ, ଓଡ଼ିଶାରେ ମାଧବ ଉପାସନାର ପରମ୍ପରା ଓ ପରିପ୍ରସାର କବି ଜୟଦେବଙ୍କ ଆବିର୍ଭାବର ଯଥେଷ୍ଟ ପୂର୍ବରୁ ଯେ ଏକ ସୁଦୃଢ଼ ସ୍ଥିତିରେ ଥିଲା, ଏଥିରେ ସନ୍ଦେହ କରାଯାଇନପାରେ ।

ଭକ୍ତକବି ଜୟଦେବ ନିଜର ଆରାଧ୍ୟ ଦେବ ଭଗବାନ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କୁ ପ୍ରୋକ୍ତ ଭାବଧାରା ଓ ପରମ୍ପରାରେ ପ୍ରଭାବିତ ହୋଇ ମାଧବ ନାମରେ ସମ୍ବୋଧିତ କରିଥିଲେ । ତେଣୁ 'ଶ୍ରୀଗୀତଗୋବିନ୍ଦ'ର ଅଧିକାଂଶ ସର୍ଗରେ ରାଧାକୃଷ୍ଣ ନାମ ପରିବର୍ତ୍ତେ 'ରାଧାମାଧବ' ନାମ ପ୍ରଦାନ କରିଛନ୍ତି । କବିଙ୍କର ଅମରକୃତି ଶ୍ରୀଗୀତଗୋବିନ୍ଦ ରାଧାକୃଷ୍ଣଙ୍କର ଅପ୍ରାକୃତ ପ୍ରେମଲୀଳା ଓ ଭକ୍ତିତତ୍ତ୍ୱ ଉପରେ ପର୍ଯ୍ୟବସିତ ହୋଇଛି ମାଧବ ଭକ୍ତିରସପ୍ଲୁତ ତାଙ୍କ ହୃଦୟରୁ ଶ୍ରୀରାଧାକୃଷ୍ଣଙ୍କ ମିଳନ ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ସ୍ୱତଃସ୍ଫୂର୍ତ୍ତ ଭାବରେ ଝଙ୍କୃତ ହୋଇଛି –

ମଞ୍ଜୁତର କୁଞ୍ଜ ତଳ କେଳି ସଦନେ
ବିଳସ ରତିର ଭସ ହସିତ ବଦନେ
ପ୍ରବିଶ ରାଦେ ମାଦବ ସମୀପ ମିହ (ଧ୍ରୁପଦ) । (୧୭)

ସଭାପତି
ଭକ୍ତକବି ଜୟଦେବ ସାଂସ୍କୃତିକ ପରିଷଦ
୧୧୧, ମ୍ୟୁନିସିପାଲିଟି ମାର୍କେଟ, ଓ.ଏମ୍.ପି. ଛକ, କଟକ–୩

ଭ୍ରମ ସଂଶୋଧନ :

'ଉତ୍କଳ ପ୍ରସଙ୍ଗ'ର ଏପ୍ରିଲ (୨୦୧୦) ସଂଖ୍ୟାର ୭୧ ପୃଷ୍ଠାରେ ''ଭିନ୍ନ ଏକ ଜ୍ୱାଳାମୁଖୀ : ଅନ୍ୟ ଏକ ଇନ୍ଦିରା'' ଶୀର୍ଷକ ପ୍ରବନ୍ଧରେ ଭୁଲକ୍ରମେ ଦ୍ୱିତୀୟ ବିଶ୍ୱଯୁଦ୍ଧର ସମୟ ୧୯୭୯ରୁ ୧୯୪୫ ପ୍ରକାଶ ପାଇଛି । ଏହାକୁ ୧୯୩୯ରୁ ୧୯୪୫ ବୋଲି ପଢ଼ିବାକୁ ହେବ । ସେହିପରି ଉକ୍ତ ସଂଖ୍ୟା 'ଉତ୍କଳ ପ୍ରସଙ୍ଗ'ର ୪୯ ପୃଷ୍ଠାରେ 'ଓଡ଼ିଶା ହାଇକୋର୍ଟର ନୂତନ ବିଚାରପତିଙ୍କ ଶପଥ ଗ୍ରହଣ' ଶୀର୍ଷକ ସମ୍ବାଦରେ 'ନୂତନ ବିଚାରପତି' ସ୍ଥାନରେ 'ନୂତନ ମୁଖ୍ୟ ବିଚାରପତି' ପଢ଼ିବାକୁ ଅନୁରୋଧ । ଏହି ଅନିଚ୍ଛାକୃତ ତ୍ରୁଟି ପାଇଁ ଆମେ ଦୁଃଖିତ ।

– ମୁଖ୍ୟ ସଂପାଦକ

{Lÿ¢ÿ¯ÿàÿ H Óþê¨¨¯ÿ^ÿê AoÁÿÀÿ ¨¨æ`ÿêœÿ Lÿê^ÿ

ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ ଚନ୍ଦ୍ର ତ୍ରିପାଠୀ

ଅବିଭକ୍ତ ପୁରୀ ଜିଲ୍ଲା ଜୟଦେବ ବିଧାନସଭା ନିର୍ବାଚନ ମଣ୍ଡଳୀ ଓ ବାଲିଅନ୍ତା ଥାନା ଅନ୍ତର୍ଗତ ଜୟଦେବ ଗ୍ରାମ ପଞ୍ଚାୟତରେ ଏହି କ୍ଷୁଦ୍ର ଗ୍ରାମଟି ଅବସ୍ଥିତ । ଏହାର ଉତ୍ତର ଓ ଦକ୍ଷିଣ ଦିଗରେ ଯଥାକ୍ରମେ ଉତ୍କଳ ଜାହ୍ନବୀ ପ୍ରାଚୀ ଓ ପୁଣ୍ୟତୋୟା କୁଶଭଦ୍ରା ନଦୀଦ୍ୱୟ ପ୍ରବାହିତ ହୋଇ ସ୍ଥାନଟିର ପବିତ୍ରତାକୁ ଯଥେଷ୍ଟ ବଢ଼ାଇ ଦେଉଛି । ଅପରିମିତ କେନ୍ଦୁ ଓ ବିଲ୍ୱ ବୃକ୍ଷ ସମ୍ମିଳିତ ଏହି କ୍ଷୁଦ୍ର ଜନପଦଟି ଯଥାର୍ଥରେ କେନ୍ଦୁବିଲ୍ୱ ଗ୍ରାମର ନାମକରଣକୁ ସାର୍ଥକ କରୁଛି । (୧) କେନ୍ଦୁଲୀ ଦେଉଳୀ, (୨) କେନ୍ଦୁଳି ପାଟଣା, (୩) କେନ୍ଦୁଲୀ ଉପରସାହି ଓ ଏହା ରାଜସ୍ୱ ଗ୍ରାମଭାବେ ପୂର୍ବରୁ ଥିଲା । ସାହି ଶବ୍ଦ ମୁଖ୍ୟ ଜନପଦର ଏକ ପଡ଼ା ଗ୍ରାମକୁ ବୁଝାଯାଇଥାଏ । ତେଣୁ କେନ୍ଦୁବିଲ୍ୱ ଏକ ଶାସନ ବା ଜନପଦ ଓ ଉପରୋକ୍ତ ପଡ଼ା ଗ୍ରାମଗୁଡ଼ିକ ଏହି ଶାସନର ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ଥିଲା ।

ଭୈରବ, କେନ୍ଦୁଳି

ପଶ୍ଚିମ ଦିଗରୁ ଗ୍ରାମ ମଧ୍ୟକୁ ପ୍ରବେଶ କଲେ ପ୍ରଥମେ ଦୃଷ୍ଟିରେ ଆସେ ଶ୍ରୀନୃସିଂହନାଥଙ୍କ ମନ୍ଦିର । କନ୍ଦା ପ୍ରସ୍ତର ଓ ପ୍ରାଚୀନ ଇଟାରେ ନିର୍ମିତ ମୁଖଶାଳା ଥିବା ବର୍ତ୍ତମାନ ଏହି ମନ୍ଦିରର ଉଚ୍ଚତା ପ୍ରାୟ ୪୦ ଫୁଟ । ଚୂନ ପ୍ରଲେପଦ୍ୱାରା ଏଥିରେ ଥିବା କୌଣସି କାରୁକାର୍ଯ୍ୟ ଜଣାପଡୁନାହିଁ । କଳା ମୁଗୁନି ପ୍ରସ୍ତରରେ ନିର୍ମିତ ଶ୍ରୀନୃସିଂହ ଦେବଙ୍କର ଦୁଇଟି ବିଗ୍ରହ ମନ୍ଦିର ମଧ୍ୟରେ ବିଦ୍ୟମାନ । ଗୋଟିକର କୋଳରେ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଶୋଭା ପାଉଥିବାବେଳେ ଅନ୍ୟଟି ହରିଣ୍ୟକଶିପୁ ବିଦାରଣର ବିଗ୍ରହ । ମୁଖଶାଳାରେ ମାଧବ ବିଷ୍ଣୁଙ୍କର ବର୍ତ୍ତମାନ ଏହି ମଠର ଭଗ୍ନ ଗୃହକୁ ରାଜ୍ୟ ପ୍ରତ୍ନତତ୍ତ୍ୱ ବିଭାଗ ସଂରକ୍ଷଣ କରିଛନ୍ତି । ଶଙ୍ଖ, ଚକ୍ର, ଗଦା, ପଦ୍ମ ଧାରଣ କରିଥିବା ଚତୁର୍ଭୁଜ ମୂର୍ତ୍ତି ଅଛି (୨୫'' x ୧୩'') । ମନ୍ଦିର ସନ୍ନିକଟରେ ଅଛି ପୁରୀ ତ୍ରିମାଳୀ ବା ତିରୁମଲ୍ଲ ମଠର ଏକ ଶାଖା ମଠ । ବିଜୟ ନଗରର ରାଜା ତିରୁମଲ୍ଲ ରାୟ (ଖ୍ରୀ.ଅ.୧୫୬୫-୧୫୮୦) ସମ୍ଭବତଃ ତାଙ୍କର ସୁଖ୍ୟାତ ସଭା ପଣ୍ଡିତ ଲକ୍ଷ୍ମଣ ସୂରୀଙ୍କ ସହିତ ଶ୍ରୀକ୍ଷେତ୍ର ଆସି ସେଠାରେ ତିରୁମଲ୍ଲ ମଠ ବା ତ୍ରିମାଳୀ ମଠର ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରିଥିଲେ ବା ଏହି ତିରୁମଲ୍ଲ ରାୟ କବି ଜୟଦେବଙ୍କ ଜନ୍ମପୀଠ କେନ୍ଦୁବିଲ୍ୱ ଗ୍ରାମ ଦର୍ଶନରେ ଆସି ସେଠାରେ ମଧ୍ୟ ସେହି ମଠର ଏ ଶାଖା ମଠ ଗଢ଼ିଥିବା କୁହାଯାଇପାରେ । ତିରୁମଲ୍ଲଙ୍କ ନାମରେ କେତୋଟି ଜନପଦ ମଧ୍ୟ ଅବିଭକ୍ତ ପୁରୀ ଜିଲ୍ଲାରେ ଏବେ ବି ରହିଛି । ଲକ୍ଷ୍ମଣ ସୂରୀ ତିରୁମଲ୍ଲ ରାୟଙ୍କ ୧୫ ବର୍ଷ ଶାସନ କାଳରେ ତାଙ୍କରି ଆଶ୍ରିତ ହୋଇ ଶ୍ରୀଗୀତଗୋବିନ୍ଦର ଶ୍ରୁତି ରଞ୍ଜନୀ ଟୀକା ରଚନା କରିଥିଲେ । ତେଣୁ ତାଙ୍କର କେତେକ ପୋଥିରେ ତିରୁମଲ୍ଲଙ୍କ ପ୍ରଶସ୍ତି ବାଚକ ଶ୍ଳୋକ ଦେଖାଯାଏ ।

କେନ୍ଦୁବିଲ୍ୱ ପରିଦର୍ଶନ ପାଇଁ ଦାକ୍ଷିଣାତ୍ୟରୁ ଯେଉଁ ଯାତ୍ରୀ ଓ ବିଦ୍ୱାନମାନେ ଆସୁଥିଲେ ସେମାନେ ସେହି ମଠରେ ଅବସ୍ଥାନ କରୁଥିବା ଜଣାଯାଏ । ଏ ସଂପର୍କରେ ବହୁ ତଥ୍ୟ ଅଦ୍ୟାପି ପୁରୀ ତ୍ରିମାଳୀ ମଠରେ ରହିଛି । ସେତେବେଳର ମନ୍ତ୍ରୀ ସ୍ୱର୍ଗତ ସତ୍ୟପ୍ରିୟ ମହାନ୍ତି ମଠରେ ଥିବା ଏ ସଂପର୍କୀୟ ତଥ୍ୟମାନ ସ୍ଥାନୀୟ ମଠର ପରିଚାଳକ ସ୍ୱର୍ଗତ ବାବୁ ନାୟକଙ୍କଠାରୁ ଦେଖିଥିଲେ । ଲେଖକ ମଧ୍ୟ ସେଠାରେ ସେହିବେଳେ ଉପସ୍ଥିତ ଥିଲା । ମଠର ବହୁ ଭୂ-ସଂପତ୍ତି ସେହି ଗ୍ରାମରେ ରହିଛି । ବର୍ତ୍ତମାନର ମଠ ମହନ୍ତ ସେହି ସଂପତ୍ତିମାନ ବିକ୍ରି କରି ଦେଉଥିବା କୁହାଯାଉଛି । ଏପରିକି ମଠ ଘର ମଧ୍ୟ ଭାଙ୍ଗି ଗଲାଣି । ଏହି ମଠ ପ୍ରାଚୁର୍ଯ୍ୟ ଲେଖକ ଦେଖିଛି ଓ ବାହାର ଯାତ୍ରୀମାନେ ବି ଏଠାରେ ଆସି ରହୁଥିବାର ବହୁ ବୟସ୍କ ଲୋକମାନଙ୍କଠାରୁ ଶୁଣିଛି । ତିରୁମଲ୍ଲ ମଠର ଭୂସଂପତ୍ତି ପୁରୀ

ଜିଲ୍ଲାର ବହୁ ଅଞ୍ଚଳରେ ଥିଲା ଓ ସେହି ନାମରେ ଏକ ଜନପଦ ମଧ୍ୟ ଖୁରୁଧା ନିକଟରେ ରହିଛି । ମଠ ଘରର ପଶ୍ଚିମ ଦିଗକୁ ଲାଗିଥିବା ଏକ କ୍ଷୁଦ୍ର ପୁଷ୍କରିଣୀରୁ ଗଙ୍ଗ ସମ୍ରାଟ ନରସିଂହଦେବ (୪ର୍ଥ)ଙ୍କ (ଖ୍ରୀ:ଅ:୧୩୭୮-୧୪୦୬) ରାଜତ୍ୱର ଅଷ୍ଟମ ଅଙ୍କ ଅର୍ଥାତ୍ ୧୩୦୫ ଶକାବ୍ଦ (ଖ୍ରୀ:ଅ:୧୩୮୩)ରେ ବାରଣାସୀ କଟକରୁ କଳମୋର (ବିଷୟ) ଉତ୍ତରଖଣ୍ଡ ମଧ୍ୟବର୍ତ୍ତୀ କିନିରି ଗ୍ରାମକୁ ବିଜୟ ନରସିଂହପୁର ନାମରେ ନାମକରଣ କରି ମହାପାତ୍ର ନରହରି ଦାସ ପ୍ରହରାଜଙ୍କୁ ଦାନ କରିଥିବାର ସେହି ଅଭିଲେଖରେ ଉଲ୍ଲେଖ ରହିଛି । ଏଥିସହିତ ଗ୍ରାମର ଚତୁଃସୀମା ଓ ଗଙ୍ଗବଂଶର ପ୍ରଶସ୍ତି ସେହି ଦାନପତ୍ରରେ ଥିବା ପରିଲକ୍ଷିତ ହୁଏ । ସେଥିରେ ଉଲ୍ଲେଖ ଥିବା କେତେଗୁଡ଼ିଏ ଗ୍ରାମ ମଧ୍ୟ ଅଦ୍ୟାପି ବିଦ୍ୟମାନ । ଆଜି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଆବିଷ୍କୃତ ତାମ୍ର ଅଭିଲେଖ ମଧ୍ୟରେ ଏହା ବୃହତ୍ତମ । ମହାପାତ୍ର ନରହରି ଦାସ ପ୍ରହରାଜଙ୍କ ଘର, ଢିହ, ପୁଷ୍କରିଣୀ ଏହି ଗ୍ରାମ ସନ୍ନିକଟରେ ଥିବାର ଲୋକେ ଦେଖାଇ ଦିଅନ୍ତି । ବହୁ କିମ୍ବଦନ୍ତୀ ମଧ୍ୟ ତାଙ୍କ ସଂପର୍କରେ ଶୁଣିବାକୁ ମିଳେ । ଗ୍ରାମ ସୀମାନ୍ତର ପୂର୍ବ ଭାଗରେ ଥିବା ଏକ ନିମ୍ବ ବୃକ୍ଷ ମୂଳରେ ୩ ଫୁଟ ଉଚ୍ଚତାର ଯୂପସ୍ତମ୍ଭ ପରିବେଷ୍ଟିତ ଏକ ପ୍ରାଚୀନ ଯଜ୍ଞ ବେଦୀ । ମହାକବି ଜୟଦେବ ସେହି ବେଦୀରେ ଯଜ୍ଞ କରୁଥିବାର କିମ୍ବଦନ୍ତୀ ଏବେ ବି ପ୍ରଚଳିତ ରହିଛି । ପ୍ରତିବର୍ଷର ଅକ୍ଷୟ ତୃତୀୟା ଦିନ ସେଠାରେ ଯଜ୍ଞ କରାଯାଏ । ଯଜ୍ଞବେଦୀର ଦକ୍ଷିଣ ଭାଗ ଦୂର ବିଲମାଳ ମଧ୍ୟରେ ଏକ ଉଚ୍ଚସ୍ଥାନକୁ ଦେଖାଇ ତାହା ଜୟଦେବଙ୍କ ଜନ୍ମସ୍ଥାନ ବୋଲି ଲୋକ କହିଥାନ୍ତି । ଉତ୍ତର ଦିଗ ଉପର ସାହି ଗ୍ରାମକୁ ଲାଗି ରାଜ୍ୟ ପ୍ରତ୍ନତତ୍ତ୍ୱ ବିଭାଗଦ୍ୱାରା ସୁସଂରକ୍ଷିତ ପ୍ରାଚୀନ ଇଟାରେ ଏକ ପ୍ରାଚୀନ ମନ୍ଦିର । ସେତେବେଳେ ଜଙ୍ଗଲ ମଧ୍ୟରେ ଆବିଷ୍କୃତ ଏହି ଭଗ୍ନ ମନ୍ଦିରକୁ ରାଜ୍ୟ ସରକାର ପ୍ରତ୍ନତତ୍ତ୍ୱ ବିଭାଗ ୧୯୭୨ ମସିହାରେ ପୁନଃନିର୍ମାଣ କରାଇଥିଲେ । ଚିକ୍କଣ କଳା ପଥରରେ ନିର୍ମିତ ଦ୍ୱିଭୁଜାର ଦେବୀ ପଦ୍ମାସନରେ ଉପବିଷ୍ଟା । ମସ୍ତକରେ ସପ୍ତଫେଣାଚ୍ଛାଦିତ ନାଗ ବିଗ୍ରହ । ଦେବୀଙ୍କ ପାଦ ତଳରେ ଏକ କୁଣ୍ଡ ମଧ୍ୟରୁ ଉଦ୍‌ଗତ ପତ୍ର ପୁଷ୍ପଲତା ଦୁଇ ଆଡ଼କୁ ମେଲି ଯାଇଛି । ଲତାର ବାମ ଭାଗରେ ଆକ୍ରମଣୋଦ୍ୟତ କ୍ଷୁଦ୍ର ସିଂହ ଓ ଦକ୍ଷିଣ ଭାଗରେ ଏକ ଉପାସକ ଓ ଉପାସିକା ଜାନୁପାତପୂର୍ବକ ଉପାସନା ରତ । ପୀଠର ନିମ୍ନ ଭାଗରେ ନୃତ୍ୟରତା ନର୍ତ୍ତକୀ ବୃନ୍ଦ । ପ୍ରାଚୀନ ମୂର୍ତ୍ତିର ପାଦ ପୀଠରେ ଏପରି ନୃତ୍ୟ କ୍ୱଚିତ୍ ଦେଖାଯାଏ । ଦେବୀଙ୍କ ମୁଖମଣ୍ଡଳରେ ପ୍ରସନ୍ନତାର ଆଭା ଝଲକି ଉଠୁଛି । ଦୁଇ କାନରେ ଲଗାଯାଇଥିବା ଅଳଙ୍କାରର ଭାସ୍କର୍ଯ୍ୟ ଅତି ଚମତ୍କାର । ମସ୍ତକରେ କମନୀୟ ମୁକୁଟ । ବେକରେ ଚାପସରି, ପଦକ ଖଞ୍ଜା ତିନିସରିର ହାର । ବାହୁରେ କେୟୂର ଓ କଙ୍କଣ । ବାମ କାନ୍ଧରୁ ଦକ୍ଷିଣ ଜାନୁର ଉପର ଦୁଇ କୁଚ ସନ୍ଧିରେ ଲମ୍ବିତ ଯଜ୍ଞୋପବୀତ ସଦୃଶ ସୂତ୍ର । ଦୁଇପାଦରେ ନୂପୁର । କଟୀରେ ଚନ୍ଦ୍ରହାର ଓ କିଙ୍କିଣୀର ମାଳ । ବାମ ହସ୍ତରେ ଏକ ବିକଚ କମଳ ନାଡ଼ ସେ ଧାରଣ କରିଛନ୍ତି । ପଦ୍ମଫୁଲଟି ଅକ୍ଷୁଣ୍ଣ ଥିଲେ ମଧ୍ୟ ନାଡ଼ଟି ଭାଙ୍ଗି ଯାଇଛି । ଦକ୍ଷିଣ ସ୍କନ୍ଧ ଉପରକୁ ଏକ ପତ୍ର କାହାଲୀ ମଧ୍ୟରେ ପାଞ୍ଚଟି ଆମ୍ବକସିର ଏକ ପେଣ୍ଡା ଦର୍ଶକର ଦୃଷ୍ଟି ଆକର୍ଷଣ କରୁଛି । ଦକ୍ଷିଣ ହସ୍ତ ଭଗ୍ନ । ସେଠାରେ ଥିବା ଅନ୍ୟ ମୂର୍ତ୍ତିଟି ପ୍ରଥମ ଆଲୋଚିତ ମୂର୍ତ୍ତିର ସଦୃଶ ଏହାର ବାମ ହସ୍ତ ଭଗ୍ନ । ବାମ କାନ୍ଧ ଉପରକୁ ପତ୍ର ସହିତ ବିକଚ ପଦ୍ମ । ମାତ୍ର ହାତଟି ଭାଙ୍ଗିଯାଇଛି । ଦକ୍ଷିଣ ହସ୍ତରେ ଡେମ୍ଫ ଓ ପତ୍ର ଥିବା ସପୁରୀ ବା ଆତ ଜାତୀୟ ଫଳ । ମୂର୍ତ୍ତିଟିର ମସ୍ତକରେ ଥିବା ମୁକୁଟ ପ୍ରଥମ ମୂର୍ତ୍ତିଠାରୁ ସାମାନ୍ୟ ଭିନ୍ନ । କର୍ଣ୍ଣ ଭୂଷଣ, ହାର, କଟୀବନ୍ଧ ମଧ୍ୟ ସାମାନ୍ୟ ଟିକିଏ ଭିନ୍ନ ଥିବାର ଦେଖାଯାଏ । ମୂର୍ତ୍ତିଦ୍ୱୟ ଏକ ସମୟରେ ନିର୍ମିତ । ଏପରି ମୂର୍ତ୍ତି ଓଡ଼ିଶାରେ ଅନ୍ୟତ୍ର ଆଜି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଦେଖିବାକୁ ମିଳିନାହିଁ । ସ୍ଥାନୀୟ ଲୋକେ ଏହି ମୂର୍ତ୍ତିଦ୍ୱୟକୁ ଯଥାକ୍ରମେ 'ପଦ୍ମାବତୀ' ଓ ଯାଗେଶ୍ୱରୀ' ନାମରେ କହିଥାନ୍ତି । ଏହା ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଭାବରେ ଜୈନ 'ଶାସନ ଦେବୀ' ପଦ୍ମାବତୀଙ୍କର ବିଗ୍ରହ ଭାବରେ ସ୍ପଷ୍ଟ । ମୂର୍ତ୍ତିଦ୍ୱୟ ଜୈନଧର୍ମର ତୀର୍ଥଙ୍କର ପାର୍ଶ୍ୱନାଥଙ୍କର ମହାଶକ୍ତି ଭାବରେ ଗୃହୀତ । ଏଥିରୁ ଅନୁମିତ ଯେ ପୂର୍ବରୁ ଏହି ଗ୍ରାମରେ ସଂପ୍ରଦାୟର ପ୍ରବାହ ବେଶ୍ ଅନୁଭୂତ ଥିଲା । ପଦ୍ମାବତୀ ଏଠାରେ ଶାସନ ଦେବୀ ଭାବରେ ପୂଜା ହେଉଥିଲେ । ପରବର୍ତ୍ତୀ କାଳରେ ସେହି ଗ୍ରାମରେ ଗ୍ରାମଦେବୀ ଭାବରେ ମଧ୍ୟ ପୂଜା ହୋଇଆସୁଛନ୍ତି । ଏଠାରେ ଉଲ୍ଲେଖ କରାଯାଇ ପାରେ ଜୈନ ଧର୍ମ ପରେ ସେଠାରେ ବୌଦ୍ଧ, ଶାକ୍ତ ଓ ବୈଷ୍ଣବ ଧର୍ମର ପ୍ରଭାବ ପଡ଼ିଛି । ତଥାପି ଉକ୍ତ ମୂର୍ତ୍ତିଦ୍ୱୟ ଗ୍ରାମର ଅଧିଷ୍ଠାତ୍ରୀ ଦେବୀ ଭାବରେ ପୂଜା ପାଇ ଆସୁଛନ୍ତି । ବର୍ତ୍ତମାନର ମନ୍ଦିର ନିକଟସ୍ଥ କିଛି ଦୂରରେ ଥିବା ଏକ ପୋଖରୀ କୂଳରୁ ଯାଗେଶ୍ୱରୀ ମୂର୍ତ୍ତିଟି ଆଣି ମନ୍ଦିର ମଧ୍ୟରେ ରଖାଯାଇଛି । ଆଲୋଚ୍ୟ ମନ୍ଦିରର ଅଦୂରରେ ଏକ ଜୈନ ବିଗ୍ରହର ସ୍ଥିତି ଦେଖିବାକୁ ମିଳେ । ମାତ୍ର ପାଦ ଭଗ୍ନ ଥିବାରୁ ମୂର୍ତ୍ତିଟି କେଉଁ ତୀର୍ଥଙ୍କର ତାହା ଜାଣି ହୁଏ ନାହିଁ । କେନ୍ଦୁଲୀ ଗ୍ରାମର ଉତ୍ତରକୁ ଥିବା କୁଶଭଦ୍ରା ନଦୀ କୂଳସ୍ଥ ସରାଟ ଶାସନ ନିକଟରେ ପାର୍ଶ୍ୱନାଥଙ୍କର ମଧ୍ୟ ଏକ ବିଗ୍ରହ ପୂଜା ପାଇଆସୁଛନ୍ତି । ଅନ୍ୟ କେତେକ ଜୈନ ମୂର୍ତ୍ତି ବର୍ତ୍ତମାନ ରାଜ୍ୟ ପ୍ରତ୍ନତତ୍ତ୍ୱ ବିଭାଗଦ୍ୱାରା ସେଠାରେ ସଂରକ୍ଷିତ । ଆଲୋଚ୍ୟ ମନ୍ଦିରର ସମ୍ମୁଖରେ ପ୍ରତ୍ନତାତ୍ତ୍ୱିକ ଖନନରୁ ୮ ଫୁଟର ଏକ ସ୍ତମ୍ଭର

ସନ୍ଧାନ ମିଳିଛି । ସ୍ତମ୍ଭଟି କଳା ମୁଗୁନି ପ୍ରସ୍ତରରେ ନିର୍ମିତ । ଏହାର ତଳ ଦେଶରେ ଏକ ଲୌହ୍ୟ ନିର୍ମିତ ଲେଖନୀର ସନ୍ଧାନ ମିଳିଛି । ସମ୍ଭବତଃ ସେହି ସ୍ଥାନ ବିଦ୍ୟାରମ୍ଭର କେନ୍ଦ୍ର ଥିବାର ସୂଚନା ଦେଉଛି । ସେହି ଲେଖନୀକୁ ଜୟଦେବଙ୍କ ବ୍ୟବହୃତ ଲେଖନୀ ବୋଲି ସ୍ଥାନୀୟ ଲୋକେ କହିଥାନ୍ତି ।

ସେହି ଦେବୀପୀଠର ଅଦୂରରେ ସ୍ଥାନୀୟ ଲୋକଙ୍କଦ୍ୱାରା 'ବରୁଣେଇ-ବାସୁଦେବ' ନାମରେ ଏକ ଆମ୍ବଗଛ ମୂଳସ୍ଥ ବେଦିକା ଉପରେ ପୂଜା ପାଉଛନ୍ତି । ଜୈନମାନେ ପଦ୍ମାବତୀଙ୍କୁ ପାର୍ଶ୍ୱନାଥଙ୍କ ଶାସନ ଦେବୀ ଭାବେ ପୂଜା କରିଥାନ୍ତି । ଦୁର୍ଗ ସପ୍ତସତୀରେ ମଧ୍ୟ ଦେବୀ ପଦ୍ମାବତୀଙ୍କ ସ୍ତୁତି ଦେଖାଯାଏ ।

ନାଗାଧିସ୍ୱର ବିସ୍ତାରମ୍ ଫଣିଫଣୋତ୍ତମସୋରୁହାବଳୀ
ଭାସଦ୍ ଦେହଲତାମ୍ ଦିବ୍ୟକରଣିଭାମ୍ ନେତ୍ରାତ୍ରୟୋଧଭାସିତମ୍
ମାଳାକୁମ୍ଭକପାଳନି ରଜକରାମ୍ ଚନ୍ଦ୍ରାର୍ଦ୍ଧଚୂଡ଼ାମ୍ ପରମ୍
ସର୍ବଜ୍ଞାନେଶ୍ୱର ଭୈରଭାଙ୍କ ନିଳୟମ ପଦ୍ମାବତୀମ୍ ଚିନ୍ତୟେ ।
(ଦୁର୍ଗା ସପ୍ତସତୀ, ଷଷ୍ଠ ଅଧ୍ୟାୟ ଧ୍ୟାନ)

ଶାକ୍ତ-ତାନ୍ତ୍ରିକ ପ୍ରଥାରେ ପଦ୍ମାବତୀ ପରିଚିତା ଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଜୈନମାନେ ମଧ୍ୟ ପଦ୍ମାବତୀଙ୍କୁ ଶାସନ ଦେବୀ ଭାବରେ ଗ୍ରହଣ କରିଛନ୍ତି । ତେଣୁ ଜୟଦେବଙ୍କ ଜନ୍ମସ୍ଥାନ ରୂପେ ବିଦିତ କେନ୍ଦୁବିଲ୍ୱ ଗ୍ରାମରେ ସେହି ପଦ୍ମାବତୀ ବିଗ୍ରହ ଜୟଦେବଙ୍କ ଜନ୍ମର ବହୁପୂର୍ବରୁ ରହିଥିଲେ ଓ କେନ୍ଦୁବିଲ୍ୱ ଗ୍ରାମ ଏକଶାସନ ଭାବେ ପରିଚିତ ଥିଲା । ଜୈନ ବିଗ୍ରହର ଅବସ୍ଥିତି ହେତୁ ଏହି ଜନପଦ ଦିନେ ଜୈନମାନଙ୍କର ପ୍ରଭାବରୁ ଆଦୌ ମୁକ୍ତ ନଥିଲା । ପ୍ରତ୍ନତତ୍ତ୍ୱ ଭୂଖୋଦନ ଫଳରେ ସେଠାରୁ ପ୍ରାଚୀନ ମୃଣ୍ମୟ ପାତ୍ର ଓ ଦୀପମାନ ମିଳୁଛି । ଐତିହାସିକମାନେ ଏହି ସବୁକୁ ଖ୍ରୀଷ୍ଟ ପୂର୍ବ ଓ କେତେକ ଖ୍ରୀଷ୍ଟ ପର ଅର୍ଥାତ୍ ୨ୟରୁ ୩ୟ ଶତାବ୍ଦୀ ଭାବେ ଚିହ୍ନଟ କରିଥାନ୍ତି । ତେଣୁ ସେହି ଜନପଦର ପ୍ରାଚୀନତା ବହୁ ଆଗରୁ ଥିବା ଏଥିରୁ ସୂଚାଇଥାଏ ।

ପ୍ରତ୍ନତାତ୍ତ୍ୱିକ ଖନନରୁ ହରି ପ୍ରହରାଜଙ୍କ ଡିହ କୁହାଯାଉଥିବା ସ୍ଥାନର ମାଟିରୁ ୪ ଫୁଟ ତଳେ ଏକ ପାଣିନଳାର ସନ୍ଧାନ ମିଳିଛି । ସେତେବେଳର ଲୋକମାନେ ନଳା ମଧ୍ୟରେ ପାଣି ଯିବାର କୌଶଳ ଜାଣିଥିବା ବିସ୍ମୟକର । ତାହା ସହ ଖ୍ରୀଷ୍ଟପୂର୍ବ ଓ ଖ୍ରୀଷ୍ଟପରର ଏକ ମୃଣ୍ମୟ ପାତ୍ର ଓ ମାଟି ନିର୍ମିତ କୁଠାରର ସନ୍ଧାନ ମିଳିଛି । ତେଣୁ ସେଠାରେ ଖ୍ରୀଷ୍ଟପୂର୍ବ ଓ ପରବର୍ତ୍ତୀ କାଳର ଜନବସତି ଥିବାର ସୂଚନା ମିଳିଥାଏ ।

ଉପର ଆଲୋଚ୍ୟ ପଦ୍ମାବତୀ ମନ୍ଦିର ପରିସର ମଧ୍ୟରେ ଲିଙ୍ଗବିହୀନ ମୁକ୍ତେଶ୍ୱର ଶିବ ଶକ୍ତି । ମହାକବି ଜୟଦେବଙ୍କ ଆରାଧନା ଫଳରେ ଗଙ୍ଗା ସେହି ଶିବ ଶକ୍ତି ମଧ୍ୟ ଦେଇ ଆବିର୍ଭୂତ ହୋଇଥିବାର କିମ୍ବଦନ୍ତୀ ପ୍ରଚଳିତ । ସେହି ଶକ୍ତିକୁ ଘେରି ରହିଥିବା କଳା ମୁଗୁନି ପ୍ରସ୍ତରର ପୀଢ଼ରୁ ଏଠାରେ ଏକ ମନ୍ଦିର ଥିବାର ଅନୁମାନ କରାଯାଇପାରେ । ଏହା ବ୍ୟତୀତ ସେଠାରେ ଶଙ୍ଖ, ଚକ୍ର, ଗଦା, ପଦ୍ମଧାରୀ ଦୁଇଟି ମାଧବ ବିଗ୍ରହ ଥିଲା, ମାତ୍ର ଏବେ ତାହା ସ୍ଥାନୀୟ ସଂଗ୍ରହାଳୟରେ ସଂରକ୍ଷିତ । ସେହିଠାରେ ଥିବା ଦୁଇଟି ମାଧବ ପ୍ରତିମା ମଧ୍ୟରୁ ଗୋଟିକର ଉପରି ଭାଗରେ ମକର ତୋରଣ ପରିବର୍ତ୍ତେ ଅଣ୍ଡାକୃତି ପ୍ରଭାମଣ୍ଡଳ ଖୋଦିତ । ଦୁଇପାର୍ଶ୍ୱରେ ଦଣ୍ଡାୟମାନ ଅଛନ୍ତି ଶ୍ରୀ ଓ ପୃଷ୍ଟି ଓ ସେମାନଙ୍କ ତୋରଣ ପରିବର୍ତ୍ତେ ଅଣ୍ଡାକୃତି ପ୍ରଭାମଣ୍ଡଳ ଖୋଦିତ । ତୋରଣ ପରିବର୍ତ୍ତେ ପ୍ରଭାମଣ୍ଡଳ ଥିବାରୁ ମୂର୍ତ୍ତିଦ୍ୱୟ ପ୍ରାଚୀନ ଜଣାପଡ଼େ ।

ମୂର୍ତ୍ତିର ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱ ଦକ୍ଷିଣ ହସ୍ତରେ ଗଦା, ଦେହରେ ଚମ୍ପକ ମାଳିକା, ବକ୍ଷସ୍ଥ ବାମ ସ୍କନ୍ଧ ଉପରେ ଉତ୍ତରୀୟ, ଉତ୍ତରୀୟ ଦେହରୁ ଦୁଇ ଆଡ଼କୁ ଓ ପଛପଟେ ଆଣ୍ଠୁ ତଳ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଆଚ୍ଛାଦନ ବସ୍ତ୍ର । ପରିଧେୟ ବସ୍ତ୍ର ଅଣ୍ଟାଠାରୁ ଲମ୍ବି ଦୁଇ ଜଙ୍ଘ ଉପରେ ଗୁଡ଼ା ଯାଇଛି । ଦେହରେ ଯଜ୍ଞୋପବୀତ, କଟୀରେ କଟୀବନ୍ଧ, କିଙ୍କିଣୀ ମାଳ, ଦୁଇ ବାହୁରେ କେୟୂର ଓ କଙ୍କଣ । ବେକରେ କଣ୍ଠିମାଳ ଓ ହାର, ଦୁଇ ସ୍କନ୍ଧରେ ଖଡୁ ଓ ଦୁଇ ପାଦରେ ନୂପୁର । ମୂର୍ତ୍ତିର ଉପର ଦୁଇ କୋଣରେ ପୁଷ୍ପମାଳ ଧରି ଉଡ୍ଡୀୟମାନ ଅପସରା ।

ଅନ୍ୟ ମାଧବ ବିଗ୍ରହର ପାଦ ପୀଠରେ ଅତି ମନୋଜ୍ଞାଳତାର କାମ ହୋଇଛି । ଦୁଇ ପାର୍ଶ୍ୱରେ ଶ୍ରୀ ଓ ପୃଷ୍ଟି ବିଶ୍ୱ ପଦ୍ମାସନ ଉପରେ ଦୁଇଟି ତୋରଣ ତଳେ ତ୍ରିଭଙ୍ଗୀ ଠାଣିରେ ଦଣ୍ଡାୟମାନ । ବିଗ୍ରହ ଉପରେ କାରୁକାର୍ଯ୍ୟ ଖଚିତ ମକର ତୋରଣ ଓ ତାହାର ଉପରକୁ ଦୁଇ ପାଖରେ ଦୁଇ ଜଣ ଲେଖାଏଁ ବାଦ୍ୟକାର ବିଭିନ୍ନ ଭଙ୍ଗିରେ ବାଦ୍ୟ ବଜାଉଛନ୍ତି । ମୂର୍ତ୍ତିର ଉପର ଦୁଇ କୋଣରେ ଉଡ଼ନ୍ତା ଅପସରା । ମାଧବଙ୍କ ଆୟୁଧମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଉପର-ଦକ୍ଷିଣ ହସ୍ତରେ ଚକ୍ର ଓ ଉପର-ବାମ ହସ୍ତରେ ଶଙ୍ଖ ଅତି ଚମତ୍କାର ଭାବରେ ଖୋଦିତ ହୋଇଛି । ନିମ୍ନ ଦକ୍ଷିଣ ହସ୍ତରେ ପଦ୍ମର ସଂକେତ ଓ ନିମ୍ନ ବାମହସ୍ତ ଭଗ୍ନ, ମୁଣ୍ଡରେ କିରୀଟି ମୁକୁଟ ଓ ପ୍ରଭାରେ ଖୋଦନ କଳା ଅତି ଚମତ୍କାର । କାନରେ ଝରାଥିବା ନୋଳି, ହାତରେ ଖଡୁ, ବାଜୁବନ୍ଧ ଓ କଙ୍କଣ । ବେକରେ ବଡ଼ ପଦକ ବସା ପାଞ୍ଚ ସରିଆ ହାର । କଟୀରେ ଚନ୍ଦ୍ରହାର ଓ କିଙ୍କଣୀମାଳ । ପାଦରେ ପାଉଜି । ଦେହରେ ଉପବୀତ ଓ ଚମ୍ପକ

ମାଳ । ପରିଧେୟ ବସ୍ତ୍ରରେ ସୁନ୍ଦର ଧଡ଼ି ପଟା ପଟା ଗାର ରହିଛି । ଦକ୍ଷିଣ ପାଦ ନିକଟରେ ଗରୁଡ଼ ଜାନୁପାତି ବସିଛନ୍ତି । ମାଧବଙ୍କର ଦୁଇ ସହଚରୀ । ଚାମରଧାରୀ ସେବିକାମାନଙ୍କ ଅଙ୍ଗ ବୈଷ୍ଣବ, ରୂପଲାବଣ୍ୟ ଓ ପ୍ରସନ୍ନ ମୁଖମଣ୍ଡଳ ଦେଖିଲେ ସେଗୁଡ଼ିକ ଜୀବନ୍ତ ଭଳି ଦେଖାଯାଏ ।

ମୂର୍ତ୍ତି ଖୋଦନର ଭାସ୍କର୍ଯ୍ୟ ଦେଖିଲେ ତାହା ଗଙ୍ଗ ରାଜତବର ପୂର୍ବବର୍ତ୍ତୀ କୁହାଯାଇପାରେ । ଏହିଭଳି ବହୁ ମାଧବ ବିଗ୍ରହ କେନ୍ଦୁଲୀ ଗ୍ରାମର ଚତୁପାର୍ଶ୍ୱସ୍ଥ ପ୍ରାଚୀ ଉପତ୍ୟକାରେ ଦେଖାଯାଏ । କେନ୍ଦୁଲୀରେ ବର୍ତ୍ତମାନ ଥିବା ଏହି ଦୁଇଟି ମାଧବ ବିଗ୍ରହଙ୍କ ଏକ କ୍ଷୁଦ୍ର ପାର୍ବତୀ ମନ୍ଦିର ଥିଲା । ମାତ୍ର କାଳକ୍ରମେ ତାହା ଧ୍ୱଂସ ପାଇଯାଇଛି । ମୁକ୍ତେଶ୍ୱର ଶିବ ଶକ୍ତିର ପରିଧି ମଧ୍ୟରେ ଏକ କ୍ଷୁଦ୍ର ପାର୍ବତୀ ମୂର୍ତ୍ତି ଦେଖାଯାଏ । ତାହାଙ୍କ ଜଂଘ ଉପରେ ଗଣେଶ ବିଦ୍ୟମାନ । ଏପରି ମୂର୍ତ୍ତି ଅନ୍ୟତ୍ର ବିରଳ । ପୁଣି ଏଠାରେ ପୂଜିତ ଚତୁର୍ଭୁଜ ଭୈରବ ମୂର୍ତ୍ତି ମଧ ଆଲୋଚନାକୁ ଆସିପାରେ । ଏହାର ଦକ୍ଷିଣ ହସ୍ତରେ ତ୍ରିଶୂଳ । ଉତ୍ତର ବାମହସ୍ତରେ କପାଳ, ନିମ୍ନବାମ ହସ୍ତରେ ଛିନ୍ନ ମସ୍ତକ ଓ ନିମ୍ନ ଦକ୍ଷିଣ ହସ୍ତ ଭଗ୍ନ । ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱ କେଶ, ନୃମୁଣ୍ଡ ମାଳ, ବିକଟ ବଦନ ଓ ଏହି ଭୈରବ ଶବ ଉପରେ ଦଣ୍ଡାୟମାନ । ଶବର ବାମ ପାଦକୁ ଶୃଗାଳ ଟାଣୁଛି । ବକ୍ଷ ଦେଶକୁ ଗୃଧ୍ର ବିଦାରଣ କରୁଥିବା ଦୃଶ୍ୟ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଭୟଙ୍କର । କେନ୍ଦୁବିଲ୍ୱ ରାଜସ୍ୱ ଗ୍ରାମ ଅନ୍ତର୍ଗତ ଫିରିଙ୍ଗିରା ଗ୍ରାମସ୍ଥ ଏକ ବରଗଛ ମୂଳରେ ତାରା ବା ନୀଳ ସରସ୍ୱତୀ ବିଗ୍ରହ ଗ୍ରାମର ମଙ୍ଗଳା ଭାବରେ ପୂଜା ପାଉଛନ୍ତି ।

ଉପରୋକ୍ତ ପଦ୍ମାବତୀ ମନ୍ଦିରକୁ ଲାଗି ସତର ଏକର ପରିମିତ ଏକ ବାଟିକା ମଧ୍ୟରେ ମହାକବିଙ୍କ ସ୍ମୃତିରେ ଗଢ଼ା ହୋଇଛି ଶ୍ରୀଜୟଦେବ ସଂଗ୍ରହାଳୟ । ଏଥିମଧ୍ୟରେ ରହିଛି ମାଧବ (୨୬'' x ୧୩''), ଲକ୍ଷ୍ମୀ ମାଧବ (୧୩'' x ୮''), ମନ୍ଦିର ଚାରିଣୀ ଓ ଅନ୍ୟ କେତେକ ବିରଳ ମୂର୍ତ୍ତି । ବାଟିକା ମଧ୍ୟସ୍ଥ ପୁଷ୍କରିଣୀକୁ ମିଳିଥିବା (୩' x ୧୧/୨ x ୨') ମୁଗୁନି ପ୍ରସ୍ତର ଉପରେ ଅଙ୍କିତ ଥିବା ନଗରୀ ଶିଳାଲିପି । ଏହାର ଅକ୍ଷରଗୁଡ଼ିକ ଅସ୍ୱଷ୍ଟ ଥିବାରୁ ପାଠ କରାଯାଇ ନାହିଁ । ପ୍ରଥମ ଧାଡ଼ିର ଅସ୍ୱଷ୍ଟ ଅକ୍ଷର ମଧ୍ୟରୁ ତାହା ଗଙ୍ଗ ରାଜତ୍ୱ କାଳର ଶିଳାଲିପି ବୋଲି କୁହାଯାଇପାରେ । ମାତ୍ର ଏହା ବୌଦ୍ଧ ଧାରେଣି ମନ୍ତ୍ରର ଅଂଶ ବୋଲି କେତେକ ଲିପି ପାଠକ କହିଥାନ୍ତି । ବାଟିକା ମଧ୍ୟରେ ଗୀତଗୋବିନ୍ଦ ବର୍ଣ୍ଣିତ ବୃକ୍ଷରାଜି ସୁଶୋଭିତ ଥିଲା । ମାତ୍ର ଗତ ୧୯୯୯ ଅକ୍ଟୋବର ମାସର ପ୍ରବଳ ବାତ୍ୟାରେ ସେଥିରୁ ବହୁ ଗଛ ଉପୁଡ଼ି ଥିଲା । ଏହି ବାଟିକାର ପରିସରକୁ ବଢ଼ାଇ ସରକାରଙ୍କ ସଂସ୍କୃତି ବିଭାଗଦ୍ୱାରା ୧୦ ଏକର ଜମି ଅଧିଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଛି । ଉପର ଆଲୋଚ୍ୟ ବାଟିକାର ଅଳ୍ପ ଦୂର ଓ ଅଧିଗ୍ରହଣ ଭୂସଂପତ୍ତିର ପରିସର ମଧ୍ୟରେ ରହିଛି ଶ୍ରୀ ଜୟଦେବ ମଣ୍ଡପ । ତତ୍କାଳୀନ ମନ୍ତ୍ରୀ ସ୍ୱର୍ଗତ ଅନନ୍ତ ନାରାୟଣ ସିଂହ ଦେଓ ଓ ସେତେବେଳର ଭୁବନେଶ୍ୱର ସବ୍‌କଲେକ୍ଟର ଶ୍ରୀ ରବୀନ୍ଦ୍ର ମୋହନ ସେନାପତିଙ୍କ ଉଦ୍ୟମ ଏଥିନିମନ୍ତେ ସ୍ମରଣୀୟ । ସେହିପରି ସଂଗ୍ରହାଳୟ ଓ ମନ୍ଦିର ଗଢ଼ାରେ ତତ୍କାଳୀନ ମନ୍ତ୍ରୀ ସ୍ୱର୍ଗତଃ ସତ୍ୟପ୍ରିୟ ମହାନ୍ତି, ଉପମନ୍ତ୍ରୀ ସ୍ୱର୍ଗତଃ ସନ୍ତୋଷ କୁମାର ସାହୁ, ପ୍ରତ୍ନତତ୍ତ୍ୱ ବିଭାଗର ଅଧକ୍ଷ ସ୍ୱର୍ଗତଃ କେଦାରନାଥ ମହାପାତ୍ରଙ୍କ ଉଦ୍ୟମ ରହିଥିଲା । ବାଟିକା ଓ ସଂଗ୍ରହାଳୟର ଯତ୍ନ ନେବା ନିମନ୍ତେ ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କ ପର୍ଯ୍ୟଟନ, ସଂସ୍କୃତି ଓ ବନ ବିଭାଗ ପକ୍ଷରୁ କର୍ମଚାରୀମାନେ ନିଯୁକ୍ତ ଅଛନ୍ତି ।

କେନ୍ଦୁଲି ଗ୍ରାମର ଉତ୍ତର ଓ ଦକ୍ଷିଣ ଦିଗରେ ଯଥାକ୍ରମେ ପ୍ରାଚୀ ଓ କୁଶଭଦ୍ରା ନଦୀ ପ୍ରବାହିତ ହେବାଦ୍ୱାରା ସେ ଅଞ୍ଚଳ ଶସ୍ୟଶ୍ୟାମଳା ହୋଇପାରିଛି । କଟକ-ଭୁବନେଶ୍ୱର ଜାତୀୟ ରାଜପଥର ହଂସପାଳ ଛକଠାରୁ କୁଆଖାଇ କୁଶଭଦ୍ରା ନଦୀ ଓ ଗୋପ କେନାଲର ବାମ ପଟ ବନ୍ଧରେ ପ୍ରାୟ ୨୦ କିଲୋମିଟର ଗଲାପରେ ପଡ଼େ କେନ୍ଦୁବିଲ୍ୱ ଜନପଦ । ସେହିଭଳି ଉପରୋକ୍ତ ରାଜପଥର ଫୁଲନଖରା ଛକଠାରୁ ମାଧବ ରାସ୍ତାରେ କଣ୍ଟାପଡ଼ା ବା ଅଡ଼ସପୁର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଯାଇ ସେଠାରୁ ବି ଏହି ସ୍ଥାନକୁ ଯାଇ ହୁଏ । ସେହି ରାସ୍ତାର ଅଡ଼ସପୁରଠାରୁ କେନ୍ଦୁବିଲ୍ୱ ଗ୍ରାମ ଦୂରତା ପ୍ରାୟ ତିନି କିଲୋମିଟର ।

ଏହି ଐତିହାସିକ ଗ୍ରାମର ଅନତିଦୂର ଓ ଚତୁଃପାର୍ଶ୍ୱରେ ରହିଛି ଦଶ ଅବତାରଙ୍କ ନାମରେ ଦଶଟି ଜନପଦ । କଳିଙ୍ଗରେ ଗଙ୍ଗ ସମ୍ରାଟମାନଙ୍କର ଶାସନ କାଳରେ ଏହି ଜନପଦ ବା ଶାସନମାନଙ୍କର ପ୍ରତିଷ୍ଠା ହୋଇଥିଲା । ଗ୍ରାମରେ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ଦେବ ବିଗ୍ରହମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ସଂପୃକ୍ତ ଅବତାର ନାମକରଣର ବିଗ୍ରହ ଓ ତା' ନଥିଲେ ଶ୍ରୀଜଗନ୍ନାଥଙ୍କ ବିଗ୍ରହ ପୂଜା ପାଉଛନ୍ତି ।

କେନ୍ଦୁଲୀ ଜନପଦର ଉତ୍ତର-ପଶ୍ଚିମ ଦିଗ ପ୍ରାୟ ଦୁଇ କିଲୋମିଟର ବ୍ୟବଧାନ ପ୍ରାଚୀ ନଦୀ କୂଳରେ ଅଲାରପୁର ଗ୍ରାମରେ ଅବସ୍ଥିତ । ଅଲାଉରରୁ ଅଲାରପୁର ଶବ୍ଦର ଅପଭ୍ରଂଶ ହୋଇଛି । ତାମିଲ ଅଞ୍ଚଳର ବାସିନ୍ଦା ଅଲାଉରମାନେ ବୈଷ୍ଣବ ସଂପ୍ରଦାୟଭୁକ୍ତ । ସେମାନେ କେବଳ ନାରାୟଣ, ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ, ରାମ, ବଳରାମ, ବାମନ ପ୍ରଭୃତି ଅବତାରମାନଙ୍କର ଉପାସକ । ଶ୍ରୀ ରଙ୍ଗମ୍‌ରେ ପୂଜା ପାଉଥିବା ରଙ୍ଗନାଥଙ୍କର ଗୋପୀ ଭାବେ ସେମାନେ ନିଜକୁ

ଭାବିଥାନ୍ତି । ଅଲାଉର ସଂପ୍ରଦାୟର ନାରୀ ଓ ପୁରୁଷମାନଙ୍କର ହିନ୍ଦୁ ପୁରାଣ, ବେଦ, ଉପନିଷଦ ଉପରେ ପ୍ରଭୂତ ଜ୍ଞାନ ଥାଏ । ନାରାୟଣ ଓ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କର ଧ୍ୟାନ ଧାରଣାରେ ସେମାନେ ସମୟ କଟାଇଥାନ୍ତି । ତାମିଲ୍ ଅଧ୍ୟୁଷିତ ବିଷ୍ଣୁ ମନ୍ଦିରମାନଙ୍କରେ ସେମାନେ ପୂଜକ । ମୁଖ୍ୟତଃ ଦ୍ରାବିଡ଼ ରାଜ୍ୟରେ ବିଷ୍ଣୁ ଉପାସନା ଓ ଭାଗବତର ପ୍ରଚାର ନିମନ୍ତେ ଏମାନେ ଆଚାର୍ଯ୍ୟ ଭୂମିକା ଗ୍ରହଣ କରିଥାନ୍ତି । ଏହି ସଂପ୍ରଦାୟର ଆବିର୍ଭାବ କେବେ ହେଲା କେହି ନ ହେଲେ ମଧ୍ୟ ଆନୁମାନିକ ଖ୍ରୀଷ୍ଟାବ୍ଦ ୬ଷ୍ଠ ଓ ୭ମ ଶତାବ୍ଦୀରେ ସେମାନଙ୍କର ଅସ୍ତିତ୍ୱ ଥିବାର କୁହାଯାଇପାରେ । ତେବେ ପ୍ରଶ୍ନ ଆସେ ଜୟଦେବଙ୍କ ଜନ୍ମସ୍ଥାନ କେନ୍ଦୁଲୀ ଗ୍ରାମ ସମୀପବର୍ତ୍ତୀ ଏହିଭଳି ଏକ ଜନପଦ ରହିଥିବାର ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟ କ'ଣ ? ତେଣୁ ଏହା ନିଶ୍ଚିତ ଯେ କେନ୍ଦୁଲୀ ଅଞ୍ଚଳ ଏକ ବୈଷ୍ଣବ ପୀଠ ରୂପେ ପୂର୍ବରୁ ବିଦିତ ଥିବାରୁ ଅଲାଉରମାନେ ଏଠାରେ ଆସି ବସତି ସ୍ଥାପନ କରିଥିଲେ ବା ଜୟଦେବଙ୍କ ପରବର୍ତ୍ତୀ କାଳରେ ଏଠାରେ ଏମାନେ ବସତି ସ୍ଥାପନ କରିପାରିଥାନ୍ତି ।

ଏହିସବୁ ଆଲୋଚନାରୁ କେନ୍ଦୁଲୀ ଜନପଦ ଉପରେ ଜୈନ, ବୌଦ୍ଧ, ଶାକ୍ତ, ତାନ୍ତ୍ରିକ ଓ ବିଷ୍ଣୁ ପୂଜାର ସ୍ରୋତ ପ୍ରବାହିତ ହୋଇଯାଇଛି । ତେଣୁ ଏହାର ଅବସ୍ଥିତି ବହୁ ପ୍ରାଚୀନ କାଳରୁ ରହି ଆସିଥିବା ସହଜରେ କୁହାଯାଇପାରେ ।

୧୧୮୧, ଦେବରାଜ ବିଦ୍ୟାପୀଠ ରାସ୍ତା
ଗୋବିନ୍ଦ ପ୍ରସାଦ (ବମିଖାଲ), ଭୁବନେଶ୍ୱର

ଦିଲ୍ଲୀରେ ଖୋଲିବ ଓଡ଼ିଶାର ଉଚ୍ଚଶିକ୍ଷା ସେଲ୍

ଉଚ୍ଚତର ବୈଷୟିକ ଶିକ୍ଷା କ୍ଷେତ୍ରରେ ଓଡ଼ିଶା ଏବେ ଦେଶର ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ସ୍ଥାନ ଅଧିକାର କରିଥିବାବେଳେ ଓଡ଼ିଶାରେ ଥିବା ଉଚ୍ଚଶିକ୍ଷା ଅନୁଷ୍ଠାନଗୁଡ଼ିକୁ ଦେଶ ବିଦେଶର ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀଙ୍କୁ ଆକର୍ଷଣ କରିବା ପାଇଁ ରାଜ୍ୟ ସରକାର ରାଜଧାନୀ ଦିଲ୍ଲୀରେ ଉଚ୍ଚ ଶିକ୍ଷା ସେଲ୍ ଖୋଲିବାକୁ ଆପାତତଃ ନିଷ୍ପତ୍ତି ନେଇଛନ୍ତି । ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ନବୀନ ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କ ନୂଆଦିଲ୍ଲୀ ଗସ୍ତକାଳରେ ତାଙ୍କୁ ଦିଲ୍ଲୀ ଓଡ଼ିଆ ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀ ସଂଘର ପ୍ରତିନିଧିମାନେ ଭେଟି ୩ଟି ଦାବି ପୂରଣ ପାଇଁ ଅନୁରୋଧ କରିଥିଲେ । ସେମାନେ ଦର୍ଶାଇଥିଲେ ଯେ ଦେଶର ରାଜଧାନୀ ଦିଲ୍ଲୀରେ ଓଡ଼ିଶା ସରକାରଙ୍କ ଉଚ୍ଚଶିକ୍ଷା ସେଲ୍ ଖୋଲିବା ଯଥାର୍ଥ । ତଦ୍ୱାରା ଦିଲ୍ଲୀରେ ରହୁଥିବା ଓଡ଼ିଆ ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀମାନେ ଉପକୃତ ହେବା ସହ ଓଡ଼ିଶାରେ ଖୋଲିଥିବା ଉଚ୍ଚତର ବୈଷୟିକ ଶିକ୍ଷାନୁଷ୍ଠାନଗୁଡ଼ିକ ସମ୍ପର୍କରେ ସୂଚନା ପାଇ ଦେଶବିଦେଶର ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀମାନେ ଆକର୍ଷିତ ହେବେ ।

ଦିଲ୍ଲୀସ୍ଥିତ ଓଡ଼ିଆ ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀ ସଂଘ ପକ୍ଷରୁ କୁହାଯାଇଥିଲା ଯେ ପୂର୍ବରୁ ଦିଲ୍ଲୀର ସାଲିମାରବାଗ୍ ଅଞ୍ଚଳରେ ଓଡ଼ିଆ ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀଙ୍କ ପାଇଁ ଏକ ହଷ୍ଟେଲ ଥିଲା । ଭଡ଼ା ଘରେ ଚାଲିଥିବା ସେହି ହଷ୍ଟେଲଟି ଦିଲ୍ଲୀ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟର ଉତ୍ତର କ୍ୟାମ୍ପସ୍‌ର ଅନତି ଦୂରରେ ଥିଲା । ଓଡ଼ିଶାରୁ ଆସୁଥିବା ବିଭିନ୍ନ ଦରିଦ୍ର ଛାତ୍ରଙ୍କ ପାଇଁ ସେହି ହଷ୍ଟେଲ୍ ବେଶ୍ ସହାୟକ ହେଉଥିଲା । ଇତିମଧ୍ୟରେ ହଷ୍ଟେଲ୍‌ଟି ବନ୍ଦ ହୋଇଯାଇଛି । ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀଙ୍କପ୍ରତି ଦରଦୀ ଥିବା ଓଡ଼ିଶାର ପୂର୍ବତନ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ସ୍ୱର୍ଗୀୟ ବିଜୁ ପଟ୍ଟନାୟକ ଦିଲ୍ଲୀରେ ଛାତ୍ରାବାସ ଓ ଛାତ୍ରୀନିବାସ ଖୋଲିବା ପାଇଁ ଅତୀତରେ ଦିଲ୍ଲୀର ଉପରାଜ୍ୟପାଳଙ୍କୁ ୫ ଏକର ଜମି ଦେବା ପାଇଁ ଅନୁରୋଧ କରିଥିଲେ । ସେହି ଜମିରେ ହଷ୍ଟେଲ, ସଂସ୍କୃତି କେନ୍ଦ୍ର ଓ ପାଠାଗାର ଖୋଲିବା ପ୍ରସ୍ତାବ ଥିଲା । ବିଜୁବାବୁଙ୍କ ଦେହାନ୍ତ ପରେ ସେହି ଯୋଜନା ଫାଇଲ୍‌ରେ ରହି ଯାଇଥିଲା । ତେଣୁ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ନବୀନ ପଟ୍ଟନାୟକ ଓଡ଼ିଆ ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀଙ୍କ ଆବଶ୍ୟକତାକୁ ଦେଖି ଦିଲ୍ଲୀରେ ହଷ୍ଟେଲ୍, ସଂସ୍କୃତି କେନ୍ଦ୍ର ଓ ପାଠାଗାର ଖୋଲିବାକୁ ପ୍ରତିନିଧିମାନେ ଅନୁରୋଧ କରିଥିଲେ । ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ସେମାନଙ୍କ ସହ ଆଲୋଚନା କରି କହିଲେ, ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀମାନଙ୍କ ଯଥାର୍ଥ ଦାବିଗୁଡ଼ିକ ପୂରଣ ପାଇଁ ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି ଦେଇଥିଲେ । ସଂଘର ସଭାପତି ଶ୍ରୀ ତେଜେଶ୍ୱର ପରିଡ଼ା, ପୂର୍ବତନ ସଭାପତି ଡ. ନିତ୍ୟାନନ୍ଦ ଅଗସ୍ତି, ସାଧାରଣ ସମ୍ପାଦକ ଶ୍ରୀ ସୁଶାନ୍ତ କୁମାର ପାଲ, ଯୁଗ୍ମ ସମ୍ପାଦିକା ନେହା ସ୍ୱାଇଁ, କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ସଭ୍ୟ ଇରାଶିଷ ଆଚାର୍ଯ୍ୟ ଓ ନିଲମ ଜେନା ପ୍ରମୁଖ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କୁ ଭେଟି ଆଲୋଚନା କରିଥିଲେ ।

fß{'ÿ¯ÿZÿ Sêtÿ{Sæ¯ÿ¢ÿÀÿ ¨æÓèÿLÿtÿæ

ରବୀନ୍ଦ୍ର କୁମାର ବେହୁରିଆ

ଜୟଦେବଙ୍କ କୃତି 'ଶ୍ରୀଗୀତଗୋବିନ୍ଦ' ଭାରତୀୟ ସଂସ୍କୃତି ସାହିତ୍ୟ ଭଣ୍ଡାରରେ ଏକ ଅମୂଲ୍ୟ ରତ୍ନ । ଦ୍ୱାଦଶ ଶତାବ୍ଦୀରେ ଜୟଦେବ ପୁରୀ ଜିଲ୍ଲାର ପ୍ରାଚୀ ନଦୀ କୂଳରେ ଥିବା କେନ୍ଦୁଲି ଗ୍ରାମରେ ମାତା ବାମାଦେବୀ ଓ ପିତା ଭୋଜଦେବଙ୍କ ଔରସରୁ ଜନ୍ମଲାଭ କରିଥିଲେ । ମାତ୍ର ୧୧ ବର୍ଷ ବୟସରେ ସେ ପିତୃ ମାତୃହରା ହୋଇପଡ଼ିଥିଲେ । ଶ୍ରୀକ୍ଷେତ୍ର ପୁରୀଠାରେ ରହି ଜୟଦେବ ଶ୍ରୀଜଗନ୍ନାଥଙ୍କ ସନ୍ତୋଷ ବିଧାନ ନିମିତ୍ତ ଶ୍ରୀଗୀତଗୋବିନ୍ଦ ରଚନା କରିଥିଲେ । ଜୟଦେବ ତାଙ୍କ ରଚିତ 'ଗୀତଗୋବିନ୍ଦ'ର 'ସ୍ମର ଗରଳ ଖଣ୍ଡନଂ ମମ ଶିରସି ମଣ୍ଡନଂ' ଲେଖି ସାରିଲା ପରେ ସଂଶୟାପନ ହୋଇ ଉପଯୁକ୍ତ ଶବ୍ଦବିନ୍ୟାସଦ୍ୱାରା ପଦ ପୂରଣ କରିବାକୁ ଅସମର୍ଥ ହେବାରୁ ପ୍ରଭୁ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ନିଜେ ଜୟଦେବଙ୍କ ଅନୁପସ୍ଥିତିରେ ଜୟଦେବଙ୍କ ବେଶରେ ଆସି ତାଳପତ୍ର ପାଣ୍ଡୁଲିପିର ସେହି ପଦତଳେ 'ଦେହି ପଦ ପଲ୍ଲବ ମୁଦାରମ୍' ଲେଖିଦେଇ ଅନ୍ତର୍ନିହିତ ହୋଇଗଲେ । ସ୍ନାନସାରି ଜୟଦେବ ଆସି ଉପଯୁକ୍ତ ପଦପୂରଣ ହୋଇଥିବା ଦେଖି ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହୋଇଥିଲେ । ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ତାଙ୍କୁ ରାତ୍ର ଶେଷରେ ସ୍ୱପ୍ନରେ ସମସ୍ତ ବିଷୟ ଜଣାଇ ଦେଲେ । 'ଗୀତଗୋବିନ୍ଦ'ର ରଚନା ସମାପ୍ତ ହେବାପରେ ଜୟଦେବ ଏହାକୁ ଶ୍ରୀଜଗନ୍ନାଥଙ୍କ ନୈବେଦ୍ୟ ରୂପେ ଅର୍ପଣ କରି ନିଜ ଜୀବନକୁ ଧନ୍ୟ କରିଥିଲେ ।

ଗୀତଗୋବିନ୍ଦରେ ଶୃଙ୍ଗାର ରସ ପ୍ରତିପାଦନରେ ଆଶା, ଉତ୍କଣ୍ଠା, ଅଭିମାନ, ପ୍ରେମ, ସ୍ନେହ, ଅନୁରାଗ, ସଂକୋଚ, ଲଜ୍ଜା, ମାନଭଞ୍ଜନ ଇତ୍ୟାଦି ବିଶ୍ଳେଷଣରେ ଈଶ୍ୱରଙ୍କୁ ଉପାସନା କରିବାରେ ଭକ୍ତକବି ଜୟଦେବଙ୍କର ପ୍ରତିଭା ଓ କାବ୍ୟାତ୍ମକ କଳ୍ପନାଗୁଡ଼ିକର ଅଦ୍ଭୁତ ଦକ୍ଷତା ସେ ପ୍ରଦର୍ଶନ କରିଛନ୍ତି । କବିଙ୍କ ଭାଷାରେ -

ଶ୍ରିତ କମଳା କୁଚମଣ୍ଡଳ । ଧୃତ କୁଣ୍ଡଳ
କଳିତ ଲଳିତ ବନମାଳ । ଜୟ ଜୟ ଦେବ ହରେ ।
ଦିନମଣି ମଣ୍ଡଳ ମଣ୍ଡନ । ଭବ ଖଣ୍ଡନ ।
ମୁନିଜନ ମାନସ ହଂସ । ଜୟ ଜଗଦୀଶ ହରେ ।

କବି ସମ୍ରାଟ ଉପେନ୍ଦ୍ର ଭଞ୍ଜ ଜୟଦେବଙ୍କ କୃତ ଗୀତଗୋବିନ୍ଦ କାବ୍ୟର ମାଧୁର୍ଯ୍ୟରେ ଗଭୀର ଭାବରେ ପ୍ରଭାବିତ ହୋଇଥିଲେ । ଗୀତଗୋବିନ୍ଦର ବର୍ଣ୍ଣିତ ରାଗ, ଯମକ ଓ ବର୍ଣ୍ଣର ଏକାଧିକବାର ପ୍ରୟୋଗ ତାଙ୍କୁ ପ୍ରେରଣା ଯୋଗାଇ ଥିଲା ।

ଲଳିତ ଲବଙ୍ଗ ଲତା ପରି ଶୀଳନ କୋମଳ ମଳୟ ସମୀରେ
ମଧୁକର ନିକର କରମ୍ବିତ କୋକିଳ କୂଜିତ କୁଞ୍ଜକୁଟୀରେ ।

ନିମ୍ବାର୍କଙ୍କ ମତ ଅନୁଯାୟୀ ଗୀତଗୋବିନ୍ଦରେ ଜୟଦେବ ପ୍ରଥମ ଥର ପାଇଁ ରାଧାଙ୍କୁ କୃଷ୍ଣଙ୍କର ଶାଶ୍ୱତ ସଙ୍ଗୀ ଓ ଆନନ୍ଦ-ଶକ୍ତି ରୂପେ ଚିତ୍ରଣ କରିଛନ୍ତି, ଯାହାକି ବୈଷ୍ଣବ ଧର୍ମରେ ରାଧାକୃଷ୍ଣଙ୍କର ଯୁଗଳ ଆରାଧନା ପାଇଁ ପଥ ପ୍ରଶସ୍ତ କରିଛି ।

ଜୈବ ବିବର୍ତ୍ତନ ମତ ଅନୁଯାୟୀ ଭଗବାନ ବିଷ୍ଣୁଙ୍କର 'ଦଶାବତାର' ବର୍ଣ୍ଣନା ସାରା ବିଶ୍ୱରେ ଆଦୃତ ହୋଇଛି । କଳା, ସଂସ୍କୃତି ଓ ସାହିତ୍ୟର ବିକାଶ ଉପରେ ଗୀତଗୋବିନ୍ଦ ଯଥେଷ୍ଟପ୍ରଭାବ ପକାଇ ପାରିଛି । ଏତଦ୍‌ବ୍ୟତୀତ ଜୟଦେବ ଐଶରିକ ପ୍ରେମଲୀଳା ମାନବିକ ଆବେଗ ମାଧମରେ ଉପସ୍ଥାପିତ

କରିଛନ୍ତି । ଜର୍ମାନର କବି ଗୋଇଥିଙ୍କ ମତରେ - 'କାଳିଦାସଙ୍କ କଳାକୃତି ସହିତ ଶ୍ରୀ ଜୟଦେବଙ୍କ ଗୀତଗୋବିନ୍ଦ ଭାରତୀୟ ସାହିତ୍ୟାକାଶରେ ଧ୍ରୁବତାରା ସଦୃଶ ।'

ଶ୍ରୀ ଜୟଦେବଙ୍କ ରଚିତ 'ଦଶାବତାର' ଶ୍ଳୋକଟି ଏକ ଅମୂଲ୍ୟ ସମ୍ପଦ । ଶ୍ରୀ ଜୟଦେବଙ୍କ ରଚିତ 'ଦଶାବତାର' ଶ୍ଳୋକରେ ବୌଦ୍ଧପନ୍ଥୀ, ରାମପନ୍ଥୀ, ମାଧବପନ୍ଥୀଙ୍କୁ ଏକତ୍ର କରାଯାଇପାରିଛି । ତାଙ୍କ ରଚନାରେ ସେ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ, ମାଧବ, ବାସୁଦେବ, ଜଗଦୀଶ, କେଶବ, ପୁରୁଷୋତ୍ତମ, ହରି, ମୁରାରୀ ଇତ୍ୟାଦି ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ନାମକରଣ କରି ବିଭିନ୍ନ ଧର୍ମୀୟ ମତବାଦର ସମନ୍ୱୟ କରିଥିଲେ । ଶ୍ରୀଚୈତନ୍ୟଙ୍କ ଆବିର୍ଭାବର ବହୁତ ପୂର୍ବରୁ ଶ୍ରୀ ଜୟଦେବ ରାଧାମାଧବଙ୍କୁ ଓଡ଼ିଶାର ଧର୍ମ ଇତିହାସରେ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ କରାଇଥିଲେ । ଓଡ଼ିଶାରେ ଜୈନ, ବୌଦ୍ଧ, ଶାକ୍ତ ମତବାଦର ପ୍ରାବଲ୍ୟରେ ବୈଷ୍ଣବ ମତବାଦ ନିଜର ସ୍ୱାତନ୍ତ୍ର୍ୟ କେବଳ ଶ୍ରୀ ଜୟଦେବଙ୍କ ପାଇଁ ବଜାୟ ରଖିଥିଲା ।

ଗୀତଗୋବିନ୍ଦ ସମ୍ଭବତଃ ପୃଥିବୀର କ୍ଷୁଦ୍ରତମ ମହାକାବ୍ୟ । ୧୨ ଗୋଟି ସର୍ଗ, ୨୪ ପ୍ରବନ୍ଧ, ୭୨ ପଦରେ ଏହା ସମାବିଷ୍ଟ । ଡଃ ମାୟାଧର ମାନସିଂହଙ୍କ ମତରେ - 'ଗୀତଗୋବିନ୍ଦ ଓଡ଼ିଶାର କଳା, ସମାଜ ଓ ସାହିତ୍ୟରେ ଯେପରି ଗଭୀର ଓ ବ୍ୟାପକ ପ୍ରଭାବ ପକାଇ ପାରିଛି, ତାହା ବୋଧହୁଏ ଭାରତର ଅନ୍ୟ କୌଣସି ଅଞ୍ଚଳରେ ଦେଖାଯାଏ ନାହିଁ । ଆନୁପ୍ରାସିକ ଭାଷା, ଶ୍ରୁତି ରସାୟନ ସଂଗୀତ ଓ ମନୋଜ୍ଞ ଯୌନ ସଂକେତମୟ ତରୁଣ ରାଧାକୃଷ୍ଣ ପ୍ରେମ ଚିତ୍ରଣ ଏସବୁ ଗୀତଗୋବିନ୍ଦ ଓ ଚଉତିଶା ମଧ୍ୟରେ ଦେଖାଯାଏ ।'

ପ୍ରାଚୀନ ଓଡ଼ିଶା ଭାଷାରେ ଲିଖିତ ବହୁ କୃଷ୍ଣ କାବ୍ୟରେ ମଧ୍ୟ ଶ୍ରୀ ଗୀତଗୋବନ୍ଦର ପ୍ରଭାବ ଅନୁଭୂତ ହୋଇଥାଏ । ସେଥିମଧ୍ୟରୁ, ଦୀନକୃଷ୍ଣ ଦାସକୃତ 'ରସକଲ୍ଲୋଳ', ଶିଶୁ ଶଙ୍କରଙ୍କ 'ଭାଷାଭିଳାସ', ଦେବ ଦୁର୍ଲ୍ଲଭଙ୍କର 'ରହସ୍ୟ ମଞ୍ଜରୀ', ଭୂପତି ପଣ୍ଡିତକୃତ 'ପ୍ରେମ ପଞ୍ଚାମୃତ', ଦାସରଥି ଦାସକୃତ 'ବ୍ରଜବିହାରୀ' ଅନ୍ୟତମ । ପ୍ରାଚୀନ ହିନ୍ଦୀ, ପଞ୍ଜାବୀ, ଗୁଜରାଟୀ, ଆସାମୀ, ମଣିପୁରୀ, ମରହଟ୍ଟୀ, ଆନ୍ଧ୍ରପ୍ରଦେଶ, ତାମିଲନାଡୁ, କର୍ଣ୍ଣାଟକ, କେରଳ ଇତ୍ୟାଦି ସାହିତ୍ୟରେ ମଧ୍ୟ 'ଗୀତଗୋବିନ୍ଦ'ର ଯଥେଷ୍ଟ ପ୍ରଭାବ ରହିଛି । 'ଗୀତଗୋବିନ୍ଦ' ଅନୁକରଣରେ କବିଚନ୍ଦ୍ର ରାୟ ଦିବାକର ମିଶ୍ର 'ଅଭିନବ ଗୀତଗୋବିନ୍ଦ' ରଚନା କରି ଗଜପତି ପୁରୁଷୋତ୍ତମ ଦେବଙ୍କ (ଖ୍ରୀ:୧୪୬୬-ଖ୍ରୀ:୧୪୯୭) ନାମରେ ଭଣିତା କରିଛନ୍ତି ।

ଗୀତଗୋବିନ୍ଦର ଶବ୍ଦ ଲାଳିତ୍ୟ ଶ୍ରୀହର୍ଷଙ୍କ କାବ୍ୟଠାରୁ ଶ୍ରେଷ୍ଠ । ଋତୁର ବର୍ଣ୍ଣନା, ମାନବୀୟ ରୂପ ଲାବଣ୍ୟ ତଥା ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କ ଶ୍ରୀଅଙ୍ଗ ଶୋଭା ବର୍ଣ୍ଣନା ଅତୁଳନୀୟ ଏବଂ ଏହା କାଳିଦାସ, ମାଘ ଓ ଶ୍ରୀହର୍ଷଙ୍କ ଶୋଭା ବର୍ଣ୍ଣନାର ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱରେ । ମେଘମେଦୁର ଅମ୍ବର, ତଟିନୀର କୁଳୁକୁଳୁ ନାଦ, ଶ୍ୟାମ ତମାଳ ଦ୍ରୁମରାଜି ପୂର୍ଣ୍ଣ ବନଭୂମି ଶ୍ରୀ ଜୟଦେବଙ୍କୁ ପ୍ରେରଣା ଦେଇଛି । ବିଶେଷତଃ ବ୍ୟାସଦେବକୃତ 'ଶ୍ରୀମଦ୍ ଭାଗବତମ୍'ରେ ଶରତ ରାସବୈଷ୍ଣବ ଭକ୍ତି ସ୍ୱୀକୃତ ଥିଲାବେଳେ ଶ୍ରୀ ଜୟଦେବ ବସନ୍ତ ରାସର ଅବତାରଣା କରିଛନ୍ତି । ତାହା ହିଁ ଓଡ଼ିଶାର ସ୍ୱାତନ୍ତ୍ର୍ୟ । ଜୀବର ପରମାତ୍ମାଙ୍କ ସହ ମିଳନ ସଦାବେଳେ ଲାଗି ରହିଥିବା ଶ୍ରୀରାଧା ଯୋଗମାୟା ଶକ୍ତି ଓ ସେ ଭଗବାନ ଆହ୍ଲାଦିନୀ ଶକ୍ତିକୁ କ୍ରିୟାଶୀଳ କରାନ୍ତି, ଯେପରି ଶ୍ରୀଲକ୍ଷ୍ମୀ ଓ ଶ୍ରୀସୀତା କରାନ୍ତି ।

ଗୀତଗୋବିନ୍ଦର ପ୍ରତି ସର୍ଗ ଯେତିକି ସଂକ୍ଷିପ୍ତ, ସେତିକି ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ରୀତିରେ ବର୍ଣ୍ଣାଢ଼୍ୟ ହୋଇପାରିଛି । ପ୍ରଥମ ସର୍ଗ ଦାମୋଦର କୃଷ୍ଣଙ୍କର ବସନ୍ତକାଳୀନ କେଳି ବର୍ଣ୍ଣନା, ଦ୍ୱିତୀୟ କୃଷ୍ଣଙ୍କପ୍ରତି ରାଧାଙ୍କର ଅଭିମାନ ବର୍ଣ୍ଣନା, ତୃତୀୟରେ କୃଷ୍ଣଙ୍କର ଉତ୍କଣ୍ଠା ଓ ବିରହ, ଚତୁର୍ଥ ସ୍ନିଗ୍ଧ ମଧୁସ୍ୱଦନରେ କୃଷ୍ଣଙ୍କ ପାଖରେ ସଖୀମାନଙ୍କଦ୍ୱାରା ରାଧାଙ୍କର ବିରହ ବର୍ଣ୍ଣନା, ପଞ୍ଚମରେ ରାଧାଙ୍କ ପାଇଁ କୃଷ୍ଣଙ୍କର ବ୍ୟାକୁଳତା, ଷଷ୍ଠରେ ଧୃଷ୍ଟ ବୈକୁଣ୍ଠରେ ରାଧାଙ୍କର ବାସକସଜ୍ଜା, ସପ୍ତମରେ ନାଗର ନାରାୟଣରେ କୃଷ୍ଣ ଦର୍ଶନ ପାଇଁ ରାଧାଙ୍କର ବିଳାପ, ଅଷ୍ଟମରେ ବିଲକ୍ଷ ଲକ୍ଷ୍ମୀପତି କୃଷ୍ଣଙ୍କ ଆଗମନକୁ ରାଧାଙ୍କ କୋପ, ନବମ ମୁଗ୍ଧ ମୁକୁନ୍ଦ ରାଧାଙ୍କ କୋପ, ଶାନ୍ତି ପାଇଁ ସଖୀଙ୍କ ସାନ୍ତ୍ୱନା, ଦଶମ ରାଧାଙ୍କ ମାନଭଞ୍ଜନ ପାଇଁ କୃଷ୍ଣଙ୍କ ଚାଟୁକ୍ତି, ଏକାଦଶରେ ସାନନ୍ଦ ଗୋବିନ୍ଦରେ ଅଭିସାରିକା ରାଧାଙ୍କ ବର୍ଣ୍ଣନା, ଦ୍ୱାଦଶରେ ସୁପ୍ରୀତି ପୀତାମ୍ବର ରାଧାକୃଷ୍ଣଙ୍କର ବସନ୍ତ ମିଳନବର୍ଣ୍ଣନା କରାଯାଇଛି ।

ଗୀତଗୋବିନ୍ଦର ୧୨ଟି ସର୍ଗରେ ୨୪ଗୋଟି ଛାନ୍ଦ ଅଛି । ସମସ୍ତ ସର୍ଗ ରାଗଦ୍ୱାରା ପ୍ରତିବର୍ଦ୍ଧିତ । ଗୀତଗୋବିନ୍ଦର ନିମ୍ନଲିଖିତ ରାଗମାନ ପରିଦୃଷ୍ଟ ହୁଏ । ଯଥା- ବସନ୍ତ, ରାମକେରୀ, ଗୁର୍ଜରୀ, ମାଳବଗୌଡ଼ା, କର୍ଣ୍ଣାଟ୍ୟ, ବୈଶାଖ୍ୟ, ମାଳବ, ଗୁଣ୍ଡକିରୀ, ଦେଶ ବରାଡ଼ୀ, ପଞ୍ଚମ ବରାଡ଼ୀ, ଭୈରବୀ, ବିଭାସ, ବରାଡ଼ୀ ଇତ୍ୟାଦି । କହିବା ବାହୁଲ୍ୟ ଯେ, ଏହି କାବ୍ୟର ପ୍ରତି ସର୍ଗ ଦ୍ୱିଧା ବିଭକ୍ତ । ଗୋଟିଏ ଅଂଶ ଧାରା ବିବରଣୀ ରୂପକ ଶ୍ଳୋକ ଓ ଅନ୍ୟଟି ହେଲା - ସେମାନଙ୍କର ଘଟଣାବଳୀର ସ୍ୱରୂପ, ସଂଳାପ ଓ ବିଳାପ । ଆଳଙ୍କାରିକ ବିଶ୍ୱନାଥ କବିରାଜ ଆଦି

ଶାସ୍ତ୍ରକାରମାନେ ତାଙ୍କର ଗ୍ରନ୍ଥରେ ଉଦାହରଣ ନିମିତ୍ତ ଗୀତଗୋବିନ୍ଦର – ଏହି ଶ୍ଳୋକମାନ ଗ୍ରହଣ କରିଛନ୍ତି । ସଂଗୀତ ଶାସ୍ତ୍ରକାରମାନେ ଓ ଗାନ ଶିଳ୍ପୀମାନେ ସେହିପରି ଗୀତଗୁଡ଼ିକର ମହତ୍ତ୍ୱକୁ ସ୍ୱୀକାର କରି ବିବିଧ ଶାସ୍ତ୍ରୀୟ ନୃତ୍ୟ ନିମିତ୍ତ ତାହାକୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରନ୍ତି । କୁଚିପୁଡ଼ି, ଭାରତ ନାଟ୍ୟମ୍, କଥକାଳି ଓ ଓଡ଼ିଶୀ ସଂଗୀତରେ ଏହି ଅଷ୍ଟପଦୀମାନଙ୍କର ବହୁଳ ବ୍ୟବହାର କରାଯାଇଛି ।

ପୃଥିବୀର ବିଭିନ୍ନ ଭାଷାରେ ଗୀତଗୋବିନ୍ଦର ଅନୁବାଦ ଏହାର ବହୁଳ ଲୋକପ୍ରିୟତାକୁ ପ୍ରମାଣିତ କରାଏ । ୱିଲିୟମ୍ ଜୋନ୍‌ସଙ୍କଦ୍ୱାରା ଇଂରାଜୀରେ ୧୭୯୨ ମସିହାରେ ପ୍ରଥମ ଅନୁବାଦ ଏବଂ ପରେ ପରେ ଏହାର କେତେଗୁଡ଼ିଏ ପ୍ରକାଶନ ହୋଇଛି । ୧୮୭୫ ମସିହାରେ ଲଣ୍ଡନର ଏଡ଼ୱିନ ଆର୍‌ନଲ୍ଡଙ୍କଦ୍ୱାରା 'The Indian Songs of Songs' ସବୁଠାରୁ ଲୋକପ୍ରିୟ ଅନୁବାଦ, ଜର୍ଜ କେୟଟଙ୍କଦ୍ୱାରା ୧୯୪୦ରେ, ସେ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ନରସିଂହା ଶାସ୍ତ୍ରୀଙ୍କଦ୍ୱାରା ୧୯୫୬ରେ, ୧୯୬୨ରେ Duncan Green Lees, ୧୯୬୮ରେ Monica Verma ଏବଂ Love Songs of the Dark Lord by Barbara Stroller Millerଙ୍କଦ୍ୱାରା ଗୀତଗୋବିନ୍ଦ ଅନୁଦିତ ହୋଇ ପୃଥିବୀର କୋଣ ଅନୁକୋଣରେ ପହଞ୍ଚିପାରିଛି । ପଶ୍ଚିମ ଭାରତର ଗୁଜରାଟର ତ୍ରୟୋଦଶ ଶତାବ୍ଦୀର ମନ୍ଦିରର ଶିଳାରେ ଏହାର କିଛି ଅଂଶ ଉତ୍କୀର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଛି । ଭାରତର ପ୍ରାୟ ସବୁ ସ୍ଥାନରେ ଏହାର ଟୀକା ଦେଖିବାକୁ ମିଳେ । ଓଡ଼ିଆ, ବଙ୍ଗଳାବ୍ୟତୀତ ଦକ୍ଷିଣ ଭାରତର ଭକ୍ତି ସଂଗୀତରେ ମଧ୍ୟ ଏହାର ସ୍ଥାନ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର । ଷୋଡ଼ଶ ଶତାବ୍ଦୀଠାରୁ ଏ ଯାବତ୍ କେରଳ ବିଷ୍ଣୁ ମନ୍ଦିରମାନଙ୍କରେ ଏହି କାବ୍ୟର ସୁମଧୁର ସଂଗୀତ ଗାନ କରାଯାଇଛି । ମଧ୍ୟଯୁଗୀୟ ରାଜସ୍ଥାନୀ ଚିତ୍ରକଳାରେ ଏହି କାବ୍ୟର ଗୀତି କଥାକୁ ଏକ ମୁଖ୍ୟ ବିଷୟ ଭାବରେ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଛି । ଏପରିକି ନେପାଳ ଓ ମଣିପୁରର ନାଟ୍ୟ ପରମ୍ପରାରେ ଗୀତଗୋବିନ୍ଦର ପ୍ରତିଫଳନ ଅଦ୍ୟାବଧି ଦେଖିବାକୁ ମିଳେ ।

ଐତିହାସିକ ସତ୍ୟ ନାରାୟଣ ରାଜଗୁରୁ ଲେଖିଛନ୍ତି – 'ମହାକବି ଜୟଦେବଙ୍କ ଲେଖନୀ ସମ୍ଭୂତ ପ୍ରସିଦ୍ଧ ଗୀତଗୋବିନ୍ଦ । ସମ୍ଭବତଃ ଶ୍ରୀ ବୈଷ୍ଣବ କ୍ଷେତ୍ରର ଶ୍ରୀ କୂର୍ମର ସିନ୍ଧୂ କୂଳରେ ରଚିତ ହୋଇଥିବା ଅନୁମିତ ହୁଏ । କାରଣ ତାଙ୍କ ପୂର୍ବରୁ ବିଲ୍ୱ ମଙ୍ଗଳ ଯେଉଁ ଭାଷା ଓ ସାହିତ୍ୟ ସୃଷ୍ଟି କରି ସାହିତ୍ୟ ସମାଜକୁ ଅଭିଭୂତ କରିଥିଲେ ସେହି କୃଷ୍ଣ କରୁଣାମୃତ କାବ୍ୟ ଜୟଦେବଙ୍କର 'ଗୀତଗୋବିନ୍ଦ'ର ପଥପ୍ରଦର୍ଶକ ବୋଲି ଅତ୍ୟୁକ୍ତି ହେବ ନାହିଁ ।'

ଜୟଦେବ ତାଙ୍କର ଅନ୍ତିମ ଜୀବନ ପତ୍ନୀ ପଦ୍ମାବତୀଙ୍କ ସହିତ ବୃନ୍ଦାବନରେ ଅତିବାହିତ କଲେ । ସେଠାରେ ପତିପତ୍ନୀ ଅପ୍ରକଟ ହେଲେ । ତାଙ୍କର କୁଳଦେବତା ରାଧାମାଧବ ତାଙ୍କ ପାଖରେ ଥିଲେ । ଜୟଦେବଙ୍କ ମହାପ୍ରୟାଣ ପରେ ଜୟପୁର ରାଜା ସେ ଦେବ ବିଗ୍ରହକୁ ନିଜ ରାଜ୍ୟକୁ ଅଣାଇ ଦିବ୍ୟ ମନ୍ଦିରରେ ରଖାଇଲେ । ସେଠାରେ ବିଗ୍ରହର ପୂଜା ଆରାଧନା ଅଦ୍ୟାବଧି କରାଯାଉଛି ।

ଉପସଂହାରରେ କୁହାଯାଇପାରେ ଯେ ଶ୍ରୀ ଜୟଦେବଙ୍କ ଗୀତଗୋବିନ୍ଦ ଦ୍ୱାଦଶ ଶତାବ୍ଦୀଠାରୁ ଆଜିଯାଏଁ ଭାରତୀୟ ଜନମାନସରେ ପ୍ରବାହିତ ହୋଇ ଆସୁଥିବା ଏକ ଅମୃତମୟ ଫଲ୍‌ଗୁଟି ଏମିତି ପ୍ରତିଟି ରସଗ୍ରାହୀଙ୍କୁ ସିକ୍ତ କରି ଚାଲୁଥିବ, ଏହା ନିଃସନ୍ଦେହ । ଗୀତଗୋବିନ୍ଦର ଆଧାତ୍ମିକ ଭାବନା, ଶୃଙ୍ଗାର ଚେତନା ଏବଂ ସାଙ୍ଗିତିକତା ମୃଦୁ ସମୀରଣ ଭଳି ଦ୍ୱାଦଶ ଶତାବ୍ଦୀରୁ ପ୍ରବାହିତ ହୋଇ ଯୁଗ ଯୁଗ ଧରି ସମଗ୍ର ଜନମାନସକୁ ହିଲ୍ଲୋଳିତ ଓ ପଲ୍ଲବିତ କରି ଚାଲିଥିବ ।

ପ୍ରେମ, ପ୍ରଣୟ ଓ ଭକ୍ତିର ଅନବଦ୍ୟ କାବ୍ୟ ଶ୍ରୀଗୀତଗୋବିନ୍ଦ । ଏଣୁ କୁହାଯାଇଛି –

'କବିଙ୍କ ହୃଦେ ବିଷ୍ଣୁ କରନ୍ତି ନିଜ ଘର
ପାଟବଂଶୀ ସାରଦାଙ୍କୁ ଘେନିଣ ସଙ୍ଗର ।
ବିଷ୍ଣୁଅଂଶୀ ନୋହିଲେ ଯେ ପଦ ନୋହେ କରି
କବିରୂପେ ଜନ୍ମନ୍ତି ବିଷ୍ଣୁ ନରଦେହ ଧରି ।'

ସହାୟକ ଗ୍ରନ୍ଥସୂଚୀ :

୧. ମହାପାତ୍ର କେଦାରନାଥ – ଜୟଦେବ ଓ ଶ୍ରୀ ଗୀତଗୋବିନ୍ଦ । ଗ୍ରନ୍ଥକର୍ତ୍ତା, ୧୯୭୩ ।

୨. ପୃଷ୍ଟି ରଘୁନାଥ – ଭକ୍ତକବି ଜୟଦେବ । ପ୍ରାଚ୍ୟ ସାହିତ୍ୟ ପ୍ରତିଷ୍ଠାନ, ୧୯୮୯ ।

୩. ରାଜଗୁରୁ ସତ୍ୟନାରାୟଣ – ଓଡ଼ିଶାର ସାଂସ୍କୃତିକ ଇତିହାସ (୪ର୍ଥ ଖଣ୍ଡ) ।

୪. ପାଣିଗ୍ରାହୀ କୃଷ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର – ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟରେ ଗୀତଗୋବିନ୍ଦର ପ୍ରଭାବ – ଝଙ୍କାର । ଦ୍ୱାଦଶ ସଂଖ୍ୟା, ୨୧ଶ ବର୍ଷ । ପୃ.୯୬୧–୬୨ ।

୫. ମାନସିଂହ ମାୟାଧର – ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟର ଇତିହାସ । ପ୍ରଥମ ସଂସ୍କରଣ, ୧୯୬୭ । ପୃ.୧୪୬–୪୭ ।

୬. ମିଶ୍ର ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ କୁମାର – ଜୟଦେବଙ୍କ ଗୀତଗୋବିନ୍ଦ ଓ ଗ୍ରୀକ୍ କାବ୍ୟଧାରା – ଉତ୍କଳ ପ୍ରସଙ୍ଗ । ସୂଚନା ଓ ଲୋକ ସଂପର୍କ ବିଭାଗ, ଭୁବନେଶ୍ୱର, ମଇ–୨୦୦୭ । ପୃ.୩୮ ।

ଅବସରପ୍ରାପ୍ତ ଅଧ୍ୟାପକ
ଚାନ୍ଦବାଲି କଲେଜ, ଭଦ୍ରକ–୭୫୬୧୩୩

µÿæÀÿ†ÿ{Àÿ AÓóSvÿ†ÿ ÉþLÿ

ଗୁରୁକଲ୍ୟାଣ ମହାପାତ୍ର

ଭାରତରେ ଅସଂଗଠିତ ଶ୍ରମିକଙ୍କ ସଂଖ୍ୟା କିଛି କମ୍ ନୁହେଁ । ମାତ୍ର ଏହି ଅସଂଗଠିତ ଶ୍ରମିକମାନେ, ସଂଗଠିତ ଶ୍ରମିକମାନଙ୍କ ପରି ଚାକିରିର ସ୍ଥାୟିତ୍ୱ ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଆନୁଷଙ୍ଗିକ ସୁବିଧା ସୁଯୋଗରୁ ବଞ୍ଚିତ । ସେମାନଙ୍କର ନିଯୁକ୍ତି ପରିସର ମଧ୍ୟ ସଙ୍କୁଚିତ । ଯେଉଁସବୁ ଶିଳ୍ପ ସଂସ୍ଥାଗୁଡ଼ିକରେ ସେମାନେ ସାମୟିକ କାର୍ଯ୍ୟରତ, ସେହି ଶିଳ୍ପ ସଂସ୍ଥାର ମାଲିକଙ୍କ ମର୍ଜିରେ ସେମାନେ ଚାକିରି ପାଇଥାନ୍ତି ଆଉ ଚାକିରି ହରାଇ ମଧ୍ୟ ଥାଆନ୍ତି । ସେ ଯାହା ହେଉ, ଦୀର୍ଘଦିନ ପରେ ଗ୍ରାମ୍ୟ ଶ୍ରମିକ ଜାତୀୟ କମିଶନ (ଏନ୍.ସି.ଆର୍.ଏଲ୍.)ଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟି ସେମାନଙ୍କ ଦୁର୍ଦ୍ଦଶା ଉପରେ ପଡ଼ିଥିଲା ।

୧୯୯୧ ମସିହାର ଜନଗଣନା ଅନୁଯାୟୀ ଭାରତର ସମସ୍ତ ଶ୍ରମିକଙ୍କୁ ସେତେବେଳେ ଦୁଇଟି ଶ୍ରେଣୀରେ ବିଭକ୍ତ କରାଯାଇଥିଲା । ଯଥା– ମୁଖ୍ୟ ଶ୍ରମିକ ଓ ନାମମାତ୍ର ଶ୍ରମିକ । ମୁଖ୍ୟ ଶ୍ରମିକମାନେ ବର୍ଷକୁ ପ୍ରାୟ ୨୯୬ ଦିନ କାମ ପାଇଥାନ୍ତି ଓ ନାମମାତ୍ର ଶ୍ରମିକ, ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ଅଧାରୁ କମ୍ ସମୟ ଅର୍ଥାତ୍ ପ୍ରାୟ ୧୮୩ ଦିନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କାମ ପାଇଥାନ୍ତି । ସେତେବେଳେ ହିସାବ କରାଯାଉଥିଲା ଯେ ଭାରତରେ ସମୁଦାୟ ୩୧୪ ନିୟୁତ ଶ୍ରମିକଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ୨୮୬ ନିୟୁତ ଅର୍ଥାତ୍ ୯୧ ପ୍ରତିଶତ ମୁଖ୍ୟ ଶ୍ରମିକ ଓ ପ୍ରାୟ ୨୮ ନିୟୁତ ଅର୍ଥାତ୍ ୯ ପ୍ରତିଶତ ନାମମାତ୍ର ଶ୍ରମିକ ଥିଲେ । ଭାରତରେ ଗତ ୨୦୦୧ ଜନଗଣନାର ହିସାବ ଅନୁଯାୟୀ ସେତେବେଳେ ଜଣାପଡ଼ିଥିଲା ଯେ ସମୁଦାୟ ଜନସଂଖ୍ୟାର ବହୁଳାଂଶ ଅର୍ଥାତ୍ ୯୫ ପ୍ରତିଶତ ଶ୍ରମିକ ଥିଲେ ଅସଂଗଠିତ । ସେହି ଅସଂଗଠିତ ଶ୍ରମିକଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଅଧିକାଂଶ ଥିଲେ ନଗରକୈନ୍ଦ୍ରିକ ।

ଭାରତରେ ଅସଂଗଠିତ ଶ୍ରମିକମାନଙ୍କୁ ନିମ୍ନମତେ ବିଭାଗୀକରଣ କରାଯାଇଛି । ଯଥା– କ୍ଷୁଦ୍ର ଓ ନାମମାତ୍ର, ଭୂମିହୀନ କୃଷି ଶ୍ରମିକ, ଭାଗଚାଷୀ, ମାଛ ଧରୁଥିବା କୈବର୍ତ୍ତ, ପଶୁସଂପଦ କାର୍ଯ୍ୟରେ ଲିପ୍ତ ଶ୍ରମିକ, ବିଡ଼ି ବଳିବାରେ ଲିପ୍ତ ଶ୍ରମିକ, ବିଡ଼ି ଲେବଲ୍ ମାରିବା ଓ ବିଡ଼ି ପ୍ରସ୍ତୁତ କରୁଥିବା ଶ୍ରମିକ, କୋଠାବାଡ଼ି ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ନିର୍ମାଣ କାର୍ଯ୍ୟରେ ସଂପୃକ୍ତ ଶ୍ରମିକ, ଚମଡ଼ା କାର୍ଯ୍ୟରେ ଲିପ୍ତ ଶ୍ରମିକ, ବୁଣାକାର, କୁମ୍ଭକାର, ଲୁଣ ପ୍ରସ୍ତୁତି କାର୍ଯ୍ୟରେ ଲିପ୍ତ ଶ୍ରମିକ, ଇଟା ଶ୍ରମିକ, ପଥର କଟା କାର୍ଯ୍ୟରେ ଲିପ୍ତ ଶ୍ରମିକ, କାଠ ମିଲ୍‌ରେ ନିଯୁକ୍ତ ଶ୍ରମିକ, ତେଲ କଳରେ କାର୍ଯ୍ୟରତ ଶ୍ରମିକ । ଏବେ ଅବଶ୍ୟ ଭାର ଉତ୍ତୋଳନକାରୀ ଶ୍ରମିକ, ମଇଳା ସଫା କରୁଥିବା ଶ୍ରମିକ, କାଠ ବୋଝେଇ କରି ନେଉଥିବା ଶ୍ରମିକ ଓ ପଶୁଟଣା ଗାଡ଼ି ଚଳାଉଥିବା ଶ୍ରମିକଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ଏହି ଅସଂଗଠିତ ଶ୍ରମଶକ୍ତିର ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ କରାଯାଇଛି । ଏଥିସହିତ ଘର କାର୍ଯ୍ୟରେ ନିଯୁକ୍ତ ମହିଳା ଶ୍ରମିକ, ମାଛଧରା କାର୍ଯ୍ୟରେ ନିଯୁକ୍ତ ଶ୍ରମିକ, ଭଣ୍ଡାରୀ, ପରିବା ଓ ଫଳବିକାଳୀ ଓ ସମ୍ବାଦପତ୍ର ବିକ୍ରେତା ହକର୍‌ଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ଏହି ଅସଂଗଠିତ ଶ୍ରେଣୀଭୁକ୍ତ କରାଯାଇଛି ।

ଆମ ଦେଶରେ ଅଧିକାଂଶ ଶ୍ରମଶକ୍ତିକୁ କୃଷି କ୍ଷେତ୍ରରେ ବିନିଯୋଗ କରାଯାଇଛି । ଜାତୀୟ ସେମ୍ପଲ ସର୍ଭେ ସଂସ୍ଥା ପକ୍ଷରୁ ୧୯୯୯–୨୦୦୦ରେ ଯେଉଁ ସର୍ବେକ୍ଷଣ ହୋଇଥିଲା, ତହିଁରେ ଉଲ୍ଲେଖ ଥିଲା ଯେ ଭାରତରେ ସର୍ବାଧିକ ୬୦ ପ୍ରତିଶତ ଶ୍ରମିକ ହେଉଛନ୍ତି କୃଷି ଶ୍ରମିକ । କେରଳ କୃଷି ଶ୍ରମିକ ଆଇନ, ୧୯୭୪' ଢାଞ୍ଚାରେ କୃଷି ଶ୍ରମିକମାନଙ୍କ ସକାଶେ ଏକ ସମାନୁପାତିକ କେନ୍ଦ୍ରୀୟ ଆଇନ କରିବାକୁ ୧୯୭୫ରେ ଆମ ଶ୍ରମ ମନ୍ତ୍ରାଳୟ ମଧ୍ୟ ଚିନ୍ତା କରିଥିଲେ । ଏଥିପାଇଁ ୧୯୮୦ ଆରମ୍ଭରେ ଏକ ଚିଠା ବିଲ୍ ମଧ୍ୟ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇଥିଲା । ମାତ୍ର ବିଭିନ୍ନ ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ପରସ୍ପର ବିରୋଧୀ ମତ ରହିବା ଯୋଗୁଁ କେନ୍ଦ୍ର ସରକାର ସେହି ପ୍ରସ୍ତାବିତ ବିଲ୍‌ଟିକୁ କେନ୍ଦ୍ରୀୟ ଆଇନରେ ପରିଣତ କରିପାରିନଥିବା ଜଣାଯାଇଛି ।

ସେ ଯାହା ହେଉପଛେ, ଭାରତରେ ଏହି ଅସଂଗଠିତ ଶ୍ରମିକଙ୍କ ମଙ୍ଗଳ ସକାଶେ ଯେଉଁ କେତୋଟି ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଆଇନ ରହିଛି, ସେଗୁଡ଼ିକ ହେଲା, ସର୍ବନିମ୍ନ ମଜୁରୀ ଆଇନ ୧୯୪୮, କର୍ମଚାରୀ କ୍ଷତିପୂରଣ ଆଇନ ୧୯୨୩, ପ୍ରସୂତି କଲ୍ୟାଣ ଆଇନ

୧୯୬୧ (Maternity Benefit Act, 1961), କର୍ମଚାରୀ ବୀମା ଯୋଜନା ଆଇନ ୧୯୪୮ (ESI Act, 1948) ଦାସ ଶ୍ରମିକ (ଉଚ୍ଛେଦ) ଆଇନ ୧୯୭୦ ଓ ଆନ୍ତଃ ରାଜ୍ୟ ଦାଦନ କର୍ମଚାରୀ (ନିୟୋଜନ, ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ଓ ଚାକିରି ସର୍ତ୍ତାବଳୀ ଆଇନ, ୧୯୭୯) ।

ଭାରତରେ ଅସଂଗଠିତ ଶ୍ରମିକଙ୍କ ସମସ୍ୟାର ସମାଧାନ ପାଇଁ ବିଭିନ୍ନ ସମୟରେ ଶ୍ରମିକ ସଂଗଠନଗୁଡ଼ିକ ସ୍ୱରଉତ୍ତୋଳନ କରି ଆସିଛନ୍ତି । ଭାରତ ସରକାରଙ୍କଦ୍ୱାରା ନିଯୁକ୍ତ ଅନେକ କମିଶନ୍ ଓ ଅନୁଧ୍ୟାନକାରୀ ଦଳଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟ ସେମାନଙ୍କ ସମସ୍ୟାଗୁଡ଼ିକ ଉପରେ ଅନୁଧ୍ୟାନ କରି ଆସିଛନ୍ତି । ଅସଂଗଠିତ ଶ୍ରମିକଙ୍କୁ ଦୁର୍ଦ୍ଦଶାମୁକ୍ତ କରିବାକୁ ୧୯୯୯ ମସିହାରେ ଗଠିତ 'ଦ୍ୱିତୀୟ ଜାତୀୟ ଶ୍ରମ କମିଶନ' ଆଇନ ବଳରେ ସୁରକ୍ଷା ପାଇଁ ମଧ୍ୟ ଉଦ୍ୟମ କରିଥିଲେ । ସେହି କମିଶନ ତାଙ୍କ ରିପୋର୍ଟରେ ଆଇନ ବଳରେ ଅସଂଗଠିତ ଶ୍ରମିକଙ୍କୁ ସୁରକ୍ଷା ଦେବା ପାଇଁ ସୁପାରିଶ କରିବା ସହିତ ଏକ ସୂଚନାତ୍ମକ ବିଲ୍‌ର ଚିଠା ମଧ୍ୟ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିଥିଲେ । ସେ ବିଷୟରେ ଆଇନ କରାଯିବାକୁ ସୁବିସ୍ତୃତ ଆଲୋଚନା ମଧ୍ୟ '୩୮ତମ ଭାରତୀୟ ଶ୍ରମ ସମ୍ମେଳନ'ରେ ହୋଇଥିଲା । ତଦନୁଯାୟୀ 'ଅସଂଗଠିତ କ୍ଷେତ୍ର ଶ୍ରମିକ ବିଲ୍, ୨୦୦୩'ର ଚିଠା ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇଥିଲା । ସେହି ପ୍ରସ୍ତାବିତ ଆଇନରେ ଅସଂଗଠିତ ଶ୍ରମିକମାନଙ୍କର ନିଯୁକ୍ତି ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ଓ ଚାକିରି ସର୍ତ୍ତାବଳୀ ସମେତ ସେମାନଙ୍କର ନିରାପତ୍ତା, ସାମାଜିକ ସୁରକ୍ଷା, ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟସେବା ଓ ଉନ୍ନତି ଉପରେ ଗୁରୁତ୍ୱାରୋପ କରାଯାଇଥିଲା ।

ମାତ୍ର ଅସଂଗଠିତ ଏହି ଶ୍ରମିକମାନଙ୍କ ସକାଶେ ପ୍ରସ୍ତାବିତ ବିଲ୍‌ଟି ଆଇନରେ ପରିଣତ ହୋଇପାରିନାହିଁ । ଯଦିଓ ଗତ ୨୦୦୪ ଜାନୁଆରୀ ମାସରୁ ଭାରତ ସରକାର ୫୦ଟି ଜିଲ୍ଲାରେ ଅସଂଗଠିତ ଶ୍ରମ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଶ୍ରମିକମାନଙ୍କ ସାମାଜିକ ନିରାପତ୍ତା ପ୍ରକଳ୍ପ (୨୦୦୪) ଆରମ୍ଭ କରିଥିଲେ, ସେହି ପ୍ରକଳ୍ପରେ ମୁଖ୍ୟତଃ ତିନୋଟି ବିଷୟ ଉପରେ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦିଆଯାଇଥିଲା । ସେସବୁ ହେଲା - ବାର୍ଦ୍ଧକ୍ୟଭତ୍ତା, ଚିକିତ୍ସା ବୀମା ଓ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଦୁର୍ଘଟଣାବୀମା । ମାତ୍ର ନିଯୁକ୍ତିଦାତାମାନେ ସେ ଦିଗରେ ସହଯୋଗ କରି ନଥିବାରୁ ସେହି ପ୍ରକଳ୍ପର ଅଗ୍ରଗତି ସମ୍ଭବ ହୋଇ ନଥିବା ଜଣାଯାଇଛି ।

ଉଭୟ ଭାରତ ସରକାର ଓ ଓଡ଼ିଶା ରାଜ୍ୟ ସରକାର ଅସଂଗଠିତ ଶ୍ରମିକମାନଙ୍କ ସମସ୍ୟାର ସମାଧାନ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ପଦକ୍ଷେପ ନେବାକୁ ଚାହାନ୍ତି । ସେଥି ସକାଶେ ଭାରତ ସରକାରଙ୍କ କ୍ଷୁଦ୍ରଶିଳ୍ପ ମନ୍ତ୍ରାଳୟ ମଧ୍ୟ ଅସଂଗଠିତ କ୍ଷେତ୍ର ପାଇଁ ଶିଳ୍ପୋଦ୍ୟୋଗୀମାନଙ୍କର ଏକ ଜାତୀୟ କମିଶନ ଗଠନ କରିଛନ୍ତି । ଡକ୍ଟର ଅର୍ଜୁନ ସେନଗୁପ୍ତାଙ୍କ ଅଧ୍ୟକ୍ଷତାରେ ଗଠିତ ସେହି କମିଶନ, ଅସଂଗଠିତ / ଅନୌପଚାରିକ ଶ୍ରମଶକ୍ତି କ୍ଷେତ୍ରରେ କ୍ଷୁଦ୍ରଶିଳ୍ପ ସଂସ୍ଥାଗୁଡ଼ିକ ଯେଉଁ ସମସ୍ୟାର ସମ୍ମୁଖୀନ ହେଉଛନ୍ତି, ସେ ବିଷୟରେ ଅନୁଧ୍ୟାନ କରିବା ସହିତ ସେହି ଶିଳ୍ପ ସଂସ୍ଥାମାନଙ୍କୁ ବୈଷୟିକ, ବଜାରଗତ ସୁବିଧା ଓ ଋଣ ପ୍ରଦାନର ସହାୟତା ଲାଗି ସୁପାରିଶ କରିବେ ବୋଲି ଜଣାଯାଇଛି ।

ଭାରତ ସରକାର, ଅଦ୍ୟାବଧି ଶ୍ରମ ସଂକ୍ରାନ୍ତୀୟ ୪୬ ଗୋଟି ଆଇନ ପ୍ରଣୟନ କରିଛନ୍ତି । ଆହୁରି ଅନେକ ଆଇନ ସୁପ୍ତାବସ୍ଥାରେ ରହିଛି । ଓଡ଼ିଶା ସରକାର ମଧ୍ୟ ଶ୍ରମ ସଂକ୍ରାନ୍ତୀୟ ଦୁଇଟିମାତ୍ର ଆଇନ ପ୍ରଣୟନ କରିଥିବା ଜଣାଯାଇଛି ।

ଅସଂଗଠିତ ଶ୍ରମିକମାନଙ୍କ ସ୍ୱାର୍ଥରକ୍ଷା ସକାଶେ କୌଣସି ଶ୍ରମିକ ସଂଗଠନ ବିଶେଷ ଦାୟିତ୍ୱ ନିଏ ନାହିଁ ବୋଲି ଅଭିଯୋଗମାନ ହୋଇଥାଏ । ମାତ୍ର ସେମାନଙ୍କୁ ଦୁର୍ଦ୍ଦଶାମୁକ୍ତ କରିବାକୁ ବଳିଷ୍ଠ ଆଇନ ପ୍ରଣୟନର ଆବଶ୍ୟକତା ଉପଲବ୍ଧ ହୋଇଥାଏ ।

ସୁଖର କଥା, ଅଣସଂଗଠିତ କ୍ଷେତ୍ରରେ କାମ କରୁଥିବା ନିର୍ମାଣ ଶ୍ରମିକମାନଙ୍କ କଲ୍ୟାଣ ନିମନ୍ତେ ଓଡ଼ିଶାରେ ରାଜ୍ୟସ୍ତରୀୟ ଏକ କଲ୍ୟାଣ ପାଣ୍ଠି ପ୍ରଥମଥର ଲାଗି ଗଠନ କରାଯାଇଛି ଓ ଏହାର ସଞ୍ଚାଳନ ନିମନ୍ତେ ଓଡ଼ିଶା କୋଠାବାଡ଼ି ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ନିର୍ମାଣ ଶ୍ରମିକ କଲ୍ୟାଣ ବୋର୍ଡ଼ ସ୍ଥାପନ କରାଯାଇଛି ।

ନିର୍ମାଣ କାର୍ଯ୍ୟରେ କାର୍ଯ୍ୟରତ ଶ୍ରମିକଙ୍କର ନିଯୁକ୍ତି ସର୍ତ୍ତାବଳୀକୁ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ କରିବା ସହିତ ସେମାନଙ୍କର ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟରକ୍ଷା, ସୁରକ୍ଷା ଓ ସାମାଜିକ ନିରାପତ୍ତା ଓ କଲ୍ୟାଣ ନିମନ୍ତେ ଏହି ଦୁଇଟି ଆଇନ ପ୍ରଣୀତ ହୋଇ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ହୋଇଛି । ସେ ଦୁଇଟି ଆଇନ ହେଲା- (୧) କୋଠାବାଡ଼ି ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ନିର୍ମାଣ ଶ୍ରମିକ (ନିଯୁକ୍ତି, ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ଓ ସେବା ସର୍ତ୍ତ) ଆଇନ, ୧୯୯୬ ଏବଂ (୨) କୋଠାବାଡ଼ି ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ନିର୍ମାଣ ଶ୍ରମିକ କଲ୍ୟାଣ ଉପକର (ସେସ୍) ଆଇନ, ୧୯୯୬ । କେନ୍ଦ୍ର ସରକାରଙ୍କଦ୍ୱାରା ପ୍ରଣୀତ ଏହି ଆଇନ ଦୁଇଟି ବଳରେ ଓଡ଼ିଶା ସରକାର ଦୁଇଟି ନିୟମ ବା ରୁଲ୍‌ର ପ୍ରବର୍ତ୍ତନ କରିଛନ୍ତି । ସେଗୁଡ଼ିକ ହେଲା, (୧) ଓଡ଼ିଶା କୋଠାବାଡ଼ି ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ନିର୍ମାଣ ଶ୍ରମିକ (ନିଯୁକ୍ତି ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ଓ ସେବା ସର୍ତ୍ତାବଳୀ) ନିୟମ, ୨୦୦୨ ଏବଂ (୨) ଓଡ଼ିଶା କୋଠାବାଡ଼ି ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ନିର୍ମାଣ ଶ୍ରମିକ କଲ୍ୟାଣ ଉପକର (ସେସ୍) ନିୟମ, ୧୯୯୮ ।

ଉଲ୍ଲେଖନୀୟ ଯେ ଏହି ନିୟମ ଦୁଇଟି ମଧ୍ୟରେ ନିର୍ମାଣ ଶ୍ରମିକଙ୍କର ଚାକିରି ସର୍ତ୍ତାବଳୀର ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ସମେତ ସେମାନଙ୍କର ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ, ସାମାଜିକ ସୁରକ୍ଷା ଓ କଲ୍ୟାଣର ବ୍ୟବସ୍ଥା ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ । ଏହି ଶ୍ରମିକମାନଙ୍କର କଲ୍ୟାଣ ପାଇଁ ଏକ ପାଣ୍ଠି ଗଠନ କରାଯାଇଛି । ଘରୋଇ ବ୍ୟକ୍ତିବିଶେଷ ଦଶଲକ୍ଷ ଟଙ୍କାରୁ କମ୍ ଖର୍ଚ୍ଚରେ ନିର୍ମାଣ କରୁଥିବା ସ୍ୱଗୃହ ବ୍ୟତୀତ ଅନ୍ୟ ସମସ୍ତ କୋଠାବାଡ଼ି ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ନିର୍ମାଣ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଏକ ପ୍ରତିଶତ ଉପକର (ସେସ୍) ଆଦାୟ କରାଯାଇ ଏହି ପାଣ୍ଠିରେ ଜମା କରାଯିବ, ଯାହାକି, ନିର୍ମାଣ କାର୍ଯ୍ୟରେ ଲକ୍ଷ ଲକ୍ଷ ଅସଂଗଠିତ ଶ୍ରମିକମାନଙ୍କର କଲ୍ୟାଣ ପାଇଁ ବିନିଯୋଗ କରାଯାଇପାରିବ ।

ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ନବୀନ ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କ ନେତୃତ୍ୱରେ ଗଠିତ ରାଜ୍ୟ ସରକାର ଏହି କଲ୍ୟାଣକାରୀ ଯୋଜନାରେ ଦଶଟି ବିଷୟକୁ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ କରିଛନ୍ତି ବୋଲି ରାଜ୍ୟ ଶ୍ରମ ଓ ନିୟୋଜନ ରାଷ୍ଟ୍ରମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ପୁଷ୍ପେନ୍ଦ୍ର ସିଂହଦେଓ ପ୍ରକାଶ କରିଛନ୍ତି । ସେଗୁଡ଼ିକ ହେଉଛି, (୧) ଦୁର୍ଘଟଣାଜନିତ ସହାୟତା, (୨) ମୃତ୍ୟୁ ଯୋଗୁଁ ସହାୟତା, (୩) ପେନସନ୍ ସୁବିଧା, (୪) ବୀମା ସହାୟତା, (୫) ଶିକ୍ଷା ସହାୟତା (ଛାତ୍ରବୃତ୍ତି), (୬) ଚିକିତ୍ସା ସହାୟତା, (୭) ପ୍ରସୂତି ସହାୟତା, (୮) କୁଶଳତା ଅଭିବୃଦ୍ଧି ନିମନ୍ତେ ସହାୟତା, (୯) ଯନ୍ତ୍ରପାତି କ୍ରୟ ନିମନ୍ତେ ଆର୍ଥିକ ସହାୟତା ଓ (୧୦) ଗୃହ ନିର୍ମାଣ ନିମନ୍ତେ ସହାୟତା / ଋଣ ।

ସମସ୍ତ ପଞ୍ଜିକୃତ ଶ୍ରମିକଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ କଲ୍ୟାଣ ବୋର୍ଡ଼ ନିମନ୍ତେ ବାର୍ଷିକ ଏକ ଶତ ଟଙ୍କା ନିଜସ୍ୱ ଦେୟ ବାବଦରେ ପ୍ରଦାନ କରିବାକୁ ହେବ, ଯାହାକୁ କି ସର୍ବାଧିକ ତିନିଗୋଟି କିସ୍ତିରେ ପ୍ରଦାନ କରାଯିବ ବୋଲି ଜଣାଯାଇଛି ।

ଡି- ୧୦/୫
ୟୁନିଟ୍-୮, ଭୁବନେଶ୍ୱର-୧୨

ଘରୋଇ ଚାକରଙ୍କ ପାଇଁ ସର୍ବନିମ୍ନ ମଜୁରି ଧାର୍ଯ୍ୟ

ଘରେ ଘରେ ଚାକର କାମ କରୁଥିବା ହଜାର ହଜାର ଅସଂଗଠିତ ପୁରୁଷ ଓ ମହିଳାଙ୍କୁ ସର୍ବନିମ୍ନ ମଜୁରି ଶ୍ରେଣୀଭୁକ୍ତ କରିବାକୁ ରାଜ୍ୟ ସରକାର ନିଷ୍ପତ୍ତି ନେଇଛନ୍ତି ।

ରାଜ୍ୟରେ ୮୩ଟି ବିଭିନ୍ନ କାର୍ଯ୍ୟକୁ ସର୍ବନିମ୍ନ ମଜୁରି ଶ୍ରେଣୀଭୁକ୍ତ କରାଯାଇଥିବାବେଳେ ଏହି କାର୍ଯ୍ୟ ୮୪ତମ କାର୍ଯ୍ୟ ଭାବେ ସ୍ୱୀକୃତି ପାଇଛି । ଏଥିରେ ଘରେ ବାସନମଜା, ଲୁଗାସଫା, ଝାଡୁମରା ଓ ଚଟାଣ ପୋଛା, ଶିଶୁ ଓ ବୃଦ୍ଧ ବୃଦ୍ଧା ତଥା ଅକ୍ଷମ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ଯତ୍ନ, ପନିପରିବା କିଣା, ପିଲାଙ୍କୁ ସ୍କୁଲରୁ ନେବା ଆଣିବା ଏବଂ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଘରୋଇ କାମକୁ ସର୍ବନିମ୍ନ ମଜୁରି ତାଲିକାଭୁକ୍ତ କରାଯାଇଛି । ଫଳରେ ଏହି କାମ ପାଇଁ ନିୟୋଜିତ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ଗୃହମାଲିକ କିମ୍ବା ମାଲିକାଣୀ ସର୍ବନିମ୍ନ ମଜୁରି ଦେବାକୁ ବାଧ୍ୟ ହେବେ । ସୂଚନାଯୋଗ୍ୟ, ରାଜ୍ୟ ସରକାର ସର୍ବନିମ୍ନ ମଜୁରି ହାର ଦୈନିକ ୯୦ ଟଙ୍କା ଧାର୍ଯ୍ୟ କରିଛନ୍ତି । ଏହି ହିସାବରେ ଘରୋଇ କାମ କରୁଥିବା ଜଣେ ପୁରୁଷ କିମ୍ବା ମହିଳା ପ୍ରତ୍ୟେକ ଦିନ ଅଧଘଣ୍ଟା କାମ ପାଇଁ ମାସିକ ୧୯୦ ଟଙ୍କା, ଘଣ୍ଟାଏ କାମ ପାଇଁ ମାସିକ ୩୬୦ ଟଙ୍କା, ଦେଢ଼ଘଣ୍ଟା କାମ ପାଇଁ ୫୨୫ ଟଙ୍କା ଓ ୮ ଘଣ୍ଟାର କାମ ପାଇଁ ମାସିକ ୨୩୪୦ ଟଙ୍କା ପାଇବେ । ଦୈନିକ ୮ ଘଣ୍ଟା କାମ ମଝିରେ ଅଧଘଣ୍ଟା ବିଶ୍ରାମ ସମୟ ରହିବ ଏବଂ ସପ୍ତାହରେ ଦିନେ ଛୁଟିଦିନ ରହିବ । ସେହି ଛୁଟିଦିନରେ କାମ କଲେ ସେଥିପାଇଁ ମଜୁରିର ଦୁଇଗୁଣ ଦେବାକୁ ହେବ । ସେହିପରି ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ସମୟଠାରୁ ଅଧିକ ସମୟ କାମ କଲେ ମଧ୍ୟ ସେହି ସମୟ ପାଇଁ ଦୁଇଗୁଣ ଦର ଦେବାକୁ ହେବ ।

ଏ ସଂକ୍ରାନ୍ତରେ ଗତ ତା.୧୫.୧୨.୨୦୦୯ରିଖରେ ଶ୍ରମ ଓ ନିୟୋଜନ ବିଭାଗ ତରଫରୁ ଜନସାଧାରଣଙ୍କଠାରୁ ପ୍ରଥମେ ଆପତ୍ତି ଅଭିଯୋଗ ଆହ୍ୱାନ କରାଯାଇଥିଲା । ଏଥିନେଇ ମିଳିଥିବା ଆପତ୍ତି ଅଭିଯୋଗଗୁଡ଼ିକୁ ବିଚାର କରି ଘରୋଇ କାମକୁ ସର୍ବନିମ୍ନ ମଜୁରି ଶ୍ରେଣୀରେ ସାମିଲ୍ କରିବାକୁ ସରକାର ନିଷ୍ପତ୍ତି ନେଇଛନ୍ତି ଏବଂ ଏ ସଂକ୍ରାନ୍ତରେ ଖୁବଶୀଘ୍ର ନୋଟିସ ଜାରି କରାଯିବ ବୋଲି ବିଭାଗୀୟ କମିଶନର ତଥା ସଚିବ ଶ୍ରୀ ଜାଗର ସିଂହ କହିଛନ୍ତି । ତେବେ ପୂର୍ବରୁ ଅଧିକ ହାରରେ ପାରିଶ୍ରମିକ ପାଉଥିବା ଘରୋଇ ଚାକରଙ୍କ ମଜୁରି ଅପରିବର୍ତ୍ତିତ ରହିବ । ଅସଂଗଠିତ କ୍ଷେତ୍ରରେ କାମ କରୁଥିବା ଆର୍ଥିକ ଦୁର୍ବଳ ତଥା ପଛୁଆ ଶ୍ରେଣୀର ହଜାର ହଜାର ସଂଖ୍ୟକ ପୁରୁଷ ଓ ମହିଳାଙ୍କ ପାଇଁ ଏହି ନିଷ୍ପତ୍ତି ସାମାଜିକ ନ୍ୟାୟ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରିବା ଏବଂ ସେମାନଙ୍କୁ ଶୋଷଣରୁ ମୁକ୍ତି ଦେବାରେ ସହାୟକ ହେବ ବୋଲି ବିବେଚନା କରାଯାଉଛି । (ସଂଗୃହୀତ)

Lÿàÿ Lÿ†ÿæÀÿ HÝAæ ÉþLÿ H Aæ{¢ÿæÁÿœÿ

ଡଃ କୃଷ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ଭୂୟାଁ

ଭାରତରେ ଇଂରେଜମାନେ ନିଜର ଆସନକୁ ଦୃଢ଼ କରିବା ପରେ ଶିଳ୍ପ ବିକାଶ ପାଇଁ ମନ ଚଳାଇଥିଲେ ଓ ସେଥିପାଇଁ ପୁଞ୍ଜି ଖଟାଇ କଳକାରଖାନା ଖୋଲିଥିଲେ । ଭାରତର ପ୍ରଥମ ସୂତାକଳ କଲିକତା ନିକଟବର୍ତ୍ତୀ ହାଓଡ଼ା ଅନ୍ତର୍ଗତ ବାଉଡ଼ିଆଠାରେ ୧୮୧୮ ମସିହାରେ ବ୍ରିଟିଶ ପୁଞ୍ଜିରେ ସ୍ଥାପିତ ହୁଏ । ୧୮୫୪ ମସିହାରେ ଦ୍ୱିତୀୟ ସୂତାକଳ ବମ୍ବେରେ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ହୁଏ । ୧୮୫୫ ମସିହାରେ ଭାରତର ପ୍ରଥମ ଚଟକଳ ହୁଗୁଳିର ରିଷଡ଼ାରେ ସ୍ଥାପିତ ହୁଏ । ଇଂରେଜମାନଙ୍କ ସ୍ୱାର୍ଥ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଏହା ସ୍ଥାପିତ ହୋଇଥିଲା । ଏହାପରେ ଭାରତର ବିଭିନ୍ନ ସ୍ଥାନରେ ବିଶେଷକରି କଲିକତା, ବମ୍ବେ ଓ ଅହମ୍ମଦାବାଦରେ କେତେକ କଳକାରକାନା ଗଢ଼ି ଉଠିଲା । କଳକାରଖାନା ଗଢ଼ି ଉଠିବା ସଂଗେସଂଗେ ଶ୍ରମିକ ଶ୍ରେଣୀ ଅମାନୁଷିକ କାର୍ଯ୍ୟ ଚାପରେ ଅତ୍ୟାଚାରିତ ହେଲେ । କାର୍ଯ୍ୟର ସମୟ ସୀମା ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କରିବାକୁ ସେମାନେ ଆନ୍ଦୋଳନ ଆରମ୍ଭ କଲେ । ଇତିପୂର୍ବରୁ ୧୮୨୦ରୁ ୧୮୪୦ ମସିହା ମଧ୍ୟରେ କାର୍ଯ୍ୟର ସୀମା ହ୍ରାସ କରିବାକୁ ପୃଥିବୀର ବିଭିନ୍ନ ଦେଶରେ ଧର୍ମଘଟ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଯାଇଥିଲା । ୧୮୬୬ ମସିହା ଅଗଷ୍ଟ ୨୦ ତାରିଖରେ ଆମେରିକାର ଷାଠିଏଟି ଟ୍ରେଡ଼ ୟୁନିଅନର ପ୍ରତିନିଧିମାନେ ଏଇ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ମିଳିତ ହୋଇ ନେସନାଲ ଲେବର ୟୁନିଅନ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରିଥିଲେ । ଏଇ ୟୁନିଅନ ବିଶ୍ୱର ବିଭିନ୍ନ ଦେଶରେ ଶ୍ରମିକମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଆଠ ଘଣ୍ଟା କାର୍ଯ୍ୟର ଦାବି କରିଥିଲେ । ସେ ବର୍ଷ ସେପ୍ଟେମ୍ବର ମାସରେ ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ଜେନେଭା କଂଗ୍ରେସ ଏଇ ଦାବିକୁ ସମର୍ଥ କରିଥିଲା । ଏହାପରେ ୧୮୯୦ ମସିହା ମେ ୧ ତାରିଖକୁ ଶ୍ରମିକ ଶ୍ରେଣୀ ଆଠ ଘଣ୍ଟା କାର୍ଯ୍ୟର ଦାବି ଦିବସ ରୂପେ ଗ୍ରହଣ କରି ନେଇଥିଲା ।

ଊନବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀର ଦ୍ୱିତୀୟ ଭାଗରେ ଦେଶରେ ରେଳ ପଥର ସଂପ୍ରସାରଣ ହୋଇଥିଲା । ରେଳ ବିଭାଗର ଶ୍ରମିକମାନେ ମଧ୍ୟ ଅତ୍ୟାଚାରିତ ହୋଇଥିଲେ । ୧୮୬୨ ମସିହା ମେ ମାସରେ ହାଓଡ଼ା ରେଲୱେ ଷ୍ଟେସନର ପ୍ରାୟ ୧୨୦୦ ଶ୍ରମିକ ଆଠ ଘଣ୍ଟା କାର୍ଯ୍ୟର ଦାବି କରି ଏକ ଧର୍ମଘଟ କରିଥିଲେ । ସେଇ ବର୍ଷ ଇଷ୍ଟ ଇଣ୍ଡିଆ ରେଲୱେ ଅଡ଼ିଟ୍ ଡିପାର୍ଟମେଣ୍ଟର ବଡ଼ ସାହେବ ବଙ୍ଗାଳୀ କିରାଣୀମାନଙ୍କୁ ଅପମାନ କରିବାରୁ କର୍ମଚାରୀମାନେ ବିକ୍ଷୋଭ ପ୍ରଦର୍ଶନ କରିଥିଲେ । ୧୮୬୩ ମସିହାରେ ବମ୍ବେର ତିନି ହଜାର ନରସୁନ୍ଦରଙ୍କ ଆନ୍ଦୋଳନ, ପରବର୍ଷ କଲିକତାର ଘୋଡ଼ାଗାଡ଼ିର ଗାଡ଼ୋୱାନ ଓ ମାନ୍ଦ୍ରାଜର ମାଂସ ବିକ୍ରେତାମାନଙ୍କର ଆନ୍ଦୋଳନ ଇତ୍ୟାଦି ଶ୍ରମିକ ଆନ୍ଦୋଳନ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଉଲ୍ଲେଖଯୋଗ୍ୟ ଘଟଣା । ୧୮୭୩ ମସିହାରେ ବମ୍ବେରେ ସରକାରୀ ପ୍ରେସ୍ କମ୍ପୋଜିଟର୍‌ମାନେ ମଧ୍ୟ ଧର୍ମଘଟ କରିଥିଲେ । ଏହାପରେ ୧୮୯୦ ମସିହା ଏପ୍ରିଲ ୨୪ ତାରିଖରେ ବମ୍ବେରେ ବସ୍ତ୍ରଶିଳ୍ପ ଶ୍ରମିକମାନଙ୍କର ଧର୍ମଘଟ ଅନେକ କାରଣରୁ ଥିଲା ସ୍ମରଣୀୟ । ଦଶ ହଜାର ଶ୍ରମିକଙ୍କ ସମାବେଶରେ ଓ ୧୭୦୦ ଶ୍ରମିକଙ୍କ ଦସ୍ତଖତ ସମ୍ବଳିତ ସ୍ମାରକପତ୍ରରେ ଭାରତର ଶ୍ରମିକ ଶ୍ରେଣୀ ପାଇଁ ସପ୍ତାହରେ ଗୋଟିଏ ଦିନ ଛୁଟି ପାଇଁ ଏଥିରେ ଦାବି କରାଯାଇଥିଲା । ଏହି ଆନ୍ଦୋଳନର ପୁରୋଭାଗରେ ଥିଲେ ବସ୍ତ୍ର ଶିଳ୍ପର କର୍ମଚାରୀ ଏନ୍.ଏମ୍. ଲୋକାଣ୍ଡେ । ସେହି ଆନ୍ଦୋଳନରୁ ହିଁ ଜନ୍ମ ନେଇଥିଲା ବମ୍ବେ ମିଲ୍‌ହ୍ୟାଣ୍ଡସ୍ ଆସୋସିଏସନ୍ । ୧୮୬୨ରୁ ୧୯୦୫ ମସିହା ମଧ୍ୟରେ ଭାରତରେ ଯେତେଗୁଡ଼ିଏ ଧର୍ମଘଟ ଓ ଆନ୍ଦୋଳନ ହୋଇଥିଲା ସେଗୁଡ଼ିକ କାରଖାନା ଆଇନର ପ୍ରବର୍ତ୍ତନ, ସପ୍ତାହରେ ଗୋଟିଏ ଦିନ ଛୁଟି ଓ ମଜୁରୀ ବୃଦ୍ଧି ଆଦି ଶ୍ରମିକମାନଙ୍କର ମୌଳିକଦାବିଗୁଡ଼ିକୁ ଭିତ୍ତିକରି ହୋଇଥିଲା ।

ଊନବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀର ଦ୍ୱିତୀୟ ଭାଗରେ ଶ୍ରମିକ ସମାଜକୁ ଶୋଷଣରୁ ମୁକ୍ତ କରିବାକୁ କଲିକତାରେ ବ୍ରାହ୍ମନେତା ଶଶୀପଦ ବାନାର୍ଜୀ (୧୮୪୦-୧୯୨୪) ଚିନ୍ତା କରିଥିଲେ । ୧୮୭୦ ମସିହା ଅଗଷ୍ଟ ମାସରେ ତାଙ୍କ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ଶ୍ରମଜୀବୀ ସମିତି ତରଫରୁ ନୈଶ ବିଦ୍ୟାଳୟ ଖୋଲି ଆଲୋଚନାଚକ୍ର ଆଦିର ଆୟୋଜନ କରି ଓ 'ଭାରତ ଶ୍ରମଜୀବୀ' ପତ୍ରିକା ପ୍ରକାଶ କରି ସେ ଶ୍ରମିକ

ସମାଜକୁ ସାଂସ୍କୃତିକ, ସାମାଜିକ ଦୃଷ୍ଟିକୋଣରୁ ସଚେତନ କରିବାକୁ ପଦକ୍ଷେପ ନେଇଥିଲେ ।

ବଙ୍ଗଳା ତଥା ଭାରତର ଶ୍ରମିକସମାଜ, ଏପରିକି ପୃଥିବୀର ଶ୍ରମିକସମାଜ ନିଜର କର୍ତ୍ତବ୍ୟବୋଧ ସମ୍ପର୍କରେ ସଚେତନ ହେବା ପୂର୍ବରୁ ଓ ଔପନିବେଶିକ ଶାସନର ଶୋଷଣ, ଅତ୍ୟାଚାର ଓ ନିର୍ଯ୍ୟାତନାରୁ ମୁକ୍ତ ହେବାକୁ ଦାବି, ଆନ୍ଦୋଳନ ଓ ଧର୍ମଘଟ କରିବା ପୂର୍ବରୁ ଓଡ଼ିଆ ଶ୍ରମିକ ତା'ର କର୍ତ୍ତବ୍ୟପ୍ରତି ସଚେତନ ହୋଇ ଶୋଷଣରୁ ମୁକ୍ତ ହେବା ପାଇଁ ଆନ୍ଦୋଳନ ଓ ଧର୍ମଘଟର ଆଶ୍ରୟ ନେଇଥିଲା । ଓଡ଼ିଆ ଶ୍ରମିକର ସେହି ଆନ୍ଦୋଳନ ବା ଧର୍ମଘଟ ଶିକ୍ଷା ଓ ଜାଗରଣର କେନ୍ଦ୍ରପୀଠ, କଲିକତା ସହରରେ ଊନବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀର ସଦ୍ୟ ସକାଳରେ ସମ୍ଭବ ହୋଇଥିଲା । ଓଡ଼ିଆ ଶ୍ରମିକର ଆନ୍ଦୋଳନ ପୂର୍ବରୁ କଲିକତା ସହରରେ ପାଚକ, ଚାକର, ମାଳି, ବେହେରା, ବାବୁର୍ଚ୍ଚି, ଖାନସମା, ପଙ୍ଖାଚାଳକ, ଘୋଡ଼ାଗାଡ଼ି ଚାଳକ, ଗୋରୁ ଗାଡ଼ିଚାଳକ, କୁଲି, ମୂଲିଆ, ମଜୁରିଆ, ଘାଟିଆ ପ୍ରଭୃତି ବିଭିନ୍ନ ବୃତ୍ତିଜୀବୀ କର୍ମଧନ୍ଦାରେ ଶୋଷିତ ଓ ଲାଞ୍ଛିତ ହେଉଥିଲେ ହେଁ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷ ବିରୋଧରେ ଆନ୍ଦୋଳନ କରିବାତ ଦୂରର କଥା, ସାମାନ୍ୟ ସ୍ୱର ମଧ୍ୟ ଉତ୍ତୋଳନ କରିପାରି ନଥିଲେ । ଇଂରେଜ ଶାସକଙ୍କ ବିରୋଧରେ ପ୍ରତିବାଦ କରିବାର ସାହସ ଏଇ ଶ୍ରମଜୀବୀ ସମାଜ ସଂଚୟ କରିପାରିନଥିଲା । ସହଜରେ ଇଂରେଜମାନେ ଚାହିଁଥିଲେ ଯେପରି ବଙ୍ଗଳାର ବିଦ୍ୱଜ୍ଜନସମାଜ ଶ୍ରମଜୀବୀସମାଜ ସହିତ ମିଶି ବ୍ରିଟିଶ ରାଜଶକ୍ତି ବିରୋଧରେ ବିଦ୍ରୋହ ନ କରିପାରେ । ତେଣୁ ଶ୍ରମିକମାନଙ୍କ ସହିତ ବୁଦ୍ଧିଜୀବୀ ସମାଜର ଯେଉଁଭଳି ସଂଯୋଗ ସ୍ଥାପିତ ନହୁଏ ତା'ର ରାସ୍ତା ଇଂରେଜମାନେ ତିଆରି କରି ଦେଇଥିଲେ ଓ ସେଥିରେ ସଫଳ ମଧ୍ୟ ହୋଇଥିଲେ । ସେତେବେଳେ ବଙ୍ଗଳାର 'ଜମିଦାର ଭଦ୍ରଲୋକ'ମାନେ ଇଂରେଜମାନଙ୍କ ଏକାନ୍ତ 'ଅନୁଗତ' ହୋଇ 'ଭୃତ୍ୟ ଭଳି ଆଚରଣ' ମଧ୍ୟ କରୁଥିଲେ । ଏଭଳି ଏକ ପରିସ୍ଥିତିରେ ଇଂରେଜ ସାମ୍ରାଜ୍ୟର ରାଜଧାନୀ କଲିକତା ସହରରେ ଇଂରେଜ ଶାସକଙ୍କ ବିରୋଧରେ ଓଡ଼ିଆ ଶ୍ରମିକମାନେ ଆନ୍ଦୋଳନ କରିବା ବା ଧର୍ମଘଟର ଡାକ ଦେବା କମ୍ ଦୁଃସାହସିକତାର ପରିଚୟ ନୁହେଁ ।

ଅଷ୍ଟାଦଶ ଶତାବ୍ଦୀରୁ ଆରମ୍ଭରୁ କଲିକତାରେ ପାଲିଙ୍କିର ପ୍ରଚଳନ ହୋଇଥିଲା । ପାଲିଙ୍କିର ବାହକ ଥିଲେ ଓଡ଼ିଆ । ଅଷ୍ଟାଦଶ ଶତାବ୍ଦୀର ଦ୍ୱିତୀୟଭାଗରେ ଓଡ଼ିଆ ପାଲିଙ୍କି ବାହକମାନେ କଲିକତା ସହରରେ ପ୍ରାଧାନ୍ୟ ବିସ୍ତାର କରିଥିଲେ । ସେଇ ସମୟରେ ସେମାନେ ଥିଲେ ନିର୍ଭରଶୀଳ ଓ ନିୟମିତ ବାହକ । କୁଚବିହାରର କେତେକ ବଙ୍ଗାଳୀ ମଧ୍ୟ ପାଲିଙ୍କି ବାହକର କାର୍ଯ୍ୟ କରୁଥିଲେ । ପରବର୍ତ୍ତୀ କାଳରେ ବିହାରୀ ପାଲିଙ୍କି ବାହକଙ୍କୁ କଲିକତାରେ ଦେଖିବାକୁ ମିଳିଥିଲା । ସଂଖ୍ୟାରେ ଓ କାର୍ଯ୍ୟ-ପଟୁତାରେ ଓଡ଼ିଆ ପାଲିଙ୍କି ବାହକମାନେ ପ୍ରମୁଖ ସ୍ଥାନ ଅଧିକାର କରିଥିଲେ । ପ୍ରଥମରୁ ସେମାନେ ଥିଲେ ପ୍ରଭାବଶାଳୀ । ମହାରାଜା ନବକୃଷ୍ଣ ଦେବ (୧୭୩୨-୧୭୯୭) ଓଡ଼ିଆ ପାଲିଙ୍କି ବାହକ ଓ ଓଡ଼ିଆ ପାଚକମାନଙ୍କୁ ପ୍ରଥମେ ନିଯୁକ୍ତ କରିଥିଲେ ବୋଲି କିମ୍ବଦନ୍ତୀ ଅଛି । କିନ୍ତୁ ଏକଥା ସତ୍ୟ ଯେ, ୧୭୬୭ରେ (ମତାନ୍ତରେ ୧୭୬୫) ମହାରାଜା ଉପାଧି ପାଇବା ପରେ ଓଡ଼ିଆ ପାଲିଙ୍କି ବାହକ ଓ ପାଚକମାନଙ୍କର ସେ ପୃଷ୍ଠପୋଷକତା କରିଥିଲେ । ଓଡ଼ିଆ ପାଲିଙ୍କି ବାହକ ଓ ପାଚକ ତାଙ୍କର ଅତ୍ୟନ୍ତ ପ୍ରିୟ ଥିଲେ ଓ ତାଙ୍କରି ସମୟରୁ ଏମାନଙ୍କ ସଂଖ୍ୟା ବୃଦ୍ଧି ପାଇବାକୁ ଲାଗିଲା ବୋଲି ଜଣାଯାଏ । ମତାନ୍ତରେ ଚନ୍ଦନ ନଗରର ଦେଓ୍ୱାନ ଇନ୍ଦ୍ରନାରାୟଣ ଚୌଧୁରୀ ସର୍ବପ୍ରଥମେ ଓଡ଼ିଶାରୁ କେତେକ ଗୋପାଳ ଜାତିର ଲୋକଙ୍କୁ ପାଲିଙ୍କି ବାହକର କାର୍ଯ୍ୟ ପାଇଁ ଆଣିଥିଲେ ବୋଲି କୁହାଯାଏ । ଅଷ୍ଟାଦଶ ଶତାବ୍ଦୀର ଶେଷକୁ କଲିକତା ସହରରେ ପକ୍‌କା ରାସ୍ତା ତିଆରି ହେବା ପରେ ଘୋଡ଼ାଗାଡ଼ିର ପ୍ରଚଳନ ହେଲା । ଘୋଡ଼ାଗାଡ଼ିର ସଂଖ୍ୟା ବୃଦ୍ଧି ପାଇଲେ ହେଁ ପାଲିଙ୍କି ପ୍ରଚଳନ ହ୍ରାସ ନପାଇ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟଜନକ ଭାବରେ ବୃଦ୍ଧି ପାଇବାକୁ ଲାଗିଲା । ଅଷ୍ଟାଦଶ ଶତାବ୍ଦୀରେ କଲିକତା ସହରରେ ପାଲିଙ୍କି ଓ ଗୋରୁଗାଡ଼ି ଥିଲା ଯାତାୟାତର ଏକମାତ୍ର ମାଧ୍ୟମ । ଅଷ୍ଟାଦଶ ଶତାବ୍ଦୀରେ ଓ ପରବର୍ତ୍ତୀ ସମୟରେ ମଧ୍ୟ ପାଲିଙ୍କି ମାଧ୍ୟମରେ ଡାକ ଚଳୁଥିଲା । ଏହାଛଡ଼ା ସରକାରୀ କାଗଜପତ୍ର, ମୂଲ୍ୟବାନ ଜିନିଷ ଇତ୍ୟାଦି ଏଥିରେ ବୁହାଯାଉଥିଲା ଓ ଏହା ମାଧ୍ୟମରେ ଯାବତୀୟ ପ୍ରଶାସନିକ କାର୍ଯ୍ୟ ସମାହିତ ହେଉଥିଲା । ସାହେବ ଓ ସଂଭ୍ରାନ୍ତ ଲୋକମାନଙ୍କର ଏହା ଥିଲା ଯାତାୟାତର ମର୍ଯ୍ୟାଦାସଂପନ୍ନ ଯାନ । ପାଟଣା, ବନାରସ, ଦିଲ୍ଲୀ, ସୀତରାମପୁର, ପଞ୍ଜାବ ପ୍ରଭୃତି ଭାରତର ବିଭିନ୍ନ ସ୍ଥାନକୁ ଡାକ ଚଳୁଥିଲା ଏଇ ପାଲିଙ୍କି ସାହାଯ୍ୟରେ । ଭାରତ ବାହାରେ କେତେକ ଦେଶକୁ ପାଲିଙ୍କି ସାହାଯ୍ୟରେ ଡାକ ପ୍ରଚଳନ କରିବାକୁ ମଧ୍ୟ ପରିକଳ୍ପନା କରାଯାଇଥିଲା । କେତେକ ସାହେବ ଓ ଜମିଦାର ଶ୍ରେଣୀର ଲୋକମାନଙ୍କର ନିଜର ବ୍ୟବହାର ପାଇଁ ନିଜସ୍ୱ ଘରୋଇ ପାଲିଙ୍କି ଥିଲା ଓ ସେମାନଙ୍କର ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ପାଲିଙ୍କି ବାହକ ମଧ୍ୟ ଥିଲେ । କେହି କେହି ବି ଠିକା ବାହକଙ୍କୁ ଭଡ଼ାରେ ନେଇ କାମ ଚଳଉଥିଲେ । ସାଧାରଣ କାର୍ଯ୍ୟ, ସରକାରୀ ଓ ବେସରକାରୀ କାର୍ଯ୍ୟ ତଥା ସାମାଜିକ ଓ ସାଂସ୍କୃତିକ ଉତ୍ସବ ଉପଲକ୍ଷେ ପାଲିଙ୍କି ହିଁ ଥିଲା ସେତେବେଳେ ସର୍ବୋତ୍କୃଷ୍ଟ, ସଂଭ୍ରମ

ଓ ପ୍ରୟୋଜନୀୟ ବାହନ । ପାଲିଙ୍କି ବିହୁନେ ସହରୀ ଜୀବନ ସେତେବେଳେ ଅଚଳ ହୋଇ ପଡୁଥିଲା । ପାଲିଙ୍କି ଉପରେ ତତ୍କାଳୀନ ସମାଜ ନିର୍ଭରଶୀଳ ଥିଲେ ହେଁ ଏହାର ବାହକମାନଙ୍କ ସୁଖସ୍ୱାଚ୍ଛନ୍ଦ୍ୟପ୍ରତି କେହି ଯତ୍ନଶୀଳ ନ ଥିଲେ । ସେମାନଙ୍କ କଠୋର ପରିଶ୍ରମ ତୁଳନାରେ ମଜୁରି ଆଖିଦୃଶିଆ ନ ଥିଲା । ପଥରେ ଦୁର୍ଘଟଣା, ଚୋରି ଡକାୟତି ଓ ପ୍ରାକୃତିକ ବିପଦରେ ସେମାନଙ୍କର କେହି ସାହା ଭରସା ନଥିଲେ । ଅତ୍ୟାଚାରିତ ଓ ଅବହେଳିତ ସେହି ଶ୍ରମିକଶ୍ରେଣୀ ସମାଜର ଏକ ପ୍ରୟୋଜନୀୟ ଶକ୍ତି ବୋଲି ବିବେଚିତ ହେଉଥିଲେ ହେଁ ସେମାନଙ୍କର ସୁଖ ଓ ସୁରକ୍ଷା ପାଇଁ ସରକାରୀ କିମ୍ବା ବେସରକାରୀ ସ୍ତରରେ କୌଣସି ତତ୍ପରତା ପରିଲକ୍ଷିତ ହୋଇ ନଥିଲା । ଏହଭଳି ଅବସ୍ଥାରେ ୧୭୭୬ ମସିହାରେ ଶାସକଗୋଷ୍ଠୀ ପାଲିଙ୍କି ବେହେରାମାନଙ୍କର ସରକାରୀ ବେତନ ଅତି ନିର୍ମମ ଭାବରେ ଧାର୍ଯ୍ୟ କରିଦେଲେ । ସେମାନେ ଗୋଟିଏ ଦିନର ପରିଶ୍ରମ ବଦଳରେ ଆଠଅଣା ପାଇବେ ବୋଲି ଘୋଷିତ ହେଲା । ଦେଖାଗଲା, ଅଧଦିନରେ ସେମାନେ ଆଠ ମାଇଲ ପାଲିଙ୍କି ବୋହି ଆଠଅଣା ହିଁ ଦୈନିକ ରୋଜଗାର କଲେ । ଓଡ଼ିଆ ପାଲିଙ୍କି ବାହକମାନେ କଲିକତାରୁ ଭାରତର ବିଭିନ୍ନ ସ୍ଥାନକୁ ପାଲିଙ୍କି ବୋହି ନେଇ ଯାଉଥିଲେ । ସେଥିପାଇଁ ଯେଉଁ ପାରିଶ୍ରମିକ ଧାର୍ଯ୍ୟ କରାଯାଇଥିଲା ତାହା ୧୭୮୬ ମସିହା ଜାନୁଆରୀ ୬ ତାରିଖର କଲିକତା ଗେଜେଟ୍‌ରେ ପ୍ରକାଶିତ ଏକ ସରକାରୀ ବିଜ୍ଞପ୍ତିରୁ ଜଣାଯାଏ ।

ସ୍ଥାନ	ଟଙ୍କା	ସ୍ଥାନ	ଟଙ୍କା
ବନାରସ	୭୬୪	ମୁର୍ଶିଦାବାଦ	୧୫୯
ବକ୍‌ସାର	୬୬୪	କାଶିମବଜାର	୧୫୯
ଦାନାପୁର	୫୫୩	ମୟଦାପୁର	୧୫୯
ବାଙ୍କିପୁର	୫୪୦	କାଲକାପୁର	୧୫୯
ପାଟଣା	୫୪୦	ବରହମପୁର	୧୫୯
ମୁଙ୍ଗେର	୪୦୬	ବାଁଶବେଡ଼େ	୭୬
ଭାଗଲପୁର	୩୫୪	ହୁଗୁଳି	୪୬
ରାଜମହଲ	୨୫୭	ଚୁଁଚୁଡ଼ା	୨୪
ମୁରଦାବାଦ	୧୫୯	ଚନ୍ଦନ ନଗର	୨୪

ଏହି ସରକାରୀ ଘୋଷଣା ବିରୋଧରେ ସେଦିନ ଓଡ଼ିଆ ପାଲିଙ୍କି ବାହକମାନେ ପ୍ରତିବାଦ କରିପାରି ନଥିଲେ । ପ୍ରତିବାଦର ସ୍ୱର ମୁଖରିତ ହୋଇଥିଲା ୧୮୦୦ ମସିହାରେ ଯେତେବେଳେ ପୁଲିସ ଠିକ୍‌ା ବେହେରାମାନଙ୍କର ମଜୁରୀ ହାର ନିୟନ୍ତ୍ରଣ କଲା । ୧୮୦୦ ମସିହାରେ ପାଲିଙ୍କି ବାହକମାନେ ସରକାରୀ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ବିରୋଧରେ ଧର୍ମଘଟ କଲେ, ଯେତେବେଳେ ସହରବାସୀମାନେ ନିର୍ବିକାର ଚିତ୍ତରେ ଇଂରେଜ ଶାସକମାନଙ୍କର ସମସ୍ତ ନିର୍ଯାତନା ନୀରବରେ ସହି ଯାଉଥିଲେ । ସେଦିନ ଇଂରେଜ ଶାସକଙ୍କ ଅନ୍ୟାୟ ନୀତି ବିରୋଧରେ ଓଡ଼ିଆ ପାଲିଙ୍କି ବାହକମାନେ ଯେଉଁ ଧର୍ମଘଟ କରି କ୍ଷୋଭ ପ୍ରକାଶ କରିଥିଲେ, ସେଥିପାଇଁ କାହାର ସହାନୁଭୂତି କିମ୍ବା ସାହାଯ୍ୟ ମିଳିଥିବାର ପ୍ରମାଣ ନାହିଁ । ପରବର୍ତ୍ତୀ ସମୟରେ ପାଲିଙ୍କି ବାହକମାନଙ୍କପ୍ରତି ସରକାରୀ କଟକଣା ଆହୁରି କଠୋର ହୋଇଥିବାର ଜଣାଯାଏ । ନୂତନ ନିୟମ ଅନୁଯାୟୀ ୧୪ ଘଣ୍ଟା ପାଇଁ ପାଲିଙ୍କି ବୋହି ପାଲିଙ୍କି ବାହକମାନେ ମାତ୍ର ଚାରିଅଣା ପାଇଲେ । ଅଧବେଳା ପାଇଁ ଅର୍ଥାତ୍ ଘଣ୍ଟାକରୁ ବେଶି ଓ ପାଞ୍ଚଘଣ୍ଟାରୁ କମ୍ ସମୟ ପାଇଁ ଧାର୍ଯ୍ୟ ହେଲା ଏକ ଅଣା । ଘଣ୍ଟା ହିସାବରେ ଏ ଯେଉଁ ପାରିଶ୍ରମିକ ଧାର୍ଯ୍ୟ ହେଲା ତାହା ବନ୍ଧା ଓ ଠିକା ଉଭୟ ପାଲିଙ୍କି ବାହକମାନଙ୍କ ପାଇଁ ପ୍ରଯୁଜ୍ୟ ଥିଲା । ପାଲିଙ୍କି ବାହକମାନଙ୍କ ପାଇଁ ତାହା ଥିଲା ଏକ ବିରାଟ ଆଘାତ । ସେମାନେ ଆର୍ଥିକ ଚାପରେ ଭାରାକ୍ରାନ୍ତ ହୋଇ ପ୍ରତିକ୍ରିୟା ପ୍ରକାଶ କଲେ ଯାତ୍ରୀମାନଙ୍କ ଉପରେ । ଯାତ୍ରୀମାନେ ଏହାକୁ ରୂପ ଦେଲେ ପାଲିଙ୍କି ବାହକମାନଙ୍କର ଜୁଲୁମ ବୋଲି । ବାହକମାନଙ୍କର ଦାବି ଥିଲା ବର୍ଦ୍ଧିତ ହାରରେ ଭଡ଼ା କିମ୍ବା ମାସିକ ବେତନ ପାଇବାକୁ । ଅନିଚ୍ଛୁକ ଯାତ୍ରୀମାନେ ଅଭିଯୋଗ ଉପସ୍ଥାପନ କଲେ ପୁଲିସ ଓ ଉଚ୍ଚ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷଙ୍କ ନିକଟରେ । ଇତିପୂର୍ବରୁ ଭଡ଼ାକୁ ଭିତ୍ତି କରି ଯାତ୍ରୀ ଓ ବାହକମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ବିଭିନ୍ନ ସମୟରେ ବିବାଦ ଦେଖା ଦେଇଥିଲା ଏବଂ ସେଇ ବିବାଦର ସମାଧାନ ହୋଇଥିଲା । ପାଲିଙ୍କି ବାହକମାନଙ୍କ ସଙ୍ଗଠନର ଆଲୋଚନା ଅନୁଯାୟୀ ଯାତ୍ରୀମାନଙ୍କ ସହ ସେହି ବିବାଦର ଆପୋଷ ସମାଧାନ ହୋଇଥିଲା । ଏଥର କିନ୍ତୁ କୌଣସି ଆପୋଷ ସମାଧାନ ହେଲା ନାହିଁ । କାରଣ ପାଲିଙ୍କି ବାହକମାନେ ସେମାନଙ୍କ ଦାବିରେ ଥିଲେ ଅଟଳ । ଅପରପକ୍ଷରେ ଇଂରେଜ ସରକାର କଡ଼ା ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଜାରି କଲେ ଯେ ପୂର୍ବ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ଭଡ଼ା ଅନୁଯାୟୀ ବେହେରାମାନଙ୍କୁ ପାଲିଙ୍କି ବୋହିବାକୁ ହେବ । ଅଧିକନ୍ତୁ ନିୟମ ପ୍ରଣୟନ କରାଗଲା ଯେ କରାଗଲା ଯେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଠିକା ପାଲିଙ୍କି ବେହେରାକୁ ଲାଇସେନ୍‌ସ କରିବାକୁ ହେବ, ହାତରେ ତାବିଜ (ଚକ୍‌ମା, ଚାକତି ବା ବ୍ୟାଜ) ବାନ୍ଧିବାକୁ ହେବ, ପ୍ରତ୍ୟେକ ବେହେରାର ନମ୍ବର ଓ ପାଲିଙ୍କିର ନମ୍ବର ରହିବ । ଏହାଛଡ଼ା ୫ ଜଣ ବେହେରାଙ୍କୁ ୧୪ ଘଣ୍ଟା ପରିଶ୍ରମ ବିନିମୟରେ ମୁଣ୍ଡପିଛା ୨୦ ପଇସା ବ୍ରିଟିଶ ରାଜକୋଷକୁ ଦେବାକୁ ହେବ ଏବଂ ପାଲିଙ୍କି

ମାଲିକକୁ ସରକାରଙ୍କ ତରଫରୁ ଅତିରିକ୍ତ ଚାରି ଅଣା ଦିଆଯିବ । ଏଇ ନୂତନ ନିୟମ ଅନୁସାରେ ସରକାର ଓ ପାଲିଙ୍କି ମାଲିକମାନଙ୍କ ସ୍ୱାର୍ଥ ସାଧିତ ହେଲା, କିନ୍ତୁ ଶ୍ରମିକମାନଙ୍କର କୌଣସି ସ୍ୱାର୍ଥ ହାସଲ ହେଲା ନାହିଁ । ଅଧିକନ୍ତୁ ଏଇ ନିୟମ ଥିଲା ଶ୍ରମିକ-ସ୍ୱାର୍ଥବିରୋଧୀ । ପାଲିଙ୍କିବାହକମାନେ କୌଣସିଟି କଥା ମାନି ନେବାକୁ ରାଜି ହେଲେ ନାହିଁ । ସହଜେ ତ ଚାକ୍ତି ପିନ୍ଧିଲେ ସେମାନଙ୍କ ଜାତି ଚାଲିଯିବ ବୋଲି ସେମାନଙ୍କର ଧାରଣା ଥିଲା, ପରନ୍ତୁ ଏହା ଏକ ଅସମ୍ମାନଜନକ କାର୍ଯ୍ୟ ବୋଲି ମଧ୍ୟ ଭାବୁଥିଲେ । ଏଇ ଆଇନ ଲାଗୁ ହେବା ପୂର୍ବରୁ ସେମାନେ ଧର୍ମଘଟ କରିବାକୁ ନିଷ୍ପତ୍ତି ଗ୍ରହଣ କଲେ । ଏଇ ଆଇନକୁ ନତମସ୍ତକରେ ମାନି ନେଇଥିଲେ, କଥା ନଥିଲା । କିନ୍ତୁ ପ୍ରତିବାଦ, ପ୍ରତିରୋଧରେ ସେଦିନ ମୁଖରିତ ହୋଇଥିଲା କଲିକତା ସହର । ଶ୍ରମଜୀବୀ ସମାଜର ସ୍ୱାଧୀକାର ରକ୍ଷା ପାଇଁ ଗଣସଂଗଠନର ସୂତ୍ରପାତ ହେଲା ପାଲିଙ୍କି ବାହକମାନଙ୍କ ନେତୃତ୍ୱରେ । ନୂଆ ନିୟମ ବିରୋଧରେ ସେମାନେ ପ୍ରତିବାଦ ଓ ବିକ୍ଷୋଭ ପ୍ରଦର୍ଶନ କରିବା ସଂଗେସଂଗେ ମଇଦାନରେ ଏକ ଶ୍ରମିକ ସମାବେଶ ବା ସଭା କରିବା କେବଳ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଘଟଣା ନଥିଲା, ଐତିହାସିକ ଥିଲା ମଧ୍ୟ । ହାଓଡ଼ାର ବଟଗାଛିଆ, କଲିକତାର ନେବୁବାଗାନ, କସାଁରିଟୋଲା, ଶୋଭା ବଜାର ପ୍ରଭୃତି ସ୍ଥାନରୁ ପାଲିଙ୍କି ବାହକମାନେ ଆସି ଧର୍ମତାଲା ମଇଦାନରେ ଏକଜୁଟ ହେଲେ । ୩୦୦୦ ପାଲିଙ୍କିର ୧୧୦୦୦ ବାହକ ଏଥିରେ ସାମିଲ ହେଲେ । କେବଳ ଠିକା ବେହେରା ନୁହନ୍ତି, ବନ୍ଧା ବେହେରାମାନେ (ସାହେବ ଓ ଜମିଦାରଙ୍କ ନିଯୁକ୍ତ ବେହେରା) ମଧ୍ୟ ଏଥିରେ ଯୋଗଦେଲେ ।

କଲିକତାରେ ଯାତାୟାତର ଏକମାତ୍ର ଯାନ ପାଲିଙ୍କି ସେଦିନ ଅଚଳ ହୋଇପଡ଼ିରହିଲ । ସହରର ଜୀବନଯାତ୍ରା ମଧ୍ୟ ଅଚଳ ହୋଇପଡ଼ିଲା । ବର୍ତ୍ତମାନ ଭାବିଲେ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ଲାଗେ ଯେ ସେଦିନ ସେଇ ଅସଙ୍ଗଠିତ ଶ୍ରମିକ-ଚେତନା ହଠାତ୍ କିଭଳି ସଂଘବଦ୍ଧ ହୋଇ କଲିକତା ସହରକୁ ଅଚଳ କରିଦେଇଥିଲା । ଏ ଧରଣର ସଙ୍ଗଠନ ଏଥିପୂର୍ବରୁ ହୋଇ ନଥିଲା । ବ୍ରିଟିଶ ଔପନିବେଶିକତାର ସ୍ୱରୂପକୁ ଉପଲବ୍ଧି କରିବାର ମାନସିକତା ଯେତେବେଳେ ଉଦ୍ଭବ ହୋଇନି, ସେତିକିବେଳେ ଓଡ଼ିଆ ପାଲିଙ୍କି ବାହକମାନଙ୍କର ସଂଗ୍ରାମର ସ୍ୱର ଶୁଣାଯାଇଥିଲା କଲିକତା ସହରରେ । ପାଲିଙ୍କି ବାହକମାନେ ୧୮୨୭ ମସିହା ମେ ମାସରେ ମିଳିତ ଭାବରେ ମଇଦାନରେ ଏକ ବିରାଟ ସଭାର ଆୟୋଜନ କଲେ । 'ବର୍ତ୍ତମାନ ଯୁଗରେ ଟ୍ରେଡ଼ ୟୁନିୟନଗୁଡ଼ିକର ଯେଉଁ ଧରଣର ସାଧାରଣ ସଭା ଅନୁଷ୍ଠିତ ହୁଏ, ଏ ସଭାଟି ସେଇ ଧରଣର ଥିଲା । ଶ୍ରମଜୀବୀ ଜନସାଧାରଣଙ୍କର ପ୍ରଥମ ସଂଗ୍ରାମୀ ସଭାଟିରେ ସଭାପତିତ୍ୱ କରନ୍ତି ସର୍ଦ୍ଦାର ପଞ୍ଚୁସ୍ତର । ଆଉ ପ୍ରଧାନ ବକ୍ତା ହିସାବରେ ବକ୍ତୃତା ଦିଅନ୍ତି ଗଙ୍ଗା-ହରି ।' ଗଙ୍ଗାହରି ଥିଲେ ପାଲିଙ୍କି ବାହକ । ସେ ଏଇ ସାଧାରଣ ସଭାରେ ଘୋଷଣା କରିଥିଲେ 'କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷ ଯେଉଁ ମଜୁରିର ହାର ବାନ୍ଧି ଦେଇଛନ୍ତି, ଏହା ଫଳରେ ସେମାନଙ୍କୁ କ୍ଷତିଗ୍ରସ୍ତ ହେବାକୁ ହେବ । ଏହା ଫଳରେ ପାଲିଙ୍କି ବାହକମାନଙ୍କର ପରିଶ୍ରମ ପଇସାର ଏକାଂଶ ସରକାରଙ୍କ ଘରକୁ ଦେଇଦେବାକୁ ହେବ, ଏହା କେବେହେଲେ ହୋଇପାରେନା ।'

ବର୍ତ୍ତମାନ ଭାବିଲେ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ଲାଗେ ଯେ ସେଦିନ ସେଇ ଅସଙ୍ଗଠିତ ଶ୍ରମିକ-ଚେତନା ହଠାତ୍ କିଭଳି ସଂଘବଦ୍ଧ ହୋଇ କଲିକତା ସହରକୁ ଅଚଳ କରିଦେଇଥିଲା । ଏ ଧରଣର ସଙ୍ଗଠନ ଏଥିପୂର୍ବରୁ ହୋଇ ନଥିଲା ।

ପାଲିଙ୍କି ବାହକମାନେ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ନିଃସହାୟ ନଥିଲେ । ସେମାନଙ୍କର ଏଇ ଧର୍ମଘଟ ପ୍ରତି ଗାଡ଼ୋଓ୍ୱାନ ଓ ଘାଟିଆମାନଙ୍କର ସମର୍ଥନ ଥିଲା । ଘାଟ ମାଝିମାନଙ୍କର ପ୍ରତିନିଧି ତିନିକଡ଼ି ତାଙ୍କ ଭାଷଣରେ କହିଥିଲେ, 'ଏଇ ଆଇନ ମାନିନେଲେ ସେମାନଙ୍କର ମଧ୍ୟ କ୍ଷତିର ସମ୍ଭାବନା ଅଛି । କାରଣ ସେମାନଙ୍କର ବି ମଜୁରି ବାନ୍ଧି ଦିଆଯାଇପାରେ । ଏଇ ଆନ୍ଦୋଳନ କେବଳ ପାଲିଙ୍କି ବାହକମାନଙ୍କର ସ୍ୱାର୍ଥରେ ନୁହେଁ, ସମସ୍ତ ମଜୁରି ଉପାର୍ଜକଶ୍ରେଣୀ ଏ ଆନ୍ଦୋଳନରେ ଉପକୃତ ହେବେ ।' ସରକାରଙ୍କର ଏଇ କଳା ଆଇନ ବିରୋଧରେ ଆନ୍ଦୋଳନକୁ ସୁଦୃଢ଼ କରିବାକୁ ପ୍ରାଥମିକ ପଦକ୍ଷେପ ହିସାବରେ ପ୍ରସ୍ତାବ ଗ୍ରହଣ କରାଗଲା ଓ ଗୋଟିଏ ଆବେଦନପତ୍ରରେ ଗଣ ସ୍ୱାକ୍ଷର କରି ଯଥାସ୍ଥାନରେ ଦିଆଯିବ ବୋଲି ସ୍ଥିର ହେଲା ।

ଇତିମଧ୍ୟରେ ସରକାରୀ ଭାବରେ ଆଇନ ଘୋଷିତ ହୋଇଗଲା । ସଂଗେସଂଗେ ପାଲିଙ୍କି ବାହକମାନେ ବିଭିନ୍ନ ଅଞ୍ଚଳରେ ଘରୋଇ ସଭା କରି ଜନସାଧାରଣଙ୍କୁ ଆନ୍ଦୋଳନର ମର୍ମ ବୁଝାଇବା ସଂଗେସଂଗେ ଆନ୍ଦୋଳନ ପାଇଁ ବୃହତ୍ତର ସଂଗଠନ ଗଢ଼ିବାକୁ ତତ୍ପର ହୋଇଉଠିଲେ । ସରକାରୀ ସିଦ୍ଧାନ୍ତ ଖବରକାଗଜରେ ଘୋଷିତ ହେବାର ୫ ଦିନ ମଧ୍ୟରେ ଲାଲବଜାରର ପୁଲିସ ଦପ୍ତର ସାମ୍ନାରେ ସେମାନେ ବିକ୍ଷୋଭ ଆରମ୍ଭ କରିଦେଲେ । ଏଇ ଆନ୍ଦୋଳନ ମେ ମାସର ୨୨

ତାରଖରୁ ୨୬ ତାରିଖ ମଧ୍ୟରେ ଉତ୍ତେଜନାପୂର୍ଣ୍ଣ ପରିସ୍ଥିତି ସୃଷ୍ଟି କରିଥିଲା । ସେତେବେଳେ ବୁଦ୍ଧିଜୀବୀ କିମ୍ବା ବଙ୍ଗାଳୀ ଗୋପାଳମାନେ ଏଇ ଆନ୍ଦୋଳନକୁ ସମର୍ଥନ କରିନଥିଲେ । ମେ ମାସର ୨୬ ତାରିଖରେ 'ବଙ୍ଗଳା ହରକରା' ଏଇ ଧର୍ମଘଟକୁ ସମର୍ଥନ ଜଣାଇ ବିବୃତ୍ତି ଦେଇଥିଲେ । ସେମାନେ ସଂଗଠନ ତରଫରୁ ଐକ୍ୟବଦ୍ଧ ଭାବରେ ଶପଥ ଗ୍ରହଣ କଲେ ଯେ ଲାଇସେନ୍‌ସ ଆଇନ ବାତିଲ ନହେବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସେମାନେ ଆନ୍ଦୋଳନ ଚାଲୁ ରଖିବେ । ଆନ୍ଦୋଳନ ପରିଚାଳନା କରିବା ପାଇଁ ଏକ ସମ୍ବିଧାନ ମଧ୍ୟ ତିଆରି ହୋଇଗଲା । ଏଥିରେ ଉଲ୍ଲେଖ ଥିଲା ଯେ ସଂଗଠନର ସିଦ୍ଧାନ୍ତ ଭଙ୍ଗକାରୀମାନଙ୍କୁ ସମାଜଚ୍ୟୁତ ଓ ଜାତିଚ୍ୟୁତ କରାଯିବ । ସେ ସମୟରେ ଏହା ଥିଲା ସାମାଜିକ ଆଇନର ସର୍ବୋଚ୍ଚ ଦଣ୍ଡବିଧାନ । ଏହାପରେ ପାଲିଙ୍କି ବାହକମାନେ ଶୋଭାଯାତ୍ରାରେ ଯାଇ ଲାଲବଜାରରେ ପୁଲିସ ଅଫିସ ସାମ୍ନାରେ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ଆଇନ ଓ ଲାଇସେନ୍‌ସ ଆଇନର ଅବସାନ କରିବାକୁ ଦାବି ଜଣାଇଥିଲେ । ସେଠାରୁ ସେମାନଙ୍କୁ ବିତାଡ଼ିତ କରାଯିବାରୁ ସେମାନେ ସୁପ୍ରିମକୋର୍ଟ ସାମ୍ନାରେ ଆସି ସମବେତ ହୋଇ 'ବିକ୍ଷୋଭ ପ୍ରଦର୍ଶନ କରିଥିଲେ ଓ ଉଚ୍ଚସ୍ୱରରେ 'ସ୍ଲୋଗାନ' ଦେଇଥିଲେ । ବିକ୍ଷୋଭ ପ୍ରଦର୍ଶନ ସଂଗେସଂଗେ ସେମାନେ ସରକାରୀ ଆଇନ ବିରୋଧରେ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷଙ୍କ ନିକଟକୁ ଦରଖାସ୍ତ ଦେଇଥିଲେ ।' ଏଠାରେ ଉଲ୍ଲେଖଯୋଗ୍ୟ ଯେ, ଦରଖାସ୍ତଟିର ପ୍ରସ୍ତୁତକାରକ ଜଣେ ବଙ୍ଗାଳୀ କିରାଣୀଙ୍କ ପକ୍ଷରୁ ପାଲିଙ୍କି ବାହକମାନଙ୍କୁ ୧୦ ଟଙ୍କା ପାରିଶ୍ରମିକ ଦେବାକୁ ହୋଇଥିଲା । ଏଥିରୁ ଜଣାଯାଏ ଯେ ଶ୍ରମଜୀବୀମାନଙ୍କର ସଂଗଠନ କାର୍ଯ୍ୟରେ ଅବୈତନିକଭାବରେ ସାହାଯ୍ୟ କରିବାକୁ ମଧ୍ୟବିତ୍ତ ଶିକ୍ଷିତ ଶ୍ରେଣୀ ମଧ୍ୟ ସେତେବେଳେ ଆଗେଇ ଆସି ନଥିଲେ । ପାଲିଙ୍କି ବାହକମାନଙ୍କ ତରଫରୁ ଦରଖାସ୍ତଟି ରାମ ଓ ଗୋପାଳ ନାମକ ଦୁଇଜଣ ଓଡ଼ିଆ ପାଲିଙ୍କିବାହକଙ୍କ ହାତରେ ପଠାଯାଇଥିଲା । କିନ୍ତୁ ଏଥିରେ ମଧ୍ୟ କୌଣସି ଫଳ ହେଲା ନାହିଁ । ଏଣେ ଧର୍ମଘଟ ଚାଲୁ ରହିଲା । ଇଂରେଜମାନଙ୍କ ପୃଷ୍ଟପୋଷକତାରେ ପ୍ରକାଶିତ ସମ୍ବାଦପତ୍ରଗୁଡ଼ିକରେ ଧର୍ମଘଟ ବିରୋଧରେ କ୍ରମାଗତ ଲେଖା ପ୍ରକାଶିତ ହେଲା । ଗୋଟିଏ ସମ୍ବାଦପତ୍ର ମଧ୍ୟ ତଟୁଘୋଡ଼ା ସାହାଯ୍ୟରେ ପାଲିଙ୍କି ଚଳାଇବାକୁ ପରାମର୍ଶ ଦେଲା । କେତେକ ଦେଶୀୟ ସମ୍ବାଦପତ୍ରମାନଙ୍କର ଅବଶ୍ୟ ଏ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଭୂମିକା ଥିଲା ଭିନ୍ନ । ସହରରେ ଜୀବନଯାତ୍ରାର ଅଚଳ ଅବସ୍ଥାର ଅବସାନ ପାଇଁ ସେମାନେ ପାଲିଙ୍କି ବେହେରାମାନଙ୍କୁ କାମକୁ ଫେରାଇ ଆଣିବାକୁ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷଙ୍କୁ ପରାମର୍ଶ ଦେଇଥିଲେ । କେତେକ ଦେଶୀୟ ଉଦାରପନ୍ଥୀ ସମ୍ବାଦପତ୍ର ସରକାରୀ ଆଇନର 'ମୃଦୁ' ସମାଲୋଚନା କରି ପାଲିଙ୍କି ବାହକଙ୍କ ଧର୍ମଘଟ ଆନ୍ଦୋଳନକୁ ନୈତିକ ସମର୍ଥନ ଯୋଗାଇଥିଲେ । କେତେକ ସମ୍ବାଦପତ୍ରଙ୍କ ମତରେ ଓଡ଼ିଆ ପାଲିଙ୍କି ବାହକମାନଙ୍କର ଏଇ ଆନ୍ଦୋଳନ ଥିଲା ଏକ ଆତ୍ମମର୍ଯ୍ୟାଦାର ଆନ୍ଦୋଳନ । 'ସମାଚାର ଦର୍ପଣ' ଭଳି ପତ୍ରିକା ମଧ୍ୟ ସେଦିନ ଏଇ ଧର୍ମଘଟର ବିରୋଧ କରିଥିଲେ । କେହି କେହି ମତ ଦେଇଥିଲେ ଯେ ବେହେରାମାନେ ଚାଲିଯାଇଛନ୍ତି, ବୋଧହୁଏ ଶ୍ରୀକ୍ଷେତ୍ର ଦର୍ଶନକୁ ଯାଇଛନ୍ତି । ସଂପ୍ରତି ରଥଯାତ୍ରା ଉପସ୍ଥିତ । ଏକାବେଳେକେ ରଥ ଟାଣି କଲିକତାକୁ ଆସି ପୁଣି ପାଲିଙ୍କି ବୋହିବେ । ଇତିମଧ୍ୟରେ କଲିକତା ନଗରରେ ଘୋଡ଼ାମାନେ ପାଲିଙ୍କି ବେହେରା ହୋଇଛନ୍ତି । ବୋଧହୁଏ ଦି' ତିନି ହପ୍ତା ମଧ୍ୟରେ ଘୋଡ଼ାମାନଙ୍କର ସଭା ହୋଇ ଏକ ଦରଖାସ୍ତ ଦିଆଯିବ ।

ଇଂରେଜମାନଙ୍କ ପୃଷ୍ଟପୋଷକତାରେ ପ୍ରକାଶିତ ସମ୍ବାଦପତ୍ରଗୁଡ଼ିକରେ ଧର୍ମଘଟ ବିରୋଧରେ କ୍ରମାଗତ ଲେଖା ପ୍ରକାଶିତ ହେଲା । ଗୋଟିଏ ସମ୍ବାଦପତ୍ର ମଧ୍ୟ ତଟୁଘୋଡ଼ା ସାହାଯ୍ୟରେ ପାଲିଙ୍କି ଚଳାଇବାକୁ ପରାମର୍ଶ ଦେଲା ।

ଏକ ଇଂରାଜୀ ପତ୍ରିକାରୁ ପାଲିଙ୍କି ବାହକମାନଙ୍କର ଏଇ ଧର୍ମଘଟର ଏକ ସ୍ୱଷ୍ଟ ଚିତ୍ର ମିଳେ । ସେଥିରେ କୁହାଯାଇଥିଲା– '...Yesterday (21st instant) all the Theeka Bearers of Calcutta had formed themselves into a body and unanimously swore that they would not bear Palankees until the new regulation promulgated for licencing them, be abolished, and that those who would disregard this agreement should be excommunicated from the community forfeiting their caste.'

ପରବର୍ତ୍ତୀ ସମୟରେ ୧୮୫୭ ମସିହାରେ ବନ୍ଧୁକଟି ତୋଟା ମୁହଁରେ ଲଗାଇଲେ ଜାତି ଯିବ ବୋଲି ମନେକରି ଭାରତୀୟ ସିପାହୀମାନେ ଯେଉଁଭଳି ବିପ୍ଳବର ଅଗ୍ନି ସଂଯୋଗ କରିଥିଲେ ଓଡ଼ିଆ ପାଲିଙ୍କି ବାହକମାନେ – ସେଇଭଳି ହାତରେ 'ତକ୍‌ମା' ବାନ୍ଧିଲେ ଜାତି ଯିବ ବୋଲି ମନେକରି ଆନ୍ଦୋଳନକୁ ତ୍ୱରାନ୍ୱିତ କରିଥିଲେ । ତେଣୁ ବାସ୍ତବରେ ତାହା ଥିଲା ସେମାନଙ୍କ ପକ୍ଷରେ ଆତ୍ମମର୍ଯ୍ୟାଦାର ପ୍ରଶ୍ନ ଓ ଐତିହାସିକ ଆନ୍ଦୋଳନ ।

ଏକ ମାସରୁ ବେଶି ସମୟ ସେହି ଧର୍ମଘଟ ଚାଲିଥିଲା । ସଭା, ସମାବେଶ, ଶୋଭାଯାତ୍ରା ଓ ଗଣସ୍ୱାକ୍ଷର ସମ୍ବଳିତ ଦରଖାସ୍ତ ସହ ଶ୍ରମିକ ଆନ୍ଦୋଳନର ସବୁ ପଥ ତତ୍କାଳୀନ ପାଲିଙ୍କି ବାହକମାନେ ଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ । ଏପରିକି ଧର୍ମଘଟକାରୀମାନେ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷଙ୍କ ସହ ମୀମାଂସା ପାଇଁ ଆଲୋଚନା ମଧ୍ୟ ଚଳାଇଥିଲେ । କିନ୍ତୁ ଏଇ ଧର୍ମଘଟ ବ୍ୟର୍ଥ ହୋଇଥିଲା । ବ୍ୟର୍ଥ ହୋଇଥିଲେ ହେଁ ଶ୍ରମିକ ଆନ୍ଦୋଳନର ଇତିହାସରେ ତାହା ଏକ ସ୍ଥାୟୀ ସ୍ୱାକ୍ଷର ରଖିପାରିଥିଲା । 'ଇତିହାସରେ ତାହା ଥିଲା ଏକ ନୂତନ ଶିକ୍ଷା । ଆଗାମୀ ଦିନ ସେମାନେ ସେ ସଂଗ୍ରାମ ମଧ୍ୟ ଦେଇ ରଖି ଯାଇଥିଲେ ପ୍ରେରଣା ଏବଂ ଶୋଷଣ ଓ ଅତ୍ୟାଚାର ବିରୋଧରେ ନୀତି ଓ କୌଶଳ ।'

୧୭୮୦ ମସିହାରେ ବିଲାତରେ ଡାଇରେକ୍ଟର ବୋର୍ଡ଼କୁ ଦେଶୀୟ ରାଇଟରମାନଙ୍କୁ ପାଲିଙ୍କି ଚଢ଼ିବାକୁ ଅନୁମତି ଦେବାକୁ ଆବେଦନ କରାଯାଇଥିଲେ ହେଁ ୧୮୫୮ ମସିହା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସେମାନଙ୍କୁ ଅନୁମତି ଦିଆଯାଇନଥିଲା । ୧୮୫୮ ମସିହାରେ ବୋର୍ଡ଼ ଯେଉଁ ହୁକୁମ ଜାରି କରିଥିଲେ ସେଥିରେ ଉଲ୍ଲେଖ ଥିଲା ଯେ, ଯଦି କୌଣସି ରାଇଟର ପାଲିଙ୍କି ବ୍ୟବହାର କରିବେ ସେମାନଙ୍କୁ ଚାକିରିରୁ ବରଖାସ୍ତ କରାଯିବ । ଦେଶୀୟ ରାଇଟରମାନଙ୍କ ପାଇଁ ସେହି ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଚରମ ଅସମ୍ମାନଜନକ ହୋଇଥିଲେ ହେଁ ସେମାନେ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷଙ୍କ ବିରୋଧରେ ସ୍ୱର ଉତ୍ତୋଳନ କରିପାରିନଥିଲେ । କିନ୍ତୁ ସ୍ୱାଧୀନ ଉପାର୍ଜନକ୍ଷମ ପାଲିଙ୍କି ବାହକମାନେ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷଙ୍କ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ବିରୋଧରେ ସେଦିନ ସାହସର ସହିତ ଆନ୍ଦୋଳନ କରିବାକୁ ସକ୍ଷମ ହୋଇପାରିଥିଲେ, ଯାହାକି ମଧ୍ୟବିତ୍ତ ଶିକ୍ଷିତ ସଂପ୍ରଦାୟ କରିପାରିନଥିଲେ । ଓଡ଼ିଆ ପାଲିଙ୍କି ବାହକମାନଙ୍କର ଏଇ ଧର୍ମଘଟ ଥିଲା ଭାରତର ପ୍ରଥମ ସଙ୍ଗଠିତ ଧର୍ମଘଟ ।

ଇଂରେଜମାନେ ଷଡ଼ଯନ୍ତ୍ର କରି ମଞ୍ଚେଷ୍ଟରରୁ ଲୁଗା ଆଣି ଏ ଦେଶରେ ବେପାର ଖୋଲିଦେଇ ଯେଉଁଭଳି ଭାରତର ଲୁଗାବୁଣାଳୀମାନଙ୍କୁ ଅକାମୀ କରିଦେଲେ, ସେଇଭଳି ଷଡ଼ଯନ୍ତ୍ର କରି ଓଡ଼ିଆ ପାଲିଙ୍କି ବାହକମାନଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ କ୍ରମଶଃ ଅଚଳ କରିଦେଲେ । ଓଡ଼ିଆ ପାଲିଙ୍କି ବାହକମାନଙ୍କର ଆନ୍ଦୋଳନ ବିଫଳ ହୋଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଯେକୌଣସି ସମୟରେ ସେମାନେ ଆନ୍ଦୋଳନ କରି ପ୍ରଶାସନିକ ବ୍ୟବସ୍ଥାକୁ ଅଚଳ କରିଦେଇପାରନ୍ତି ବୋଲି ଇଂରେଜମାନଙ୍କର ଭୟ ଥିଲା । ତେଣୁ ସେମାନେ ସତର୍କ ହେବାକୁ କାଳବିଳମ୍ବ କରି ନଥିଲେ । ପାଲିଙ୍କି ବାହକଙ୍କ ଆନ୍ଦୋଳନର ପର ବର୍ଷ ସତର୍କତା ଓ ପ୍ରତିହିଂସା ପରାୟଣତାର ପ୍ରମାଣସ୍ୱରୂପ ସେମାନେ ରାସ୍ତାରେ ଚକ ସଂଯୁକ୍ତ ପାଲିଙ୍କି ଗାଡ଼ି ବାହାର କଲେ । ବ୍ରାଉନଲୋ ସାହେବ ସେହି ଗାଡ଼ିର ଆବିଷ୍କାରକ ହୋଇଥିବାରୁ ଏଇ ଗାଡ଼ିର ନାମ ହୋଇଥିଲା ବ୍ରାଉନବେରି । ଏହା ପରେ ଗ୍ରୀନ୍ ଫିଲ୍ଡ଼ ସାହେବଙ୍କ ତିଆରି ଘୋଡ଼ାଗାଡ଼ି ଗ୍ରୀନ୍‌ଫିଲ୍ଡ଼ ରାସ୍ତାରେ ଚାଲିଥିବାର ଦେଖାଯାଇଥିଲା । କେବଳ ଏତିକି ନୁହେଁ ବ୍ରିତସକାସ, ଲ୍ୟାଣ୍ଡୋ-ଲେଟ, ଚାରିଅଟ, ଫିଟନ ଆହୁରି କେତେ ରକମର ଗାଡ଼ି ସହରରେ ଦେଖାଯାଇଥିଲା । ପ୍ରଥମେ ବ୍ରାଉନଲୋ ସାହେବ ପାଲିଙ୍କିର ଦୁଇ ପାଖରେ ଚକ ଲଗାଇ ଯେଉଁ ପାଲିଙ୍କି ଗାଡ଼ି ବା ବ୍ରାଉନବେରୀ ବାହାର କରିଥିଲେ ତାକୁ ଘୋଡ଼ା ସାହାଯ୍ୟରେ ଟଣା ଯାଉଥିଲା । ବିଦେଶରୁ ମଧ୍ୟ ଘୋଡ଼ାଗାଡ଼ି ଅଣାଗଲା । କଲିକତାରେ ଷ୍ଟୁଆର୍ଟ ଏଣ୍ଡ କଂପାନୀ ଏଇ ଘୋଡ଼ାଗାଡ଼ି ନିର୍ମାଣ କରିବାରେ ବେଶ୍ ସୁନାମ ଥିଲା । ଏହା ପରେ ଅନେକ ଦିନ ଅତିବାହିତ ହୋଇ ଯାଇଛି । ୧୮୭୯ ଅକ୍ଟୋବର ୨ ତାରିଖରେ ମେସର୍ସ ପ୍ୟାରିସ ଏଣ୍ଡ ସାଉଦର କଂପାନୀ କର୍ତ୍ତୃକ ଦୁଇଟି ଘୋଡ଼ା ଯୋଡ଼ି ଟ୍ରାମ ଚଳାଇବା ଆରମ୍ଭ ହେଲା । ୧୮୯୮ ମସିହାରେ ସହରରେ ବିଜୁଳି ଟ୍ରାମର ପ୍ରଚଳନ ଆରମ୍ଭ ହେବାରୁ ଏହାର ଚାରି ବର୍ଷ ପରେ ଘୋଡ଼ା ଚାଳିତ ଟ୍ରାମ ମଧ୍ୟ ବନ୍ଦ ହୋଇଯାଇଥିଲା ।

ପାଲିଙ୍କି ଗାଡ଼ିର ପ୍ରଚଳନ ହେବାରୁ ପାଲିଙ୍କି ବେହେରାମାନଙ୍କ ଭବିଷ୍ୟତ ଅନ୍ଧକାରାଚ୍ଛନ୍ନ ହୋଇପଡ଼ିଲା । ସେମାନଙ୍କ ଜୀବନ ସଙ୍କଟମୟ ହୋଇପଡ଼ିଲା ଆର୍ଥିକ ଚାପରେ । ରାସ୍ତାରେ ଘୋଡ଼ାଟଣା ପାଲିଙ୍କି ଗାଡ଼ି ଚାଲିଲା । ସେଇ ସଂଗେସଂଗେ ପାଲିଙ୍କି ବି ଚାଲିଲା । ପାଲିଙ୍କି ଗାଡ଼ିର ଦିନ ମଜୁରୀ ପାଞ୍ଚ ଟଙ୍କା ହେଲାବେଳେ ପାଲିଙ୍କିର ମଜୁରୀ ଥିଲା ମାତ୍ର ଚାରିଅଣା । ମଣିଷର ପରିଶ୍ରମ ପ୍ରତି ଏହା ଥିଲା ଇଂରେଜ ସରକାରର ଚରମ ଅବମାନନା । କ୍ରମେ ପାଲିଙ୍କି ବାହକମାନଙ୍କ ପୁରୁଷ ପୁରୁଷର ଜୀବିକାରୁ ଅନ୍ତର ହୋଇପଡ଼ିଲେ । ଆନ୍ଦୋଳନର ଦଶ ବାର ବର୍ଷ ପରେ ଦେଖାଗଲା ତିନି ହଜାର ଠିକା ପାଲିଙ୍କି ଆସି ୨୮୭୫ଟି ଠିକା ପାଲିଙ୍କିରେ ପହଞ୍ଚିଲା । ୧୮୯୧ ମସିହାରେ ଏଇ ଚିତ୍ର ଆହୁରି ଦୟନୀୟ ଅବସ୍ଥାରେ ପହଞ୍ଚିଥିଲା । କଲିକତାରେ ପାଲିଙ୍କିର ସଂଖ୍ୟା ସେତେବେଳେ ୬୦୬ରେ ଆସି ପହଞ୍ଚିଥିଲା । ଘୋଡ଼ାଟଣା ପାଲିଙ୍କି ଗାଡ଼ିର ଭଡ଼ା ହାରକୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରି ପରେ ଅବଶ୍ୟ ପାଲିଙ୍କିର ଭଡ଼ାର ହାର ମଧ୍ୟ ବୃଦ୍ଧି କରାଗଲା । କିନ୍ତୁ ଏଇ ଭଡ଼ାର ହାର ବୃଦ୍ଧି ହେଲାବେଳକୁ ପାଲିଙ୍କିର ଚାହିଦା ହ୍ରାସ ପାଉଥିଲା । ୧୮୫୦ ମସିହା ବେଳକୁ ମାଇଲପ୍ରତି ପାଲିଙ୍କିର ଭଡ଼ା ଧାର୍ଯ୍ୟ ହେଉଥିଲା ୩ ଅଣା, ଘଣ୍ଟା ହିସାବରେ ଏକ ଘଣ୍ଟାକୁ

ଏହା ଥିଲା ୬ ଅଣା ଓ ବର୍ଦ୍ଧିତ ସମୟ ପାଇଁ ଘଣ୍ଟା ପ୍ରତି ୨ ଅଣା । ଏକ ସଙ୍ଗେ ୫ ଘଣ୍ଟା ପାଇଁ ଭଡ଼ା ଥିଲା ଏକ ଟଙ୍କା ଓ ୯ ଘଣ୍ଟା ପାଇଁ ଥିଲା ଦେଢ଼ ଟଙ୍କା ।

ପ୍ରଥମ ଅବସ୍ଥାରେ ସାହେବମାନେ ଓଡ଼ିଆ ବେହେରାଙ୍କୁ କାର୍ଯ୍ୟଦକ୍ଷତା ପାଇଁ ପସନ୍ଦ କରୁଥିଲେ । ଓଡ଼ିଆ ପାଲିଙ୍କିବାହକମାନେ ଇଂରେଜମାନଙ୍କ ନିକଟରେ ମଧ୍ୟ ବିଶ୍ୱସ୍ତ ଥିଲେ । ୧୮୨୭ ମସିହାରେ ଧର୍ମଘଟ ଯୋଗୁଁ ବୋଧହୁଏ ଉଭୟଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ତିକ୍ତତା ବୃଦ୍ଧି ପାଇଥିଲା ଓ ପୂର୍ବର ସେଇ ବିଶ୍ୱସ୍ତତା ରହି ନଥିଲା । ଓଡ଼ିଆ ପାଲିଙ୍କିବାହକମାନଙ୍କ ଧର୍ମଘଟର ସୁଯୋଗ ନେଇ ବିହାରୀ ପାଲିଙ୍କି ବାହକମାନେ ଆସି କଲିକତାରେ ପହଞ୍ଚିଗଲେ ଓ ସାହେବମାନଙ୍କ ନିକଟରେ ପାଲିଙ୍କି ବୋହିବାକୁ ସୁଯୋଗ ପାଇଲେ । ପରିଣତିରେ ଦେଖାଗଲା ଓଡ଼ିଆ ଓ ହିନ୍ଦୁସ୍ତାନୀ ପାଲିଙ୍କିବାହକଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ତୀବ୍ର ପ୍ରତିଯୋଗିତା । ଏହି ପ୍ରତିଯୋଗିତା ମଧ୍ୟରେ ବଙ୍ଗାଳୀ ବେହେରାମାନେ ତିଷ୍ଠିପାରିଲେ ନାହିଁ । କାର୍ଯ୍ୟରେ ପଟୁ ଥିବାରୁ ଓଡ଼ିଆ ବେହେରାମାନେ କେବଳ ତିଷ୍ଠି ନଥିଲେ, ସେମାନେ ସେମାନଙ୍କର ମର୍ଯ୍ୟାଦା ମଧ୍ୟ ରକ୍ଷା କରିପାରିଥିଲେ । ୧୮୫୦ରେ ଜଣେ ହିନ୍ଦୁସ୍ତାନୀ ବେହେରାର ମାସିକ ବେତନ ଥିଲା ପାଞ୍ଚ ଟଙ୍କା । ଗୋଟିଏ ପାଲିଙ୍କି ପାଇଁ ୬ ଜଣ ହିନ୍ଦୁସ୍ତାନୀ ବେହେରା ଦରକାର ହେଉଥିବା ସ୍ଥଳେ ୫ ଜଣ ଓଡ଼ିଆ ବେହେରା ଦରକାର ହେଉଥିଲେ । କିନ୍ତୁ ସମସ୍ତ ପାଲିଙ୍କି ବାହକଙ୍କ ପାଇଁ ପାଲିଙ୍କି ଗାଡ଼ିର ପ୍ରଚଳନ ହିଁ ମୃତ୍ୟୁ ଘଣ୍ଟି ସ୍ୱରୂପ ଦେଖାଦେଲା । ଊନବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀର ଶେଷ ବେଳକୁ ସେମାନଙ୍କର ଅନ୍ତିମ ପର୍ଯ୍ୟାୟ ଆସି ପହଞ୍ଚି ଯାଇଥିଲା । ପାଲିଙ୍କିବାହକମାନେ ବିଶେଷକରି ଓଡ଼ିଆ ପାଲିଙ୍କିବାହକମାନେ ସେମାନଙ୍କର ଶହ ଶହ ବର୍ଷର ଜୀବିକା ଓ ବୁନିଆଦିରୁ ବିଚ୍ଛିନ୍ନ ହୋଇପଡ଼ିଲେ । ଯେଉଁ ପାଲିଙ୍କି ଗାଡ଼ି ଯୋଗୁଁ କଲିକତାରୁ ରାସ୍ତାରେ ପାଲିଙ୍କି ଦେଖିବାକୁ ମିଳିଲା ନାହିଁ, ଟ୍ରାମଗାଡ଼ିର ପ୍ରଚଳନ ଫଳରେ ତା'ର ମଧ୍ୟ ମୃତ୍ୟୁଘଣ୍ଟି ବାଜିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କଲା । ଊନବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀର ଦ୍ୱିତୀୟ ଭାଗରେ ଯେତେବେଳେକି ପାଲିଙ୍କି ଗାଡ଼ିର ବିଶେଷ ଚାହିଦା ଥିଲା, ସେତେବେଳେ ତା'ର ସଂଖ୍ୟା ଥିଲା ୬୦୦୦ । ବର୍ତ୍ତମାନ କଲିକତା ସହରରେ ଏଇ ପାଲିଙ୍କି ଗାଡ଼ିର ସଂଖ୍ୟା ଶହେରୁ କମ୍ ହେବ ।

ଊନବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀର ଦ୍ୱିତୀୟ ଭାଗରେ ଯେତେବେଳେକି ପାଲିଙ୍କି ଗାଡ଼ିର ବିଶେଷ ଚାହିଦା ଥିଲା, ସେତେବେଳେ ତା'ର ସଂଖ୍ୟା ଥିଲା ୬୦୦୦ । ବର୍ତ୍ତମାନ କଲିକତା ସହରରେ ଏଇ ପାଲିଙ୍କି ଗାଡ଼ିର ସଂଖ୍ୟା ଶହେରୁ କମ୍ ହେବ ।

ପୂର୍ବରୁ କୁହାଯାଇଛି ଯେ ଓଡ଼ିଆ ପାଲିଙ୍କିବାହକମାନେ ହେଉଛନ୍ତି ଭାରତରେ ପ୍ରଥମ ଶ୍ରମିକ ଆନ୍ଦୋଳନ ଓ ଧର୍ମଘଟର ପ୍ରବକ୍ତା । ୧୮୦୦ ମସିହାରେ ନ୍ୟାଯ୍ୟ ଦାବି ହାସଲ କରିବାକୁ ସେମାନେ ଧର୍ମଘଟ କରିଥିଲେ । ୧୮୨୭ ମସିହାରେ ସେମାନଙ୍କର ଆନ୍ଦୋଳନ କଲିକତାର ଜନଜୀବନକୁ ବିପନ୍ନ କରିଦେବା ସଂଗେସଂଗେ ଇଂରେଜ ପ୍ରଶାସନିକ ଯନ୍ତ୍ରକୁ ଅଚଳ କରିଦେଇଥିଲା । ୧୮୨୭ ମସିହାରେ ଧର୍ମଘଟ ବିଫଳ ହୋଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ ସେମାନେ ନୀରବ ରହି ନଥିଲେ । ୧୮୪୯ ମସିହାରେ ଓଡ଼ିଆ ପାଲିଙ୍କି ବାହକମାନ ଆଉ ଗୋଟିଏ ଧର୍ମଘଟରେ ଯୋଗ ଦେଇଥିଲେ । ସେଇ ସମୟରେ ଗାଡ଼ୋୱାନମାନେ ମଧ୍ୟ ଚକ କର ବିରୋଧରେ ଆନ୍ଦୋଳନ କରିଥିଲେ । ୧୮୪୯ ସିହାରେ ପାଲିଙ୍କି ବୋହିବାକୁ ହେଲେ ପୋଲିସ୍ ଅଫିସରୁ ସାର୍ଟିଫିକେଟ ହାସଲ କରିବାକୁ ହେବ ବୋଲି ସରକାର ବାହକମାନଙ୍କୁ ବାଧ୍ୟ କରିଥିଲେ । ଏଇ ସାର୍ଟିଫିକେଟ ପାଇବା ସେମାନଙ୍କ ପକ୍ଷରେ ଥିଲା ସମୟସାପେକ୍ଷ ଓ ବ୍ୟୟସାପେକ୍ଷ । ଏଇ ଏକମୁଖୀ ନିର୍ଦ୍ଦେଶକୁ ବାତିଲ କରିବାକୁ ଦାବି କରି ସେମାନେ କାର୍ଯ୍ୟ ବନ୍ଦ କରିଥିଲେ । ଏଇ ଧର୍ମଘଟକୁ କିଂଚିତ୍ ସମର୍ଥନ କରି 'ଫ୍ରେଣ୍ଡ ଅଫ୍ ଇଣ୍ଡିଆ' ମଧ୍ୟ ଲେଖିଥିଲେ । ଇଂରେଜମାନଙ୍କ ମନୋମୁଖୀ ନୀତି ବିରୋଧରେ ଓଡ଼ିଆ ପାଲିଙ୍କି ବେହେରାମାନଙ୍କ ଧର୍ମଘଟ ବରାବର ଲାଗି ରହିଥିଲା । ପ୍ରାୟ ପ୍ରତି ଛ'ମାସ ଅନ୍ତରରେ ସେମାନେ ଧର୍ମଘଟ କରୁଥିଲେ । ସେମାନଙ୍କ ଘନ ଘନ ଧର୍ମଘଟ ଯୋଗୁଁ ଅଚଳ ଅବସ୍ଥା ସୃଷ୍ଟି ହେଉଥିବାରୁ ଇଂରେଜମାନେ ନୀଚ ଜାତିର ଚଣ୍ଡାଳମାନଙ୍କୁ ଏହି କାର୍ଯ୍ୟରେ ଯୋଗ ଦେବାକୁ ସୁଯୋଗ ଦେଇଥିଲେ । ଓଡ଼ିଆମାନଙ୍କର ଏହା ଏକଚାଟିଆ କାମ ଥିବାରୁ ସେମାନେ ୧୮୫୦ ମସିହାରେ ଚଣ୍ଡାଳବାହକମାନଙ୍କୁ ବିରୋଧ କରିଥିଲେ । ନିମ୍ନଶ୍ରେଣୀର ଶ୍ରମଜୀବୀମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଓଡ଼ିଆ ପାଲିଙ୍କିବାହକମାନଙ୍କ କାର୍ଯ୍ୟକୁ 'ସଂଭ୍ରାନ୍ତ' କାର୍ଯ୍ୟ ବୋଲି କହି 'ଫ୍ରେଣ୍ଡ ଅଫ୍ ଇଣ୍ଡିଆ' କହିଥିଲେ । ଦୁଇ ଗୋଷ୍ଠୀ ମଧ୍ୟରେ ଦେଖା ଦେଇଥିବା ଏଇ ବିବାଦ ଶେଷରେ ପୋଲିସ ଅଫିସରଙ୍କ ନିକଟରେ ସମାଧାନ ପାଇଁ ଉପସ୍ଥାପିତ ହୋଇଥିଲା । ପାଲିଙ୍କି ବେହେରାମାନଙ୍କ ଧର୍ମଘଟ ବରାବର ଲାଗି ରହିଥିଲା । ପ୍ରାୟ ପ୍ରତି ଛ' ମାସ ଅନ୍ତରରେ ସେମାନେ ଧର୍ମଘଟ କରୁଥିଲେ । ସେମାନଙ୍କ ଘନ ଘନ ଧର୍ମଘଟ ଯୋଗୁଁ ଅଚଳ ଅବସ୍ଥା ସୃଷ୍ଟି

ହେଉଥିବାରୁ ଇଂରେଜମାନେ ନୀଚ ଜାତିର ଚଣ୍ଡାଳମାନଙ୍କୁ ଏଇ କାର୍ଯ୍ୟରେ ଯୋଗ ଦେବାକୁ ସୁଯୋଗ ଦେଇଥିଲେ । ଓଡ଼ିଆମାନଙ୍କର ଏହା ଏକଚାଟିଆ କାମ ଥିବାରୁ ସେମାନେ ୧୮୫୦ ମସିହାରେ ଚଣ୍ଡାଳବାହକମାନଙ୍କୁ ବିରୋଧ କରିଥିଲେ । ନିମ୍ନଶ୍ରେଣୀର ଶ୍ରମଜୀବୀମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଓଡ଼ିଆ ପାଲିଙ୍କି ବାହକମାନଙ୍କ କାର୍ଯ୍ୟକୁ 'ସଂଭ୍ରାନ୍ତ' କାର୍ଯ୍ୟ ବୋଲି କହି 'ଫ୍ରେଣ୍ଡ ଅଫ୍ ଇଣ୍ଡିଆ' କହିଥିଲେ । ଦୁଇଗୋଷ୍ଠୀ ମଧ୍ୟରେ ଦେଖା ଦେଇଥିବା ଏଇ ବିବାଦ ଶେଷରେ ପୋଲିସ ଅଫିରସଙ୍କ ନିକଟରେ ସମାଧାନ ପାଇଁ ଉପସ୍ଥାପିତ ହୋଇଥିଲା । ପାଲିଙ୍କି ଗାଡ଼ିର ପ୍ରଚଳନ ହେବା ପୂର୍ବରୁ, ସମୟ ଥିଲା ଯେତେବେଳେ କି ଓଡ଼ିଆ ପାଲିଙ୍କି ବାହକମାନେ ଭଲ ଦି ପଇସା ରୋଜଗାର କରୁଥିଲେ । କିନ୍ତୁ ସେମାନଙ୍କ ରୋଜଗାରକ୍ରମେ ସଙ୍କୁଚିତ ହୋଇ ଆସୁଥିଲା । ପୂର୍ବରୁ ବର୍ଷକୁ ସେମାନେ ପ୍ରାୟ ସାତ ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କା ଘରକୁ ପଠାଉଥିବାବେଳେ ସେତେବେଳେ ତା'ର ଅଧାରୁ ବେଶି ପଠାଇପାରୁ ନଥିଲେ । ସେହି ସଂଗ୍ରାମୀ ଓଡ଼ିଆ ଶ୍ରମିକମାନେ ୧୮୭୩ ମସିହାରେ ପୁଣି କଲିକତାରେ ଧର୍ମଘଟରେ ଯୋଗ ଦେଇଥିଲେ । ପୂର୍ବ ଧର୍ମଘଟ ଭଳି ସେ ଧର୍ମଘଟ କିନ୍ତୁ ସେପରି ପ୍ରଭାବ ବିସ୍ତାର କରିପାରିନଥିଲା । ତା'ର କାରଣ ସହରରେ ସେତେବେଳେ ଯାନବାହନର ଉନ୍ନତ ମାଧ୍ୟମ ରୂପେ ପାଲିଙ୍କି ଗାଡ଼ିର ଆବିର୍ଭାବ ଘଟିଥିଲା । ଏଠାରେ ଉଲ୍ଲେଖଯୋଗ୍ୟ ଯେ ୧୮୨୭ ମସିହାର ଐତିହାସିକ ଆନ୍ଦୋଳନ ପରେ ବିଶେଷକରି ଊନବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀର ଦ୍ୱିତୀୟ ଭାଗରେ କଲିକତା ସମେତ ଦେଶର ବିଭିନ୍ନ ସ୍ଥାନରେ ଯେଉଁ ଶ୍ରମିକ ଆନ୍ଦୋଳନ ହୋଇଥିଲା, ସେଥିପାଇଁ ଓଡ଼ିଆ ପାଲିଙ୍କି ବାହକଙ୍କ ଧର୍ମଘଟ ଓ ଆନ୍ଦୋଳନ ପ୍ରେରଣା ଓ ଉତ୍ସାହ ଯୋଗାଇଥିଲା ।

୧୮୨୭ ମସିହାର ଐତିହାସିକ ଆନ୍ଦୋଳନ ପରେ ବିଶେଷକରି ଊନବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀର ଦ୍ୱିତୀୟ ଭାଗରେ କଲିକତା ସମେତ ଦେଶର ବିଭିନ୍ନ ସ୍ଥାନରେ ଯେଉଁ ଶ୍ରମିକ ଆନ୍ଦୋଳନ ହୋଇଥିଲା, ସେଥିପାଇଁ ଓଡ଼ିଆ ପାଲିଙ୍କି ବାହକଙ୍କ ଧର୍ମଘଟ ଓ ଆନ୍ଦୋଳନ ପ୍ରେରଣା ଓ ଉତ୍ସାହ ଯୋଗାଇଥିଲା ।

ସମ୍ବାଦ ଭାସ୍କର ପତ୍ରିକାରୁ ଜଣାଯାଏ ଯେ ୧୮୩୬ ମସିହାରେ 'ପାଲିଙ୍କିବାହକମାନଙ୍କର ଆନ୍ଦୋଳନର ପଦାଙ୍କ ଅନୁସରଣ କରି' କଲିକତାର ବାବୁମାନେ ମେଂଗିରିନ ସାହେବଙ୍କ ଦୌରାତ୍ମ୍ୟ ବିରୋଧରେ ଆନ୍ଦୋଳନ କରିଥିଲେ । ସହରର ବ୍ୟବସାୟୀ ବାବୁମାନେ ଲାଟ ଭବନର ପଶ୍ଚିମଦ୍ୱାର ସମ୍ମୁଖରେ ଉପସ୍ଥିତ ହୋଇ ଦୁଇ ଘଣ୍ଟା ଧରି ମେଂଗିରିନ ସାହେବଙ୍କ ବିରୋଧରେ ବିକ୍ଷୋଭ ପ୍ରଦର୍ଶନ କରିଥିଲେ । ଏହାର ଦୁଇବର୍ଷ ଆଗରୁ ୧୮୩୪ ମସିହାରେ ପ୍ରାୟ ୨୦୦୦ ଲୁଣ କାରିଗର ଲାଟ ଭବନ ସାମ୍ନାରେ ବିକ୍ଷୋଭ ପ୍ରଦର୍ଶନ କରିଥିଲେ । ଏହି ଆନ୍ଦୋଳନ ପାଇଁ ମଧ୍ୟ ପାଲିଙ୍କିବାହକମାନଙ୍କର ଆନ୍ଦୋଳନ ପ୍ରେରଣା ଯୋଗାଇଥିଲା । ଲର୍ଡ଼ ବେଣ୍ଟିକ୍ ଗାଡ଼ିରେ ଲାଟଭବନରୁ ଯିବାବେଳେ ଆନ୍ଦୋଳନକାରୀମାନେ ବାଧା ଦେଇଥିଲେ । ଏପରିକି ସେମାନେ ଗାଡ଼ି ଚକା ତଳେ ଆତ୍ମହତ୍ୟା କରିବାକୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ଥିଲେ । ଲର୍ଡ଼ ବେଣ୍ଟିକ ବାଧ ହୋଇ ଗାଡ଼ି ଅଟକାଇଥିଲେ ଓ ପରେ ତାଙ୍କର ସେକ୍ରେଟେରୀଙ୍କଦ୍ୱାରା ଆନ୍ଦୋଳନକାରୀଙ୍କୁ ଭେଟିବାକୁ ଚାହିଁଥିଲେ । ପାଞ୍ଚ ଛ' ଶହ ଲୁଣ କାରିଗର ସଭା କରି ବେଣ୍ଟିକଙ୍କ ସାମନାରେ ଉପସ୍ଥିତ ହୋଇଥିଲେ ଓ ଅଭିଯୋଗ କରିଥିଲେ ଯେ ସେମାନେ ମଜୁରୀ ବାବଦକୁ ପାଉଥିବା ଲୁଣ ଓଜନ ହେବା ପୂର୍ବରୁ ସେମାନଙ୍କୁ ସରାଏ ଲେଖାଁ ଲୁଣ ନିମକ ମାହାଲର ଦେଓ୍ୱାନ ଠାକୁର ବାବୁଙ୍କ ନାମରେ ଦେବାକୁ ହୁଏ । ଏହାଛଡ଼ା ଠାକୁର ବାବୁଙ୍କ ନାମରେ ଆହୁରି କେତେକ ଅଭିଯୋଗ ମଧ୍ୟ ଉପସ୍ଥାପିତ ହୋଇଥିଲା । ଏଇ 'ଠାକୁରବାବୁ' ଥିଲେ ଦ୍ୱାରକାନାଥ ଠାକୁର ଏବଂ ଅଧିକାଂଶ ଲୁଣ କାରିଗର ଥିଲେ ଓଡ଼ିଆ ।

ଏହାପରେ ୧୮୪୯ ମସିହା ଜୁନ୍ ମାସରେ ଗାଡ଼ୋଓ୍ୱାନମାନେ ଯେଉଁ ଧର୍ମଘଟ କରିଥିଲେ ସେଥିରେ ଆନ୍ଦୋଳନକାରୀ ପୂର୍ବସୂରୀମାନଙ୍କର ପ୍ରେରଣା ଥିବା ମନେହୁଏ । ସହରରେ ଗୋରୁ ଗାଡ଼ି ଉପରେ ଟ୍ୟାକ୍ସ ଧାର୍ଯ୍ୟ ହେବ ବୋଲି ଜାଣିପାରି ଗାଡ଼ୋଓ୍ୱାନମାନେ ଧର୍ମଘଟ କରିଥିଲେ । ସେମାନଙ୍କ ସହିତ ମୋଟିଆମାନେ ଯୋଗ ଦେଇଥିଲେ । ଏଇ ଧର୍ମଘଟକୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରି ସମ୍ବାଦ ଭାସ୍କର କହିଥିଲେ 'କଲିକତା ନଗରୀର ଗାଡ଼ିଘୋଡ଼ା ପ୍ରଭୃତିର ଟ୍ୟାକ୍ସ ହେବ, ଏଥିପାଇଁ ଗୋ-ଶକଟବାହକମାନେ ଐକ୍ୟବଦ୍ଧ ହୋଇ ଗତ ସୋମବାର ଅବଧି ସେମାନଙ୍କର ଗାଡ଼ି ଚଳାଚଳ ବନ୍ଦ କରିଛନ୍ତି । ମୋଟିଆମାନେ ମଧ୍ୟ ଗାଡ଼ୋଓ୍ୱାନଙ୍କ ସହିତ ଯୋଗଦେଇଛନ୍ତି । ଗାଡ଼ୋଓ୍ୱାନ ଓ ମୋଟିଆ ପାଞ୍ଚ ସହସ୍ର ଲୋକ ଏକତ୍ର ହୋଇ ଡେପୁଟି ଗଭର୍ଣ୍ଣର ବାହାଦୁରଙ୍କ ନିକଟରେ ପ୍ରାର୍ଥନା କରିଛନ୍ତି ସେମାନଙ୍କପ୍ରତି ଏଇ ଟ୍ୟାକ୍ସ ଯେମିତି କ୍ଷମା ହୁଏ ।' ପରେ ସେହି ସମ୍ବାଦ ଭାସ୍କରରେ କୁହାଯାଇଛି ଯେ 'ବଙ୍ଗାଳୀମାନେ ଇଂରେଜୀ ରୀତି ବ୍ୟବହାରରେ ଅନୁଗତ ହୋଇଛନ୍ତି ଏଣୁ ପାଲିଙ୍କି ପରିହାର କରି ଗାଡ଼ି ବ୍ୟବହାର କରୁଛନ୍ତି ।' ପାଲିଙ୍କି ଗାଡ଼ିର ପ୍ରଚଳନ ହେବା ଯୋଗୁଁ କେବଳ ଇଂରେଜମାନେ ନୁହନ୍ତି ଏ ଦେଶୀୟ ଲୋକେ ମଧ୍ୟ ତା'ର ଆଦର କଲେ ଫଳରେ ପାଲିଙ୍କିର ଚାହିଦା

ହ୍ରାସ ପାଇବାକୁ ବାଧ୍ୟ ହେଲା । ପରେ ଅଟୋମୋବାଇଲ ଯୁଗରେ ଏହା ପ୍ରାୟ ନିଶ୍ଚିହ୍ନ ହୋଇଗଲା । କଲିକତା ମହାନଗରୀରୁ ପାଲିଙ୍କି ପ୍ରଚଳନ ଲୋପ ପାଇଗଲେ ମଧ୍ୟ ଶ୍ରମିକ ଆନ୍ଦୋଳନର ଇତିହାସରେ ପାଲିଙ୍କି ବାହକମାନଙ୍କର ଆନ୍ଦୋଳନ ଲୁଚିଗଲା ନାହିଁ । ଏହା ପରବର୍ତ୍ତୀ ଶ୍ରମିକ ଆନ୍ଦୋଳନକୁ ପଥ ଦେଖାଇଥିଲା ଓ ଉତ୍ସାହ ଦାନ କରିଥିଲା । ତେଣୁ ଶ୍ରମିକ ଆନ୍ଦୋଳନର ଇତିହାସରେ ଓଡ଼ିଆ ପାଲିଙ୍କିବାହକମାନଙ୍କର ଭୂମିକା ଚିରସ୍ମରଣୀୟ ହୋଇ ରହିବ ।

୧୮୮୦ ମସିହା ପରେ ବ୍ରିଟିଶ ପୁଞ୍ଜିରେ କଲିକତା ଓ ଗଙ୍ଗାନଦୀର ଦୁଇ ପାର୍ଶ୍ୱବର୍ତ୍ତୀ ଅଞ୍ଚଳ-ହାଓଡ଼ାର ବାଉଡ଼ିଆ, ଚେଙ୍ଗାଇଲ, ଆନ୍ଦୁଲ, ଶିବପୁର, ଦାସନଗର, ସାଲକିଆ, ଘୁଷୁଡ଼ି, ବେଲୁଡ଼, ଲିଲୁଆ, ହୁଗୁଳିର ଭଦ୍ରେଶ୍ୱର, ଚାପଦାନି, ରିଷଡ଼ା, ଶ୍ରୀରାମପୁର, ଉତ୍ତର ୨୪ ପ୍ରଗଣାର ହାଜିନଗର, ଜଦ୍ଦଳ, ଶ୍ୟାମନଗର, କାକିନଡ଼ା, ପଲତା, ଟିଟାଗଡ଼, ଖଡ଼ଦହ, ତାଲପୁକୁର, ବେଲଘରିଆ ଓ ଦକ୍ଷିଣ ୨୪ ପ୍ରଗଣାର ବଜବଜ, ଚିତ୍ରିଗଞ୍ଜ, କାଳିପୁର ପ୍ରଭୃତି ସ୍ଥାନରେ ଚଟକଳ, ସୂତାକଳ, କାଗଜକଳ, ଲୌହଶିଳ୍ପ, ଇଞ୍ଜିନିୟରିଂ ଶିଳ୍ପ, ରସିକଳ ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଛୋଟ ବଡ଼ କଳକାରଖାନା ଖୋଲିବାକୁ ଲାଗିଲା । ଶିଳ୍ପ ନଗରୀ କଲିକତାକୁ ଭାରତର ବିଭିନ୍ନ ରାଜ୍ୟରୁ ଜନସ୍ରୋତ ଛୁଟିଲା । ଶିଳ୍ପ ପ୍ରତିଷ୍ଠାନ ଓ କଳକାରଖାନା ସେହିମାନଙ୍କୁ ହିଁ ନେଇ କର୍ମମୁଖର ହୋଇଉଠିଲା । ପରବର୍ତ୍ତୀ କାଳରେ ଦେଶୀୟ ପୁଞ୍ଜିରେ ମଧ୍ୟ କେତେକ ଶିଳ୍ପସଂସ୍ଥା ଖୋଲିଲା । ଦେଶୀ ମାଲିକ ହୁଅନ୍ତୁ କି ବିଦେଶୀ ମାଲିକ ହୁଅନ୍ତୁ, ମୁନାଫାଖୋର ମନୋବୃତ୍ତି ସେମାନଙ୍କୁ ଶୋଷଣମୁଖୀ କଲା ଏବଂ ସେହି ଶୋଷଣ, ଅତ୍ୟାଚାର ଓ ଅନ୍ୟାୟ ଆଚରଣ ବିରୋଧରେ ଶ୍ରମଜୀବୀ ସମାଜ ଟ୍ରେଡ଼ ୟୁନିଅନକୁ ଅସ୍ତ୍ର କରି ସଜାଗ ହୋଇ ଉଠିଲା । ସେହି ଟ୍ରେଡ଼ ୟୁନିଅନଗୁଡ଼ିକ ପରବର୍ତ୍ତୀ କାଳରେ ବିଭିନ୍ନ ରାଜନୈତିକ ଦଳର ପ୍ଲାଟଫର୍ମରେ ପରିଣତ ହେଲା । ଟ୍ରେଡ଼ ୟୁନିଅନ ଆନ୍ଦୋଳନକୁ ଆଶ୍ରୟ କରି ଶ୍ରମିକମାନେ ପୂର୍ବାପେକ୍ଷା ସଚେତନ ଓ ସଜାଗ ହେଲେ ହେଁ ମାଲିକଙ୍କ ଶୋଷଣ ଓ ମାଲିକ-ଟ୍ରେଡ଼ ୟୁନିଅନ ନେତାଙ୍କ ଯୁକ୍ତ ଶୋଷଣରୁ ମୁକ୍ତ ହୋଇପାରିଲେ ନାହିଁ । ୧୮୮୦ ମସିହା ପରଠାରୁ ୧୯୪୭ ମସିହା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଶିଳ୍ପ ଶ୍ରମିକମାନଙ୍କର ଆନ୍ଦୋଳନର ଧାରା ଯାହା ଥିଲା ୧୯୪୭ ମସିହା ପରେ ତାହା ଭିନ୍ନ ଆଭିମୁଖ୍ୟ ଓ ଭିନ୍ନ ଚେହେରା ନେଇ ଅଗ୍ରସର ହେଲା ।

୧୮୮୦ ମସିହା ବେଳକୁ କଲିକତା ଓ ତତ୍‌ସଂଲଗ୍ନ ଅଞ୍ଚଳରେ ଶିଳ୍ପ ପ୍ରତିଷ୍ଠାନ, କଳକାରଖାନା ଖୋଲା ହେବା ବେଳକୁ **ଜାତୀୟ ଗୌରବ ମଧୁସୂଦନ ଦାସ କଲିକତା ଛାଡ଼ି କଟକ ଚାଲିଯାଇଥିଲେ । କଲିକତାରେ ତାଙ୍କ ଅବସ୍ଥାନ କାଳରେ ସେ ବିଭିନ୍ନ ଜୀବିକାରେ ଥିବା ଓଡ଼ିଆ ଶ୍ରମିକମାନଙ୍କର ମାନସିକ ଜଡ଼ତା ଦୂର କରି ସେମାନଙ୍କୁ ସଚେତନ କରିବାକୁ ଉଦ୍ୟମ ଚଳାଇଥିଲେ । ମଧୁବାବୁଙ୍କ ପରେ ଗୋପବନ୍ଧୁ ଦାସ ଏ କ୍ଷେତ୍ରରେ କେବଳ ସଫଳ ହୋଇ ନଥିଲେ ଓଡ଼ିଆ ଶ୍ରମିକମାନଙ୍କୁ ଉତ୍କଳ ଶ୍ରମଜୀବୀ ସମିତି ମାଧ୍ୟମରେ ଆନ୍ଦୋଳନ କରିବାକୁ ବାଟ ଦେଖାଇଥିଲେ ।** ଗୋପବନ୍ଧୁଙ୍କ ନେତୃତ୍ୱରେ ୧୯୨୧ ମସିହାରେ ବଡ଼ବଜାରର ଓଡ଼ିଆ ଶ୍ରମିମକମାନେ ବିଦେଶୀ ବସ୍ତ୍ର ବର୍ଜନ ଆନ୍ଦୋଳନରେ ଅଂଶ ଗ୍ରହଣ କରି ଐତିହାସିକ ସଫଳତା ହାସଲ କରିଥିଲେ ।

ଗୋପବନ୍ଧୁଙ୍କ ପରେ ବାଲେଶ୍ୱରର ରବୀନ୍ଦ୍ର ମୋହନ ଦାସ କାଶୀପୁର ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ସ୍ଥାନରେ ବିଦ୍ୟୁତ୍ କର୍ମଚାରୀମାନଙ୍କୁ ସଙ୍ଗଠିତ କରିଥିଲେ । ରବୀନ୍ଦ୍ର ମୋହନଙ୍କ ନେତୃତ୍ୱରେ ହୋଇଥିବା ବିଦ୍ୟୁତ୍ କର୍ମଚାରୀଙ୍କ ଆନ୍ଦୋଳନ ବିଭିନ୍ନ ଦୃଷ୍ଟିକୋଣରୁ ଥିଲା ଉଲ୍ଲେଖଯୋଗ୍ୟ । ଟ୍ରେଡ଼ ୟୁନିଅନ ଆନ୍ଦୋଳନରେ ବାରିପଦାର ଅବ୍‌ଦୁଲ ମୋମିନଙ୍କ ନାମ ସ୍ମରଣୀୟ । ସଂଗ୍ରାମ ହିଁ ଶ୍ରମିକ ସମାଜର ଅପରାଜେୟ ଅସ୍ତ୍ର - ଶ୍ରମିକମାନଙ୍କୁ ଏହି ମହାମନ୍ତ୍ରରେ ଦୀକ୍ଷିତ କରାଇଥିଲେ ଅବ୍‌ଦୁଲ ମୋମିନ । ସେ କେବଳ ଅବିଭକ୍ତ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ପାର୍ଟିର ନେତା ନ ଥିଲେ ଅବିଭକ୍ତ ବଙ୍ଗଳାର ଟ୍ରେଡ଼ ୟୁନିଅନ ଆନ୍ଦୋଳନର ଅନ୍ୟତମ ପୁରୋଧା ଥିଲେ । ସ୍ୱାଧୀନତାର ଆଗେ ଓ ପରେ ବଙ୍ଗଳାର ଟ୍ରେଡ୍ ୟୁନିଅନ ଆନ୍ଦୋଳନର ସେ ଥିଲେ ଏକ ମାଇଲଖୁଣ୍ଟ ।

ସ୍ୱାଧୀନତାର ପୂର୍ବେ ଓ ପରେ କୋଇଲାଖଣି ଶ୍ରମିକ, ଚା' ବଗିଚା ଶ୍ରମିକ, ଡାକ କର୍ମଚାରୀ, ଟ୍ରାମ କର୍ମଚାରୀ, ବନ୍ଦର କର୍ମଚାରୀ, ଛାପାଖାନା କର୍ମଚାରୀ, ଟେଲିଗ୍ରାଫ କର୍ମଚାରୀ, ରେଳ ଶ୍ରମିକ, ଇଞ୍ଜିନିୟରିଂ ଶିଳ୍ପ ଶ୍ରମିକ, କାଗଜକଳ ଶ୍ରମିକ ତଥା ଅନ୍ୟାନ୍ୟ କ୍ଷୁଦ୍ର ଓ ବୃହତ୍ ଶିଳ୍ପ ଶ୍ରମିକମାନଙ୍କର ଧର୍ମଘଟ ଓ ଆନ୍ଦୋଳନ ପ୍ରଭୃତି ସମଗ୍ର ବଙ୍ଗଳାର ଶ୍ରମଜୀବୀ ମଣିଷମାନଙ୍କୁ ନୂତନ ଦିଗ୍‌ଦର୍ଶନ ଦେଇଥିଲା । ଏହିସବୁ ଆନ୍ଦୋଳନରେ କେଉଁଠି ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷଭାବରେ ତ କେଉଁଠି ପରୋକ୍ଷ ଭାବରେ ଅଂଶ ଗ୍ରହଣ କରିଛି ଓଡ଼ିଆ ଶ୍ରମିକ, କେଉଁଠି ସେ ନେତୃତ୍ୱ ନେଇଛି ସିଧାସଳଖ । ଶ୍ରମିକ ଆନ୍ଦୋଳନ କ୍ଷେତ୍ରରେ ପରମାନନ୍ଦ ସାମଲ (ଖିଦିରପୁର), ରଜନୀକାନ୍ତ ଶତପଥୀ (ମାଟିଆବୁରୁଜ), ହୃଦାନନ୍ଦ ନାୟକ (ଚିତ୍ରିଗଞ୍ଜ), ନରେନ୍ଦ୍ରନାଥ ସ୍ୱାଇଁ (କାଳିପୁର), ନଟବର

ଠିଆରକ୍ଷଣ ମହାପାତ୍ର, ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଧନ ରାଉତ, ମଧୁସୂଦନ ମହାନ୍ତି, ହରିହର ପରିଡ଼ା (କଲିକତା), ବ୍ରହ୍ମାନନ୍ଦ ପଟ୍ଟନାୟକ, ଦାମୋଦର ସ୍ୱାଇଁ, ନୃସିଂହ ନାୟକ, ତ୍ରିଲୋଚନ ଦାସ (ହାଓଡ଼ା), ବ୍ରହ୍ମାନନ୍ଦ ରାଉତ, ଦୟାନିଧି ଆରଣ (ହୁଗୁଳି), ଜଗନ୍ନାଥ ସାମଲ, ରଘୁନାଥ ସାମଲ, ଶ୍ରୀରାମ ନାଇଡୁ, ନୀଳମଣି ଦାସ, ରାମଚନ୍ଦ୍ର ଜେନା, ଗୌରାଙ୍ଗ ଦାସ (ଟିଟାଲଗଡ଼) ପ୍ରମୁଖ ଶ୍ରମିକ ନେତାମାନଙ୍କ ଅବଦାନ ଉଲ୍ଲେଖଯୋଗ୍ୟ ।

ସଂପ୍ରତି ଶ୍ରମିକ ଆନ୍ଦୋଳନକୁ ଯେଉଁ ଓଡ଼ିଆ ଶ୍ରମିକମାନେ ନେତୃତ୍ୱ ଦେଉଛନ୍ତି କିମ୍ବା ଶ୍ରମିକ ଆନ୍ଦୋଳନ ସହ ଯୁକ୍ତ ଅଛନ୍ତି ସେମାନଙ୍କର ଅବଦାନ ଉପେକ୍ଷିତ ନୁହେଁ । ଶ୍ୟାମସୁନ୍ଦର ଧଳ, କୈଳାସ ଚନ୍ଦ୍ର ସ୍ୱାଇଁ (ଚିତ୍ରିଗଞ୍ଜ), ମୁରଲୀଧର ବିଶ୍ୱାଳ (ବେଲୁଡ଼), ଆନନ୍ଦ ଚନ୍ଦ୍ର ସାମଲ (ଘୁଷୁଡ଼ି), ବିନୋଦ ଚନ୍ଦ୍ର ଖୁଣ୍ଟିଆ (ବାଲି), ଦୋଳଗୋବିନ୍ଦ ରଥ (ହିନ୍ଦ ମଟର), ରାମଚନ୍ଦ୍ର ବିଶ୍ୱାଳ (ବେଲଘରିଆ), ସୁରେନ୍ଦ୍ରନାଥ ସାହୁ (ବେଙ୍ଗଲ କେମିକାଲ), ପ୍ରହ୍ଲାଦ ବିଶୋଇ, ଧନେଶ୍ୱର ରାଉତ (ବର୍ଦ୍ଧମାନ) ଓ ଆହୁରି ଅନେକେ ବର୍ତ୍ତମାନ କେବଳ କଲିକତା, ୨୪ ପ୍ରଗଣା, ହାଓଡ଼ା, ହୁଗୁଳି ନୁହେଁ, ଖଡ଼ଗପୁର, ରାଣୀଗଞ୍ଜ, ଆସାନସୋଲ, ଦୁର୍ଗାପୁର, କୁଲଟି ପ୍ରଭୃତି ସ୍ଥାନରେ ଶ୍ରମିକ ଆନ୍ଦୋଳନର ନେତୃତ୍ୱ ଦେଉଛନ୍ତି ଅଥବା ଶ୍ରମିକ ଆନ୍ଦୋଳନ ସହିତ ସକ୍ରିୟ ଭାବରେ ଯୁକ୍ତ ଅଛନ୍ତି ।

ପାଲିଙ୍କିବାହକମାନଙ୍କ ଆନ୍ଦୋଳନଠାରୁ ଗୋପବନ୍ଧୁ ଦାସଙ୍କ ସମୟ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଯେଉଁସବୁ ଶ୍ରମିକ ଆନ୍ଦୋଳନର ପୁରୋଭାଗରେ ଓଡ଼ିଆମାନେ ଥିଲେ ସେଥିରେ ଓଡ଼ିଆତ୍ୱ ବା ଓଡ଼ିଆ ଜାତୀୟତାର ଚେହେରାଟି ଫୁଟି ଉଠିଥିଲା । ପରବର୍ତ୍ତୀ ଆନ୍ଦୋଳନ ମଧ୍ୟରେ ସେହି ପରିଚୟଟି ତା'ର ଲୁଚିଗଲା । ସେ ହେଲା ଶ୍ରମିକ ସମାଜର ଜଣେ ପ୍ରତିନିଧି କିମ୍ବା ଏକ ରାଜନୈତିକ ଦଳର ଟ୍ରେଡ଼ ୟୁନିଅନ ସଭ୍ୟ । ଜାତି, ଧର୍ମ, ଗୋଷ୍ଠୀ ଓ ସଂପ୍ରଦାୟର ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱରେ ତା'ର ପରିଚୟ ହେଲା – ସେ ଜଣେ ଶ୍ରମିକ । ତାହା ହିଁ ତା'ର ଗର୍ବ, ତାହା ହିଁ ତା'ର ଗୌରବ ।

ଓ–୧୨, କ୍ଲଷ୍ଟର–୩
ପୂର୍ବାଞ୍ଚଳ ସଲଟ୍‌ଲେକ୍
କୋଲକାତା–୭୦୦୦୯୭, ପଶ୍ଚିମବଙ୍ଗ

୨୦୧୦–୧୧ ଖରିଫ ଓ ରବି ଫସଲ ପାଇଁ ଚାଷୀଙ୍କୁ ୩୦୦୦ କୋଟି ଋଣ ମିଳିବ

୨୦୧୦–୧୧ ଖରିଫ ଓ ରବି ଋତୁରେ ଚାଷୀଙ୍କୁ ଚାଷକାର୍ଯ୍ୟ ପାଇଁ ୩୦୦୦ କୋଟି ଟଙ୍କାର ଋଣ ଯୋଗାଇ ଦେବାକୁ ରାଜ୍ୟ ସରକାର ଯୋଜନା କରିଛନ୍ତି । ସମବାୟ ସଂସ୍ଥାଗୁଡ଼ିକ ଜରିଆରେ ଏହି ଋଣ ଯୋଗାଇ ଦିଆଯିବ । ଖରିଫ ଋତୁରେ ୧୬୦୦ କୋଟି ଟଙ୍କାର ଋଣ ଯୋଗାଇ ଦେବାକୁ ଯୋଜନା କରାଯାଇଥିବା ବେଳେ ରବି ଋତୁରେ ୧୪୦୦ କୋଟି ଟଙ୍କାର ଋଣ ଯୋଗାଇଦେବାକୁ ଯୋଜନା କରାଯାଇଛି । ୨୦୦୯–୧୦ ଆର୍ଥିକ ବର୍ଷରେ ରାଜ୍ୟର ପ୍ରାଥମିକ କୃଷି ସମବାୟ ସମିତିଗୁଡ଼ିକ ଜରିଆରେ ରାଜ୍ୟରେ ୨୬୭୦ କୋଟି ୫୦ ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କାର ଋଣ ବଣ୍ଟନ କରାଯାଇଥିଲା । ଫଳରେ ୨୦୧୦–୧୧ ବର୍ଷରେ ତାହାଠାରୁ ଅଧିକ ୧୨.୩୩ ଶତାଂଶ ଋଣ ପ୍ରଦାନ କରାଯିବ । ୨୦୦୯–୧୦ରେ ଖରିଫରେ ୧୪୦୭ କୋଟି ୮୨ ଲକ୍ଷ ଓ ରବିରେ ୧୨୬୨ କୋଟି ୬୮ ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କାର ଋଣ ବଣ୍ଟନ କରାଯାଇଥିଲା । ୧୦ ଲକ୍ଷ ୧୧ ହଜାର ଚାଷୀ ଖରିଫରେ ଏବଂ ୮ ଲକ୍ଷ ୧୭ ହଜାର ଚାଷୀ ରବି ଋତୁରେ ଏହାଦ୍ୱାରା ଉପକୃତ ହୋଇଥିଲେ । (ସୌଜନ୍ୟ : ସମବାୟ ସମାଚାର ୩୦ ଏପ୍ରିଲ ୨୦୧୦ ସଂଖ୍ୟା)

¨¨æÀÿæ'ÿê¨¨ ¯ÿ¢ÿÀÿ - ୨୦୨୦

ପ୍ରଭାତ କୁମାର ନନ୍ଦ

ଚଳିତ ଶତାବ୍ଦୀର ପ୍ରଥମ ଦଶକ ଓ ବିଗତ ଶତାବ୍ଦୀର ଉତ୍ତରାର୍ଦ୍ଧରେ ଓଡ଼ିଶା ପ୍ରଦେଶର ବିକାଶ କ୍ଷେତ୍ରରେ ସହଯୋଗୀ ହୋଇଥିବା ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରତିଷ୍ଠାନ ସଂପର୍କରେ ଆଲୋଚନା କଲେ, ତନ୍ମଧ୍ୟରୁ ପାରାଦୀପ ବନ୍ଦରର ଭୂମିକା ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ବୋଲି ଜଣାଯାଏ । ଆମର ପ୍ରାଚୀନ ଗାରିମା ମଧ୍ୟରୁ କଳିଙ୍ଗର ନୌବାଣିଜ୍ୟିକ ପ୍ରସିଦ୍ଧି ସମଗ୍ର ବିଶ୍ୱରେ ଉଲ୍ଲେଖନୀୟ ଥିଲା । ସାଗର ବୁକୁରେ ନୌଯାତ୍ରା କରି ପୃଥିବୀର ବିଭିନ୍ନ ଦେଶ ସହିତ ନୌବାଣିଜ୍ୟିକ ସମ୍ବନ୍ଧ ସ୍ଥାପନ କରିବା ନିମିତ୍ତ ସମଗ୍ର ଭାରତର ଇତିହାସରେ ପ୍ରଥମେ କଳିଙ୍ଗର ସାଧବମାନେ ସାହସ କରିଥିଲେ । ସେଥି ନିମିତ୍ତ ଇତିହାସରେ କଳିଙ୍ଗର ଅଧିବାସୀମାନଙ୍କୁ 'କଳିଙ୍ଗାଃ ସାହସିକାଃ' ରୂପେ ମର୍ଯ୍ୟାଦା ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଛି ।

ଭାରତର ତତ୍କାଳୀନ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଜବାହରଲାଲ ନେହେରୁ ପାରାଦୀପ ବନ୍ଦରର ଶିଳାନ୍ୟାସ କରୁଛନ୍ତି । ତାଙ୍କ ନିକଟରେ ତତ୍କାଳୀନ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ବିଜୁ ପଟ୍ଟନାୟକ ଉପସ୍ଥିତ ଅଛନ୍ତି । (୩ ଜାନୁଆରୀ ୧୯୬୨)

ଖ୍ରୀଷ୍ଟପୂର୍ବ ସମୟର ଏହି ନୌବାଣିଜ୍ୟିକ ପ୍ରସିଦ୍ଧି ଊନବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀ ବେଳକୁ ରାଜନୈତିକ, ସାମାଜିକ ଓ ଅର୍ଥନୈତିକ କାରଣରୁ ନିଷ୍ପ୍ରଭ ହୋଇଯାଇଥିଲା । ସମଗ୍ର ପୃଥିବୀର ଐତିହାସିକମାନେ କଳିଙ୍ଗର ନୌବାଣିଜ୍ୟିକ ପ୍ରସିଦ୍ଧି ରୂପକ କର୍ପୂର ଉଡ଼ିଯାଇ, କେବଳ ଶୁଷ୍କ ବେଳାଭୂମି ରୂପକ କନା ପଡ଼ିରହିଛି ବୋଲି ମତବ୍ୟକ୍ତ କଲେ । ବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀର ମଧ୍ୟଭାଗରୁ ଦ୍ରୁତ ବାଣିଜ୍ୟିକ ପ୍ରସିଦ୍ଧି କ୍ରମଶଃ ନବକଳିଙ୍ଗ ତଥା ଓଡ଼ିଶା ରାଜ୍ୟ ଭାଗ୍ୟ ଆକାଶରେ ଉଦୟ ହେଲା । ପାରାଦୀପ ବନ୍ଦରର ପରିକଳ୍ପନା ମହାନଦୀ ଓ ବଙ୍ଗୋପସାଗରର ସଙ୍ଗମସ୍ଥଳ ନିକଟରେ କରାଗଲା । ଭାରତର ସ୍ୱାଧୀନତା ଲାଭ ପରେ ପୂର୍ବ ଉପକୂଳରେ ପାରାଦୀପ ବନ୍ଦର ପ୍ରଥମ ସ୍ୱାଧୀନୋତ୍ତର ବୃହତ୍ ବନ୍ଦର ଭାବରେ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ଲାଭ କଲା । **୧୯୬୬ ମସିହା ଏପ୍ରିଲ ୧୮ ତାରିଖରେ ଭାରତର ଅଷ୍ଟମ ବୃହତ୍ ବନ୍ଦର ଭାବରେ ସ୍ୱୀକୃତି ଲାଭ କରିଥିବା ପାରାଦୀପରେ କେବଳ ଗୋଟିଏ ମାତ୍ର ଲୁହାପଥର ବୋଝେଇ ବର୍ଥ ଥିଲା । ଇତିମଧ୍ୟରେ (୨୦୦୯ ମସିହା ଶେଷସୁଦ୍ଧା) ପାରାଦୀପ ବନ୍ଦରରେ ୧୪ଟି ଉନ୍ନତ ବର୍ଥ ବା ଜାହାଜ ରହଣି ସ୍ଥଳ ରହିଛି ।** ଏହାବ୍ୟତୀତ ପାରାଦୀପ ବନ୍ଦରଠାରୁ ୨୦ କିଲୋମିଟର ଦୂରରେ ସମୁଦ୍ର ମଧ୍ୟରେ ଏକ ଗଭୀର ଭାସମାନ ବର୍ଥ ନିର୍ମାଣ କରାଯାଇ ସେଠାରେ ବୃହତ୍ତ ତୈଳବାହୀ ଜାହଜଗୁଡ଼ିକରୁ ଅଶୋଧିତ ତୈଳ ବିଶୋଧନାଗାରଗୁଡ଼ିକୁ ପ୍ରେରଣ କରାଯାଇପାରୁଛି । ୨୦୦୯–୧୦ ଆର୍ଥିକ ବର୍ଷରେ ଏହି ପଣ୍ୟଦ୍ରବ୍ୟ ପରିମାଣ ୫୦ ନିୟୁତ ଟନକୁ ଅତିକ୍ରମ କରି ୫୭.୦୧ ନିୟୁତ ଟନରେ ପହଞ୍ଚିଛି । ସମଗ୍ର ବିଶ୍ୱରେ ଆର୍ଥିକ ମାନ୍ଦା ଅବସ୍ଥା ଯୋଗୁଁ ପଣ୍ୟ ଦ୍ରବ୍ୟ କାରବାରରେ ଶିଥିଳତା ଦେଖାଯାଉଥିବାବେଳେ, ୨୦୦୮–୦୯ ଆର୍ଥିକ ବର୍ଷରେ ପୂର୍ବବର୍ଷ ତୁଳନାରେ ୯.୩୬% ଅଭିବୃଦ୍ଧି କରାଯାଇ ସମଗ୍ର ଭାରତର ଅନ୍ୟ ୧୩ଟି ବୃହତ୍ ବନ୍ଦରର ସାଫଲ୍ୟକୁ ଅତିକ୍ରମ କରିପାରିଛି । ଉପରୋକ୍ତ ତଥ୍ୟାବଳୀରୁ ଏକଥା ସ୍ପଷ୍ଟ ଯେ, କଳିଙ୍ଗ ଏବଂ ଉତ୍କଳର ହୃତ ନୌବାଣିଜ୍ୟିକ ପ୍ରସିଦ୍ଧି ପାରାଦୀପ ବନ୍ଦର ମାଧ୍ୟମରେ ଓଡ଼ିଆମାନେ ଫେରିପାଇଛନ୍ତି ।

ଟେବୁଲ-୧

(ନିୟୁତ ସଂଖ୍ୟାରେ)

ବର୍ଷ	ଖଣିଜତୈଳ	ଲୁହାପଥର	କୋଇଲା	ଲୌହବାକ୍ସ ବା କଣ୍ଟେନରରେ ପଣ୍ୟଦ୍ରବ୍ୟ	ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ପଣ୍ୟଦ୍ରବ୍ୟ	ସର୍ବମୋଟ
୨୦୦୮-୦୯	୩.୨୪	୧୪.୨୭	୨୦.୧୬	୦.୦୩	୮.୭୧	୪୬.୪୧
୨୦୦୯-୧୦	୧୧.୮୦	୧୫.୦୦	୨୧.୦୦	୦.୨୦	୯.୦୦	୫୭.୦୧
୨୦୧୦-୧୧	୧୨.୭୦	୧୭.୦୦	୨୩.୦୦	୦.୩୦	୧୧.୦୦	୬୪.୦୦
୨୦୧୧-୧୨	୧୩.୦୦	୨୨.୦୦	୨୩.୦୦	୦.୫୦	୧୧.୫୦	୭୦.୦୦
୨୦୧୬-୧୭	୩୦.୦୦	୨୫.୦୦	୩୦.୦୦	୧.୦୦	୧୪.୦୦	୧୦୦.୦୦

ଏହାର ପ୍ରମାଣ ସ୍ୱରୂପ ଭାରତର ପ୍ରସିଦ୍ଧ ଅର୍ଥନୈତିକ ଅନୁସନ୍ଧାନ ଓ ଗବେଷଣା ସଂସ୍ଥା ଇନ୍‌ଷ୍ଟିଚ୍ୟୁଟ୍ ଅଫ୍ ଇକୋନୋମିକ୍ ଷ୍ଟଡ଼ିଜ୍ (ଆଇ.ଇ.ଏସ୍.) ନୂଆଦିଲ୍ଲୀଠାରେ ୨୦୦୯ ମସିହା ମେ ୪ ତାରିଖରେ ପାରାଦୀପ ବନ୍ଦରକୁ 'ଭାରତୀୟ ଶିରୋମଣୀ ପୁରସ୍କାର' ସମଗ୍ର ଦେଶର ବାଣିଜ୍ୟିକ ବିକାଶରେ ବନ୍ଦରର ପ୍ରଶଂସନୀୟ ଭୂମିକା ଯୋଗୁଁ ପ୍ରଦାନ କରିଥିଲେ ।

ଯେକୌଣସି ବାଣିଜ୍ୟିକ ସଂସ୍ଥାର ଭବିଷ୍ୟତ ରୂପରେଖ କଳନା କରାଯାଇ ତାହାଦ୍ୱାରା ଦେଶର ଅର୍ଥନୈତିକ ଅଭିବୃଦ୍ଧି ବିଷୟରେ ଯୋଜନା କରାଯାଏ । ଚଳିତ ଶତାବ୍ଦୀର **ଦ୍ୱିତୀୟ ଦଶନ୍ଧି ତଥା ୨୦୨୦ ମସିହା ବେଳକୁ ପାରାଦୀପ ବନ୍ଦର ଭାରତର ଶ୍ରେଷ୍ଠ ବନ୍ଦର ହେବ ବୋଲି କେବଳ ଭାରତର ନୁହେଁ ବିଦେଶର ଅର୍ଥନୀତି ବିଶାରଦମାନେ ମତପ୍ରଦାନ କରିସାରିଲେଣି । ୨୦୨୦ ମସିହା ବେଳକୁ ପାରାଦୀପ ବନ୍ଦରରୁ ୧୫୦ ନିୟୁତ ମେଟ୍ରିକ୍ ଟନ୍ ପଣ୍ୟଦ୍ରବ୍ୟ କାରବାର ହେବା ନିଶ୍ଚିତ ବୋଲି ବିଭିନ୍ନ ପରୀକ୍ଷା ନିରୀକ୍ଷାରୁ ଜଣାପଡୁଛି** । ବର୍ତ୍ତମାନ ସମଗ୍ର ଭାରତର ବିଭିନ୍ନ ବୃହତ୍ ବନ୍ଦରରୁ ୫୩୦.୩୫ ନିୟୁତ ମେଟ୍ରିକ୍ ଟନ୍ ପଣ୍ୟଦ୍ରବ୍ୟ କାରବାର ହେଉଥିବାବେଳେ ପାରାଦୀପ ବନ୍ଦରରେ ତାହାର ୮.୭୫% ପରିମାଣ ପଣ୍ୟଦ୍ରବ୍ୟ କାରବାର କରାଯାଇଛି । ଏହି ପରିମାଣ ୨୦୨୦ ମସିହା ବେଳକୁ ୨୦% ପରିମାଣକୁ ବୃଦ୍ଧି ପାଇବ ବୋଲି ଆକଳନ କରାଯାଇଛି । ଚଳିତ ଶତାବ୍ଦୀର ୨୦୧୬-୧୭ ଆର୍ଥିକ ବର୍ଷ ସୁଦ୍ଧା ପରାଦୀପ ବନ୍ଦରରୁ ୧୦୦ ନିୟୁତ ମେଟ୍ରିକ୍ ଟନ୍ କାରବାର ହେବ ବୋଲି ଟେବୁଲ-୧ରେ ପରିକଳ୍ପନା କରାଯାଇଛି ।

୨୦୧୭ ମସିହା ପରେ ପାରାଦୀପ ବନ୍ଦରର ପଣ୍ୟଦ୍ରବ୍ୟ କାରବାର ଦୁଇ ତିନି ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ଦ୍ୱିଗୁଣିତ ହେବ ଏହାର କାରଣକୁ ନିମ୍ନମତେ ବର୍ଣ୍ଣନା କରାଯାଇପାରେ ।

୧. ପାରାଦୀପ ବନ୍ଦରର ଆଭ୍ୟନ୍ତରୀଣ ବର୍ଥ ସଂଖ୍ୟା ୨୦କୁ ଅତିକ୍ରମ କରିବ ।

୨. ସମସ୍ତ ବର୍ଥ ନିକଟରେ ପଣ୍ୟଦ୍ରବ୍ୟ ବୋଝେଇ ଓ ଖଲାସ ନିମିତ୍ତ ଅତ୍ୟାଧୁନିକ ଯନ୍ତ୍ର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରାଯାଇ ବର୍ତ୍ତମାନର କ୍ଷମତାକୁ ବହୁଗୁଣିତ କରାଯିବ ।

୩. ସାଗର ମଧ୍ୟରେ ଆଉ ଦୁଇଟି ଏକକ ଭାସମାନ ଜାହାଜ ରହଣିସ୍ଥଳ (ସିଙ୍ଗିଲ ମୁରିଙ୍ଗ ପଏଣ୍ଟ) ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରାଯାଇ ତିନି ଲକ୍ଷରୁ ଅଧିକ ପରିମାଣର ପଣ୍ୟଦ୍ରବ୍ୟ ପରିବହନ କରୁଥିବା ବୃହତ୍ ଜାହାଜ ବା ଭେରି ଲାର୍ଜ କ୍ରୁଡ୍ ଅଏଲ୍ କ୍ୟାରିୟରରୁ ତୈଳ ଅପସାରଣ କରାଯାଇପାରିବ ।

୪. ପାରାଦୀପ ବନ୍ଦରର ମଧୁବନ, ନୂଆବଜାର ଅଞ୍ଚଳରୁ ପ୍ରଶାସନିକ ଭବନ ଓ ଆବାସ ଗୃହଗୁଡ଼ିକୁ ଭଙ୍ଗାଯାଇ ପ୍ରାୟ ଚାରିହଜାର ଏକର ଖାଲି ଜମି ପଣ୍ୟଦ୍ରବ୍ୟ ଗଚ୍ଛିତ କରିବା ନିମିତ୍ତ ବ୍ୟବସ୍ଥା ହେବ ।

୫. ପଣ୍ୟଦ୍ରବ୍ୟ ପରିବହନକୁ କ୍ଷିପ୍ର କରିବା ପାଇଁ ପାରାଦୀପକୁ ଖଣିଜ ଅଞ୍ଚଳ ତଥା କଟକ ଏବଂ ଭୁବନେଶ୍ୱରରୁ ପାଞ୍ଚଟି ରେଳପଥର ସୁବିଧା ହୋଇଥିବ ।

୬. ସଡ଼କ ପରିବହନ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଅବିଳମ୍ବତା ନିମିତ୍ତ ଭୁବନେଶ୍ୱରଠାରୁ ପାରାଦୀପ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଏକ ପ୍ରଶସ୍ତ ରାଜପଥ ନିର୍ମାଣ କରାଯିବ ।

୭. କଟକ ପାରାଦୀପ ରାସ୍ତାର ବିଭିନ୍ନ ଅଞ୍ଚଳରେ ଉଡ଼ନ୍ତାପୋଲ ବା (ଫ୍ଲାଇ ଓଭର) ନିର୍ମାଣ କରାଯାଇ ଅଧିକ ବେଗରେ ଯାନ ଚଳାଚଳ ନିମିତ୍ତ ବ୍ୟବସ୍ଥା ହେବ ।

୮. କଟକ-ଚଣ୍ଡିଖୋଲ ଓ ଚଣ୍ଡିଖୋଳରୁ ବିଭିନ୍ନ ଖଣି ଅଞ୍ଚଳକୁ ଯାଉଥିବା ରାସ୍ତାର ପ୍ରଶସ୍ତିକରଣ କରାଯାଇ ପଣ୍ୟଦ୍ରବ୍ୟ ପରିବହନ ନିମିତ୍ତ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ରାସ୍ତା ବା କ୍ୟାଟିଭ୍ ରୋଡ଼ ଘୋଷିତ ହେବ ।

୯. ପାରାଦୀପ ବନ୍ଦରର ଗଭୀରତାକୁ ବୃଦ୍ଧି କରାଯାଇ ବର୍ତ୍ତମାନର ୧୪ ମିଟରରୁ ୨୫ ମିଟର କରାଯିବ । ଯାହାଫଳରେ କି ଦୁଇ ଲକ୍ଷ ଟନ୍ ପଣ୍ୟଦ୍ରବ୍ୟ ପରିବହନ କରୁଥିବା ଜାହାଜ ବନ୍ଦର ମଧ୍ୟକୁ ଅନାୟାସରେ ପ୍ରବେଶ କରିପାରିବେ ।

୧୦. ଭାରତୀୟ ତୈଳ ନିଗମ, ଏସାର୍ ଇସ୍ପାତ ସଂସ୍ଥା, ପୋସ୍କୋ ଇସ୍ପାତ ସଂସ୍ଥା ଭଳି ବୃହତ୍ ଶିଳ୍ପ ଚଳିତ ଶତାବ୍ଦୀର ଦ୍ୱିତୀୟ ଦଶନ୍ଧିରେ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ କ୍ରିୟାଶୀଳ ହୋଇ ବନ୍ଦରର ବହୁଳ ବ୍ୟବହାର କରୁଥିବେ ।

୧୧. ଭାରତ ସରକାରଙ୍କର ବର୍ତ୍ତମାନ ନିଷ୍ପତ୍ତି ଅନୁଯାୟୀ ବହୁ ବେସରକାରୀ ସଂସ୍ଥା ସହିତ ରାଜିନାମା କରାଯାଇ ବହୁ ନୂତନ ବର୍ଥ ପଣ୍ୟଦ୍ରବ୍ୟ ନିର୍ମାଣ ବୋଝେଇ ଓ ଖଲାସ ବ୍ୟବସ୍ଥାର ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଦାୟିତ୍ୱ ଓ ପରିଚାଳନା ଭାର ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଥିବ ।

ଉପରୋକ୍ତ ସମସ୍ତ କାରଣ ଯୋଗୁଁ ପାରାଦୀପ ବନ୍ଦର ୨୦୨୦ ମସିହା ବେଳକୁ ଭାରତର ଶ୍ରେଷ୍ଠ ବନ୍ଦର ଭାବରେ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ହୋଇ ବିଶ୍ୱର ପ୍ରଥମ ଦଶଟି ବନ୍ଦର ମଧ୍ୟରେ ନିଜର ସ୍ଥିତିକୁ ସୁଦୃଢ଼ କରିଥିବ । ଏହି ମତକୁ ଗ୍ରହଣ କରିବା ପାଇଁ କେହି କେହି ଆଶଙ୍କା ପ୍ରକାଶ କରିପାରନ୍ତି । ସେହି ଆଶଙ୍କାଗୁଡ଼ିକୁ ନିମ୍ନମତେ ପ୍ରକାଶ କରାଯାଇପାରେ -

୧. ଭାରତରେ ବହୁ ନୂତନ ବନ୍ଦର ସୃଷ୍ଟିଦ୍ୱାରା ପରାଦୀପ ବନ୍ଦର ଉପରେ ପଣ୍ୟଦ୍ରବ୍ୟ ପରିବହନ ଚାପ ହ୍ରାସ ପାଇପାରେ ।

୨. ବେସରକାରୀ ବନ୍ଦରଗୁଡ଼ିକ ସରକାରଙ୍କର ନିୟନ୍ତ୍ରଣରେ ଥିବା ବନ୍ଦରଠାରୁ ଅଧିକ କ୍ରିୟାଶୀଳ ହୋଇପାରନ୍ତି । କାରଣ ବନ୍ଦରର ବିଭିନ୍ନ ଦେୟକୁ ସେମାନେ ଶୀଘ୍ର ଘୋଷଣା ଓ ପରିବର୍ତ୍ତନ କରିବାକୁ ସମର୍ଥ ହେଉଥିବା ବେଳେ ସରକାରୀ ବନ୍ଦରରେ ସେହି ଦେୟ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ ବା ପରିବର୍ତ୍ତନ ନିମିତ୍ତ ବିଭିନ୍ନ ସ୍ତରରେ ଅନୁମୋଦନ ଯୋଗୁଁ ବହୁ ସମୟ ଲାଗିବ ।

ଉପରୋକ୍ତ ଦୁଇଟି ମତ ଏବେ ମଧ୍ୟ ବହୁବ୍ୟକ୍ତି ପ୍ରକାଶ କରୁଛନ୍ତି । ଏହି ଲେଖକର ଦୃଷ୍ଟିରେ କୌଣସି ଏକ ନୂତନ ବୃହତ୍ ବନ୍ଦର ସୃଷ୍ଟି କରି ତାହାକୁ ପ୍ରତିଯୋଗିତାମୂଳକ ଭାବରେ ଚଳାଇବା ନିମିତ୍ତ ବହୁ ଅର୍ଥ ଓ ସମୟର ଆବଶ୍ୟକତା ରହିଛି । ୧୯୬୨ ମସିହାରେ ପାରାଦୀପ ବନ୍ଦର ନିର୍ମାଣ କାର୍ଯ୍ୟ ଆରମ୍ଭ ହେବା ବେଳେ କେହି ଆଶା କରିନଥିଲେ ଯେ, ବନ୍ଦରର ଉତ୍ତରଦିଗରେ ପ୍ରାୟ ଛଅଶହ ଏକର ଜମି ସମୁଦ୍ରଦ୍ୱାରା କ୍ଷୟ ହେବ ଏବଂ ଏହି କ୍ଷୟକୁ ପ୍ରତିହତ କରିବାକୁ ପ୍ରାଥମିକ ସ୍ତରରେ କୋଟି କୋଟି ଟଙ୍କା ବ୍ୟୟ କରାଯାଇ ପରବର୍ତ୍ତୀ ସମୟରେ ସମୁଦ୍ର ପ୍ରାଚୀର ନିର୍ମାଣ କରିଯାଇ ପ୍ରତି ବର୍ଷ ରକ୍ଷଣାବେକ୍ଷଣ ନିମିତ୍ତ ସେହି ବ୍ୟୟ ହୋଇଚାଲିଥିବ । ତେଣୁ ବନ୍ଦର ନିର୍ମାଣ ହେବାପରେ ବହୁ ଅଦୃଶ୍ୟ ସାମୁଦ୍ରିକ ବାଧା ଓ ସମସ୍ୟା ସୃଷ୍ଟିହେବାର ସମ୍ଭାବନା ନୂତନ ବନ୍ଦରଗୁଡ଼ିକ ପାଇଁ ରହିବ । ସମଗ୍ର ବିଶ୍ୱରେ ପରିବେଶ ସୁରକ୍ଷା କରିବା ପାଇଁ ବହୁ ଆଇନ ପ୍ରଣୟନ ହୋଇ ସାରିଲାଣି । ସେହି ଆଇନ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ବର୍ତ୍ତମାନ ନୂତନ ବନ୍ଦର ନିମିତ୍ତ ସମୁଦ୍ର ବା ନଦୀର ଉପକୂଳ, ତତ୍‌ନିକଟ ଜଙ୍ଗଲ ଓ ଜଳଚର ଜୀବକୁ ନଷ୍ଟ କରିବା ପାଇଁ ଅନୁମତି ମିଳିବ ନାହିଁ । ସମସ୍ତ ବୃହତ୍ ବନ୍ଦରକୁ ଅଧିକ ଗଭୀର କରିବା ପାଇଁ ସୁଯୋଗ ମିଳିବ ନାହିଁ । କାରଣ ଅନେକ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ବନ୍ଦରକୁ ଜାହାଜ ପ୍ରବେଶ ନିମିତ୍ତ ଦୀର୍ଘପଥରେ ଜଳଯାତ୍ରା କରିବାକୁ ପଡୁଛି ଓ ସେ ସମସ୍ତ ଦୀର୍ଘ ଜଳକ୍ଷେତ୍ରକୁ ଗଭୀର କରି ତାହାର ରକ୍ଷଣାବେକ୍ଷଣ ନିମିତ୍ତ ଯେଉଁ ବିପୁଳ ଅର୍ଥ ଆବଶ୍ୟକ, ତାହା ବନ୍ଦରର ଅର୍ଥନୈତିକ ସ୍ଥିତି ଦୃଷ୍ଟିରୁ ସମ୍ଭବପର ହୋଇପାରିବ ନାହିଁ । ବହୁ ବନ୍ଦରର ନିମ୍ନଭାଗ ପଥର ହୋଇଥିବାରୁ ତାହାକୁ ଅଧିକ ଗଭୀର କରିବା ନିମିତ୍ତ ବହୁ ଅର୍ଥର ଆବଶ୍ୟକତା ରହିବ ଓ ତାହା ବ୍ୟବସାୟିକ ଦୃଷ୍ଟିକୋଣରୁ ଗ୍ରହଣୀୟ ହେବ ନାହିଁ ।

ପାରାଦୀପ ବନ୍ଦରର ନିମ୍ନଭାଗ ହାଲୁକା ଓ ବାଲୁକାମୟ ହୋଇଥିବାରୁ ଏହାକୁ ଆବଶ୍ୟକ ଅନୁଯାୟୀ ଅଳ୍ପ ଖର୍ଚ୍ଚରେ ଅଧିକ ଗଭୀର କରାଯାଇପାରିବ ଓ ଅନ୍ୟ ବନ୍ଦର ତୁଳନାରେ କମ୍ ଖର୍ଚ୍ଚରେ ବର୍ଷସାରା ତାହାର ରକ୍ଷଣାବେକ୍ଷଣ କରାଯାଇପାରିବ । ପାରାଦୀପ ବନ୍ଦରର ପ୍ରବେଶ ପଥଠାରୁ କୋଡ଼ିଏ କିଲୋମିଟର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସମୁଦ୍ର ପ୍ରାକୃତିକ ୨୫ ମିଟରରୁ ଅଧିକ ଗଭୀରତା ରହିଛି । ତେଣୁ ପାରାଦୀପ ବନ୍ଦରର ନିକଟରେ ଜାହାଜର ଜଳପଥକୁ ଅଧିକ

ଗଭୀର କରିବା ନିମିତ୍ତ ଅର୍ଥ ଖର୍ଚ୍ଚ ହେବାର ଆବଶ୍ୟକତା ନାହିଁ । ଭାରତର ବିଭିନ୍ନ ବୃହତ୍ ବନ୍ଦର ନିକଟରେ ଖାଲି ଜମି ନାହିଁ । ଭାରତର ଅଧିକାଂଶ ବୃହତ୍ ବନ୍ଦର ବଡ଼ ସହରର ଏକ ଅଂଶ । ତେଣୁ ସେହି ବନ୍ଦରଗୁଡ଼ିକ ନିକଟରେ ନୂତନ ବନ୍ଦରଭିତ୍ତିକ ଶିଳ୍ପ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରିବା ନିମିତ୍ତ ଜମିର ଅଭାବ ରହିଛି । ମାତ୍ର ପାରାଦୀପ ବନ୍ଦର ନିକଟରେ ଅପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ ଖାଲି ଜମି ରହିଛି ଯାହାକୁ କି ବନ୍ଦରଭିତ୍ତିକ ନୂତନ ଶିଳ୍ପ ନିମିତ୍ତ ବ୍ୟବହାର କରାଯାଇପାରିବ । ବନ୍ଦର ନିକଟରେ ମୂଷାଡ଼ିଆ ଜଙ୍ଗଲ, କାଉଡ଼ିଆ, ସାରଳୀକୁଦ, ଯୋଗିଧନ କନ୍ଧା, ବୋଇତରୁହା କୁଦ, ଖରନାସି ପ୍ରଭୃତି ବହୁ ଦ୍ୱୀପପୁଞ୍ଜ ରହିଛି । କେବଳ କ୍ଷୁଦ୍ର ସେତୁ ନିର୍ମାଣ କରାଯାଇ ସେହି ସବୁ ଜମିକୁ ପାରାଦୀପ ବନ୍ଦର ସହିତ ଗମନାଗମନ ନିମିତ୍ତ ବ୍ୟବହାର କରାଯାଇପାରିବ ବା ନାବ ବ୍ୟବହାର ଓ ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱରେ ପଣ୍ୟଦ୍ରବ୍ୟ ପରିବହନ ପଟି (ଓଭର ହେଡ୍ କନ୍‌ଭେୟର ବେଲଟ୍) ଦ୍ୱାରା ମଧ୍ୟ ସେହି ଜମିକୁ ଶିଳ୍ପ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ଉପଯୋଗୀ କରାଯାଇପାରିବ । ଆଧୁନିକ ବୈଜ୍ଞାନିକ ପ୍ରକ୍ରିୟାରେ ମାଲ ପରିବହନରେ ଅବିଳମ୍ବତା ନିମିତ୍ତ ଯାନ୍ତ୍ରିକ ଅଭ୍ୟୁଦୟ ଅଣାଯାଇପାରେ ମାତ୍ର ଏକ ଇଞ୍ଚ ନୂଆ ଜମି ସୃଷ୍ଟି କରିବା ସମ୍ଭବପର ନୁହେଁ । ତେଣୁ ଆଧୁନିକ ଯୁଗରେ ସ୍ଥଳଭାଗ ବା ଖାଲି ଜମିର ମୂଲ୍ୟକୁ ଅମୂଲ୍ୟ କହିଲେ ଅତ୍ୟୁକ୍ତି ହେବ ନାହିଁ । କୋଟିଏ ଟଙ୍କା ମୂଲ୍ୟର ଅତ୍ୟାଧୁନିକ ଯନ୍ତ୍ରପାତି ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିହେବ ମାତ୍ର ଏକ ଟଙ୍କାର ନୂଆ ଜମି ତିଆରି କରିବା ସମ୍ଭବପର ନୁହେଁ । ପ୍ରାକୃତିକ ଜଳଭାଗକୁ ପୋତି ନୂଆ ଜମି ତିଆରି କରିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରାଗଲେ ତାହାର ପ୍ରତିକୂଳ ପ୍ରଭାବ ନିକଟବର୍ତ୍ତୀ ଉପକୂଳ ଓ ସାମଗ୍ରିକ ଭାବରେ ପରିବେଶ ଉପରେ ପଡ଼ିବ । ଫଳରେ ମହର୍ଗରୁ ଯାଇ କାନ୍ତାରରେ ପଡ଼ିବାଭଳି ଅବସ୍ଥା ସୃଷ୍ଟି ହେବ । ତେଣୁ ନିକଟରେ ବହୁ ଆୟତନର ଖାଲି ଜମି ରହିଥିବା ହେତୁ ୨୦୨୦ ମସିହା ବେଳକୁ ବିଭିନ୍ନ ଉନ୍ନତ ବନ୍ଦରଭିତ୍ତିକ ଶିଳ୍ପାନୁଷ୍ଠାନ ପାରଦୀପ ବନ୍ଦର ନିକଟରେ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇ ଆମଦାନୀ ଓ ରପ୍ତାନୀ ଦ୍ରବ୍ୟର ପରିମାଣ ବଢ଼ାଇବାକୁ ସମର୍ଥ ହେବେ । ସମଗ୍ର ବିଶ୍ୱରେ ବାଣିଜ୍ୟ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଜଗତୀକରଣର ପ୍ରଭାବ ଯୋଗୁଁ ବେସରକାରୀ ସଂସ୍ଥାଗୁଡ଼ିକୁ ସରକାରୀ ନିୟନ୍ତ୍ରଣରୁ ଯଥାସମ୍ଭବ ମୁକ୍ତ କରି ସ୍ୱାଧୀନ ଭାବେ ପରିଚାଳିତ ହେବା ପାଇଁ ଆବଶ୍ୟକ ଆଇନ ବିଭିନ୍ନ ଦେଶ ପ୍ରଣୟନ କରି ସାରିଲେଣି । ତଦନୁସାରେ ସରକାରୀ ଜମିରେ ଘରୋଇ ସଂସ୍ଥାକୁ ନିଜ ଖର୍ଚ୍ଚରେ ବିଭିନ୍ନ ଶିଳ୍ପ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ଏବଂ ପରିଚାଳନା ନିମିତ୍ତ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସମୟ ପାଇଁ ଅନୁମତି ଦିଆଯାଉଛି । ଏଭଳି ପ୍ରକଳ୍ପକୁ ସରକାରୀ ଓ ଘରୋଇ ସହଯୋଗ 'ବା' ପବ୍ଲିକ ପ୍ରାଇଭେଟ ପାର୍ଟନରସିପ୍ ବୋଲି କୁହାଯାଇଛି । ସମଗ୍ର ଭାରତବର୍ଷରେ ୧୩ଟି ବୃହତ୍ ବନ୍ଦର ମଧ୍ୟରୁ ପ୍ରଥମେ ପାରାଦୀପ ବନ୍ଦରରେ ଦୁଇଟି ବେସରକାରୀ ସଂସ୍ଥା ପାରାଦୀପ ବନ୍ଦର ସହିତ ଉପରୋକ୍ତ ଚୁକ୍ତି ସ୍ୱାକ୍ଷର କରିଛନ୍ତି । ୨୦୦୯ ମସିହା ଜୁଲାଇ ମାସ ୧ ତାରିଖରେ ଘରୋଇ ସଂସ୍ଥା ବ୍ଲିଉ ୱାଟର ଆଇରନ ଓର ଟର୍ମିନାଲ ପ୍ରାଇଭେଟ ଲିମିଟେଡ଼ ସହିତ ବାର୍ଷିକ ୧୦ ନିୟୁତ ଟନ୍ ଲୁହାପଥର ରପ୍ତାନୀ କ୍ଷମତା ବିଶିଷ୍ଟ ଅତ୍ୟାଧୁନିକ ବର୍ଥ ଓ ଆନୁଷଙ୍ଗିକ ବ୍ୟବସ୍ଥା ନିଜ ଖର୍ଚ୍ଚରେ କରିବା ପାଇଁ ଚୁକ୍ତି ବଦ୍ଧ ହୋଇଛନ୍ତି । ସେହିପରି ୨୦୦୯ ମସିହା ନଭେମ୍ବର ମାସ ୧୦ ତାରିଖରେ ଏସ୍.ଆର୍. ପାରାଦୀପ ଟର୍ମିନାଲ ଲିମିଟେଡ଼ ଘରୋଇ ସଂସ୍ଥା ସହିତ ନିଜ ଖର୍ଚ୍ଚରେ ବାର୍ଷିକ ୧୦ ନିୟୁତ ଟନ୍ କ୍ଷମତା ବିଶିଷ୍ଟ କୋଇଲା ବର୍ଥ ଓ ଆନୁଷଙ୍ଗିକ ଯନ୍ତ୍ରପାତି ପ୍ରତିଷ୍ଠା ପାଇଁ ଚୁକ୍ତିବଦ୍ଧ ହୋଇଛନ୍ତି । ସମଗ୍ର ଭାରତରେ ବୃହତ୍ ବନ୍ଦର ଇତିହାସରେ ପ୍ରଥମ ଥର ପାଇଁ ପାରାଦୀପ ବନ୍ଦର ଘରୋଇ ସଂସ୍ଥା ସହ ଏଭଳି ଚୁକ୍ତି କରିବା ପାଇଁ ସମର୍ଥ ହୋଇଛି । ଏଥିରୁ ସ୍ପଷ୍ଟ ଅନୁମିତ ଯେ ଭାରତର ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ବୃହତ୍ ବନ୍ଦର ଅପେକ୍ଷା ପାରାଦୀପ ବନ୍ଦରରେ ନୌବାଣିଜ୍ୟଭିତ୍ତିକ ଘରୋଇ ସଂସ୍ଥାମାନେ ନିଜ ସମ୍ବଳ ଉପଯୋଗ କରି ବ୍ୟବସାୟ ନିମିତ୍ତ ଅଧିକ ଆଗ୍ରହ ପ୍ରକାଶ କରୁଛନ୍ତି ।

> ସମଗ୍ର ଭାରତବର୍ଷରେ ୧୩ଟି ବୃହତ୍ ବନ୍ଦର ମଧ୍ୟରୁ ପ୍ରଥମେ ପାରାଦୀପ ବନ୍ଦରରେ ଦୁଇଟି ବେସରକାରୀ ସଂସ୍ଥା ପାରାଦୀପ ବନ୍ଦର ସହିତ ଉପରୋକ୍ତ ଚୁକ୍ତି ସ୍ୱାକ୍ଷର କରିଛନ୍ତି ।

ବିଗତ ୧୦ ବର୍ଷର କ୍ରମ ବର୍ଦ୍ଧିଷ୍ଣୁ ପଣ୍ୟଦ୍ରବ୍ୟ କାରବାର, ବନ୍ଦରର ପ୍ରାକୃତିକ ଗଭୀରତାର ବୈଭବ, ବନ୍ଦର ନିକଟରେ ଉପଲବ୍ଧ ବହୁ ଖାଲି ଜମି ଓ ଉଚ୍ଚମାନର ଗମନାଗମନ ସୁବିଧା ଯୋଗୁଁ, ୨୦୨୦ ମସିହାରେ ପାରାଦୀପ ବନ୍ଦର ଯେ ଭାରତର ଶ୍ରେଷ୍ଠ ବୃହତ୍ ବନ୍ଦର ହୋଇଥିବ, ଏଥିରେ ସନ୍ଦେହର ଅବକାଶ ନାହିଁ ।

ସଚିବ
ପାରାଦୀପ ବନ୍ଦର, ପାରାଦୀପ

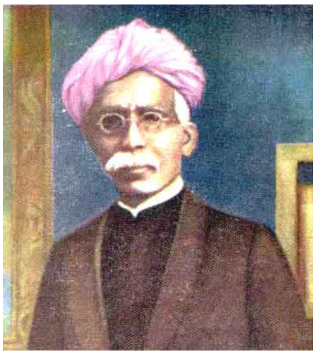

BtÿÜÿæÓÀÿ þLÿÓæäê LÿsLÿÀÿ "þ™Ó&tÿ' ÓóSÜÿæÁÿß

ଡଃ ଭାଗ୍ୟଲିପି ମଲ୍ଲ

ସାଧନ ଓ ଚେତନାର ଆଦିପୀଠ ... କଳା ଓ ସଂସ୍କୃତିର କେନ୍ଦ୍ରସ୍ଥଳୀ ... କାରୁକାର୍ଯ୍ୟ ଓ ଐତିହ୍ୟର ମୁଖଶାଳା ... ଭାଷା ଓ ସାହିତ୍ୟର ସାଧନା ପୀଠ ... ବିପ୍ଳବ ଓ ବଳିଦାନର ପୃଷ୍ଠଭୂମି ... ସମୂହ ଆବେଗ, ଆନ୍ଦୋଳନ ଓ ପୁଞ୍ଜିକୁ ଏକତ୍ର କରି ଭୌଗୋଳିକ ସୀମାରେଖାରେ ସ୍ଥାନ ଦେବା ଏବଂ ରାଜନୈତିକ ସ୍ୱୀକୃତି ହାସଲ କରି ଭାରତବର୍ଷର ମାନଚିତ୍ରରେ ଏକ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ପ୍ରଦେଶର ମାନ୍ୟତା ଦେବା ଦିଗରେ ଦେଶ ସ୍ୱାଧୀନତାର ବହୁ ବର୍ଷ ପୂର୍ବରୁ ଓଡ଼ିଆ ଜାତିର ଯେଉଁ ସଂଗ୍ରାମୀ ଜନନାୟକ ନିଜର ସବୁକିଛିକୁ ଉତ୍ସର୍ଗ କରିଦେଇଥିଲେ ଯେ ହେଉଛନ୍ତି ଓଡ଼ିଆ ଜାତିର କୁଳଶ୍ରେଷ୍ଠ ଉତ୍କଳ ଗୌରବ ମଧୁସୂଦନ ଦାସ । ପ୍ରତ୍ୟେକ ଓଡ଼ିଆ ପ୍ରାଣର ପ୍ରେରଣାର ଉତ୍ସ ତଥା ଅତି ପ୍ରିୟ ମଧୁବାବୁ । ଓଡ଼ିଆ ଜାତିର ସ୍ୱାଧୀନତା, ସ୍ୱାଭିମାନ, ସ୍ୱତନ୍ତ୍ରତା ଓ ଆତ୍ମନିର୍ଭରଶୀଳତାର ସୁରକ୍ଷା ପାଇଁ ମଧୁବାବୁ ନିଜ ଜୀବନର ତମାମ ଶକ୍ତି, ସାମର୍ଥ୍ୟ, ଅର୍ଥ ଓ ଅନୁଭବକୁ ଉତ୍ସର୍ଗ କରିଦେଇଥିଲେ ।

ମଧୁସ୍ମୃତି ସଂଗ୍ରହାଳୟ

ସତ୍ୟଭାମାପୁର

ଉତ୍କଳ ଗୌରବ ମଧୁସୂଦନ ଦାସ ବା ମିଷ୍ଟର ଦାସ ବା ମଧୁ ବାରିଷ୍ଟରଙ୍କର ଦୀର୍ଘ ୮୬ ବର୍ଷର ସଂଘର୍ଷ ଓ ସଂଗ୍ରାମ, ସଫଳତା ଓ ବିଫଳତାଭରା ଘଟଣା ବହୁଳ ଜୀବନଯାତ୍ରାର ଏକ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ମୂକସାକ୍ଷୀ ହେଉଛି ୧୦୦୦ ବର୍ଷର ଐତିହ୍ୟଭରା ସହର କଟକରେ ଅବସ୍ଥିତ ମଧୁସ୍ମୃତି କୋଠାଟି । ଠିକଣା ହେଉଛି ଶେଖ୍ ବଜାର, କଟକ । ପରିଚୟ ହେଉଛି ମଧୁସ୍ମୃତି ।

ଏହିଠାରେ ମଧୁବାବୁ ତାଙ୍କ ଘଟଣାବହୁଳ ଜୀବନର ସବୁଠାରୁ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଶେଷ ୪୨ ବର୍ଷ କଟାଇଥିଲେ । ବହୁ ଆନ୍ଦୋଳନ, ସଂଗ୍ରାମ, ଉଦ୍ୟୋଗ, ସମାଜ ସଂସ୍କାର କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମର ରଣନୀତି ଓ ଯୋଜନା ଏହିଠାରେ ହିଁ ଜନ୍ମ ନେଇଥିଲା । ମଧୁସ୍ମୃତି ଥିଲା ମଧୁବାବୁଙ୍କର ତ୍ୟାଗ ଭୂମି, ରାଜନୈତିକ ସଂଗ୍ରାମର ମନ୍ତ୍ରଣାକକ୍ଷ, ଆଇନ ଓ ଅଦାଲତି ପେଶାର କର୍ମଭୂମି ତଥା ସମାଜ ସଂସ୍କାର କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମର ପୃଷ୍ଠଭୂମି ।

ସେହି ମଧୁବାବୁ ଥିଲେ ଓଡ଼ିଆ ଜାତିର ପ୍ରଥମ ସ୍ନାତକୋତ୍ତର ଡିଗ୍ରୀଧାରୀ, ପ୍ରଥମ ଓଡ଼ିଆ ଆଡ଼ଭୋକେଟ, ୟୁରୋପ ଗସ୍ତ କରିଥିବା ପ୍ରଥମ ଓଡ଼ିଆ, ବ୍ରିଟିଶ ଶାସନାଧୀନ ଭାଇସ୍ ଲିଗାଲ୍ ଲେଜିସ୍ଲେଟିଭ୍ କାଉନ୍ସିଲର ପ୍ରଥମ ଓଡ଼ିଆ ମନ୍ତ୍ରୀ ତଥା ନୀତି ଓ ଆଦର୍ଶ ସହ ସାଲିସ୍ ନକରି ମନ୍ତ୍ରୀଭାବେ ଇସ୍ତଫା ଦେଇଥିବା ପ୍ରଥମ ଭାରତୀୟ । ଏହା ହେଉଛି ମଧୁବାବୁଙ୍କର ଲମ୍ବା ପରିଚୟର କିୟଦଂଶ ।

କଟକ ଜିଲ୍ଲାର ସତ୍ୟଭାମାପୁରର ଏକ ସମ୍ଭ୍ରାନ୍ତ ପରିବାରରେ ୧୮୪୮ ମସିହା ଏପ୍ରିଲ ୨୮ ତାରିଖରେ ପିତା

ରଘୁନାଥ ଏବଂ ପାର୍ବତୀ ଦେବୀଙ୍କ ଔରସରୁ ମଧୁସୂଦନ ଦାସଙ୍କ ଜନ୍ମ । ବାଲ୍ୟକାଳର ଶିକ୍ଷା ସମାପ୍ତ ପରେ ସେ ଇଂରାଜୀ ପଢ଼ିବା ପାଇଁ କଟକ ଆସିଥିଲେ । ୧୮୬୪ ମସିହାରେ କଟକ କଲେଜିଏଟ୍ ସ୍କୁଲରୁ ୧୬ ବର୍ଷ ବୟସରେ ଏଣ୍ଟ୍ରାନ୍ସ ପରୀକ୍ଷାରେ ଉତ୍ତୀର୍ଣ୍ଣ ହୋଇ ଉଚ୍ଚତର ଶିକ୍ଷା ଲାଗି ସେ କଲିକତା ଯାତ୍ରା କରିଥିଲେ । ୧୮୭୦ ମସିହାରେ ସେ କଲିକତାର ଲଣ୍ଡନ ମିଶନାରୀ ସୋସାଇଟି କଲେଜରୁ କୃତିତ୍ୱର ସହ ବି.ଏ. ଏବଂ କଲିକତା ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟରୁ ଏମ୍.ଏ. ପାଶ୍ କରିଥିଲେ । ସେହି ସମୟରେ ପ୍ରଭୁ ଯୀଶୁଖ୍ରୀଷ୍ଟଙ୍କ ପବିତ୍ର ଜୀବନ କଥାରେ ଉଦ୍‌ବୁଦ୍ଧ ହୋଇ ସେ ଖ୍ରୀଷ୍ଟଧର୍ମରେ ଦୀକ୍ଷିତ ହୋଇଥିଲେ ଏବଂ ସୌଦାମିନୀ ଦେବୀ ନାମ୍ନୀ ଏକ ଖ୍ରୀଷ୍ଟିଆନ ମହିଳାଙ୍କୁ ବିବାହ କରିଥିଲେ । ମାତ୍ର ୫ ବର୍ଷର ବୈବାହିକ ଜୀବନ ପରେ ତାଙ୍କର ପତ୍ନୀ ବିୟୋଗ ଘଟିଥିଲା ।

୧୮୮୧ ମସିହା ଓଡ଼ିଶା ଇତିହାସର ସେଭଳି ଏକ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ବର୍ଷ ନଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଓଡ଼ିଆ ଜାତି ପାଇଁ ଥିଲା ବହୁ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ କାରଣ । ସେହି ବର୍ଷ ମଧୁବାବୁ କଲିକତାରୁ ଓଡ଼ିଶା ପ୍ରତ୍ୟାବର୍ତ୍ତନ କରି କଟକରେ ତାଙ୍କର ଆଇନ ଅଦାଲତି ପେଶା ଆରମ୍ଭ କରିଥିଲେ । ୧୮୮୬ ମସିହା ଥିଲା ଓଡ଼ିଶା ଇତିହାସର ଅନ୍ୟତମ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ବର୍ଷ ଏବଂ ଜଣେ ଆଇନଜୀବୀ ଭାବେ ମଧୁବାବୁଙ୍କର ଥିଲା ଏହି ଜାତି ପାଇଁ ସବୁଠାରୁ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଅବଦାନ । ଓଡ଼ିଆ ଜାତିର ଆଦି ଦେବତା ତଥା ସବୁ ଓଡ଼ିଆ ପ୍ରାଣର ସ୍ପନ୍ଦନ ପ୍ରଭୁ ଶ୍ରୀଜଗନ୍ନାଥ ତଥା ଶ୍ରୀମନ୍ଦିରର ପରିଚାଳନା ଭାର ଏକ ତରଫା ଭାବେ ଗଜପତିଙ୍କ ହାତରୁ କାଢ଼ିନେବା ପାଇଁ ନୋଟିସ୍ ଜାରି ହୋଇଥିଲା । ଇଂରେଜ ସରକାରର ଏଭଳି ମନମୁଖୀ ନିଷ୍ପତ୍ତିକୁ ନେଇ ହାହାକାର ଖେଳିଗଲା । ଓଡ଼ିଆ ଜାତିର ବିଶ୍ୱାସ ଓ ସ୍ୱାଭିମାନର ସୁରକ୍ଷା ପାଇଁ କିଏ ଲଢ଼ିବ ଇଂରେଜ ସରକାରଙ୍କ ବିରୋଧରେ ? ଶେଷରେ ମଧୁବାବୁ ଆଗେଇ ଆସିଥିଲେ ଏ ଜାତିର ମାନ ରଖିବାକୁ । ଗଜପତିଙ୍କ ତରଫରୁ କେସ୍ ଲଢ଼ିଥିଲେ । ବ୍ରିଟିଶ୍ ସରକାର ମଧୁବାବୁଙ୍କ ସାମ୍ନାରେ ହାର ମାନିଥିଲା । ବିଜୟ ହୋଇଥିଲା ମଧୁବାବୁଙ୍କର । ସ୍ୱାଭିମାନ ରହିଥିଲା ଓଡ଼ିଆ ଜାତିର । ବ୍ରିଟିଶ୍ ସରକାର ଗଜପତିଙ୍କ ହାତରେ ଶ୍ରୀମନ୍ଦିରର ପରିଚାଳନା ଭାର ନ୍ୟସ୍ତ କରିବାକୁ ବାଧ୍ୟ ହୋଇଥିଲେ ।

ମଧୁବାବୁ ଥିଲେ ଓଡ଼ିଆ ଜାତିର ମୁକୁଟ ବିହୀନ ସମ୍ରାଟ । ଆଧୁନିକ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଓଡ଼ିଶା ପ୍ରଦେଶ ଗଠନରେ ତାଙ୍କର ଅବଦାନ ତଥା ଏହାର ଭୌଗୋଳିକ ରୂପରେଖ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବାରେ ତାଙ୍କର ଅଦମ୍ୟ ପ୍ରୟାସକୁ ଦେଖିଲେ ଲାଗେ ଯେମିତି ସେ ହିଁ ଥିଲେ ଉତ୍କଳର ଦ୍ୱିତୀୟ ମହାମେଘବାହନ ଐର ଖାରବେଳ । ଏକବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀର ଆରମ୍ଭରେ ଓଡ଼ିଶା କହିଲେ ଖଣ୍ଡବିଖଣ୍ଡିତ ତିନି ଚାରୋଟି ଜିଲ୍ଲା ଏବଂ କେତୋଟି ଗଡ଼ଜାତ ରାଜ୍ୟକୁ ହିଁ ବୁଝାଉଥିଲା । ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାକୁ ନେଇ ଏକ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଉତ୍କଳ ପ୍ରଦେଶ ଗଠନ କରିବାର ପରିକଳ୍ପନାର ସ୍ରଷ୍ଟା ଥିଲେ ମଧୁବାବୁ ଓ ତାକୁ ସାକାର କରିବାର ମହାସଂଗ୍ରାମର ସେନାପତି ମଧ୍ୟ ଥିଲେ ସେ ନିଜେ ।

ମଧୁସ୍ମୃତି ହିଁ ହେଉଛି ଏ ସବୁର ମୂକସାକ୍ଷୀ । ୧୯୦୩ ମସିହା ଡିସେମ୍ବର ମାସରେ ମଧୁବାବୁଙ୍କ ପ୍ରଚେଷ୍ଟାରେ ଗଠନ ହେଲା ଉତ୍କଳ ସମ୍ମିଳନୀ । ଓଡ଼ିଶା ପ୍ରଦେଶ ଗଠନ ନିମିତ୍ତ ବ୍ରିଟିଶ୍ ସରକାରଙ୍କ ସମ୍ମୁଖରେ ପ୍ରସ୍ତାବ ରଖିବା ପାଇଁ ଏବଂ ଏହାର ଯଥାର୍ଥତାକୁ ପ୍ରତିପାଦନ କରିବା ପାଇଁ ଏଇ ଗୃହରୁ ହିଁ ମଧୁବାବୁ ବିଲାତ ଯାତ୍ରା କରିଥିଲେ ।

ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାଭାଷୀ ଅଞ୍ଚଳର ଏକତ୍ରିକରଣ ମଧୁବାବୁଙ୍କ ଜୀବନର ସର୍ବଶ୍ରେଷ୍ଠ ଐତିହାସିକ କାର୍ଯ୍ୟ ଏବଂ ଓଡ଼ିଆ ଜାତିକୁ ତାଙ୍କର ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଉପହାର । ଦୁଃଖର ବିଷୟ ୧୯୩୬ ମସିହା ଏପ୍ରିଲ ୧ ତାରିଖ ଦିନ ଯେତେବେଳେ ଓଡ଼ିଶା ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ପ୍ରଦେଶର ମାନ୍ୟତା ପାଇଲା, ତା'ର ଠିକ୍ ଦୁଇ ବର୍ଷ ପୂର୍ବରୁ ମଧୁବାବୁ ଇହଧାମତ୍ୟାଗ କରିସାରିଥିଲେ । ତାଙ୍କର ସ୍ୱପ୍ନର ଓଡ଼ିଶାକୁ ଦେଖିବା ପାଇଁ ରହିଯାଇଥିଲା ଏହି ମଧୁସ୍ମୃତି ।

ମଧୁସ୍ମୃତିରେ ପାଦ ପଡ଼ିଛି ସ୍ୱାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମର ବହୁ ରଥୀ ମହାରଥୀ ତଥା ଦେଶବିଦେଶର ପ୍ରଶାସକ ଓ ମାନ୍ୟଗଣ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କର । **୧୯୨୫ ଓ ୧୯୨୭ ମସିହାରେ ମହାତ୍ମା ଗାନ୍ଧୀ ମଧୁବାବୁଙ୍କ ନିମନ୍ତ୍ରଣକ୍ରମେ ଆସି ଏହି ମଧୁସ୍ମୃତିରେ ଅବସ୍ଥାନ କରିଥିଲେ ।**

ମଧୁସ୍ମୃତି ହେଉଛି ସେହି ସ୍ଥାନ ଯେଉଁଠାରୁ କି ୧୮୯୪ ମସିହାରେ ପ୍ରଥମ ସ୍ୱଦେଶୀ ଶିଳ୍ପ ଆନ୍ଦୋଳନର ସୂତ୍ରପାତ ହୋଇଥିଲା । କଟକ ସହରର ପ୍ରସିଦ୍ଧ ତାରକସି କାମର ଉନ୍ନତି ପାଇଁ ମଧୁବାବୁ ସେହିଠାରେ ୧୫୦ ଜଣ କାରିଗରଙ୍କୁ ବସାଇ ତାରକସି କାମ ଆରମ୍ଭ କରିଥିଲେ । ଏପରିକି ସୁନା ଓ ରୂପାରୁ ଅତି ସୂକ୍ଷ୍ମ ତାର ତିଆରି କରାଯାଇ କିପରି ସୁନ୍ଦର ଅଳଙ୍କାର ପ୍ରସ୍ତୁତ କରାଯାଇପାରିବ । ସେ ସମ୍ପର୍କରେ କାରିଗରମାନଙ୍କୁ ଉପଦେଶ ଦେଉଥିଲେ ।

ସମୃଦ୍ଧ ଓଡ଼ିଶା ଗଠନ ପାଇଁ ମଧୁସୂଦନ ୧୯୦୫ ମସିହାରେ ଉତ୍କଳ ଟ୍ୟାନେରୀ ବା ଓଡ଼ିଶା ଜୋତା କାରଖାନା

କଟକର ଚାଉଳିଆଗଞ୍ଜ ଓ ନୂଆବଜାରର ଅଞ୍ଚଳରେ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରିଥିଲେ । ସେଥିରେ ପ୍ରତ୍ୟହ ଶତାଧିକ ଲୋକ କାମ କରି ସେମାନଙ୍କର ଗୁଜୁରାଣ ମେଣ୍ଟାଇ ପାରୁଥିଲେ । ତାଙ୍କ କାରଖାନାରେ ପ୍ରସ୍ତୁତ ଜୋତା ଓ ତାରକସି କାମ କେବଳ ଭାରତବର୍ଷରେ ନୁହେଁ, ବରଂ ବିଦେଶରେ ବେଶ୍ ପ୍ରସିଦ୍ଧି ଲାଭ କରିଥିଲା ।

ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳରେ ସୂତାକଟା ଓ ଲୁଗାବୁଣା ଶିଳ୍ପର ବିକାଶ ପାଇଁ ମଧୁବାବୁଙ୍କର ଚେଷ୍ଟା ଅବ୍ୟାହତ ଥିଲା । ମଧୁବାବୁ ବିଶ୍ୱାସ କରୁଥିଲେ କୁଟୀର ଶିଳ୍ପର ବିକାଶ ହେଲେ ଉତ୍କଳରୁ ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ଦୂର କରାଯାଇପାରିବ ।

ମଧୁବାବୁ କେବଳ ଜଣେ ସ୍ୱାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମୀ, ଆଇନଜୀବୀ ବା ସମାଜ ସୁଧାରକ ନଥିଲେ ବରଂ ଭାଷା ଓ ସାହିତ୍ୟର ସାଧକ ଓ ଉପାସକ ମଧ୍ୟ ଥିଲେ । ସେ ଉଭୟ ଇଂରାଜୀ ଓ ଓଡ଼ିଆରେ ବହୁ ପ୍ରବନ୍ଧ ଓ କବିତା ରଚନା କରିଥିଲେ । ତାଙ୍କ ରଚନାରେ ଜାତୀୟତାବୋଧ, ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକତା ଓ ସେ ସମୟର ଉତ୍କଳୀୟ ସାମାଜିକ ଓ ରାଜନୈତିକ ସ୍ଥିତିର ବର୍ଣ୍ଣନା ଦେଖିବାକୁ ମିଳେ ।

୧୯୩୪ ମସିହା ଫେବୃଆରୀ ୪ ତାରିଖ, ଦୀର୍ଘ ୮୫ ବର୍ଷ ତଳେ ଯେଉଁ ମହାନାୟକଙ୍କର ଯାତ୍ରା କଟକ ଜିଲ୍ଲାର ସତ୍ୟଭାମାପୁରରୁ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଥିଲା ତାର ପରିସମାପ୍ତି ଘଟିଥିଲା ଏହି ମଧୁସ୍ମୃତିର କୋଳରେ । ଏକ ଶୋକାକୁଳ ପରିବେଶ ମଧ୍ୟରେ ମଧୁବାବୁଙ୍କ ଶବାଧାର ମଧୁସ୍ମୃତିରୁ ବାହାରି ସହର ପରିକ୍ରମା କରିସାରିବା ପରେ ଶେଷରେ ଅଟକିଥିଲା ଗୋରାକବରଠାରେ । ସେଠାରେ ଚିର ବିଶ୍ରାମ ନେଇଥିଲେ ଓଡ଼ିଶାର କୁଳଶ୍ରେଷ୍ଠ କୁଳବୃଦ୍ଧ ମଧୁସୂଦନ । ମଧୁବାବୁଙ୍କର ବିୟୋଗ ଥିଲା ଏ ଜାତି ପାଇଁ ଏକ ଅପୂରଣୀୟ କ୍ଷତି । ମଧୁବାବୁଙ୍କର ବିୟୋଗ ପରେ ତାଙ୍କର ସୁଖ ଦୁଃଖର ସାଥୀ କଟକ ସହରର ଏହି କୋଠାଟି ସବୁଦିନ ପାଇଁ ମଧୁସ୍ମୃତି ହୋଇ ରହିଗଲା ।

୧୯୫୨ ଫେବୃଆରୀ ୨ ତାରିଖରେ ମଧୁବାବୁଙ୍କ ପାଳିତା କନ୍ୟା ଶୈଳବାଳା ମଧୁସ୍ମୃତି ଓ ମଧୁମନ୍ଦିର ସମେତ ୩.୭୧୦ ଏକର ପରିମିତ ବିସ୍ତୃତ ଜମିକୁ ମହିଳା କଲେଜ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ସରକାରଙ୍କୁ ହସ୍ତାନ୍ତର କଲେ । ସେହିଦିନଠାରୁ 'ମଧୁସ୍ମୃତି' ପାଲଟି ଯାଇଥିଲା ଶୈଳବାଳା ମହିଳା ମହାବିଦ୍ୟାଳୟ । ଏହିଠାରେ ମଧୁସୂଦନ ସଂଗ୍ରହାଳୟ କରିବା ପାଇଁ ଶୈଳବାଳା ଇଚ୍ଛା କରିଥିଲେ । ତେଣୁ ମଧୁବାବୁ ବ୍ୟବହାର କରୁଥିବା ଆସବାବପତ୍ରଗୁଡ଼ିକର ରକ୍ଷଣାବେକ୍ଷଣ ଦାୟିତ୍ୱ ହାତକୁ ନେଇ ସଂସ୍କୃତି ବିଭାଗ ଏହିଠାରେ ଏକ ସଂଗ୍ରହାଳୟ ମଧୁବାବୁଙ୍କ ୧୫୯ତମ ଜନ୍ମ ତିଥିରେ ଉନ୍ମୋଚନ କରିଥିଲେ ।

ସେହିଦିନଠାରୁ 'ମଧୁସ୍ମୃତି' ସଂଗ୍ରହାଳୟ ଉତ୍କଳବାସୀଙ୍କ ପାଇଁ ମଧୁବାବୁଙ୍କ ସ୍ମୃତିର ସ୍ମାରକୀ ହୋଇ ଇତିହାସ ପାଲଟି ଯାଇଛି । ଏଇଠି ସାଇତା ହୋଇ ରହିଛି ସେଇ ମହାନ୍ ସ୍ୱାଭିମାନୀ ଚିନ୍ତାନାୟକଙ୍କର ବ୍ୟବହୃତ ସାମଗ୍ରୀ ସବୁ । ଉତ୍କଳ ପାଇଁ କାନ୍ଦୁଥିବା ପ୍ରାଣଟି ଯେଉଁ ଖଟ, ଗଦି, ତକିଆରେ ଶୋଇଯାଇଥିଲା, ସେସବୁ ଆଜି ଦର୍ଶକଙ୍କ ପାଇଁ ଦର୍ଶନୀୟ ବସ୍ତୁ ହୋଇ ରହିଯାଇଛି । ସେଇ ବିରାଟ ସ୍ୱାଭିମାନୀ ମଣିଷଟି ଯେଉଁ ପୋଷାକ ପରିଚ୍ଛଦରେ ସଜ୍ଜିତ ହୋଇ ଉତ୍କଳର ସ୍ୱାଭିମାନକୁ ଦେଶବିଦେଶରେ ପରିଚିତ କରାଉଥିଲେ, ସେସବୁ ଆଜି ସ୍ମୃତିର ଫଳକ ସାଜି 'ମଧୁସ୍ମୃତି'ର ମାନ ବୃଦ୍ଧି କରୁଛି । ମଧୁସ୍ମୃତିରେ ସାଇତା ହୋଇ ରହିଥିବା ଅନେକ ସ୍ମୃତି ବିଜଡ଼ିତ ସାମଗ୍ରୀ, ଫଟୋଚିତ୍ର, ଆସବାବପତ୍ର, ଜୋତାଠାରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ବାସନକୁସନ ଓ ଗୃହୋପକରଣ ଆଦି ସବୁକିଛି ମନେପକାଇ ଦିଏ, ଉତ୍କଳର ସେହି ବରପୁତ୍ରଙ୍କର କଥା, ତାଙ୍କ ବୀରତ୍ୱର ଗାଥା ତଥା ଉତ୍କଳକୁ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର କରିବା ପାଇଁ ତାଙ୍କର ଦୃଢ଼ ପ୍ରତିଶ୍ରୁତିବଦ୍ଧତା । ସେଇ ମହାନ୍ ଆତ୍ମା ଆଜି ଆମ ଗହଣରେ ନାହାନ୍ତି ସତ, ହେଲେ ଏଇ 'ମଧୁସ୍ମୃତି' ସଂଗ୍ରହାଳୟ ତାଙ୍କ ଗୌରବମୟ ସ୍ମୃତିକୁ ସାଇତି ରଖି ନିଜକୁ ଗୌରବାନ୍ୱିତ କରି ଚାଲିଥିବ ଯୁଗ ଯୁଗ ପାଇଁ ଆଉ ମନେ ପକାଇ ଚାଲିଥିବ –

'ଉଠରେ ଉଠରେ ଉତ୍କଳ ସନ୍ତାନ ଉଠିବୁ ତୁ ଆଉ କେତେ ଦିନେ
ପୁରୁବ ଗୌରବ ପୁରୁବ ମହିମା ପଡୁନାହିଁ କିରେ ତୋର ମନେ ?'

କ୍ୟୁରେଟର
ରାଜ୍ୟ ସଂଗ୍ରହାଳୟ, ଭୁବନେଶ୍ୱର

■ ■ ■ ■

¯jÓ&tÿ Sf¨¨tÿ

ଗୌର ମହାନ୍ତି

ବିଧିର ବିଚିତ୍ର ସଂଯୋଗକ୍ରମେ, ଏପ୍ରିଲ ମାସ ଥିଲା ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଉତ୍କଳ ପ୍ରଦେଶ ଓ ଏହାର ଦୁଇ ଅନ୍ୟତମ ନିର୍ମାତା, ଯୋଗଜନ୍ମା, କୁଳବୃଦ୍ଧ ମଧୁସୂଦନ ଓ ଗଜପତି ମହାରାଜା କୃଷ୍ଣଚନ୍ଦ୍ରଙ୍କର ଜନ୍ମ ମାସ । ମଧୁସୂଦନ ବହୁ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଓଡ଼ିଶାରେ ପ୍ରଥମ ଓ ପ୍ରମୁଖ ବ୍ୟକ୍ତି ଭାବେ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ କିମ୍ବଦନ୍ତୀ ପୁରୁଷ । ସେହିପରି ମହାରାଜା କୃଷ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ବହୁ କ୍ଷେତ୍ରରେ ବିଶେଷ ଦକ୍ଷତା, କର୍ମକୁଶଳତା ଓ ନିଷ୍ଠାଦ୍ୱାରା ବ୍ରିଟିଶ ସରକାରଙ୍କ ସମ୍ମାନ ଓ ଶ୍ରଦ୍ଧାଭାଜନ ହୋଇ ସର୍ବଭାରତୀୟ ସ୍ତରରେ ଯଶ ଓ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ଲାଭ କରିଛନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ଐତିହାସିକ ଗଙ୍ଗବଂଶର ଓଡ଼ିଶାରେ ଶେଷ ନରପତି ଭାବରେ ମହାରାଜା ମାତୃଭୂମି ପାଇଁ ଅତୁଳନୀୟ ତ୍ୟାଗ, ଐକାନ୍ତିକ ପ୍ରଚେଷ୍ଟା ଓ କଠୋର ସଂଗ୍ରାମଦ୍ୱାରା ଓଡ଼ିଶାକୁ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ପ୍ରଦେଶର ମାନ୍ୟତା ଦେଇ ଦୁଇ ଦୁଇଥର ଏହାର ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ଭାବେ ସୁଶାସନର ଭିତ୍ତିସ୍ଥାପନ ପୂର୍ବକ, ନିଜେ ଇତିହାସ ରଚନା କରି ଯାଇଛନ୍ତି ।

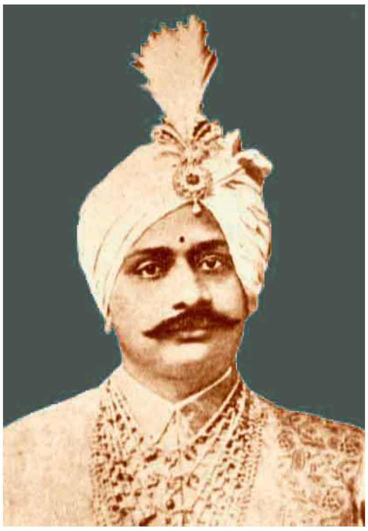

ଶ୍ୟାମସୁନ୍ଦର ରାଜଗୁରୁ ଓ ଟେଲର୍ ସାହେବଙ୍କ ତତ୍ତ୍ୱାବଧାନରେ ସ୍କୁଲ ଶିକ୍ଷା ସମାପ୍ତ କରି କୃଷ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ମାନ୍ଦ୍ରାଜର ରାଜକୁମାରମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ନ୍ୟୁଲଙ୍ଗଟନ୍ କଲେଜରେ ଉଚ୍ଚଶିକ୍ଷା ସମାପ୍ତ କରିଥିଲେ । ସେଠାରେ ମୋରିସନ ଓ ଡେଲା ହେ ସାହେବଙ୍କଦ୍ୱାରା ସେ ବିଶେଷ ଅନୁପ୍ରାଣିତ ହୋଇଥିଲେ । ଗୁରୁଭକ୍ତିର ନିଦର୍ଶନ ସ୍ୱରୂପ ପାରଳାଖେମୁଣ୍ଡିରେ ମୋରିସନ୍ ଏକ୍ସଟେନ୍‌ସନ୍ ନିର୍ମାଣ କରି ଗୁରୁ ମୋରିସନ ସାହେବଙ୍କ ହାତରେ ତାହା ଉଦ୍‌ଘାଟନ କରାଇଥିଲେ । ମାତ୍ର ୩୩ ବର୍ଷ ବୟସରେ ବିପତ୍ନୀକ ହୋଇ, ଦ୍ୱିତୀୟ ଦାରପରିଗ୍ରହକୁ ପ୍ରତ୍ୟାଖ୍ୟାନ କରି ଓ ବିଳାସବ୍ୟସନଠାରୁ ଦୂରରେ ରହି ଗଜପତି କୃଷ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ମାତୃଭୂମିର ସେବାରେ ସମଗ୍ର ଜୀବନକୁ ଉତ୍ସର୍ଗ କରିଗଲେ । ପାରଳା ଜମିଦାର ଦାୟିତ୍ୱରେ ଅଭିଷିକ୍ତ ହେବାର ଶୁଭ ଅବସରରେ ସେ ଉତ୍କଳ ସାହିତ୍ୟ ସମାଜ ଓ ସତ୍ୟବାଦୀ ବନବିଦ୍ୟାଳୟକୁ ଅର୍ଥ ଦାନଦ୍ୱାରା ମଧୁବାବୁ ଓ ଗୋପବନ୍ଧୁଙ୍କଠାରୁ ଆଶୀର୍ବାଦ ଲାଭ କରିଥିଲେ । ତାଙ୍କର ଆମନ୍ତ୍ରଣ ଓ ପ୍ରଗାଢ଼ ପ୍ରଚେଷ୍ଟାରେ ଉତ୍କଳ ସମ୍ମିଳନୀର ଦଶମ ଅଧିବେଶନ ଜୟପୁର ରାଜା ବିକ୍ରମଦେବ ବର୍ମାଙ୍କ ସଭାପତିତ୍ୱରେ ୧୯୧୪ରେ ପାରଳାଖେମୁଣ୍ଡିଠାରେ ଅନୁଷ୍ଠିତ ହୋଇଥିଲା । କବିବର ରାଧାନାଥଙ୍କର 'ସର୍ବେଷାଂ ନୋ ଜନନୀ ଭାରତ ...' ଗୀତିକା ବୋଲାଯିବା ପରେ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ସ୍ୱାଗତ ସମ୍ଭାଷଣ ଜଣାଇ, ସମ୍ମିଳନୀ ପ୍ରାରମ୍ଭରେ ଗଜପତି କୃଷ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ପ୍ରସ୍ତାବ ଦେଲେ ଯେ, ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାଭାଷୀଙ୍କୁ ଏକ ଶାସନାଧୀନ କରିବା ପାଇଁ କେବଳ ଦାବି ନ କରି ବିଚ୍ଛିନ୍ନ ସମସ୍ତ ଓଡ଼ିଆ ଅଞ୍ଚଳକୁ ଏକତ୍ର କରି ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଓଡ଼ିଶା ପ୍ରଦେଶ ଗଠନ ଦାବି କରିବା ବରଂ ଅଧିକ ଯୁକ୍ତିଯୁକ୍ତ ହେବ । ଏତେ ବଡ଼ ଚରମ ନିଷ୍ପତ୍ତି ଗ୍ରହଣ କରିବାକୁ ବୟୋଜ୍ୟେଷ୍ଠ ନେତା ମଧୁସୂଦନ ଦାସ ରାଜି ନହୋଇ, ମତ ଦେଲେ ଯେ ବ୍ୟୟ ବହୁଳତା ଦର୍ଶାଇ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ପ୍ରଦେଶ ଗଠନ ନିମନ୍ତେ ସରକାର ରାଜି ହେବେ ନାହିଁ । ଉତ୍ତରରେ ଗଜପତି କୃଷ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର କହିଥିଲେ, 'ବ୍ରିଟିଶ ସରକାର ଜର୍ମାନ ଯୁଦ୍ଧ ହେତୁ ବର୍ତ୍ତମାନ ଆତୁର ହୋଇ ଆମ୍ଭମାନଙ୍କର ସହଯୋଗ ଓ ସହାନୁଭୂତି କାମନା କରୁଛନ୍ତି । ଏତିକିବେଳେ ଆମେ ଯଦି ଏହି ସୁଯୋଗଟି ହରାଇବା ତେବେ କଂଗ୍ରେସ ଭଳି ଏକ ବିରାଟ ଅନୁଷ୍ଠାନର ମନୋଭାବ ଯାହା ସେଥିଯୋଗୁଁ ଓଡ଼ିଆ ଜାତି ସେହି ଅନ୍ଧକାର ମଧ୍ୟରେ ହିଁ ରହିଯିବ । ଯୁବକ ରାଜା କୃଷ୍ଣଚନ୍ଦ୍ରଙ୍କର ଏଭଳି ଯୁକ୍ତି କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ସମିତିର ସମସ୍ତ ସଭ୍ୟମାନଙ୍କ ମନକୁ ଘେନିଲା ଏବଂ ପରିଶେଷରେ

ସେହି ପ୍ରସ୍ତାବ ଗୃହୀତ ହୋଇଥିଲା । ପାରଳା ଅଧିବେଶନରେ ଗଜପତିଙ୍କର ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ପ୍ରଦେଶ ଗଠନ ଦାବି ଉତ୍କଳ ସମ୍ମିଳନୀର କାର୍ଯ୍ୟଧାରାରେ ଏକ ନୂଆ ମୋଡ଼ ଆଣିଥିଲା ଏବଂ ଓଡ଼ିଆମାନଙ୍କ ପ୍ରାଣରେ ତାହା ଏକ ବଡ଼ ଉଦ୍ଦୀପନା ସୃଷ୍ଟି କରିଥିଲା । ମଧୁସୂଦନ ଦାସ ସେହିଦିନ ତାଙ୍କ ଭାଷଣରେ ଉକ୍ତ ସମ୍ମିଳନୀ ମଣ୍ଡପରୁ ଘୋଷଣା କରିଥିଲେ ଯେ, 'A scion of the most ancient and glorious dynasty the Raja would have to be looked upon as the saviour of the country, and blessed is our country that such a bright enthusiastic young man is coming to the field with a beacon light to rejuvenate Orissa.' ସେ ଗଜପତିଙ୍କୁ ଭବିଷ୍ୟତ ଓଡ଼ିଶାର ତ୍ରାଣକର୍ତ୍ତା (Saviour) ରୂପେ ସମ୍ବୋଧନ କରିଥିଲେ ।

ଏହାପରେ ଦୁଇ ଦଶନ୍ଧିରୁ ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱକାଳ ଥିଲା ଓଡ଼ିଆ ଜାତିର ଜୀବନ-ମରଣ ପାଇଁ ସଂଗ୍ରାମର ଇତିହାସ । ଗଜପତି କୃଷ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ତିନିଥର ଗୋଲଟେବୁଲ ବୈଠକ ପାଇଁ ଲଣ୍ଡନ ଯାତ୍ରା କରି ଓ ସେଠାରେ ଭୋଜିସଭା ଇତ୍ୟାଦିର ଆୟୋଜନ କରି ପାରଳା ରାଜକୋଷରୁ ଆନୁମାନିକ ୭ ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କା ବ୍ୟୟ କରିଥିଲେ । ମହାରାଜାଙ୍କ ପଟୁଆରରେ ପ୍ରାଇଭେଟ ସେକ୍ରେଟେରୀଙ୍କ ଛଡ଼ା ବ୍ରାହ୍ମଣ, ସୁଆର, ଗରାବଡୁ, ଗଉଡ଼ ଇତ୍ୟାଦିଙ୍କ ସହ ଗଙ୍ଗାଜଳ, ନିର୍ମାଲ୍ୟ ଆଦି ସବୁକିଛି ଉଆସରୁ ଯାଉଥିଲା । ପୂଜା ସରିବା ପୂର୍ବରୁ ମହାରାଜା ଜଳପାନ ମଧ୍ୟ କରୁନଥିଲେ । ବିସ୍କୁଟ ଓ କଫି ବ୍ୟତୀତ ଅନ୍ୟ ବିଦେଶାଗତ କୌଣସି ଖାଦ୍ୟପେୟ ତାଙ୍କର ଗ୍ରହଣଯୋଗ୍ୟ ନଥିଲା । ୧୯୩୧ ଜାନୁଆରୀରେ ମହାରାଜା ରାଜକୀୟ ଥାଟ ସହ ଯାଇ ଲଣ୍ଡନର ୨୦ ନମ୍ବର ଚେଷ୍ଟାର ଷ୍ଟ୍ରୀଟ୍‌ର ଏକ ଭଡ଼ାଘରେ ରହିଥିଲେ । ସନ୍ଧ୍ୟା ଆଳତି ସମୟରେ ସେଇଠି ଚେଷ୍ଟାର ଷ୍ଟ୍ରିଟର ଟ୍ରାଫାଲଗାର ସ୍କ୍ୱାର ଓଡ଼ିଆଙ୍କର ଘଣ୍ଟା କାହାଳି ଧ୍ୱନି ଚମତ୍କାରିତା ସୃଷ୍ଟି କରିଥିଲା । ତାକୁ ଶୁଣିବା ପାଇଁ ସେଠାରେ ଜନସମାଗମ ହେଉଥିଲା ଓ ପରଦିନ ତାହା ମୁଖ୍ୟ ଇଂରେଜୀ କାଗଜମାନଙ୍କର ପ୍ରଥମ ପୃଷ୍ଠା ମଣ୍ଡନ କରିଥିଲା । ବ୍ରିଟିଶ ସରକାରଙ୍କର ବହୁ ଦାୟିତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ସମିତିମାନଙ୍କରେ ସଦସ୍ୟ ଓ ପରାମର୍ଶଦାତା ଭାବେ ନିଜର ଦକ୍ଷତା ପ୍ରତିପାଦନ କରି ମହାରାଜା ତାଙ୍କର ଆସ୍ଥାଭାଜନ ହୋଇପାରିଥିଲେ ଏବଂ ନିଜର ପ୍ରଭାବ ମଧ୍ୟ ବିସ୍ତାର କରିପାରିଥିଲେ । ପ୍ରଥମ ଗୋଲଟେବୁଲ ବୈଠକରେ ଅଧ୍ୟକ୍ଷତା କରୁଥିବା ୱିଲିଅମ ଜୋଏଟ୍ ଓଡ଼ିଶା ପ୍ରସଙ୍ଗକୁ ଏକ ପ୍ରସ୍ତାବ ଆକାରରେ ଉପସ୍ଥାପନ କରିବାକୁ ମହାରାଜାଙ୍କୁ ଅନୁରୋଧ କରିଥିଲେ । କିନ୍ତୁ କାର୍ଯ୍ୟସୂଚୀରେ ଏହା ସ୍ଥାନ ପାଇନଥିଲା । ଗଜପତି କୃଷ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ନିଜର ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ପ୍ରଚେଷ୍ଟାରେ ବ୍ରିଟିଶ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କୁ ପ୍ରଭାବିତ କରିବାରୁ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ନିଜର ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର କ୍ଷମତା ପ୍ରୟୋଗ କରି ଓଡ଼ିଶା ପ୍ରସଙ୍ଗ କାର୍ଯ୍ୟସୂଚୀର ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ କରିଥିଲେ । ଏ ଘଟଣା ଗୋଲଟେବୁଲ ବୈଠକର ଅନ୍ୟ ପ୍ରତିନିଧିମାନଙ୍କୁ ବିସ୍ମିତ କରିଥିଲା । ଦ୍ୱିତୀୟବାର ୧୯୩୩ରେ ଗଜପତି ମହାରାଜା ପାରଳାଖେମୁଣ୍ଡି ଓ ଜୟପୁରକୁ ଓଡ଼ିଶାକୁ ନ ଆଣିପାରିଲେ ଦେଶକୁ ଫେରିବେ ନାହିଁ ବୋଲି ପ୍ରତିଜ୍ଞା କରି ଇଷ୍ଟଦେବୀ ମା' ମାଣିକେଶ୍ୱରୀଙ୍କର ଆଶୀର୍ବାଦକୁ ପାଥେୟ କରି ଲଢ଼ିବା ପାଇଁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇ ଯାଇଥିଲେ । ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ପ୍ରଦେଶ ଲାଗି ଇଂରେଜ ସରକାରଙ୍କର ନୀତିଗତ ନିଷ୍ପତ୍ତି ପରେ ଭୁବନାନନ୍ଦ ଦାସଙ୍କ ସଭାପତିତ୍ୱରେ ଉତ୍କଳ ସମ୍ମିଳନୀର ଏକ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଅଧିବେଶନରେ ଉତ୍କଳ ଗୌରବ ମଧୁସୂଦନ ଘୋଷଣା କରିଥିଲେ, 'We have long been all agitating for our cause by petitions, memoranda, deputations and resolutions. All these avoided us nothing. But the personal influence of the Maharaja of Paralakhemundi over Sir Samuel House, Secretary of State and other members of the round table conference worked wonders as a result of which we have got the announcement of a separate province.'

ଗଜପତି କୃଷ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ନିଜର ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ପ୍ରଚେଷ୍ଟାରେ ବ୍ରିଟିଶ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କୁ ପ୍ରଭାବିତ କରିବାରୁ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ନିଜର ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର କ୍ଷମତା ପ୍ରୟୋଗ କରି ଓଡ଼ିଶା ପ୍ରସଙ୍ଗ କାର୍ଯ୍ୟସୂଚୀର ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ କରିଥିଲେ । ଏ ଘଟଣା ଗୋଲଟେବୁଲ ବୈଠକର ଅନ୍ୟ ପ୍ରତିନିଧିମାନଙ୍କୁ ବିସ୍ମିତ କରିଥିଲା ।

ପ୍ରଥମ ବିଶ୍ୱଯୁଦ୍ଧରେ ଗଜପତିଙ୍କର ସୁଚିନ୍ତିତ ପରାମର୍ଶ ଓ ସହଯୋଗ ପାଇଁ ବ୍ରିଟିଶ ସରକାର ତାଙ୍କୁ ସମ୍ମାନଜନକ ସେନାଧ୍ୟକ୍ଷ ପଦ ସହ ସନନ୍ଦ ପ୍ରଦାନ କରିଥିଲେ । ଏହାବ୍ୟତୀତ ବ୍ରିଟିଶ ସରକାର ତାଙ୍କୁ Royal Asiatic Society ଓ Royal Society of Arts and Crafts ସଭ୍ୟଭାବେ ମନୋନୀତ କରିଥିଲେ । ସେ ମଧ୍ୟ ଥିଲେ Indian Medical Council, ବିଜ୍ଞାନ ଗବେଷଣା ବୋର୍ଡ଼ ଓ ଭାରତୀୟ ପ୍ରତିରକ୍ଷା ବୋର୍ଡ଼ର ସଦସ୍ୟ । British Trade Negotiations ଭଳି ଏକ ବୈଷୟିକ ଓ ବାଣିଜ୍ୟିକ କମିଟିର ପରାମର୍ଶଦାତା ଭାବେ ନିଯୁକ୍ତି ପାଇ ସେ ଜଣେ ଅଭିଜ୍ଞ

ଅର୍ଥନୀତିଜ୍ଞ ଭାବେ ଦେଶବିଦେଶରେ ପରିଚିତ ହୋଇଥିଲେ । **Royal Agricultural Commissionerର ସମ୍ମାନନୀୟ ସଦସ୍ୟ ଥାଇ ସେ କଟକର ବିଦ୍ୟାଧରପୁରଠାରେ ଏସିଆର ବୃହତ୍ତମ ଧାନ ଗବେଷଣା କେନ୍ଦ୍ରର ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରିଥିଲେ ।** ତାଙ୍କର ଗସ୍ତ ଖର୍ଚ୍ଚ ଓ ଭତ୍ତା ବାବଦ ଏକ ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କାରେ କୁନୁରଠାରେ ସେ ଏକ ନ୍ୟୁଟିସନ ରିସର୍ଚ୍ଚ ଇନଷ୍ଟିଚ୍ୟୁଟର ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରିଥିଲେ । ୧୯୧୮ ମସିହାରେ ସରକାର ତାଙ୍କୁ ଏକସଙ୍ଗେ 'ରାଜା' ଓ ବ୍ରିଟିଶ ସରକାରଙ୍କର ଶ୍ରେଷ୍ଠ ସମ୍ମାନ 'କେ.ସି.ଆଇ.ଇ.' ଉପାଧିରେ ଭୂଷିତ କରିଥିଲେ । **୧୯୩୬ ଜାନୁଆରୀ ୧ ତାରିଖରେ ତାଙ୍କୁ ଏକ ସନନ୍ଦ ପ୍ରଦାନ କରି 'ମହାରାଜା' ଉପାଧି ପ୍ରଦାନ କଲେ ।** କୃଷ୍ଣଚନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ତୁଲ୍ୟ ପ୍ରଜାଙ୍କ ଉପକାରୀ ଓ ଜନପ୍ରିୟ ରାଜା ଅନ୍ୟତ୍ର ପ୍ରାୟ ବିରଳ ଥିବା ବ୍ରିଟିଶ ସରକାରୀ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷ ଭଲ ଭାବେ ଜାଣି ପାରିଥିଲେ । ଭାରତର ରାଜନ୍ୟମଣ୍ଡଳୀ ମଧ୍ୟରେ ବ୍ରିଟିଶ ସରକାରଙ୍କର ଆସ୍ଥା ଓ କୃପାଭାଜନ ହେବାପାଇଁ ଯେତେବେଳେ ପ୍ରତିଯୋଗିତା ଲାଗିଥିଲା, ଭାବିଲେ ଯଥାର୍ଥରେ ବିସ୍ମିତ ହେବାକୁ ପଡ଼େ ଯେ ଓଡ଼ିଶାର ଉପାନ୍ତ ଅଞ୍ଚଳର ମାତ୍ର ଜଣେ ଜମିଦାରଙ୍କୁ ବ୍ରିଟିଶ ସରକାର କିପରି ଅପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ ଦାୟିତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଓ ସମ୍ମାନଜନକ ଅଧିକାରୀ ରୂପେ ବରଣ କରିଥିଲେ । ସାର୍ କଟନ୍ ଟେରେଲ୍ ତାଙ୍କୁ 'The rarest product of India's aristocratic and social, life' ବୋଲି ଅଭିହିତ କରିଥିଲେ ।

ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରିତ୍ୱର ସ୍ୱଳ୍ପକାଳ ମଧ୍ୟରେ ଗଜପତି ଶିକ୍ଷାମନ୍ତ୍ରୀ ପଣ୍ଡିତ ଗୋଦାବରୀଶଙ୍କର ସହାୟତାରେ ଉତ୍କଳ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରାଇଥିଲେ । **ରାଜ୍ୟର ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ଭାବରେ ମହାରାଜା ଦରମା ଓ ଭତ୍ତା ଆକାରରେ ପାଇଥିବା ଦୁଇ ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କା ସେ ଉତ୍କଳ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟକୁ ଦାନ କରି ଦେଇଥିଲେ ।** ବ୍ୟବସ୍ଥାପକ ସଭାରେ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ ବିଲ୍‌ଟିର ଆଲୋଚନା ଅବସରରେ ମହାରାଜା ପ୍ରକାଶ କରିଥିଲେ ଯେ ତାଙ୍କର ପିତା ଶ୍ରୀ ଚୈତନ୍ୟ ମହାପ୍ରଭୁଙ୍କ ସାମ୍ୟ ଦର୍ଶନରେ ବିଶ୍ୱାସ ପୋଷଣ କରୁଥିବା ହେତୁ ପାରଳାରେ ସାମାଜିକ ସାମ୍ୟ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ହୋଇପାରିଥିଲା ଏବଂ ଶିକ୍ଷାନୁଷ୍ଠାନରେ ରାଜଗୁରୁ ଓ ରଜକ ଉଭୟଙ୍କ ସନ୍ତାନ ଏକତ୍ର ହୋଇ ଶିକ୍ଷା ଗ୍ରହଣ କରିଥାନ୍ତି । ରେଭେନ୍‌ସା କଲେଜ, ଖଲିକୋଟ କଲେଜ ଓ ପାରଳାଖେମୁଣ୍ଡିର ମହାରାଜା କଲେଜ ପ୍ରଥମେ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ ପରିସରଭୁକ୍ତ ହୋଇଥିଲା । ପ୍ରତ୍ୟେକ ଜିଲ୍ଲାରେ ଅନ୍ତତଃ ଗୋଟିଏ ଲେଖାଏଁ କଲେଜ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ଲାଗି ନେଇଥିବା ନିଷ୍ପତ୍ତି ଅନୁଯାୟୀ ସର୍ବପ୍ରଥମେ ପୁରୀ, ସମ୍ବଲପୁର ଓ ବାଲେଶ୍ୱରଠାରେ ତିନୋଟି ପ୍ରଥମ ଶ୍ରେଣୀ କଲେଜ ସ୍ଥାପିତ ହେଲା । ନାରୀଶିକ୍ଷା ପ୍ରସାର ଲକ୍ଷ୍ୟ ରଖି କେତୋଟି ମହିଳା କଲେଜ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରାହେଲା । ମହାରାଜାଙ୍କ ଉଦ୍ୟମରେ ଉପକୂଳ ଓ ଗଡ଼ଜାତ ଅଞ୍ଚଳର ହାଇସ୍କୁଲ ପରୀକ୍ଷା ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟଦ୍ୱାରା ପରିଚାଳିତ ହେଲା । କଟକରେ ଥିବା ମେଡ଼ିକାଲ ସ୍କୁଲକୁ ମେଡ଼ିକାଲ କଲେଜରେ ପରିଣତ କରାଗଲା । ତାଙ୍କର ଯୋଜନା ଓ ପ୍ରାରମ୍ଭିକ କାର୍ଯ୍ୟର ଭିତ୍ତି ଉପରେ ୧୯୪୮ରେ କଟକରେ ଓଡ଼ିଶା ହାଇକୋର୍ଟ ସ୍ଥାପନ ହୋଇଥିଲା । ପାଟନା ହାଇକୋର୍ଟର ମୁଖ୍ୟ ବିଚାରପତି ସାର୍ ସୁଲ୍‌ତାନ୍ ଅହମ୍ମଦ ଯେ କି ଭାରତ ସରକାରଙ୍କର ଆଇନ ସଚିବ ଥାଇ ଗଜପତିଙ୍କ ସହ ଗୋଲଟେବୁଲ ବୈଠକରେ ଯୋଗ ଦେଇଥିଲେ । ଏହି ଅବସରରେ ମହାରାଜାଙ୍କୁ The Nobelest of the nobles men ବୋଲି ପ୍ରଶଂସା କରିଥିଲେ । ବଦାନ୍ୟତା ଓ ପୃଷ୍ଠପୋଷକତା ମହାରାଜାଙ୍କର ସ୍ୱଭାବଗତ ଗୁଣ ଥିଲା ।

ଗୋପାଳ ପ୍ରହରାଜଙ୍କ ବିଖ୍ୟାତ 'ଭାଷାକୋଷ' ପଣ୍ଡିତ ଗୋପୀନାଥ ନନ୍ଦଙ୍କର 'ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାତତ୍ତ୍ୱ' କିମ୍ବା 'ଓଡ଼ିଆ ଶବ୍ଦତତ୍ତ୍ୱ ଅଭିଧାନ' ଅଥବା ଜଗବନ୍ଧୁ ସିଂହଙ୍କର 'ପ୍ରାଚୀନ ଉତ୍କଳ' ଗ୍ରନ୍ଥ, ସବୁର ସଫଳ ପ୍ରକାଶନ ପାଇଁ ମହାରାଜଙ୍କର ଅକୁଣ୍ଠ ସାହାଯ୍ୟ ରହିଥିଲା । କଟକର ରାମକୃଷ୍ଣ କୁଟୀର ହେଉ ବା ଖ୍ରୀଷ୍ଟୀୟାନ ବୋର୍ଡ଼ ପରିଚାଳିତ କ୍ରାଏଷ୍ଟ କଲେଜ ନୂଆ କରି ଗଢ଼ି ଉଠୁଥିବା ସମସ୍ତ ଅନୁଷ୍ଠାନକୁ ମହାରାଜ ପ୍ରୋତ୍ସାହନ ଦେଉଥିଲେ ଏବଂ ରାଜ୍ୟର ଜଣାଅଜଣା ଏହିପରି ବହୁ ଅନୁଷ୍ଠାନ ତାଙ୍କର ଅକୁଣ୍ଠିତ ସାହଚର୍ଯ୍ୟ ଲାଭ କରିଥିଲେ । **୧୯୨୭ରେ ଯେତେବେଳେ କୁଳବୃଦ୍ଧ ମଧୁସୂଦନ ଦାସ ଦେବାଳିଆ ଘୋଷିତ ହେଲେ, ତାଙ୍କର ଘର, ଗ୍ରନ୍ଥାଗାର, ଉତ୍କଳ ଟ୍ୟାନେରୀ ସବୁ ନିଲାମ ହେଲା, ବ୍ୟଥିତ ମହାରାଜା ମଧୁସୂଦନଙ୍କ ଜଣେ ସମ୍ପର୍କୀୟଙ୍କଦ୍ୱାରା ଘରଟିର ନିଲାମ ଡକାଇଲେ ଏବଂ ନିଜେ ଟଙ୍କା ଦେଇ ନିଲାମ ଧନ ପୈଠ କରାଇଲେ । ଫଳରେ ମଧୁବାବୁ ଶେଷ ଜୀବନଯାଏଁ ନିଜ ଘରେ ରହିପାରିଥିଲେ ।** ବିଶ୍ୱଯୁଦ୍ଧ ସମୟରେ ସେ ଯୁଦ୍ଧ ପାଣ୍ଠିକୁ ବହୁ ଅର୍ଥ ଦାନ କରିଥିଲେ । ସେହିପରି ପରିଣତ ବୟସରେ ୧୯୬୨ ଚୀନ୍ ଆକ୍ରମଣ ସମୟରେ ଭାରତ ପ୍ରତିରକ୍ଷା ପାଣ୍ଠିକୁ ତାଙ୍କ ଉଆସରୁ ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ ସୁନା ଦାନ କରି ଦେଇଥିଲେ । ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ଥିଲାବେଳେ ପାରଳାଖେମୁଣ୍ଡିର କିଛି ଲୋକଙ୍କଠାରୁ ରାସ୍ତାଗୁଡ଼ିକ ମରାମତି ପାଇଁ ସ୍ମାରକପତ୍ର ପାଇ ମହାରାଜା ତାଙ୍କୁ ବୁଝାଇଥିଲେ ଯେ ପାରଳାରେ ତ ଯାହାହେଲେ ରାସ୍ତା ଅଛି । ଓଡ଼ିଶାରେ ଏପରି ଅଞ୍ଚଳ ରହିଛି, ଯେଉଁଠିକି ଯିବା ଆସିବା ପାଇଁ

ରାସ୍ତା ନାହିଁ । ସେହିସବୁ ଅଞ୍ଚଳ ରାସ୍ତା କାମ ଆଗେ ହେଉ, ପାରଳାର ରାସ୍ତା ତା'ପରେ ହେବ । 'ଆପଣ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ, ଆପଣ ନ କଲେ ଆଉ କିଏ କରିବ ?' ବୋଲି ପ୍ରଶ୍ନର ଉତ୍ତରରେ ମହାରାଜା ହସି ହସି କହିଥିଲେ ମୁଁ ଓଡ଼ିଶାର ପ୍ରଥମ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ, ଶେଷ ନୁହଁ । ଆଜି ଭାରତବର୍ଷର ତଥା ପ୍ରଦେଶମାନଙ୍କର ମନ୍ତ୍ରୀବର୍ଗ ଓ ତୁଙ୍ଗ ନେତୃବୃନ୍ଦଙ୍କ ପାଇଁ ମହାରାଜାଙ୍କର ଏହି ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ ଆଦର୍ଶ ହୋଇ ରହିବ ।

ମହାରାଜାଙ୍କ ଶେଷୋକ୍ତ ପ୍ରଶ୍ନର ଉତ୍ତରରେ ମହାତ୍ମା ଲେଖି ଦେଲେ ତିନୋଟି ଶବ୍ଦ – 'ତୁମର ଶାସନ ରାମରାଜ୍ୟ ।'

ପାରଳା ରାଜ ପରିବାରର ପୁରୀ ଜିଲ୍ଲାର ଡେଲାଙ୍ଗଠାରେ ଗୋଟିଏ ଜମିଦାରୀ ଥିଲା । ସେଠାରେ ରାଜ ପରିବାରର କେହି ରହୁ ନଥିଲେ । ମହାରାଜା ଶହ ଶହ ବର୍ଷର ପରମ୍ପରା ଭଙ୍ଗ କରି ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ଥିବା ସମୟରେ ପୁରୀ ରାଜାଙ୍କୁ ଜଣାଇ, ପୁରୀର ଗଜପତିଙ୍କ ସହ ଶ୍ରୀମନ୍ଦିରରେ ପ୍ରବେଶ କରି ଦିଅଁ ଦର୍ଶନ କରିଥିଲେ । ଡେଲାଙ୍ଗ ଜମିଦାରୀର ପ୍ରଜାମାନଙ୍କର କଲ୍ୟାଣ ପାଇଁ ଉପଯୁକ୍ତ କର୍ମଚାରୀଙ୍କୁ ନିଯୁକ୍ତ କରା ହେଉଥିଲା । ବିଜୁ ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କ ପିତା ତଥା ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ନବୀନ ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କ ପିତାମହ ବହୁକାଳ ଡେଲାଙ୍ଗ ଜମିଦାରୀର ମ୍ୟାନେଜର ଦାୟିତ୍ୱ ନିର୍ବାହ କରିଥିଲେ । ୧୯୩୮ରେ ଗାନ୍ଧୀ ସେବାଶ୍ରମ ସଂଘର ସର୍ବଭାରତୀୟ ବୈଠକ ଉପଲକ୍ଷେ ଗାନ୍ଧିଜୀ କିଛିଦିନ ପାଇଁ ଡେଲାଙ୍ଗରେ ଅବସ୍ଥାନ କରିଥିଲେ । ମହାରାଜା ସେଠାକୁ ଯାଇ ଗାନ୍ଧିଜୀଙ୍କ ସହ ଏକ ଘଣ୍ଟାରୁ ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱ ସମୟ ବିତାଇଥିଲେ । ମହାରାଜା ଗାନ୍ଧିଜୀଙ୍କଦ୍ୱାରା ଅନୁପ୍ରାଣିତ ହୋଇ ପାରଳାରେ କୁଷ୍ଠ ଚିକିତ୍ସାଳୟ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରିଥିଲେ ଏବଂ ସ୍ୱଦେଶୀର ସମର୍ଥକ ଓ ପୃଷ୍ଠପୋଷକ ଭାବେ ଘରେ ସବୁବେଳେ ତନ୍ତବୁଣା ଲୁଗା ପିନ୍ଧୁ ଥିଲେ ଏବଂ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କୁ ପିନ୍ଧିବାକୁ କହୁଥିଲେ । ଆଲୋଚନାର ଶେଷରେ ମହାରାଜା ଗାନ୍ଧିଜୀଙ୍କୁ ପଚାରିଥିଲେ, 'ଆପଣ ତ ମୋର ରାଜ୍ୟ ଦେଖିଲେ । ଲୋକଙ୍କର ଉପକାର ପାଇଁ ମୋତେ ଆଉ କ'ଣ କରିବାକୁ ହେବ, କୁହନ୍ତୁ ।' ସେଦିନ ଗୁରୁବାର ଥିବାରୁ ଗାନ୍ଧିଜୀ ପ୍ରଶ୍ନ ଓ ଉତ୍ତର ସବୁ ଲେଖି ଦେଉଥିଲେ । ମହାରାଜାଙ୍କ ଶେଷୋକ୍ତ ପ୍ରଶ୍ନର ଉତ୍ତରରେ ମହାତ୍ମା ଲେଖି ଦେଲେ ତିନୋଟି ଶବ୍ଦ – 'ତୁମର ଶାସନ ରାମରାଜ୍ୟ ।'

'History of the Gangas' ପୁସ୍ତକର ପ୍ରଣେତା ଗବେଷକ ଡଃ ସତ୍ୟନାରାୟଣ ରାଜଗୁରୁ ଅତି ନିକଟରୁ ମହାରାଜାଙ୍କୁ ଜାଣି ତାଙ୍କ ସମ୍ପର୍କରେ ଲେଖିଥିଲେ – 'ମୂଳତଃ ଏକ ସାଧାରଣ ଜମିଦାର ହୋଇଥିଲେ ହେଁ ଗଙ୍ଗବଂଶ ସ୍ୱାଭିମାନରେ ତାଙ୍କର ପ୍ରତ୍ୟେକ ରକ୍ତବିନ୍ଦୁ ଜର୍ଜରିତ ହୋଇଥିଲା ... । ଗଙ୍ଗବଂଶର ମହନୀୟତାକୁ ସେ ବହୁଗୁଣିତ କରିଗଲେ ନିଜର ନୀତିନିଷ୍ଠା ଓ ଜାତୀୟଚେତନା ଯୋଗୁଁ ।' ଗଙ୍ଗବଂଶର ଏହି ଶେଷ ନରପତିଙ୍କ କୀର୍ତ୍ତିରାଜି ଇତିହାସର ପୃଷ୍ଠାରେ ତାଙ୍କୁ ଅମରତ୍ୱ ପ୍ରଦାନ କରିଛି ସତ୍ୟ, ହେଲେ ଓଡ଼ିଆ ଜାତିର ଜୀବନ–ମରଣର ସନ୍ଧିକ୍ଷଣରେ ଏ ଜାତିକୁ ଜୀବନ୍ନ୍ୟାସ ଦେଇଥିବା ଏ ଯୁଗର ରାଜର୍ଷି ଜନକ ଏକ ଅକୃତଜ୍ଞ ଜାତିର ନେତୃବୃନ୍ଦଙ୍କ ନିକଟରେ ଅବଜ୍ଞାତ, ଶିକ୍ଷିତ ଛାତ୍ର ସମାଜ ନିକଟରେ ଅଜ୍ଞାତ ଓ ସାଧାରଣ ଜନମାନସପଟରୁ ବିସ୍ମୃତ ।

ତୁଳସୀପୁର, ମଠ ସାହି
କଟକ – ୭୫୩୦୦୮

ମହାରାଜା ପେଲେସ୍, ପାରଳାଖେମୁଣ୍ଡି

þæœÿÓLÿ AœÿSÓÀÿ ¯ÿ¿NÿZÿ Lÿþœÿ¾Nÿ

ଡଃ ନାରାୟଣ ଚନ୍ଦ୍ର ପତି

ମାନସିକ ଅନଗ୍ରସର ବା ମାନସିକ ନ୍ୟୂନ ବ୍ୟକ୍ତିମାନଙ୍କର ବୁଦ୍ଧି ସାଧାରଣ ଲୋକମାନଙ୍କର ବୁଦ୍ଧିଠାରୁ ଯଥେଷ୍ଟ କମ୍ । ଏହି ବ୍ୟକ୍ତିମାନଙ୍କର ବୁଦ୍ଧ୍ୟାଙ୍କ (IQ)ର ସ୍ତର ଅନୁସାରେ ଏମାନଙ୍କୁ ଚାରିଟି ଶ୍ରେଣୀରେ ବିଭକ୍ତ କରାଯାଇଛି ।

ଶ୍ରେଣୀଗୁଡ଼ିକ ହେଲା –

୧. ଅତିଲଘୁ ମାନସିକ ନ୍ୟୂନତା (Mild) ବୁଦ୍ଧ୍ୟାଙ୍କ – ୫୧–୭୦ ।

୨. ଲଘୁ ମାନସିକ ନ୍ୟୂନତା (Moderate) ବୁଦ୍ଧ୍ୟାଙ୍କ – ୩୬–୫୦ ।

୩. ଗୁରୁ ମାନସିକ ନ୍ୟୂନତା (Severe) ବୁଦ୍ଧ୍ୟାଙ୍କ – ୨୧–୩୫ ।

୪. ଅତିଗୁରୁ ମାନସିକ ନ୍ୟୂନତା ବୁଦ୍ଧ୍ୟାଙ୍କ – ୨୦ ବା ତା'ଠାରୁ କମ୍ ।

ଏମାନଙ୍କ ଶିକ୍ଷା ଗ୍ରହଣ କରିବାର ଶକ୍ତିକୁ ଅନୁଧ୍ୟାନ କଲେ ଜଣାଯାଏ ଯେ ଅତିଲଘୁ ମାନସିକ ନ୍ୟୂନ ପିଲାମାନେ ଖୁବ୍ ବେଶୀରେ ଷଷ୍ଠ ଶ୍ରେଣୀ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପାଠ ପଢ଼ିଥାନ୍ତି । ଲଘୁ ମାନସିକ ନ୍ୟୂନ ପିଲାମାନେ ଖୁବ୍ ବେଶୀରେ ଦ୍ୱିତୀୟ ଶ୍ରେଣୀ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଶିକ୍ଷାଲାଭ କରନ୍ତି । ଗୁରୁ ଓ ଅତିଗୁରୁ ମାନସିକ ନ୍ୟୂନ ପିଲାମାନେ ସାଧାରଣ ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ଶିକ୍ଷା ଗ୍ରହଣ କରିପାରନ୍ତି ନାହିଁ । ଆମ ଦେଶରେ ସାଧାରଣତଃ ଅତିଲଘୁ ମାନସିକ ନ୍ୟୂନ ପିଲାମାନେ ଶୀଘ୍ର ଜଣାପଡ଼ନ୍ତି ନାହିଁ । ସେମାନେ ଅନ୍ୟ ସାଧାରଣ ପିଲାଙ୍କ ପରି ସ୍କୁଲକୁ ଯାଆନ୍ତି ଓ ପାଠ ପଢ଼ନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ବୟସ ବଢ଼ିବା ସହିତ ସେମାନଙ୍କର ଶିକ୍ଷା ଗ୍ରହଣ ଶକ୍ତି ଧୀରେ ଧୀରେ କମିଯାଏ । ସେମାନେ ଶ୍ରେଣୀରେ ଅକୃତକାର୍ଯ୍ୟ ହୁଅନ୍ତି ଓ କେତେ ବର୍ଷ ପରେ ପାଠପଢ଼ା ତ୍ୟାଗ କରନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ କେତେକ ପରିବାରର କୌଳିକ ବୃତ୍ତିରେ ନିଜକୁ ସାମିଲ କରି ନିଅନ୍ତି । ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳ ଓ ସହରାଞ୍ଚଳରେ ଥିବା ଗରିବ ପରିବାରର ଅତିଲଘୁ ମାନସିକ ଓ ଅନଗ୍ରସର ପିଲାମାନେ ଚାଷ କାମ, ବାଡ଼ିବଗିଚା କାମ, ଗୃହପାଳିତ ପଶୁମାନଙ୍କର ଯତ୍ନ, ଜଙ୍ଗଲରୁ କାଠ ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଜଙ୍ଗଲଜାତ ଦ୍ରବ୍ୟ ସଂଗ୍ରହ ଏବଂ ପରିବାର ମଧ୍ୟରେ ଛୋଟ ମୋଟ କାର୍ଯ୍ୟ ସମ୍ପାଦନ କରି ଚଳିଯାନ୍ତି ।

ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳ ଓ ସହରାଞ୍ଚଳରେ ଥିବା ମଧ୍ୟବିତ୍ତ ଓ ଧନୀ ପରିବାରର ଅତିଲଘୁ ମାନସିକ ଅନଗ୍ରସର ପିଲାମାନେ ବିଶେଷ ସମସ୍ୟାର ସମ୍ମୁଖୀନ ହୁଅନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କ ପିତାମାତା ସେମାନଙ୍କୁ ପ୍ରଥମେ ମାନସିକ ଅନଗ୍ରସର ଭାବେ ଗ୍ରହଣ କରନ୍ତି ନାହିଁ । ବୟସ ବଢ଼ିବା ସହିତ ଯେତେବେଳେ ପିଲାଟିର ଶିକ୍ଷାଗ୍ରହଣ କରିବାର ସାମର୍ଥ୍ୟ କ୍ରମେ ଅଭିଭାବକମାନେ ଭାବନ୍ତି ଯେ ସେ ପାଠ ପଢ଼ାରେ ମନୋନିବେଶ କରୁ ନାହିଁ, ଖେଳପ୍ରତି ଆଗ୍ରହ ଦେଖାଉଛି ବା ଦୁଷ୍ଟ ପିଲାଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ପଡ଼ିଯାଇଛି । ଏପରି ମନୋଭାବ ଯୋଗୁଁ ଅଭିଭାବକ ପିଲା ଉପରେ ମାନସିକ ଚାପ ପ୍ରୟୋଗ କରନ୍ତି ଓ ଅନେକ ସମୟରେ ଶାରୀରିକ ଦଣ୍ଡ ମଧ୍ୟ ଦିଅନ୍ତି । ଏପରି ବ୍ୟବହାର ପିଲା ଉପରେ ନକାରାତ୍ମକ ପ୍ରଭାବ ପକାଏ ଓ ଅନେକ ସମୟରେ ପିଲାଟି ବିଭିନ୍ନ ସମସ୍ୟାମୂଳକ ବ୍ୟବହାର ପ୍ରଦର୍ଶନ କରେ । କିଛି ଅଭିଭାବକ ମନେ କରନ୍ତି ଯେ ପିଲାଟି ପାଗଳ ହୋଇ ଯାଇଛି ଓ ତାକୁ ମାନସିକ ରୋଗ ଡାକ୍ତରଙ୍କଦ୍ୱାରା ଚିକିତ୍ସା କରାନ୍ତି ।

କୌଣସି ପିଲାର ଶିକ୍ଷାଗ୍ରହଣ ଶକ୍ତିରେ ଅବନତି ଦେଖାଦେଲେ ବା ପିଲାଟି ସ୍କୁଲ ପରୀକ୍ଷାରେ ବାରମ୍ବାର ଅକୃତକାର୍ଯ୍ୟ ହେଲେ, ତା'ର ବୁଦ୍ଧି ପରୀକ୍ଷା କରାଇନେବା ଉଚିତ୍ । ବୁଦ୍ଧି ପରୀକ୍ଷା ପରେ ଜଣାପଡ଼ିବ ଯେ ପିଲାଟି ବୁଦ୍ଧିକମ୍ ଯୋଗୁଁ ପାଠ ପଢ଼ିପାରୁ ନାହିଁ ବା ପାଠପଢ଼ାରେ ଅବହେଳା କରୁଛି । ଏହା ଜାଣିଲାପରେ

ଅଭିଭାବକମାନେ ଉପଯୁକ୍ତ ପଦକ୍ଷେପ ଗ୍ରହଣ କରିବା ଉଚିତ୍ । ପିଲାଟି ଉପରେ ଅଯଥାରେ ଚାପ ପ୍ରୟୋଗ କଲେ ବିପରୀତ ଫଳ ହୁଏ ।

ବୁଦ୍ଧି ପରୀକ୍ଷା ପରେ ଯଦି ଜଣାପଡ଼ିଲା ଯେ ପିଲାଟି ଅତି ଲଘୁ ମାନସିକ ନ୍ୟୂନ, ତେବେ ଜଣେ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଶିକ୍ଷକ ସାହାଯ୍ୟରେ ତାର ଶିକ୍ଷା ଗ୍ରହଣ ଶକ୍ତିର ପରୀକ୍ଷା କରିବା ଆବଶ୍ୟକ । ଏହି ପିଲାଟି ତା'ର ଶକ୍ତି ଓ ସାମର୍ଥ୍ୟ ଅନୁସାରେ କେତେ ପାଠ ପଢ଼ିପାରିବ, ତାହା ପ୍ରଥମେ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କରିବା ଆବଶ୍ୟକ । ଏହାପରେ ଉପଯୁକ୍ତ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଶିକ୍ଷା ପ୍ରଣାଳୀ ମାଧ୍ୟମରେ ଶିକ୍ଷାଦାନ କରାଯିବା ଉଚିତ୍ ।

ଏହା ଆମେ ଜାଣିଛୁଁ ଯେ ଅତିଲଘୁ ମାନସିକ ଅନଗ୍ରସର ପିଲା ଷଷ୍ଠ ଶ୍ରେଣୀରୁ ଉପର ଶ୍ରେଣୀକୁ ଉତ୍ତୀର୍ଣ୍ଣ ହୋଇ ପାରନ୍ତି ନାହିଁ । ଏମାନଙ୍କର ବୟସ ୧୪ ବା ୧୫ ବର୍ଷ ହେଲାପରେ ସ୍କୁଲପାଠ ପଢ଼ାଇବା ପାଇଁ ଅଧିକ ଉଦ୍ୟମ କରିବା ଉଚିତ୍ ନୁହେଁ । ଯଥାଶୀଘ୍ର କୌଣସି ଗୋଟିଏ ଧନ୍ଦାମୂଳକ ଶିକ୍ଷାଦେବା ଆବଶ୍ୟକ । ଅଭିଭାବକ ଓ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଶିକ୍ଷକ ପିଲାଟିର ଶକ୍ତି ଓ ସାମର୍ଥ୍ୟକୁ ଅନୁଧ୍ୟାନ କରି ଗୋଟିଏ କର୍ମ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କରିବା ଉଚିତ ଓ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ କର୍ମରେ ପ୍ରଶିକ୍ଷଣ ଦେବା ଆବଶ୍ୟକ । ସହରାଞ୍ଚଳରେ ଏହି ପିଲାମାନେ ବିଭିନ୍ନ ଦୋକାନ ବା ବ୍ୟବସାୟ ପ୍ରତିଷ୍ଠାନରେ ସାହାଯ୍ୟକାରୀ ଭାବେ ଶିକ୍ଷାଲାଭ କରି କର୍ମ ନିଯୁକ୍ତି ପାଇ ପାରିବେ । ଏମାନେ କାଠ କାମ, ସିଲେଇ କାମ, ଧୂପକାଠି ବଳିବା, ମହମବତୀ ତିଆରି କରିବା, ଚକ୍‌ଖଡ଼ି ତିଆରି କରିବା, ଫିନାଇଲ୍ ବୋତଲରେ ଭର୍ତ୍ତି କରିବା, ଅଟାକଳ ଓ ଧାନକଳରେ କାମ କରିବା, ନଡ଼ିଆକତା ଶିଳ୍ପରେ କାମ କରିବା, ପାଉଁରୁଟି କାରଖାନାରେ କାମ କରିବା, ବିଭିନ୍ନ କଳକାରଖାନାରେ ଅଣକୁଶଳୀ ଓ ଅର୍ଦ୍ଧକୁଶଳୀ ଶ୍ରମିକ ଭାବେ କାମ କରିବା, ସାଇକେଲ ଓ ଦୁଇଚକିଆ ଗାଡ଼ି ମରାମତି ଦୋକାନରେ କାମ କରିବା, ଘରେ କୁକୁର, ବିରାଡ଼ି ପ୍ରଭୃତି ପଶୁମାନଙ୍କର ଯତ୍ନ ନେବା, ଟେଲିଫୋନ୍ ଧରିବା, ଘର ଜଗିବା, ଘର ସଫା କରିବା, ଲୁଗା ସଫା କରିବା, ବାସନ ସଫା କରିବା, ରୋଷେଇ କାମରେ ସାହାଯ୍ୟ କରିବା ଇତ୍ୟାଦି କର୍ମରେ ନିଯୁକ୍ତି ପାଇପାରିବେ ।

ଲଘୁ ମାନସିକ ନ୍ୟୂନ ପିଲାମାନେ ଖୁବ୍ ବେଶୀରେ ଦ୍ୱିତୀୟ ଶ୍ରେଣୀ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଶିକ୍ଷାଲାଭ କରନ୍ତି । ସେମାନେ ମଧ୍ୟ ଉପରୋକ୍ତ ଯେକୌଣସି ଗୋଟିଏ କର୍ମରେ ପ୍ରଶିକ୍ଷଣ ଗ୍ରହଣ କରିପାରିବେ ଓ ଜୀବିକା ନିର୍ବାହ କରିପାରିବେ । ଯେହେତୁ ଏମାନଙ୍କ ବୁଦ୍ଧି ଅତିଲଘୁ ମାନସିକ ନ୍ୟୂନ ପିଲାଙ୍କଠାରୁ ଯଥେଷ୍ଟ କମ୍, ତେଣୁ ଏମାନଙ୍କୁ କୌଣସି ଏକ କର୍ମରେ ତାଲିମ୍ ଦେବା କଷ୍ଟସାଧ୍ୟ । ଏମାନଙ୍କୁ ଧନ୍ଦାମୂଳକ ଶିକ୍ଷା ଦେବାପାଇଁ ଅଧିକ ସମୟ, ନିଷ୍ଠା ଓ ଯତ୍ନର ଆବଶ୍ୟକତା ରହିଛି । କୌଣସି ଗୋଟିଏ କୌଶଳକୁ ଶିକ୍ଷାଦେବା ପାଇଁ ଏମାନଙ୍କୁ ବାରମ୍ବାର ଶିକ୍ଷାଦାନ କରିବାକୁ ପଡ଼େ ଓ ଅନେକ ସମୟରେ ହାତଧରି ଶିଖେଇବାକୁ ପଡ଼େ । କର୍ମକ୍ଷେତ୍ରରେ ଏମାନଙ୍କୁ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ କରିବା ପାଇଁ ଧନ୍ଦାମୂଳକ ଶିକ୍ଷା (Vocational Training)ରେ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ତାଲିମ ପ୍ରାପ୍ତ ଶିକ୍ଷକମାନଙ୍କର ଆବଶ୍ୟକତା ପଡ଼େ ।

ଗୁରୁ ଓ ଅତିଗୁରୁ (Severe and Profound) ମାନସିକ ଅନଗ୍ରସର ପିଲାମାନେ ସାଧାରଣ ସ୍କୁଲରେ ଶିକ୍ଷାଗ୍ରହଣ କରିପାରନ୍ତି ନାହିଁ । ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ଏମାନଙ୍କ ନାମ ଲେଖାଯାଏ, ଏମାନେ ପ୍ରଥମେ ନିଜର ନିତ୍ୟକର୍ମ ଯଥା- ପାଇଖାନା ଯିବା, ଦାନ୍ତ ଘସିବା, ଗାଧୋଇବା, ଲୁଗା ପିନ୍ଧିବା ଇତ୍ୟାଦି ଶିକ୍ଷା କରନ୍ତି । ପରିବାର ମଧ୍ୟରେ ଓ ବାହାରେ କିପରି ଚଳିବାକୁ ହୁଏ ତାହା ମଧ୍ୟ ଏମାନଙ୍କୁ ଶିକ୍ଷା ଦିଆଯାଏ । ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାର ଖେଳ ଓ ବ୍ୟାୟାମ ମଧ୍ୟ ଏମାନଙ୍କୁ ଶିକ୍ଷା ଦିଆଯାଏ ।

ଗୁରୁ ମାନସିକ ନ୍ୟୂନ ବ୍ୟକ୍ତିମାନେ ଧନ୍ଦାମୂଳକ ଶିକ୍ଷା ଲାଭରେ ବିଶେଷ ସଫଳ ହୁଅନ୍ତି ନାହିଁ । ଗୋଟିଏ ଛୋଟ କୌଶଳ (Skill) ଶିକ୍ଷା କରିବା ପାଇଁ ଏମାନଙ୍କୁ ଏକ ବା ଦୁଇ ବର୍ଷ ସମୟ ଆବଶ୍ୟକ ହୁଏ ।

ଏମାନଙ୍କର ମଧ୍ୟ ଅନେକ ପ୍ରକାର ସମସ୍ୟାମୂଳକ ବ୍ୟବହାର (Problem Behaviour) ଦେଖାଯାଏ । ଏମାନଙ୍କର ସଫଳ ପରିଚାଳନା ପାଇଁ ପିତାମାତା, ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଶିକ୍ଷକ ଓ ମନୋବିଜ୍ଞାନୀମାନଙ୍କୁ ଅନେକଶ୍ରମ ସ୍ୱୀକାର କରିବାକୁ ପଡ଼େ । କୌଣସି ଗୋଟିଏ ଧନ୍ଦାମୂଳକ କର୍ମକୁ ଠିକ୍ ଭାବେ ନିର୍ବାହ କରିବା ଅପେକ୍ଷା କାମରେ ଲାଗି ରହିବା (Engagement) ଏମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ । ଉଦାହରଣ ସ୍ୱରୂପ, ଯଦି ଜଣକୁ ଘାସ ବାଛିବା କର୍ମରେ ନିଯୁକ୍ତ କରାଯାଇଛି, ତେବେ ସେ କେତେ ଘାସ ବାଛିଲା ତାହା ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ନୁହେଁ । କେତେ ସମୟ ଘାସ ବାଛିବା କର୍ମରେ ନିଯୁକ୍ତ ରହିଲା ତାହା ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ । ଏହା ଜାଣିରଖିବା ଉଚିତ୍ ଯେ, ଗୁରୁ ମାନସିକ ଅନଗ୍ରସର ପିଲାମାନଙ୍କୁ କୌଣସି କର୍ମରେ ନିଯୁକ୍ତି ନକରି ଖାଲି ବସାଇ ରଖିଲେ ସେମାନେ ଅନେକ ପ୍ରକାର ସମସ୍ୟାମୂଳକ ବ୍ୟବହାର ସୃଷ୍ଟି କରନ୍ତି ।

ଅତିଗୁରୁ (Profound) ମାନସିକ ନ୍ୟୁନ ବ୍ୟକ୍ତିମାନଙ୍କୁ ନିତ୍ୟକର୍ମ ଶିକ୍ଷାଦେବା ମଧ କଷ୍ଟସାଧ । ଅଧିକାଂଶ ଅତିଗୁରୁ ମାନସିକ ନ୍ୟୁନ ପିଲାଙ୍କ ନିତ୍ୟକର୍ମ ପିତାମାତା ବା ପରିବାରର ଅନ୍ୟମାନେ ସମ୍ପାଦନ କରିଥାନ୍ତି । ଏମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଅନେକ ଉଠିବସି ପାରନ୍ତି ନାହିଁ । ସବୁବେଳେ ବିଛଣାରେ ଶୋଇ ରହନ୍ତି । ଏମାନଙ୍କୁ ଗୋଟିଏ ସ୍ଥାନରୁ ଅନ୍ୟସ୍ଥାନକୁ ନେବା ପାଇଁ ଚକଲଗା ଚୌକିର ଆବଶ୍ୟକ ପଡ଼େ । ତେଣୁ ଏମାନେ କୌଣସି ଧନ୍ଦାମୂଳକ ଶିକ୍ଷା ଗ୍ରହଣ କରିପାରନ୍ତି ନାହିଁ । ଉପଯୁକ୍ତ ଯତ୍ନ ଅଭାବରୁ ଏମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଅନେକ ଅଳ୍ପ ବୟସରେ ମୃତ୍ୟୁମୁଖରେ ପଡ଼ନ୍ତି ।

ଶେଷରେ ଏତିକି କୁହାଯାଇପାରେ ଯେ ସବୁ ଶ୍ରେଣୀର ମାନସିକ ଅନଗ୍ରସର ବ୍ୟକ୍ତିମାନଙ୍କୁ ସମାନ ପ୍ରକାରର ଧନ୍ଦାମୂଳକ ଶିକ୍ଷା ଦିଆଯାଇ ପାରିବ ନାହିଁ । ସେମାନଙ୍କ ବୁଦ୍ଧ୍ୟାଙ୍କ ଓ ଶାରୀରିକ ଶକ୍ତି ଅନୁସାରେ କେଉଁ ପ୍ରକାରର ଧନ୍ଦାମୂଳକ ଶିକ୍ଷା ଦିଆଯିବ, ତା'ପରେ ଉପଯୁକ୍ତ ପ୍ରଶିକ୍ଷକ ବା ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଶିକ୍ଷକଙ୍କଦ୍ୱାରା ଧନ୍ଦାମୂଳକ ଶିକ୍ଷା ଦିଆଗଲେ, ତାହା ଏମାନେ ଗ୍ରହଣ କରିବେ ଓ ଯଥାସମ୍ଭବ ସାଧାରଣ ଜୀବନଯାପନ କରିବାରେ ସଫଳ ହେବେ ।

(ସୌଜନ୍ୟ : ମହିଳା ଓ ଶିଶୁ ବିକାଶ ବିଭାଗ)

ମନୋବିଜ୍ଞାନ ବିଭାଗ
ଉତ୍କଳ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ, ଭୁବନେଶ୍ୱର

ଖାଉଟିଙ୍କ ସୁରକ୍ଷା ପାଇଁ ମେ' ମାସରୁ ଜର୍ମାନ ଫର୍ମୁଲା

ଜର୍ମାନ ଟେକ୍ନିକାଲ କୋଅପରେସନ (ଜିଟିଜେଡ୍) / ଜିଏଫ୍ଏ ତରଫରୁ ଓଡ଼ିଶା, ପଶ୍ଚିମବଙ୍ଗ ଓ ତାମିଲନାଡୁ ରାଜ୍ୟର ଖାଉଟି ପରାମର୍ଶ କେନ୍ଦ୍ର (ସିଏସି)ର ୨୧ ଜଣ ପ୍ରତିନିଧିଙ୍କୁ ନେଇ ଗତ ଏପ୍ରିଲ ୨୬ ତାରିଖରେ ଭୁବନେଶ୍ୱରରେ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଥିବା ୬ ଦିନିଆ ପ୍ରଶିକ୍ଷଣ କର୍ମଶାଳାକୁ ରାଜ୍ୟ ଖାଦ୍ୟ ଯୋଗାଣ ଓ ଖାଉଟି କଲ୍ୟାଣ ରାଷ୍ଟ୍ରମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ସାରଦା ପ୍ରସାଦ ନାୟକ ଉଦ୍‌ଘାଟନ କରିଥିଲେ । ଏହି ସିଏସି ଜରିଆରେ ଖାଉଟିମାନେ ତଥ୍ୟଗତ ଜ୍ଞାନ ଆହରଣ କରିବା ସହିତ ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାରର ଠକାମିରୁ ସୁରକ୍ଷିତ ରହିପାରିବେ । ଆସନ୍ତା ମେ ମାସରେ ରାଜ୍ୟର ଭୁବନେଶ୍ୱର ଓ ଗଞ୍ଜାମରେ ସିଏସି କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ହେବ । ପରବର୍ତ୍ତୀ ଅବସ୍ଥାରେ ରାଉରକେଲାରେ ଏହା କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ହେବ ବୋଲି ସେ ଗତ ଏପ୍ରିଲ ୨୬ ତାରିଖରେ କହିଥିଲେ ।

ସୂଚନା ଯୋଗ୍ୟ, ଭାରତ-ଜର୍ମାନ ଦ୍ୱିପାକ୍ଷିକ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଅନୁଯାୟୀ ଜିଟିଜେଡ୍‌ପକ୍ଷରୁ ଓଡ଼ିଶା ସମେତ ୫ଟି ରାଜ୍ୟରେ ଖାଉଟି ସୁରକ୍ଷା ଓ ଦୀର୍ଘସ୍ଥାୟୀ ଖାଉଟି କାରବାର ସମ୍ପର୍କିତ ପ୍ରକଳ୍ପ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରାଯାଉଛି । ଏଥିପାଇଁ ଗତ ଫେବୃଆରୀ ମାସରେ ରାଜ୍ୟ ସରକାର ଓ ଜିଟିଜେଡ୍ ମଧ୍ୟରେ ବୁଝାମଣାପତ୍ର ସ୍ୱାକ୍ଷରିତ ହୋଇଥିଲା । ଆସନ୍ତା ମେ ମାସରେ ପ୍ରକଳ୍ପ ଆନୁଷ୍ଠାନିକ ଭାବେ କାର୍ଯ୍ୟାରମ୍ଭ କରିବ । ଏହି ପ୍ରକଳ୍ପରେ ୧୨ ମାସ ପାଇଁ ସିଏସିଗୁଡ଼ିକୁ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ଷମ କରାଯିବ । ପରବର୍ତ୍ତୀ ଅବସ୍ଥାରେ ଏହି ମିଆଦ ବୃଦ୍ଧି କରାଯାଇପାରେ । ବଜାରରୁ ଯେକୌଣସି ସାମଗ୍ରୀ ଖରିଦ୍ କଲାବେଳେ ଖାଉଟି କିପରି ଠକାମିରୁ ବର୍ତ୍ତି ପାରିବ, ଅସାଧୁ କାରବାର ବେଳେ ସେ ଯେପରି ତା'ର ଅଧିକାର ସାବ୍ୟସ୍ତ କରିପାରିବ ଏବଂ ଆବଶ୍ୟକସ୍ଥଳେ ସେହି ସାମଗ୍ରୀର ଖର୍ଚ୍ଚ ଅର୍ଥ ଯେପରି ଖାଉଟି ଜଣକ ଫେରସ୍ତ ପାଇବ ସେଥିନେଇ ଏହି ସିଏସି ମାଧ୍ୟମରେ ଆବଶ୍ୟକ ତଥ୍ୟ ଓ ବୈଷୟିକ ଜ୍ଞାନ କୌଶଳ ଖାଉଟିଙ୍କୁ ଯୋଗାଇ ଦିଆଯିବ । ରାଜ୍ୟରେ ଖାଉଟି କଲ୍ୟାଣ କେନ୍ଦ୍ର (ସିଏସି.) ସ୍ଥାପନ ପାଇଁ ଭୁବନେଶ୍ୱର ଓ ଗଞ୍ଜାମକୁ ମନୋନୀତ କରାଯାଇଛି । ଏହି ସିଏସି ମାଧ୍ୟମରେ ମାସିକ ଅନ୍ୟୁନ ୩୦୦ ଜଣ ଖାଉଟିଙ୍କୁ ସହାୟତା ଯୋଗାଇ ଦିଆଯିବ । ରାଜ୍ୟ ଯୋଗାଣ ବିଭାଗରେ ଥିବା ହେଲ୍‌ପଲାଇନ ସହିତ ସଂଯୁକ୍ତ ହୋଇ ସିଏସି କାର୍ଯ୍ୟ କରିବ । ଏହି ଆନ୍ତଃରାଜ୍ୟ ପ୍ରଶିକ୍ଷଣ କର୍ମଶାଳା ଉଦ୍‌ଘାଟନୀ ଅବସରରେ ଖାଦ୍ୟ ଓ ଯୋଗାଣ ମନ୍ତ୍ରୀ ରାଷ୍ଟ୍ରଶ୍ରୀ ନାୟକ କହିଥିଲେ, ଖାଉଟି ସୁରକ୍ଷା ଓ ସଚେତନତା ପାଇଁ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଜିଲ୍ଲାରେ ଅତିରିକ୍ତ ଜିଲ୍ଲାପାଳଙ୍କୁ ଜିଲ୍ଲା ମନିଟରିଂ କମିଟିର ଅଧ୍ୟକ୍ଷ ଭାବେ ଅବସ୍ଥାପିତ କରାଯାଇଛି । ତାଙ୍କ ଅଧ୍ୟକ୍ଷତାରେ ପ୍ରତି ୩ ମାସରେ କମିଟିର ବୈଠକ ବସିବ । ରାଜ୍ୟରେ ସ୍ଥାପିତ ବିଭିନ୍ନ ଖାଉଟି ଅଦାଲତମାନଙ୍କରେ କାଉନ୍‌ସେଲିଂ କେନ୍ଦ୍ର ସ୍ଥାପନ କରାଯାଉଛି । ଏଥିପାଇଁ ସରକାର ମାସିକ ୩୫୦୦ ଟଙ୍କା ପାରିଶ୍ରମିକ ପ୍ରଦାନ କରିବାର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିବାକୁ ନିଷ୍ପତ୍ତି ନେଇଛନ୍ତି । ଖାଉଟି ବ୍ୟାପାର ତଥା ଖାଦ୍ୟ ଯୋଗାଣ ବିଭାଗର ତତ୍କାଳୀନ ଅତିରିକ୍ତ ଶାସନ ସଚିବ ଶ୍ରୀ ଶିବବ୍ରତ ଦାଶ ଖାଉଟି ସଚେତନତା ଓ ସୁରକ୍ଷା ପାଇଁ ନିଆଯାଇଥିବା ବିଭିନ୍ନ ପଦକ୍ଷେପ ସମ୍ପର୍କରେ ଆଲୋକପାତ କରିଥିଲେ । ଜର୍ମାନ ବିଶେଷଜ୍ଞ ଶ୍ରୀ ପାଟ୍ରିକ୍ ଓ ମ୍ୟାନେଜର ଶ୍ରୀ ପି.ଏ. କ୍ରିଷ୍ଣମୂର୍ତ୍ତି ପ୍ରମୁକ କର୍ମଶାଳାରେ ଭାଗ ନେଇଥିଲେ ।

þæœÿÓLÿ ÓþÓ¿æ H þ{œÿæ¯ÿLÿæÀÿ

ଡାଃ ମିନତି ମହାରଣା

ବାସ୍ତବରେ ମାନସିକ ସମସ୍ୟା, ବ୍ୟବହାରିକ ଅସାମଞ୍ଜସ୍ୟ କିମ୍ବା ମନୋବିକାର ଗୋଟିଏ ଅର୍ଥକୁ ବୁଝାଉଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଏହା ମଧ୍ୟରେ ଏକ ମୌଳିକ ପ୍ରଭେଦ ରହିଛି । ମାନସିକ ସମସ୍ୟା କହିଲେ ମାନସିକ ଦୁଶ୍ଚିନ୍ତା, ଚାପ, ମାନସିକ ଉତ୍ତେଜନା ଓ ଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱ ତଥା ଅବସାଦ ଆଦି ମନୋଜନିତ ସମସ୍ୟାକୁ ବୁଝାଇଥାଏ । କିନ୍ତୁ ମନୋବିକାର ବା ମନୋରୋଗର ସଂଜ୍ଞା ଭିନ୍ନ । ଏକ ପକ୍ଷରେ ମାନସିକ ସମସ୍ୟାଗ୍ରସ୍ତ ମନୁଷ୍ୟ ସମାଜ ମଧ୍ୟରେ ରହି ନିଜର ସ୍ୱାଭାବିକ ଜୀବନ ଅତିବାହିତ କରିପାରେ, କିନ୍ତୁ ଯେତେବେଳେ ସେ ସମାଜରେ ରହି ନିଜ ଦୈନନ୍ଦିନ ଜୀବନଚର୍ଯ୍ୟା ପାଳନ କରିବାକୁ ଅସମର୍ଥ ହୋଇପଡ଼େ ବା ନିଜକୁ ପାରିବାରିକ ଓ ସାମାଜିକ ଚଳଣୀ ଅନୁରୂପ ସକ୍ରିୟ କରିପାରେ ନାହିଁ, ସେହି ପରିସ୍ଥିତିରେ ହିଁ ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ମନୋବିକାରଗ୍ରସ୍ତ ବା ମନୋରୋଗୀ କୁହାଯାଇପାରେ । ଏ ପରିସ୍ଥିତିରେ ସେହି ବ୍ୟକ୍ତି ପାଇଁ ମାନସିକ ଆରୋଗ୍ୟଶାଳାରେ ଆଶ୍ରୟ ଆବଶ୍ୟକ ହୁଏ ।

ସାମ୍ପ୍ରତିକ ପରିସ୍ଥିତିରେ ସାମାଜିକ ଓ ଦାମ୍ପତ୍ୟ ବିଶୃଙ୍ଖଳା, ଅନୁଚିତ ଆହାର-ବିହାର, ଅତିଶୟ କାର୍ଯ୍ୟବ୍ୟସ୍ତତା, ପ୍ରତିକୂଳ ପରିସ୍ଥିତି ସହ ଅନବରତ ସମ୍ମୁଖୀନ ହେବା, ସ୍ୱପ୍ରକୃତିଗତ ଦୋଷ, ଆର୍ଥିକ ଓ ସାମାଜିକ ବିଷମତା, ଆଧୁନିକତାବାଦ, ତୀବ୍ର ପ୍ରତିଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱିତା, ଅକାରଣ ସଂଘର୍ଷ ଓ ରକ୍ତପାତର ବିଭୀଷିକା, ଅତୃପ୍ତ ଅଭିଳାଷ, ବୃଦ୍ଧି ପାଉଥିବା ଆବଶ୍ୟକତା, ଶାରୀରିକ ଓ ମାନସିକ କ୍ଲେଶଦାୟକ ବାତାବରଣ ପ୍ରଭୃତି କାରଣଗୁଡ଼ିକ ଯୋଗୁଁ ଆଧୁନିକ ଯୁଗର ମନୁଷ୍ୟର ଜୀବନରେ ନାନାବିଧ ଅଶାନ୍ତି ଓ ମାନସିକ ସମସ୍ୟା ଉତ୍ପନ୍ନ ହେବାର ଦେଖାଦେଉଛି ।

ସମ୍ପ୍ରତି ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ସଭ୍ୟତାର ପ୍ରଭାବରେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ବ୍ୟକ୍ତି ଭୌତିକ ସୁଖ ସାମଗ୍ରୀ ଯୋଗାଡ଼ କରିବାରେ ଅତିମାତ୍ରାରେ ବ୍ୟସ୍ତ । ଧନାଢ୍ୟ ବା ରାତାରାତି ଧନୀ ହେବାର ପ୍ରତିସ୍ପର୍ଦ୍ଧା ବା ମହତ୍ୱାକାଙ୍କ୍ଷା ଏହିସବୁ ମାନସିକ ସମସ୍ୟାଗୁଡ଼ିକୁ ବଢ଼ାଇବାରେ ପରୋକ୍ଷରେ ସହାୟକ ହେଉଛି କହିଲେ ଅତ୍ୟୁକ୍ତି ହେବ ନାହିଁ । ଆଜିର ମନୁଷ୍ୟ ଖୁବ୍ କମ୍ ବୟସରେ ଜୀବନର ସବୁ ସୁଖ ପାଇଯିବାକୁ ଚାହୁଁଛି । ସୁନ୍ଦରୀ ସ୍ତ୍ରୀ, ଗାଡ଼ି, ବଙ୍ଗଳା, ଭୋଗ ବିଳାସର ସାମଗ୍ରୀ ପ୍ରଭୃତି ହାସଲ କରିନେବାକୁ ଚାହୁଁଛି । ଏସବୁ ଯେ ସହଜରେ ମିଳିଯିବ ତାହା ଅନିଶ୍ଚିତ ଅଟେ । ତେଣୁ କୌଣସିଟି ଅଭିଳାଷ ବା ଆବଶ୍ୟକତା ଅପୂର୍ଣ୍ଣ ରହିଗଲେ ତାହା ମଧ୍ୟରେ ଦୁଃଖ ଓ ଅବସାଦ ରହିଯାଇ ତାକୁ ମାନସିକ ସ୍ତରରେ ଅସୁଖୀ ଓ ଦୁଶ୍ଚିନ୍ତାଯୁକ୍ତ କରି କ୍ରମଶଃ ବିଭିନ୍ନ ମାନସିକ ସମସ୍ୟା ଆଡ଼କୁ ଠେଲି ଦେଉଛି ।

ପୂର୍ବରୁ ସମାଜରେ ଭୋଗବିଳାସତା କମ୍ ଏବଂ ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ସାଧନାର ମାତ୍ରା ଅଧିକ ଥିଲା, ଯେଉଁଥିପାଇଁ ଲୋକମାନେ ଭୌତିକ ସୁଖ ସ୍ୱାଚ୍ଛନ୍ଦ୍ୟରୁ ଦୂରେଇ ରହି ମଧ୍ୟ ଏକ ପ୍ରକାର ଆତ୍ମିକ ଆନନ୍ଦ ଉପଲବ୍ଧି କରି ଜୀବନକୁ ପରମାର୍ଥରେ ବିନିଯୋଗ କରିବା ଦିଗରେ ବ୍ରତୀ ହେଉଥିଲେ । ପ୍ରାଚୀନ ଭାରତୀୟ ବିଦ୍ୱାନ ଓ ଋଷିମୁନିମାନଙ୍କୁ ଏହାର ଏକ ଆଦର୍ଶ ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ ରୂପେ ନିଆଯାଇପାରେ । ସେମାନେ ସମସ୍ତ ପ୍ରକାର ଭୌତିକ ସୁଖ ସମ୍ଭୋଗ ପ୍ରତି ଅତିଶୟ ଆସକ୍ତି ନରଖି ବନ୍ୟ ଜଙ୍ଗଲପୂର୍ଣ୍ଣ ପରିବେଶରେ ସରଳ ଜୀବନଯାପନ କରି ଜୀବନକୁ ସତ୍‌ମାର୍ଗରେ ପରିଚାଳିତ କରୁଥିଲେ ଯେଉଁଥିପାଇଁ ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ମାନସିକ ଅସୁସ୍ଥତାର ସାମାନ୍ୟ ପ୍ରଭାବ ମଧ୍ୟ ପରିଲକ୍ଷିତ ହେଉନଥିଲା । କିନ୍ତୁ ଆଧୁନିକ ଯୁଗରେ ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକତାର ପ୍ରଭାବ କମ୍ ଏବଂ ଭୌତିକ ସୁଖସ୍ୱାଚ୍ଛନ୍ଦ୍ୟ ପ୍ରତି ଆସକ୍ତିର ମାତ୍ରା ଅତିଶୟ ତୀବ୍ର ହୋଇଯାଇଛି । ଲୋକମାନେ ପ୍ରକୃତି, ସତ୍‌ସଙ୍ଗ, ସଦାଚାର ଓ ସ୍ୱାଧ୍ୟାୟ ମାର୍ଗରୁ ବିମୁଖ ହୋଇପଡୁଛନ୍ତି । ଏହାର ପ୍ରଭାବରେ ଦେଖାଦେଇଛି ମାନବ ଜୀବନରେ ଘୋର ମାନସିକ ଅଶାନ୍ତି, ମାନସିକ ଦୁଶ୍ଚିନ୍ତା, ଅବସାଦ ଓ ମାନସିକ ଉତ୍ତେଜନା ଭଳି ପରିସ୍ଥିତି ।

ସାଧାରଣ ଜୀବନସ୍ତରକୁ ଅନୁଧ୍ୟାନ କଲେ ଜଣାଯାଏ ଯେ, ସାମର୍ଥ୍ୟରୁ ଅତିଶୟ ମହତ୍ୱାକାଂକ୍ଷା ରଖିବା, ପ୍ରେମ ପ୍ରସଙ୍ଗରେ

ଅସଫଳତା, ଅତିଶୀଘ୍ର ଧନୀ ହେବାର ଲାଳସା, ଦାମ୍ପତ୍ୟ ଜୀବନରେ ଆପୋଷ ବିଚାରଗତ ଅସାମଞ୍ଜସ୍ୟ ଓ ଅବିଶ୍ୱାସ, ରୋଗବ୍ୟାଧି, ଅଧିକ ସମ୍ପନ୍ନ ବ୍ୟକ୍ତିପ୍ରତି ଦ୍ୱେଷ ଭାବ, ଆର୍ଥିକ ଅସ୍ୱଚ୍ଛଳତା ଓ ଋଣଭାର ତଥା ଅନୁପଯୁକ୍ତ ଆୟସ୍ରୋତ ପ୍ରଭୃତି କାରଣଗୁଡ଼ିକ ଯୋଗୁଁ ଆଜିର ମନୁଷ୍ୟର ମାନସିକ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ଅତିମାତ୍ରାରେ ପ୍ରଭାବିତ ହେଉଛି । ଏହି ସମସ୍ୟାଗୁଡ଼ିକ ପ୍ରାଥମିକ ଅବସ୍ଥାରେ ମାନସିକ ଅଶାନ୍ତି ରୂପେ ଦେଖାଦେଇ ପରବର୍ତ୍ତୀ ଅବସ୍ଥାରେ ମାନସିକ ଅବସାଦ, ଦୁଶ୍ଚିନ୍ତା, ଈର୍ଷା, କ୍ରୋଧ ପ୍ରଭୃତି ମନୋବିକାରକୁ ଜନ୍ମ ଦେଉଛି । ଏହାବ୍ୟତୀତ ସହରୀକରଣ ନାମରେ ନିଜର ପଡ଼ୋଶୀଠାରୁ ସମ୍ପର୍କ ବିଚ୍ଛିନ୍ନ କରି ଅପରିଚିତଙ୍କ ଭଳି ରହିବାର ମନୋବୃତ୍ତି, ପାରିବାରିକ ଜୀବନରେ କଳହ ଓ ଘୃଣାର ବାତାବରଣ ମଧ୍ୟ ଅନେକ ପରିମାଣରେ ଏହିସବୁ ମାନସିକ ବିକୃତ ଭାବନା ବା ମାନସିକ ଅସୁସ୍ଥତାକୁ ବୃଦ୍ଧି କରିବାରେ ସହାୟକ ହେଉଛି ।

ବାସ୍ତବ ପକ୍ଷେ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ କହିଲେ କେବଳ ଉତ୍ତମ ହୃଷ୍ଟପୁଷ୍ଟ ଶରୀରକୁ ବୁଝାଇନଥାଏ, ଅଧିକନ୍ତୁ ଏହା ପୂର୍ଣ୍ଣ ମାନସିକ ସୁସ୍ଥତା ଓ ସାମାଜିକ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟକୁ ମଧ୍ୟ ଆବଶ୍ୟକ କରିଥାଏ । ଶାରୀରିକ ଓ ମାନସିକ ସୁସ୍ଥତା ସହ ଭାବନାତ୍ମକ ଜୀବନରେ ସଦ୍‌ଭାବ, ସଦିଚ୍ଛା ଓ ସୁସମ୍ପର୍କ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରିବା ମଧ୍ୟ ଉତ୍ତମ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟର ଅଧିକାରୀ ହେବା ନିମିତ୍ତ ଏକାନ୍ତ ଅପରିହାର୍ଯ୍ୟ । ଅର୍ଥାତ୍ ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତି ଯଦି ଶାରୀରିକ ଓ ମାନସିକ ରୂପେ ସୁସ୍ଥ ହୋଇ ମଧ୍ୟ ସାମାଜିକ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପ ଓ ବିଭିନ୍ନ ସାମାଜିକ ଅନୁଷ୍ଠାନରେ ନିଜକୁ ସକ୍ରିୟ ଭାବେ ସାମିଲ କରିପାରେ ନାହିଁ ତେବେ, ସେ କ୍ଷେତ୍ରରେ ମଧ୍ୟ ତାକୁ ପୂର୍ଣ୍ଣ ରୂପେ ସୁସ୍ଥ ବୋଲି କୁହାଯାଇପାରିବ ନାହିଁ । ତେଣୁ ଆଧୁନିକ ଯୁଗରେ ମନୁଷ୍ୟର ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ସ୍ୱାର୍ଥଭାବନା ଓ ନୈତିକତାବିହୀନ ଜୀବନ ଯେ ତାକୁ ପରୋକ୍ଷରେ ବିଭିନ୍ନ ମାନସିକ ସମସ୍ୟା ଓ ମନୋରୋଗ ମଧ୍ୟକୁ ଟାଣି ନେଉଛି ଏଥିରେ ସନ୍ଦେହ ନାହିଁ । ତେବେ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଭାବରେ କେତେକ ପରିସ୍ଥିତିଜନିତ କାରଣ ହିଁ ଏହିସବୁ ମନୋରୋଗ ସୃଷ୍ଟି ପାଇଁ ଦାୟୀ ହୋଇଥାଏ ।

ଏହିସବୁ ପରିସ୍ଥିତିଜନିତ କାରଣଗୁଡ଼ିକୁ ମୁଖ୍ୟତଃ ଚାରିଭାଗରେ ବିଭକ୍ତ କରାଯାଇଛି । ଯଥା- (୧) ପାରିବାରିକ କାରଣ, (୨) ସାମାଜିକ ଓ ଆର୍ଥିକ କାରଣ, (୩) ଧାର୍ମିକ ଓ ସାଂସ୍କୃତିକ କାରଣ, (୪) ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ପ୍ରମୁଖ କାରଣ । ଏହି କାରଣଗୁଡ଼ିକ ମୂଳତଃ ବ୍ୟକ୍ତି ମଧ୍ୟରେ ମନୋରୋଗ ସୃଷ୍ଟି ପାଇଁ ଦାୟୀ ହୋଇଥାଏ କହିଲେ ଅତ୍ୟୁକ୍ତି ହେବ ନାହିଁ । ପ୍ରଥମତଃ, ମନୋରୋଗ ସୃଷ୍ଟିକାରୀ ପାରିବାରିକ କାରଣ ବିଷୟରେ ଆଲୋଚନା କରାଯାଉ । ପରିବାର ପ୍ରକୃତ ପକ୍ଷେ, ବ୍ୟକ୍ତି ଜୀବନର ଆଧାର । ପରିବାରର ଅନେକ ପ୍ରକାର ପରିସ୍ଥିତି ମାନସିକ ସମସ୍ୟାର କାରଣ ହୋଇଥାଏ ।

ପୁନଶ୍ଚ, ଏହା ଏକ ନିଶ୍ଚିତ ସତ୍ୟ ଯେ ମନୁଷ୍ୟ ଜୀବନର ପ୍ରଥମ ପାଞ୍ଚ ବର୍ଷ ଭବିଷ୍ୟତ ଜୀବନର ଆଧାର । ଅର୍ଥାତ୍ ଜୀବନର ଏହି ପ୍ରଥମ ବର୍ଷଗୁଡ଼ିକରେ ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱ ନିର୍ମାଣର ମୂଳଦୁଆ ପଡ଼େ ଏବଂ ବ୍ୟକ୍ତିର ଭାବନା, ମୌଳିକ ପ୍ରବୃତ୍ତି ଓ ପ୍ରତିକ୍ରିୟା ଏହି ସମୟରୁ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ହୁଏ । ଶିଶୁଟି ତା'ର ପରିବାର ଓ ପରିବେଶରୁ ଯାହା ଶିଖେ ଅଧିକାଂଶ ସମୟରେ ତାକୁ ଅନୁକରଣ କରେ ଯେଉଁ ଶିକ୍ଷା, ସଂସ୍କାର ଓ ବ୍ୟବହାର ପାଏ ସେହି ଅନୁରୂପ ତାର ମାନସିକତା ଉତ୍ପନ୍ନ ହୁଏ । ତେବେ କେତେକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ପାରିବାରିକ ସ୍ଥିତି ହିଁ ଶିଶୁମାନଙ୍କଠାରେ ମନୋରୋଗ ସୃଷ୍ଟି କରେ ଯଥା- ଲିଙ୍ଗଭେଦ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ପୁଅକୁ କନ୍ୟା ସନ୍ତାନ ତୁଳନାରେ ଅଧିକ ସୁବିଧା-ସୁଯୋଗ ସହିତ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦେବା, ଶିଶୁପ୍ରତି ପିତାମାତା ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଆତ୍ମୀୟସ୍ୱଜନଙ୍କ ତ୍ରୁଟିପୂର୍ଣ୍ଣ ବ୍ୟବହାର, ପ୍ରାରମ୍ଭିକ ମାନସିକ ଆଘାତ, ଦୋଷପୂର୍ଣ୍ଣ ଲାଳନପାଳନ ଯଥା- ପିତାମାତାଙ୍କଦ୍ୱାରା ଅଧିକ ଗେହ୍ଲା ହେବା କିମ୍ବା ପିତାମାତାଦ୍ୱାରା ଉପେକ୍ଷା ବା ତିରସ୍କାର ଏବଂ ସନ୍ତାନସନ୍ତତିଙ୍କଠାରୁ ଅଧିକ ଉଚ୍ଚ ପ୍ରତ୍ୟାଶା ରଖିବା ପ୍ରଭୃତି କାରଣଗୁଡ଼ିକ ଏଥିପାଇଁ ଦାୟୀ ଅଟେ ।

ସାଧାରଣତଃ ଭାରତୀୟ ସମାଜରେ ପୁତ୍ର ସନ୍ତାନକୁ କନ୍ୟା ତୁଳନାରେ ଅଧିକ ସୁବିଧା ସୁଯୋଗ ଦିଆଯାଏ । ଝିଅମାନଙ୍କୁ ପରଧନ ବୋଲି କହି ତାକୁ ଉପେକ୍ଷିତ କରିବା ସହ ଘରର ବିକାଶ ପାଇଁ ପୁଅର ଉତ୍ତରଦାୟିତ୍ୱକୁ ଜଣାଇ ଦିଆଯାଏ । ଏହାଦ୍ୱାରା ପୁଅଟିଏ ପରିବାର ସମ୍ଭାଳିବ ବୋଲି ମାନସିକ ବୋଝ ନେଇ ଚାଲେ ଏବଂ ଝିଅ ଉପେକ୍ଷା କାରଣରୁ ଅନ୍ତର୍ମୁଖୀ ଓ ଉଦାସ ରହିଯାଏ । ଅପରପକ୍ଷରେ ପିତାମାତା ଓ ପରିବାରଜନଙ୍କ ସ୍ନେହପୂର୍ଣ୍ଣ ପରିମାର୍ଜିତ ବ୍ୟବହାର ଶିଶୁର ମାନସିକ ବିକାଶରେ ସହାୟକ ହୋଇଥାଏ କିନ୍ତୁ ପିତାମାତାଙ୍କ କ୍ରୋଧପୂର୍ଣ୍ଣ ରୁକ୍ଷ ଓ ଉପେକ୍ଷିତ ବ୍ୟବହାର, ପିଲାମାନଙ୍କର ଶାରୀରିକ ବା ମାନସିକ ରୂପ-ଗୁଣ-ଦକ୍ଷତାକୁ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ ସହିତ ତୁଳନା କରିବା ବା ସିଏ ଗୋରା ଇଏ କଳା ବୋଲି ପ୍ରଭେଦ ସୃଷ୍ଟି କରିବାଦ୍ୱାରା ସେମାନଙ୍କର ମନରେ ହୀନମନ୍ୟତା ବା ଆତ୍ମଗର୍ବ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇ ସେମାନଙ୍କ ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱ ବିକାଶରେ ଅନ୍ତରାୟ ସୃଷ୍ଟି କରେ ।

ଏହାଛଡ଼ା ମନୋରୋଗର ଆଉ ଏକ କାରଣ ହେଲା ପ୍ରାରମ୍ଭିକ ମାନସିକ ଆଘାତ । ଏହି ଆଘାତ ଅନେକ ପ୍ରକାର କାରଣରୁ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇପାରେ । ଯେପରି କୌଣସି ଅତିପ୍ରିୟ ଆତ୍ମୀୟଜନଠାରୁ ଅଲଗା ହେବା, କୌଣସି ନିକଟ ବ୍ୟକ୍ତିର ମୃତ୍ୟୁ, କୌଣସି ଘଟଣା ବା ପରିସ୍ଥିତି ଯଥା- ଏକ ଶିଶୁ କୌଣସି ସ୍ଥାନରେ ଏକୁଟିଆ ବନ୍ଦ ହୋଇଯାଏ, ହଜିଯାଏ, ଅଥବା ଅପହୃତ ହୋଇଯାଏ ତେବେ ଏଭଳି କ୍ଷେତ୍ରରେ ତା' ମନ ମଧ୍ୟରେ ବନ୍ଦ ଅନ୍ଧାର ଘର

ପ୍ରତି ଭୟ, ଏକୁଟିଆ ରହିବାର ଭୟ ଏବଂ ଅପରିଚିତଙ୍କପ୍ରତି ଭୟ ସବୁଦିନ ପାଇଁ ବସିଯାଏ । କେତେକ ପିଲା ଏଭଳି ମାନସିକ ସ୍ଥିତିରେ ପଡ଼ି ସବୁଦିନ ପାଇଁ ଭୟାଳୁ ସ୍ୱଭାବର ହୋଇ ପରବର୍ତ୍ତୀ ଜୀବନରେ ଅକାରଣ ଚିତ୍ତଭୟ ରୋଗରେ ଆକ୍ରାନ୍ତ ହୁଅନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ଯେଉଁ ପିଲାମାନଙ୍କର ସ୍ନାୟୁବିକ ଶକ୍ତିପ୍ରଖର ସେମାନେ ଏହି ପରିସ୍ଥିତିକୁ କ୍ରମଶଃ ଭୁଲିଯାଇ ସାହସ ସଞ୍ଚୟ କରିନିଅନ୍ତି । ଆହୁରି ମଧ୍ୟ କେତେକ ପିତାମାତା ନିଜ ପିଲାଙ୍କର ଶାରୀରିକ-ମାନସିକ ଓ ବୌଦ୍ଧିକ ସାମର୍ଥ୍ୟକୁ ବିଚାର ନକରି ତା'ଠାରୁ ଅତି ଉଚ୍ଚ ପ୍ରତ୍ୟାଶା ରଖନ୍ତି ଏବଂ ସେମାନଙ୍କୁ ଅତ୍ୟଧିକ ପରିଶ୍ରମ କରାନ୍ତି । ଏହି ସ୍ଥିତିରେ ସେହି ପିଲାମାନେ ନିଜର ସୀମିତ ବୌଦ୍ଧିକ ସାମର୍ଥ୍ୟ ଯୋଗୁଁ ପିତାମାତାଙ୍କର ସମସ୍ତ ପ୍ରତ୍ୟାଶାକୁ ପୂରଣ କରିପାରନ୍ତି ନାହିଁ ଏବଂ ସ୍ୱୟଂ କୁଣ୍ଠାଗ୍ରସ୍ତ ହୋଇଥାନ୍ତି । ପରିଶେଷରେ ପିତାମାତାଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ କଳହ, ପାରିବାରିକ ଓ ସାମାଜିକ ଜୀବନରେ ବିଶୃଙ୍ଖଳା, ଭ୍ରଷ୍ଟାଚାର, ବେରୋଜଗାରୀ, ଅନ୍ୟାୟ, କୁଶିକ୍ଷା, କୁସଙ୍ଗ, ପିତାମାତାଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ବିବାହ ବିଚ୍ଛେଦ, ଅନୈତିକ ବୃତ୍ତି ।

ମାନସିକ ଅସୁସ୍ଥତାର ସମାଧାନ ପନ୍ଥା

୧. ସର୍ବପ୍ରଥମେ ମନରେ ଉତ୍ପନ୍ନ ହେଉଥିବା ସମସ୍ୟା ଓ ଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱ ବା ସଂଘର୍ଷକୁ ନିଜେ ସାହସର ସହ ସମ୍ମୁଖୀନ ହେବା ଶିଖନ୍ତୁ, ଆବଶ୍ୟକ ପଡ଼ିଲେ ଅଭିଜ୍ଞ ଗୁରୁଜନଙ୍କଠାରୁ ପରାମର୍ଶ ନିଅନ୍ତୁ । କୌଣସି ମାନସିକ ସମସ୍ୟା ସମାଧାନଠାରୁ ଦୂରେଇ ଯିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରନ୍ତୁ ନାହିଁ, କାରଣ ତାଦ୍ୱାରା ଏହି ସମସ୍ୟା ଅଧିକ ବଢ଼ିଯିବାର ସମ୍ଭାବନା ଥାଏ ।

୨. ନିଜ ଜୀବନର ଲକ୍ଷ୍ୟକୁ ନିଜର ସାମର୍ଥ୍ୟ ଓ ଉପଲବ୍ଧି ଅନୁସାରେ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ କରିବା ଉଚିତ୍ । ନିଜ ସାମର୍ଥ୍ୟଠାରୁ ଅଧିକ ମହତ୍ୱାକାଂକ୍ଷା ରଖନ୍ତୁ ନାହିଁ, କାରଣ ଏଥିରେ ଅସଫଳ ହୋଇ ଜୀବନରେ ବିଷାଦ ଓ ନୈରାଶ୍ୟ ଆସିଥାଏ ।

୩. ପରିସ୍ଥିତିକୁ ବଦଳାଇ ହୁଏ ନାହିଁ । ତେଣୁ ନିଜକୁ ପରିସ୍ଥିତି ସହ ଖାପଖୁଆଇ ଚଳିବାକୁ ପଡ଼ିବ ବୋଲି ବୁଝାଇଦିଅନ୍ତୁ । ଶିକ୍ଷା, ପରିସ୍ଥିତି ସହ ଖାପଖୁଆଇ ଚଳିବା ପାଇଁ ମନୁଷ୍ୟକୁ ବାଟ ବତାଏ ।

୪. ଶାରୀରିକ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ, ପରିଚ୍ଛନ୍ନତାପ୍ରତି ଦୃଷ୍ଟି ଦେବା ସହ ଦୈନନ୍ଦିନ କର୍ମ ଯଥା- ସ୍ନାନ, ଶୌଚ, ଭୋଜନ, ଶୟନ ଉଚିତ ସମୟରେ ଓ ନିୟମପୂର୍ବକ କରନ୍ତୁ । ଅର୍ଥାତ୍ ପ୍ରତ୍ୟେକ କାର୍ଯ୍ୟରେ ସମୟାନୁବର୍ତ୍ତୀ ଓ ନିୟମାନୁବର୍ତ୍ତୀ ହେବା ଉଚିତ୍ ।

୫. ଜୀବନରେ ଆଶାବାଦୀ ହୁଅନ୍ତୁ, ନେଗେଟିଭ୍ ବା ପ୍ରତିକୂଳ ଚିନ୍ତାଧାରା ପରିବର୍ତ୍ତେ ସର୍ବଦା ପଜିଟିଭ୍ ଭାବନା ରଖନ୍ତୁ । ବ୍ୟର୍ଥରେ ଗପସପ କରିବା, ଅଶ୍ଳୀଳ ଚର୍ଚ୍ଚା ଓ ଅଶ୍ଳୀଳତାପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବନାରୁ ମନକୁ ମୁକ୍ତ କରିଖି ସମୟର ସଦୁପଯୋଗ କରନ୍ତୁ । ନିଜକୁ ଯଥାସମ୍ଭବ ସାମାଜିକ କାର୍ଯ୍ୟ ଓ ସାମାଜିକ ଅନୁଷ୍ଠାନରେ ସାମିଲ କରନ୍ତୁ ।

୬. ଜୀବନରେ ମନୋରଞ୍ଜନକୁ ପ୍ରାଥମିକତା ଦିଅନ୍ତୁ । ଯଥା- ମଧୁର ହୃଦୟସ୍ପର୍ଶୀ ସଙ୍ଗୀତ ଶୁଣିବା, ସାଙ୍ଗସାଥୀ ମେଳରେ ଆମୋଦପ୍ରମୋଦ, କ୍ରୀଡ଼ା ବା ଖେଳ କସରତରେ ଭାଗ ନେବା, ବାସ୍ତବ ଜଞ୍ଜାଳପୂର୍ଣ୍ଣ ଜୀବନରୁ ସମୟ ବାହାର କରି ସମୟ ସମୟରେ କୌଣସି ନୂତନ ପ୍ରାକୃତିକ ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟପୂର୍ଣ୍ଣ ସ୍ଥାନ ଭ୍ରମଣ କରିବା ଓ ମନ୍ଦିର ଦର୍ଶନ କରିବା ପାଇଁ ସମୟ ଦିଅନ୍ତୁ । ଏହାଦ୍ୱାରା ଜୀବନରେ ନୂତନତା ଆସେ ଏବଂ ଜୀବନ ବୋଝ ସଦୃଶ ଲାଗେ ନାହିଁ ।

୭. କୁସଙ୍ଗ, ନିଶାଦ୍ରବ୍ୟ, ଆଳସ୍ୟ, କାମ-କ୍ରୋଧ-ଲୋଭ ଓ ଈର୍ଷାଦି ବିକୃତ ଭାବନାରୁ ନିଜକୁ ଦୂରେଇ ରଖନ୍ତୁ । ଅନ୍ୟର ସଫଳତା ବା ଧନଧାନ୍ୟ ଦେଖି ନିଜକୁ ତୁଳନା କରି ଦୁଃଖିତ ହୁଅନ୍ତୁ ନାହିଁ । ଗୁରୁଜନ ଓ ବିଶିଷ୍ଟ ବ୍ୟକ୍ତିମାନଙ୍କ ନିନ୍ଦା, ଆକ୍ଷେପ, କଟୁ ସମାଲୋଚନା, ଅନ୍ୟର ଦୋଷଗୁଣ ବଖାଣନ୍ତୁ ନାହିଁ ଅଥବା ଅନ୍ୟକୁ ଥଟ୍ଟା-ବିଦ୍ରୂପ-ପରିହାସ କରନ୍ତୁ ନାହିଁ । ସର୍ବୋପରି ନିଜ ସ୍ୱାର୍ଥ ପାଇଁ ମନ, ବଚନ ଓ କର୍ମରେ କାହାରିକୁ କଷ୍ଟ ଦିଅନ୍ତୁ ନାହିଁ ଅଥବା ଅନ୍ୟକୁ ଦୁଃଖଦାୟକ ଓ ଅପ୍ରୀତିକର ପରିସ୍ଥିତିରେ ପକାନ୍ତୁ ନାହିଁ । ଏହା ବ୍ୟକ୍ତିର ନୈତିକ ପତନ ଘଟାଇଥାଏ । ତେଣୁ ଏସବୁକୁ ସର୍ବଦା ପରିହାର କରନ୍ତୁ ।

୮. ଭାରତୀୟ ସଂସ୍କୃତିର ଦୁଇଟି ଅମୂଲ୍ୟ ରତ୍ନ ଯୋଗ ଓ ଆୟୁର୍ବେଦରେ ବର୍ଣ୍ଣିତ ସ୍ୱସ୍ଥବୃତ୍ତ (ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟରକ୍ଷା ପାଇଁ ନୀତି ନିୟମ) ପାଳନ କରନ୍ତୁ । ଆୟୁର୍ବେଦରେ ମାନସିକ ରୋଗର ଉପଚାର ପାଇଁ ଅନେକ ପ୍ରଭାବଶାଳୀ ଶାସ୍ତ୍ରୀୟ ଔଷଧ ରହିଛି । ମାନସିକ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟରକ୍ଷା ପାଇଁ ନିୟମିତ ବ୍ରାହ୍ମୀ, ଶଙ୍ଖପୁଷ୍ପୀ, ବଚ, ଜଟାମାଂସି, ଥାଲକୁଡ଼ି ପ୍ରଭୃତି ମଧ୍ୟ ବନୌଷଧି ସେବନ କରନ୍ତୁ । ମାନସିକ ରୋଗରେ ଅଭିଜ୍ଞ ଆୟୁର୍ବେଦ ଚିକିତ୍ସକଙ୍କ ସହ ପରାମର୍ଶ କରି ନିୟମିତ ଔଷଧ ସେବନ କଲେ ରୋଗୀ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଆରୋଗ୍ୟ ଲାଭ କରେ ।

ଉପରୋକ୍ତ ନୀତିନିୟମ ମାନି ଚଳିଲେ ବ୍ୟକ୍ତି ସମସ୍ତ ପ୍ରକାର ମାନସିକ ସମସ୍ୟା ଓ ମନୋବିକାରରୁ ମୁକ୍ତ ହୋଇ ସୁଖମୟ ଜୀବନଯାପନ କରିବାକୁ ସକ୍ଷମ ହୁଏ ।

ଓଡ଼ିଶା ଆୟୁର୍ବେଦ ସେବାସଂସ୍ଥା
ଏଫ୍.ଏଫ୍.-୩୩, ଇନ୍ଦ୍ରଧନୁ ମାର୍କେଟ
ଆଇ.ଆର୍.ସି. ଭିଲେଜ, ନୟାପଲ୍ଲୀ, ଭୁବନେଶ୍ୱର

Lÿês¨¨†ÿèÿþæœÿZÿ D¨¨{Àÿ fÁÿ¯ÿæß ¨¨Àÿ¯ÿ^ÿœÿÀÿ ¨¨µÿæ¯ÿ

ଡଃ ହରପ୍ରସାଦ ମିଶ୍ର

ପୃଥିବୀ ପୃଷ୍ଠରେ କୀଟପତଙ୍ଗମାନଙ୍କର ଆବିର୍ଭାବ ପ୍ରାୟ ୩୦୦ ନିୟୁତ ବର୍ଷ ତଳେ ହୋଇଥିଲା । ସେହି ତୁଳନାରେ ମନୁଷ୍ୟ ପାଖାପାଖି ୧ ନିୟୁତ ବର୍ଷ ତଳେ ପୃଥିବୀ ପୃଷ୍ଠରେ ଜନ୍ମ ନେଲା । ମନୁଷ୍ୟ ସଭ୍ୟତା ଗଢ଼ି ଉଠିବା ପରେ ଯେତେବେଳେ ଫସଲ ଚାଷ ଆରମ୍ଭ କଲା, ସେ କାଳରୁ କୀଟପତଙ୍ଗମାନେ ତା'ର ଫସଲ ନଷ୍ଟ କରିବା ସହ ଅମଳହାନି ଘଟାଇବା ସହିତ ସାଇତା ଶସ୍ୟକୁ ନଷ୍ଟ କରି ଆସୁଛନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ମାନବ ସଭ୍ୟତାର ଚଳଣି ଏବଂ ଅନ୍ୟ କେତେକ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପ ଯୋଗୁଁ ବର୍ତ୍ତମାନ ଜଳବାୟୁ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଅନୁଭୂତ ହେଉଅଛି ଏବଂ ସେଥିପାଇଁ କୀଟପତଙ୍ଗଜନିତ ଫସଲହାନି ହୁଏତ ବଢ଼ିଯାଇପାରେ କିମ୍ବା ସ୍ଥଳ ବିଶେଷରେ କମି ଯାଇପାରେ । ତେଣୁ ପୃଥିବୀରେ ଖାଦ୍ୟ ସଙ୍କଟ ଦେଖା ଦେଇପାରେ । କୃଷି ବୈଜ୍ଞାନିକମାନଙ୍କର ଅନୁମାନ ଯେ ଜଳବାୟୁ ପରିବର୍ତ୍ତନଦ୍ୱାରା (କ) ପୃଥିବୀ ପୃଷ୍ଠର ଉତ୍ତାପ ବୃଦ୍ଧି ଘଟିବ, (ଖ) ବାୟୁମଣ୍ଡଳରେ ସବୁଜଘର ଗ୍ୟାସ ଯଥା- ଅଙ୍ଗାରକାମ୍ଳ, ମିଥେନ୍, ନାଇଟ୍ରସ ଅକ୍ସାଇଡ୍, ହାଇଡ୍ରୋଫ୍ଲୋରୋ କାର୍ବନ୍, ପରଫ୍ଲୋରୋକାର୍ବନ ଏବଂ ସଲଫର୍ ହେକ୍ସାଫ୍ଲୋରାଇଡ୍ ଇତ୍ୟାଦି ଗ୍ୟାସର ବୃଦ୍ଧି ଘଟିବ, (ଗ) ବର୍ଷାର ଅନୁପାତ ପରିମାଣ ଏବଂ ଆବଣ୍ଟନ ଠିକ୍ ରହିବ ନାହିଁ ଏବଂ (ଘ) ସମୁଦ୍ର ପତ୍ତନରେ ବୃଦ୍ଧି ଆସିବ ଓ ଅଧିକ ଜୁଆର ମାଡ଼ି ଆସିବ । ତା'ଛଡ଼ା ବାତ୍ୟା, କୁଆପଥର ଏବଂ ମରୁଡ଼ି ଆଦିର ପ୍ରାଦୁର୍ଭାବ ବଢ଼ିଯିବ ।

ବିଗତ କିଛି ବର୍ଷକୁ ଅନୁଧ୍ୟାନ କଲେ ଜଣାଯାଏ ଯେ ମରୁଡ଼ି ଏବଂ ବନ୍ୟା ପୃଥିବୀରେ ବହୁ ପରିମାଣରେ ବଢ଼ିଯାଇଛି । ୧୯୮୦ ମସିହାଠାରୁ ୧୯୮୪ ମସିହା ମଧ୍ୟରେ ପୃଥିବୀ ପୃଷ୍ଠରେ ୮୦୦ ଗୋଟି ପ୍ରାକୃତିକ ବିପର୍ଯ୍ୟୟ ଘଟିଥିବାର ନଜିର ଅଛି, ଯେଉଁଥିରେକି ୪୦୦ ନିୟୁତ ଲୋକ କ୍ଷତିଗ୍ରସ୍ତ ହୋଇଥିଲେ । ଏହାର ୨୦ ବର୍ଷ ପରେ ଦେଖାଯାଇଛି ଯେ ଏହିଭଳି ପ୍ରାକୃତିକ ବିପର୍ଯ୍ୟୟର ସଂଖ୍ୟା ୨୩୦୦କୁ ବୃଦ୍ଧି ପାଇଛି ଏବଂ ଏହାଦ୍ୱାରା ପ୍ରାୟ ୧୪ କୋଟି ଲୋକ କ୍ଷତିଗ୍ରସ୍ତ ହୋଇଛନ୍ତି । ବୈଜ୍ଞାନିକମାନେ ଆକଳନ କରି ଦେଖିଛନ୍ତି ଯେ ଏକବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀରେ ପୃଥିବୀର ତାପମାତ୍ରା ହାରାହାରି ୧.୪ରୁ ୪.୦ ଡିଗ୍ରୀ ସେଲସିଅସ୍ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବୃଦ୍ଧି ଘଟିବ ଏବଂ ଏହାର ପ୍ରଭାବରେ ୨୦୫୫ ମସିହା ସୁଦ୍ଧା ୧୬ରୁ ୨୨% ଜଙ୍ଗଲୀ ବୃକ୍ଷ ଧରାପୃଷ୍ଠରୁ ନିଶ୍ଚିହ୍ନ ହୋଇଯିବାର ଆଶଙ୍କା କରାଯାଏ ।

> ଏକବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀରେ ପୃଥିବୀର ତାପମାତ୍ରା ହାରାହାରି ୧.୪ରୁ ୪.୦ ଡିଗ୍ରୀ ସେଲସିଅସ୍ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବୃଦ୍ଧି ଘଟିବ ଏବଂ ଏହାର ପ୍ରଭାବରେ ୨୦୫୫ ମସିହା ସୁଦ୍ଧା ୧୬ରୁ ୨୨% ଜଙ୍ଗଲୀବୃକ୍ଷ ଧରାପୃଷ୍ଠରୁ ନିଶ୍ଚିହ୍ନ ହୋଇଯିବାର ଆଶଙ୍କା କରାଯାଏ ।

ବର୍ତ୍ତମାନ ସୁଦ୍ଧା ଜଳବାୟୁ ପରିବର୍ତ୍ତନର ପ୍ରଭାବ ପୃଥିବୀ ପୃଷ୍ଠରେ କିଛିମାତ୍ରାରେ ଅନୁଭୂତ ହେଲାଣି । ବାୟୁମଣ୍ଡଳର ଉତ୍ତାପ, ଜଳୀୟବାଷ୍ପ ଏବଂ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଗ୍ୟାସର ପରିବର୍ତ୍ତନଦ୍ୱାରା ଭୂପୃଷ୍ଠରେ ଜଙ୍ଗଲ, କୀଟପତଙ୍ଗ ଇତ୍ୟାଦି ଆୟତନ ଓ ସଂଖ୍ୟାରେ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଆସିଲାଣି । ତା'ର ପ୍ରଭାବରେ ରୋଗ-ପୋକ, ଉପକାରୀ ଜୀବ ଏବଂ ସେମାନଙ୍କର ପୋଷକ ବୃକ୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ଥିବା ଅନୁପାତରେ ବ୍ୟାପକ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରାଯାଉଛି । ଯାହା ଅନୁମାନ କରାଯାଉଛି ଯେ ଜଳବାୟୁ ପରିବର୍ତ୍ତନର ବିଶେଷ ପ୍ରଭାବ ପ୍ରାଣୀମାନଙ୍କର ଶତ୍ରୁକୀଟ ଯଥା- ମଶା, ମାଛି, ଟିଙ୍କ, ଫ୍ଲିମାନଙ୍କ ଉପରେ ବେଶୀ ପଡ଼ିବ ଏବଂ ଏହାଦ୍ୱାରା ଏମାନେ ବହନ କରୁଥିବା ଭୂତାଣୁଜନିତ ରୋଗ ଉପରେ ପରୋକ୍ଷରେ ଅନୁଭୂତ ହେବ । ବାୟୁମଣ୍ଡଳର ଉତ୍ତାପ ଏବଂ ଆର୍ଦ୍ରତା ବଢ଼ିବାଦ୍ୱାରା ଏହି କୀଟମାନଙ୍କର ସଂଖ୍ୟା ବଢ଼ିବା ସଂଗେସଂଗେ ଏଗୁଡ଼ିକ ଅନ୍ୟ ଅଞ୍ଚଳକୁ ବ୍ୟାପିଯିବେ (ଶୀତୋଷ୍ଣ ଅଞ୍ଚଳକୁ) ଯେଉଁଠାରେ କି ଲୋକମାନଙ୍କରଏହି କୀଟଦ୍ୱାରା ବ୍ୟାପୁଥିବା ରୋଗମାନଙ୍କୁ ପ୍ରାକୃତିକ ସହଣୀ ଶକ୍ତି ନଥିବ, କାରଣ ସେହି ରୋଗ

ପୂର୍ବରୁ ସେଠାରେ ଦେଖା ଯାଉନଥିଲା । ତେଣୁ ସେମାନେ ଅଧିକ ରୋଗାକ୍ରାନ୍ତ ହେବେ । କାରଣ ସେହି ସ୍ଥାନଗୁଡ଼ିକ ଆଗରୁ ଥଣ୍ଡା ରହୁଥିବାରୁ ସେଠାରେ ମଶା, ମାଛି, ଟିଙ୍କ ଆଦିଙ୍କର ବଂଶ ବିସ୍ତାର ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ ହୋଇପାରୁନଥିଲା ।

କେଉଁ ଆଦିମ କାଳରୁ ଫସଲର ଶତ୍ରୁ ହିସାବରେ କୀଟପତଙ୍ଗ, ରୋଗ ଜୀବାଣୁ (ବ୍ୟାକ୍ଟେରିଆ, କବକ ଓ ଭୂତାଣୁ) ଓ ବାଲୁଙ୍ଗା ଘାସଗୁଡ଼ିକ ବିବେଚିତ ହୋଇ ଆସୁଥିଲେ ଏବଂ ଏବେ ସେମାନେ ହାରାହାରି ଏକ ତୃତୀୟାଂଶ ଖାଦ୍ୟଶସ୍ୟ ଅମଳ କମାଇଥାନ୍ତି । ଉଦାହରଣ ସ୍ୱରୂପ କଖାରୁ ଜାତୀୟ ଫସଲରେ ଏବଂ ଫଳ ବଗିଚାରେ ଫଳମାଛି ଏକ ମାରାତ୍ମକ ଶତ୍ରୁ କୀଟ ଅଟେ । କିନ୍ତୁ ବିଶ୍ୱ ତାପମାତ୍ରା ବୃଦ୍ଧି ସହିତ ଏହି କୀଟ ଏବେ ଅଧିକ ଆକ୍ରମଣ କରିବା ସହ ନୂଆ ସ୍ଥାନମାନଙ୍କରେ ଆକ୍ରମଣ କରିବାର ଦେଖାଯାଉଛି । ଏହି କୀଟ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ପାଇଁ ଗାଁ ଗହଳର ଗରିବ ଚାଷୀମାନେ ଦାମିକା ଏବଂ ପରିବେଶକୁ ସୁହାଉଥିବା କୀଟନାଶକ କିଣି ସିଞ୍ଚନ କରିବା ସମ୍ଭବ ନୁହେଁ । ତେଣୁ ସେମାନେ ଶସ୍ତା ଏବଂ ପରିବେଶ ପ୍ରଦୂଷଣକାରୀ କୀଟନାଶକ ବ୍ୟବହାର କରନ୍ତି, ଯାହାର କୁ-ପ୍ରଭାବ ମନୁଷ୍ୟ ଏବଂ ଏହାର ଗୃହପାଳିତ ପଶୁପକ୍ଷୀଙ୍କ ଉପରେ ପଡ଼ିଥାଏ । ଜଳବାୟୁ ପରିବର୍ତ୍ତନର ପ୍ରଭାବ ମନୁଷ୍ୟର ଖାଦ୍ୟ ନିରାପତ୍ତା ଉପରେ ମଧ ପଡ଼ିଥାଏ । କାରଣ ଜଳବାୟୁ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଯୋଗୁଁ ଯେତେବେଳେ ରୋଗପୋକ ସଂଖ୍ୟା ବଢ଼େ ମନୁଷ୍ୟ ତାଙ୍କ ଦାଉରୁ ରକ୍ଷା ପାଇବା ପାଇଁ ଅଧିକ ଜୀବନାଶକ ବ୍ୟବହାର କରେ, ଯାହାର ଅବଶେଷ ତା'ର ଖାଦ୍ୟରେ ରହି ମନୁଷ୍ୟର ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟହାନୀ ଘଟାଇଥାଏ । ସେହିପରି ମନୁଷ୍ୟର ଗୃହପାଳିତ ପଶୁଙ୍କର ରୋଗ ଭଲ କରିବା ପାଇଁ ବ୍ୟବହୃତ ହେଉଥିବା ଔଷଧ ମଧ୍ୟ ତା'ର ଖାଦ୍ୟରେ (କ୍ଷୀର, ଦହି, ଛେନା, ଘିଅ ଏବଂ ମାଂସ) ରହି ଦେହ ଖରାପ କରିଥାଏ । ବାୟୁମଣ୍ଡଳର ଉତ୍ତାପ, ଆର୍ଦ୍ରତା ଏବଂ ବର୍ଷାର ପରିମାଣରେ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଆସିଲେ ଆମେ ସାଇତି ରଖୁଥିବା ଖାଦ୍ୟ ଯଥା- ଗହମ, ମକା, ଚିନାବାଦାମ, ଧାନ ଓ କଫି ଇତ୍ୟାଦିରେ କବକ ମାଡ଼ି ଯାଇଥାଏ ଏବଂ ସେମାନେ ନିର୍ଗତ କରୁଥିବା କବକ ବିଷ (ଆଫ୍ଲାଟକ୍ସିନ୍) ଆମର ଖାଦ୍ୟସହ ପେଟକୁ ଗଲେ ମାରାତ୍ମକ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟଗତ କ୍ଷତି ସାଧନ କରିଥାଏ ।

ଜଳବାୟୁ ପରିବର୍ତ୍ତନର ଗୋଟିଏ ପ୍ରମୁଖ ପ୍ରଭାବ ଦେଖାଯାଉଛି ବାୟୁମଣ୍ଡଳର ଉତ୍ତାପ ବୃଦ୍ଧି ଉପରେ । ବାୟୁମଣ୍ଡଳର ବର୍ଦ୍ଧିତ ଉତ୍ତାପ ପ୍ରଭାବରେ ଶୀତୋଷ୍ଣ ଜଳବାୟୁ ଅଞ୍ଚଳରେ କୀଟପତଙ୍ଗମାନଙ୍କର ପ୍ରାଦୁର୍ଭାବ ବୃଦ୍ଧି ପାଇବ । ଏହାଦ୍ୱାରା କୀଟମାନଙ୍କର ବୃଦ୍ଧି, ପରିସର, ସଂଖ୍ୟା ଏବଂ ବଞ୍ଚିବା ଉପରେ ପ୍ରଭାବ ପଡ଼ିବ । ଏହାର ପ୍ରଭାବରେ କେତେକ ପୋକଙ୍କର ଜୀବନଚକ୍ର ଶୀଘ୍ର ସମାପ୍ତ ହୋଇଯିବା ସହ ଆଉ କେତେକ ପୋକମାନଙ୍କର ଜୀବନଚକ୍ର ବହୁତ ଦିନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବଢ଼ିଯିବ । ଯେଉଁ କୀଟଗୁଡ଼ିକ ଉତ୍ତାପ ବୃଦ୍ଧି ସଂଗେସଂଗେ ଗରମ ଅଞ୍ଚଳରୁ ଥଣ୍ଡା ଅଞ୍ଚଳକୁ ପଳାଇ ଯାଆନ୍ତି, ସେମାନେ ଶୀଘ୍ର ଏହି କାର୍ଯ୍ୟ କରିବେ । ଏଥିଯୋଗୁଁ କୀଟ ଏବଂ ଏହାର ଶତ୍ରୁ (ଉପକାରୀ ଜୀବ) ଜୀବ ସଂଖ୍ୟାରେ ସନ୍ତୁଳନ ବ୍ୟାଘାତ ଘଟିବ ଏବଂ ପ୍ରକୃତିରେ ଘଟୁଥିବା ପରାଶ୍ରୟିତ (Natural Parasitism) କମିଯିବ । ଉକୁଣିଆ ପୋକ (thrips)ମାନଙ୍କର ଲିଙ୍ଗ ଅନୁପାତ ଅର୍ଥାତ୍ ପୁରୁଷ ଓ ମାଇ କୀଟ ସଂଖ୍ୟାରେ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରାଯାଉଛି । ଶୀତଦିନର ଅବଧି ଏବଂ ଶୀତର ପରିମାଣ କମିଯିବାରୁ କୀଟମାନଙ୍କର ଶୀତଯୋଗୁଁ ମୃତ୍ୟୁ ସଂଖ୍ୟା କମିଯିବ ଏବଂ ପରବର୍ତ୍ତୀ ଅବସ୍ଥାରେ ଏମାନଙ୍କ ସଂଖ୍ୟା ବୃଦ୍ଧି ହେବ । ପୃଥିବୀର ତାପମାତ୍ରା ବୃଦ୍ଧି ଯୋଗୁଁ କେତେକ ଶୀତଦିନିଆ ଫସଲ ଯେଉଁ ସ୍ଥାନମାନଙ୍କରେ ହୋଇ ପାରୁଥିଲା, ଆଉ ସେଠାରେ ଚାଷ ହୋଇନପାରି ଯେଉଁଆଡ଼େ ଥଣ୍ଡା ରହୁଛି ସେ ଆଡ଼େ ଚାଷ ହେବ । ଏହାଦ୍ୱାରା ଏହି ଫସଲରେ ଲାଗୁଥିବା ରୋଗପୋକ ଏବଂ ଉପକାରୀ ଜୀବମାନେ ପୂର୍ବସ୍ଥାନ ଛାଡ଼ି ନୂଆ ସ୍ଥାନକୁ ସ୍ଥାନାନ୍ତରିତ ହୋଇଯିବେ ଏବଂ ଯେଉଁ ଅଞ୍ଚଳରେ ସେ ପୋକ ଲାଗୁ ନଥିଲା ଏବେ ସେଠାରେ ନୂଆପୋକ ଦେଖାଯିବେ । ଜୀବାଶ୍ମମାନଙ୍କୁ ପରୀକ୍ଷା କରି ଦେଖାଯାଇଛି ଯେ ପୃଥିବୀର ଉତ୍ତାପ ବଢ଼ିଲାରୁ ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାରର ପୋକ ପ୍ରଜାତି ଶୀତୋଷ୍ଣ ଅଞ୍ଚଳରେ ବଢ଼ିବା ସହ ସେମାନଙ୍କଦ୍ୱାରା କ୍ଷତିର ପରିମାଣରେ ମଧ ବୃଦ୍ଧି ଘଟୁଛି । ଉତ୍ତାପ ବୃଦ୍ଧି ଯୋଗୁଁ କେତେକ ଅଞ୍ଚଳରେ କେତେକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ପୋକ ସଂଖ୍ୟା କମ୍ ହୋଇଥାଏ । ଯେପରିକି ସମତଳ ଅଞ୍ଚଳରେ ଜଉପୋକ ସଂଖ୍ୟା । ସମତଳ ଅଞ୍ଚଳରେ ଯେତେବେଳେ ଶୀତଦିନେ ଶୀଘ୍ର ଉତ୍ତାପ ବୃଦ୍ଧି ହୁଏ ସେତେବେଳେ ଜଉପୋକମାନେ ସମତଳ ଅଞ୍ଚଳ ଛାଡ଼ି ପାହାଡ଼ିଆ ଉଚ୍ଚ ଜମିକୁ ଚାଲି ଯାଆନ୍ତି ଯେଉଁଠି ଥଣ୍ଡା ଥାଏ, ତେଣୁ ସମତଳ ଅଞ୍ଚଳରେ କୀଟ ସଂଖ୍ୟା କମିବା ସହ ପାହାଡ଼ିଆ ଅଞ୍ଚଳରେ ଏହା ବୃଦ୍ଧି ଘଟିଥାଏ । ଏହାଛଡ଼ା ଉତ୍ତାପ ବୃଦ୍ଧି ମଧ ବେଳେବେଳେ ଉପକାରୀ ଜୀବମାନଙ୍କର କାର୍ଯ୍ୟ ଦକ୍ଷତା ବଢ଼ାଇବାରେ ସହାୟକ ହୋଇଥାଏ । ବିଶ୍ୱ ଉତ୍ତାପ ବୃଦ୍ଧି ପ୍ରଭାବରେ ଜଉପୋକମାନେ ଛାଡୁଥିବା ସତର୍କ ଘଣ୍ଟି ଫେରୋମୋନ୍ (alarm pheromone)ର ମାତ୍ରା କମିଯାଏ । ଏହି ଫେରୋମୋନ୍ ଜଉପୋକମାନେ ତାଙ୍କ

ଦେହରୁ ନିର୍ଗତ କରନ୍ତି ଯେତେବେଳେ ସେମାନଙ୍କ ଉପରେ କୌଣସି ବାହ୍ୟ ବିପଦ ଆସେ । ଏହି ଫେରୋମୋନ୍‌ର ବାସ୍ନା ପାଖରେ ଥିବା ଅନ୍ୟ ଜଉପୋକମାନେ ଜାଣିପାରି ସଂଗେସଂଗେ ସେ ସ୍ଥାନ ପରିତ୍ୟାଗ କରିଥାନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ଉତ୍ତାପ ବୃଦ୍ଧି ଯୋଗୁଁ ଏହାର ମାତ୍ରା କମିଗଲେ ସାଥୀ ଜଉପୋକମାନେ ବାହ୍ୟ ଶତ୍ରୁ ଆକ୍ରମଣରେ ମୃତ୍ୟୁବରଣ କରିଥାନ୍ତି । ଯେହେତୁ ଅନେକ କୀଟ ବହୁତଗୁଡ଼ିଏ ଫସଲରେ ଲାଗୁଥିବା ରୋଗର ବାହକ ଅଟନ୍ତି, ଜଳବାୟୁ ପରିବର୍ତ୍ତନଦ୍ୱାରା ଏହି ରୋଗଗୁଡ଼ିକର ଫସଲକୁ ସଂକ୍ରମଣରେ ମଧ୍ୟ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଲକ୍ଷ୍ୟ ହେବ । ଜଳବାୟୁ ପରିବର୍ତ୍ତନଜନିତ ପରିବର୍ତ୍ତିତ ବାୟୁ ଚଳାଚଳ ପ୍ରଭାବରେ ପରିବ୍ରାଜୀ (migratory) କୀଟମାନଙ୍କର ଚଳାଚଳ ଦିଗ ପରିବର୍ତ୍ତନ ହୋଇଯିବ (ଯଥା- ପଙ୍ଗପାଳ) । ତେଣୁ ଯେଉଁ ଦେଶରେ ସେ କୀଟ ଦେଖା ନଥିଲା ସେ ଦେଶରେ ତାହା ଦେଖାଦେବ ଏବଂ ଯେଉଁ ଦେଶରେ ଏହା ବେଶୀ କ୍ଷତି କରୁଥିଲା ସେ ଦେଶ ଏହି ପୋକ ଦାଉରୁ ରକ୍ଷା ପାଇଯିବ ।

ଜଳବାୟୁ ପରିବର୍ତ୍ତନର ଅନ୍ୟ ଏକ କୁପ୍ରଭାବ ହେଲା ବର୍ଷାର ପରିମାଣରେ ଅନିଶ୍ଚିତତା ଦେଖାଦେବା । କେଉଁ ଅଞ୍ଚଳରେ ମରୁଡ଼ି ଦେଖାଯିବ ତ କେଉଁ ଅଞ୍ଚଳରେ ଅତ୍ୟଧିକ ବୃଷ୍ଟିପାତ ହୋଇ ବନ୍ୟା ବିପ୍ଳାତ ଦେଖାଯିବ । ଅତ୍ୟଧିକ ବର୍ଷା ହେଉଥିବା ଅଞ୍ଚଳରେ ଉକୁଣିଆ ପୋକ, ପତ୍ରଡିଆଁ ପୋକ, ଗଛଡ଼ିଆଁ ପୋକ, କର୍ତ୍ତକ କୀଟ, ଫଳମାଛିର ଶୂକ, ଝିଣ୍ଟିକାର ଅଣ୍ଡାପୁଞ୍ଜ, ହେଲିଓଥିସ୍, ସ୍ପୋଡ଼ୋପ୍‌ଟେରା ଆଦିର ଶୂକ ତଥା କାଣ୍ଡବିନ୍ଧା ପୋକ ଏବଂ ଉଇମାନଙ୍କର ପ୍ରାଦୁର୍ଭାବ ଫସଲରେ କମ୍ ପରିଲକ୍ଷିତ ହୋଇଥାଏ । ଏହାଛଡ଼ା ଅଧିକ ବର୍ଷାଯୋଗୁଁ ଫସଲର ଅନିଷ୍ଟକାରୀ କୀଟମାନଙ୍କଠାରେ କବକଜନିତ ରୋଗ ବ୍ୟାପିଥାଏ । ଯଦ୍ୱାରା ସେମାନେ ମୃତ୍ୟୁମୁଖରେ ପଡ଼ିଥାନ୍ତି ଓ ସେମାନଙ୍କ ଉପଦ୍ରବ କମିଥାଏ । ଅନ୍ୟପକ୍ଷରେ ବୃଷ୍ଟିଛାୟା ଅଞ୍ଚଳରେ ମରୁଡ଼ିର ପଦଧ୍ୱନି ଶୁଣାଯାଏ ଓ ସେହି ସ୍ଥାନମାନଙ୍କରେ ଉଇ, ଦହିଆ ବା ବୁନିଆ ପୋକ (ଧଳା ଜଉ), ଅଷ୍ଟପଦୀ ବା ମାଇଟ୍, ଆଖୁର ଅଗବିନ୍ଧା ଓ ସଅଳ କାଣ୍ଡବିନ୍ଧା ପୋକ ଆଦି କୀଟମାନଙ୍କର ପ୍ରାଦୁର୍ଭାବ ବଢ଼ିଥାଏ । ବର୍ଷା ଯୋଗୁଁ ବାୟୁମଣ୍ଡଳରେ ଜଳୀୟବାଷ୍ପ ଅଧିକ ରହିଲାରୁ ସେହି ଅଞ୍ଚଳରେ ମନୁଷ୍ୟ ସାଇତି ରଖିଥିବା ଖାଦ୍ୟଶସ୍ୟ ଯଥା- ଚାଉଳ, ଡାଲି ଇତ୍ୟାଦିରେ ସାଇତା ଶସ୍ୟର ଶତ୍ରୁକୀଟ ଏବଂ କବକମାନଙ୍କ ପ୍ରାଦୁର୍ଭାବ ଅଧିକ ପରିଲକ୍ଷିତ ହୁଏ । ବାଡ଼ିବଗିଚାରେ ଗେଣ୍ଡା ଏବଂ ଜୋକମାନଙ୍କର ପ୍ରାଦୁର୍ଭାବ ମଧ୍ୟ ସନ୍ତସନ୍ତିଆ ସ୍ଥାନମାନଙ୍କରେ ଅଧିକ ପରିଲକ୍ଷିତ ହୋଇଥାଏ ।

ସମ୍ପ୍ରତି ଖଣିଜ ତୈଳ, କୋଇଲା ଓ ପ୍ରାକୃତିକ ଗ୍ୟାସ ଭଳି ଜୀବାଶ୍ମ କାଳେଣିରୁ ଏବଂ ବିଭିନ୍ନ କଳକାରଖାନା, ଜଙ୍ଗଲ ପୋଡ଼ି, ତାପଜ ବିଦ୍ୟୁତ୍ କେନ୍ଦ୍ର ଯୋଗୁଁ ବାୟୁମଣ୍ଡଳରେ ଅଙ୍ଗାରକାମ୍ଳ ଗ୍ୟାସ୍, ଜଳୀୟବାଷ୍ପ, ମିଥେନ୍ ଓ ନାଇଟ୍ରସ୍ ଅକ୍ସାଇଡ୍ ଭଳି ଗ୍ୟାସଗୁଡ଼ିକର ପରିମାଣ କ୍ରମାଗତଭାବେ ବୃଦ୍ଧି ପାଉଛି । ବାୟୁମଣ୍ଡଳରେ ଅଙ୍ଗାରକାମ୍ଳ ଗ୍ୟାସ୍‌ର ବୃଦ୍ଧି ଯୋଗୁଁ ପରୋକ୍ଷରେ ଏହାର ପ୍ରଭାବ ଫସଲର କୀଟମାନଙ୍କ ଉପରେ ପଡ଼ିଥାଏ । ସୋୟାବିନ୍ ଫସଲରେ ଏଥିପାଇଁ ପୂର୍ବାପେକ୍ଷା ୫୭% ଅଧିକ କୀଟ ଲାଗିବାର ଦେଖାଯାଉଛି । ଏହି କୀଟମାନେ ହେଲେ ପତ୍ରଡିଆଁ ପୋକ, ଚେରକଟା ପୋକ ଏବଂ କିଛି ପତ୍ରଖିଆ ବିଟିଲ୍ ଜାତୀୟ ପୋକ । ବାୟୁମଣ୍ଡଳର ବର୍ଦ୍ଧିତ ଅଙ୍ଗାରକାମ୍ଳ ମାତ୍ରା ପ୍ରଭାବରେ ସୋୟାବିନ୍ ଗଛର ପତ୍ରରେ ଅଧିକ ସରଳ ଶର୍କରା ଜାତୀୟ ଖାଦ୍ୟ ତିଆରି ହୋଇଥାଏ, ଯାହାକି ପରୋକ୍ଷରେ ଅଧିକ ପୋକଙ୍କୁ ସେହି ପତ୍ର ଖାଇବାକୁ ପ୍ରୋତ୍ସାହନ ଯୋଗାଇଥାଏ । କେତେକ ବୈଜ୍ଞାନିକଙ୍କ ମତରେ ବାୟୁମଣ୍ଡଳର ବର୍ଦ୍ଧିତ ଅଙ୍ଗାରକାମ୍ଳର ମାତ୍ରା ଗଛର ତନ୍ତୁରେ ଅଧିକ ଅଙ୍ଗାର ଓ ଯବକ୍ଷାରଜାନ ଅନୁପାତ (C/N ratio) ବଢ଼ାଇଥାଏ, ଯାହାକି ସେଥିରେ ଲାଗୁଥିବା କୀଟମାନଙ୍କର ଅଭିବୃଦ୍ଧି ହ୍ରାସ କରିଥାଏ । ତେଣୁ ସେହି କୀଟଗୁଡ଼ିକ ସେମାନଙ୍କର ଶତ୍ରୁକୀଟମାନଙ୍କଦ୍ୱାରା ଅଧିକ ଆକ୍ରମଣର ଶିକାର ହୋଇ ମୃତ୍ୟୁବରଣ କରିଥାନ୍ତି ।

ବାୟୁମଣ୍ଡଳର ବର୍ଦ୍ଧିତ ଉତ୍ତାପ ପ୍ରଭାବରେ ଚାଷୀମାନେ ଫସଲ ସଂରକ୍ଷଣ ପାଇଁ ବ୍ୟବହାର କରୁଥିବା କୀଟନାଶକର କାର୍ଯ୍ୟଦକ୍ଷତା ଉପରେ ମଧ ଆଞ୍ଚ ଆସିଥାଏ । ଯଥା- ବାୟୁମଣ୍ଡଳର ଉତ୍ତାପ ବଢ଼ିଲାରୁ ପୋକମାନେ ସେମାନଙ୍କର ଜୀବନଚକ୍ର ଶୀଘ୍ର ସମାପ୍ତ କରିଥାନ୍ତି ଓ ଗୋଟିଏ ବର୍ଷରେ ପୂର୍ବାପେକ୍ଷା ଅଧିକଥର ଜୀବନଚକ୍ର ସମାପ୍ତ କରିଥାନ୍ତି । ତେଣୁ ଚାଷୀଭାଇ ଏହି କୀଟମାନଙ୍କର ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ପାଇଁ ଅଧିକଥର କୀଟନାଶକ ପ୍ରୟୋଗ କରିବା ଆବଶ୍ୟକ ପଡ଼େ ଓ ଅଧିକ ଖର୍ଚ୍ଚାନ୍ତ ହୁଏ । ଏହାଛଡ଼ା ଉତ୍ତାପ ବାୟୁମଣ୍ଡଳ ଯୋଗୁଁ ବ୍ୟବହୃତ କୀଟନାଶକର କାର୍ଯ୍ୟଦକ୍ଷତା ଶୀଘ୍ର ହ୍ରାସ ପାଏ, ତେଣୁ ଚାଷୀ ଗୋଟିଏ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଫସଲକୁ ପୋକ ଆକ୍ରମଣରୁ ରକ୍ଷା କରିବା ପାଇଁ ଅଧିକ ଥର କୀଟନାଶକ ବ୍ୟବହାର କରିବା ପାଇଁ ବାଧ୍ୟ ହୋଇଥାଏ ଓ ଅଧିକ ଖର୍ଚ୍ଚାନ୍ତ ହୋଇଥାଏ । ଅଧିକ ଉତ୍ତାପରେ ସଂଶ୍ଳିଷ୍ଟ ପାଇରେଥ୍ରଏଡ୍ ଗୋଷ୍ଠୀର କୀଟନାଶକ ଓ ଜୈବ କୀଟନାଶକମାନଙ୍କର କାର୍ଯ୍ୟଦକ୍ଷତା ଖୁବ୍ ହ୍ରାସ ପାଇଥାଏ । ଏହି ପରିପ୍ରେକ୍ଷୀରେ ସଅଳ ବୁଣା ବା ରୁଆପୋତା ଅଭ୍ୟାସଟି ମଧ

କାମ ଦେଇ ନଥାଏ । କାରଣ ବାୟୁମଣ୍ଡଳର ଉତ୍ତାପ ବୃଦ୍ଧି ଯୋଗୁଁ ପୋକମାନେ ତାଙ୍କର ଶୀତ ନିଷ୍କ୍ରିୟତା (hibernation) ଶୀଘ୍ର ଭଙ୍ଗକରି ପୂର୍ଣ୍ଣାଙ୍ଗ କୀଟରେ ପରିଣତ ହୋଇ ବାହାରି ଆସନ୍ତି ଓ ଫସଲର ଅଧିକ କ୍ଷତି କରିଥାନ୍ତି । ବିଶ୍ୱ ଉତ୍ତପ୍ତ ହେବା ଯୋଗୁଁ ଆଞ୍ଚଳିକ ଜଳବାୟୁରେ ପ୍ରଭୂତ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଆସିବା ସହ ଫସଲରେ ଲାଗୁଥିବା କୀଟ ଏବଂ ସେମାନଙ୍କ ଶତ୍ରୁମାନଙ୍କ ଭିତରେ ସମ୍ପର୍କରେ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଆସିଥାଏ । କାରଣ ପରାଶ୍ରୟୀ ଓ ପରଭୋଜୀ ଜୀବମାନେ ଜଳବାୟୁ ପରିବର୍ତ୍ତନକୁ ନେଇ ସେମାନଙ୍କ ଅଣ୍ଡାଦେବା ସମୟ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କରିଥାନ୍ତି । ସେମାନେ ପରିବେଶରୁ ହିଁ ଜାଣିଥାନ୍ତି ଯେ କେତେବେଳେ ଅଣ୍ଡାଦେଲେ ତାଙ୍କର ପରବର୍ତ୍ତୀ ପୀଢ଼ିର ଛୁଆମାନେ ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ ଖାଦ୍ୟ ପାଇପାରିବେ । ଅସମୟରେ ବର୍ଷା ହେଲେ ପରାଶ୍ରୟୀ କୀଟମାନେ ସେମାନଙ୍କର ପୋଷକ କୀଟମାନଙ୍କୁ ସହଜରେ ଠାବ କରିପାରନ୍ତି ନାହିଁ । ବିରୁଡ଼ିମାନେ (ଯିଏକି ଆମ ପାଇଁ ଉପକାରୀ, କାରଣ ସେମାନେ ଅନିଷ୍ଟକାରୀ ପୋକର ଶୂକମାନଙ୍କୁ ମାରିଥାନ୍ତି), ମୌସୁମୀ ବର୍ଷା ଆରମ୍ଭ ସମୟକୁ ସେମାନଙ୍କର କୋଷାରୁ ବାହାରିବାର ସମୟ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କରିଥାନ୍ତି । ଏହି ସମୟରେ ବାହାରିଲେ ପୋଷକ କୀଟର ଶୂକକୁ ଅଧିକ ସଂଖ୍ୟାରେ ନଷ୍ଟ କରିଥାନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ଯଦି ମୌସୁମୀ ବର୍ଷା ଆସିବାରେ ଡେରି ହୁଏ ତେବେ ସେମାନେ ତାଙ୍କର କୋଷାରୁ ଡେରିରେ ବାହାରନ୍ତି ଏବଂ ସେତେବେଳକୁ ପୋଷକ କୀଟର ଶୂକ ଅବସ୍ଥା ହୁଏତ ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ ମିଳିପାରେ ନାହିଁ । ତେଣୁ ସେମାନଙ୍କର ବଂଶବୃଦ୍ଧି କମ୍ ହେବା ସହ ଫସଲରେ କୀଟ ସଂଖ୍ୟା ବୃଦ୍ଧିଜନିତ କ୍ଷତି ବଢ଼ିଥାଏ । ଏଥିରୁ ଅନୁମେୟ ହୁଏ ଯେ ବିଶ୍ୱ ଉତ୍ତାପ ବୃଦ୍ଧି ଯୋଗୁଁ ଫସଲର ଶତ୍ରୁକୀଟମାନଙ୍କର ପ୍ରାକୃତିକ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ପରିମାଣ କମିଯାଏ । ବିଶ୍ୱ ଉତ୍ତାପ ବୃଦ୍ଧି ପ୍ରଭାବରେ ଅନେକ ସ୍ଥାନରେ ମରୁଡ଼ିର ପଦଧ୍ୱନି ଶୁଣାଯାଇଥାଏ । ମରୁଡ଼ି ପ୍ରଭାବରେ ପରିବେଶରେ ଅନିଶ୍ଚିତତା ଦେଖାଦିଏ । ଦେଖାଯାଇଛି ଯେ ମରୁଡ଼ି ପ୍ରଭାବରେ ଫସଲର ମିତ୍ରକୀଟ ବା ମିତ୍ରଜୀବମାନଙ୍କର ସଂଖ୍ୟା କମିଯାଏ । ଯେଉଁ ଅଞ୍ଚଳରେ ଲଗାତର ମରୁଡ଼ି ପଡ଼େ ସେ ଅଞ୍ଚଳରେ ମୂଷାମାନଙ୍କର ଶତ୍ରୁ ସଂଖ୍ୟା ବହୁ ପରିମାଣରେ କମିଯିବାରୁ ମୂଷା ଉପଦ୍ରବ ବୃଦ୍ଧି ପାଇଥାଏ ।

ଜଙ୍ଗଲରେ ଲାଗୁଥିବା ପୋକମାନଙ୍କ ଉପରେ ବିଶ୍ୱ ଜଳବାୟୁ ପରିବର୍ତ୍ତନର କି ପ୍ରଭାବ ପଡ଼ିବ ତାହା ବୈଜ୍ଞାନିକମାନେ ସଠିକ୍ ଭାବରେ ଆକଳନ କରିପାରିନାହାନ୍ତି । କାରଣ ଜଙ୍ଗଲର ବୃକ୍ଷଲତା ଓ କୀଟମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ କେଉଁ ପୂରାକାଳରୁ ରହିଥିବା ଜଟିଳ ସମ୍ବନ୍ଧ ବିଷୟରେ ମନୁଷ୍ୟ ସଠିକ୍ ଭାବରେ ଅବଗତ ନୁହେଁ । ଅନୁମାନ କରାଯାଉଛି ଯେ ବିଶ୍ୱ ଉତ୍ତାପ ବୃଦ୍ଧିର ପ୍ରଭାବ ପାଇନ୍ ଓ ସ୍ପ୍ରୁସ୍ ଗଛରେ ଲାଗୁଥିବା ବିଟିଲ୍ ଜାତୀୟ କୀଟପୋକ ସଂଖ୍ୟା ବଢ଼ିବାରେ ଓ ଉପକୂଳ ଅଞ୍ଚଳରେ ରାସ୍ତା କଡ଼ରେ ଲାଗୁଥିବା ଆମ୍ବ ଆଦି ଗଛର କାଣ୍ଡବିନ୍ଧା ପୋକ ସଂଖ୍ୟା ବଢ଼ିବାରେ ସହାୟକ ହେବ । ସାମଗ୍ରିକ ଭାବରେ ଆକଳନ କରାଯାଇଛି ଯେ ଜଙ୍ଗଲଜାତ ବୃକ୍ଷମାନଙ୍କରେ ପୋକସଂଖ୍ୟା ବୃଦ୍ଧି ପାଇବ ଏବଂ ତତ୍‌ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ସେମାନଙ୍କୁ ନଷ୍ଟ କରୁଥିବା ଓ ଆମ୍ଭମାନଙ୍କ ପାଇଁ ମିତ୍ର କୀଟ ସଂଖ୍ୟା ମଧ୍ୟ ବୃଦ୍ଧି ପାଇବ । ତେଣୁ ମୋଟ ଉପରେ ବିଶ୍ୱ ଜଳବାୟୁ ପରିବର୍ତ୍ତନର ଜଙ୍ଗଲୀ କୀଟମାନଙ୍କ ଉପରେ ପ୍ରଭାବ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଠିକ୍ ଭାବରେ ଏବେଠାରୁ କିଛି କହି ହେବ ନାହିଁ ।

ବର୍ତ୍ତମାନ ଏତିକି କହିହେବ ଯେ ଚାଷୀମାନେ ବିଶ୍ୱ ଜଳବାୟୁ ପରିବର୍ତ୍ତନର କୀଟମାନଙ୍କ ଉପରେ ପ୍ରଭାବ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଏବେ କିଛି ଜାଣିପାରିବେ ନାହିଁ, ଯେ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଏହା ସେମାନେ ଅଙ୍ଗେ ନ ନିଭାଇଛନ୍ତି । ତେଣୁ ଚାଷୀଭାଇମାନେ ତାଙ୍କ ଅଞ୍ଚଳରେ ଲାଗୁଥିବା ରୋଗପୋକମାନଙ୍କ ଉପରେ ତୀକ୍ଷ୍ଣ ନଜର ରଖି ସେମାନଙ୍କର ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ପ୍ରଣାଳୀକୁ ବଦଳାଇବା ଉଚିତ୍ । ଯେଉଁ ଚାଷୀମାନେ ତାଙ୍କ ଫସଲରେ ଲାଗୁଥିବା ରୋଗପୋକର ତୀବ୍ରତା, ବାରମ୍ବାରତା ଏବଂ ସେମାନଙ୍କର ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ପାଇଁ ଖର୍ଚ୍ଚ କରୁଥିବା ଟଙ୍କାର ହିସାବ ସଠିକ୍ ଭାବରେ ରଖୁଥିବେ, ସେମାନେ ହିଁ ଭବିଷ୍ୟତରେ କେଉଁ ରୋଗପୋକର ତୀବ୍ରତ ବଢ଼ିବା ବା କମିବ ଆଗରୁ ଆକଳନ କରିପାରିବେ ଏବଂ ତଦନୁସାରେ କେଉଁ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ପଦ୍ଧତି ଅବଲମ୍ବନ କଲେ ଲାଭଜନକ ହେବ, ତାହା ନିର୍ଣ୍ଣୟ କରିପାରିବେ ।

କୀଟତତ୍ତ୍ୱ ବିଭାଗ
କୃଷି ମହାବିଦ୍ୟାଳୟ
ଭୁବନେଶ୍ୱର – ୭୫୧୦୦୩

{LÿæÀÿæ¨¨sÀÿ xÿæSÝæ ¨¨Àÿ¯ÿ

ଡଃ ପ୍ରମୋଦିନୀ ହୋତା

କୋରାପୁଟ, ଯେଉଁ ମାଟିର ପାଣିପବନ ଓ ହରିତ୍ ରଂଗର ବନାନୀ ମଧ୍ୟରେ ପାଦଥାପୁ ଥାପୁ ଆଦିବାସୀ ଶିଶୁଟି ଭଲ ପାଇଥାଏ ଜଙ୍ଗଲ, ପ୍ରକୃତି ଧରିତ୍ରୀ ମାଆକୁ । ପାରମ୍ପରିକ ନାଚ, ଗୀତ, ସଙ୍ଗୀତ ବାଦ୍ୟର ତାଳେ ତାଳେ ମତୁଆଲ ହୋଇ ଜୀବନକୁ ଉପଭୋଗ କରିଥାନ୍ତି । ସେହି ଅଞ୍ଚଳରେ ଡାଗ୍ଡ଼ା ପରବ ଆଦିବାସୀମାନଙ୍କ ଅନ୍ୟତମ ପର୍ବ । ଏହି ପୂଜାର ମୁଖ୍ୟ ଦେବତା ହେଉଛନ୍ତି 'ଟୋକୀ ଦେବତା' । ଦଶହରା ସମୟରେ ଏହି ପର୍ବପାଳନ କରାଯାଇଥାଏ । ଅର୍ଥାଭାବ ଯୋଗୁଁ ଏହି ପର୍ବ ପାଞ୍ଚ ବର୍ଷରେ ଥରେ ପାଳନ କରାଯାଉଛି । ଦୁଇଟି ଗାଁର ସନ୍ଧିସ୍ଥଳରେ ଥିବା ରାସ୍ତାର ଏକ ପାର୍ଶ୍ୱରେ ଡାଗ୍ଡ଼ା ପୂଜା ପାଇଁ କୁଡ଼ିଆ ତିଆରି କରାଯାଇଥାଏ । ନାରାୟଣପାଟଣା ଗାଁର କାମ୍ପିପଦା ଏବଂ ବନ୍ଧୁଗାଁର ମାଥୁର ଗ୍ରାମରେ ପ୍ରଥମେ ଏହି ପୂଜା ଆରମ୍ଭ କରାଯାଇଥିଲା । ପୂର୍ବକାଳରେ ଏହି ପୂଜାରେ ନରବଳି ଦିଆଯାଉଥିଲା । କାଳକ୍ରମେ ତାହାକୁ ବନ୍ଦ କରି ଦିଆଗଲା । ତା' ବଦଳରେ ପୋଡ଼ ଓ ଗାଈ ବଳି ଦିଆଗଲା । ସୁସ୍ଥ ଜୀବନଯାପନ ସହିତ ବଣ, ଜଙ୍ଗଲରେ ବାଘ, ସାପଠାରୁ ରକ୍ଷା ପାଇଁ ଏହି ପର୍ବପାଳନ କରାଯାଏ । ଏହି ପର୍ବ ଆରମ୍ଭ ହେବା ପୂର୍ବରୁ ଦିଶାରୀ ଯୋଗ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କରେ । ଗାଁର ମୁଖିଆ, ଜାନୀ, ବେଜୁଣୀ ଗ୍ରାମବାସୀଙ୍କ ସାହାଯ୍ୟ ନେଇ ପୂଜାର ଆୟୋଜନ କରିଥାନ୍ତି । ଏହି ପୂଜାର ପୂଜକ ହେଉଛନ୍ତି ଜଣେ ନାରୀ - ଗୁରୁମାଈ ବା ବେଜୁଣୀ । ଯୋଗ, ବାର ଠିକ୍ ହେବା ପରେ ପ୍ରଥମ ଦିନ ବେଜୁଣୀ ଗାଁର ବେରନ୍ ମେଣ୍ଢା ପାଖରେ ଠାକୁରାଣୀ (ଟୋକୀ ଦେବତା)ଙ୍କ ଅଣ୍ଡା ରଖି ସେଥିରେ ଫୁଲ, ଧୂପଦୀପ ଦେଇ ପୂଜା କରେ ଏବଂ ବେଜୁଣୀ କାହାଘରେ ଖାଏ ନାହିଁ, ମଦ ପିଏ ନାହିଁ, ଅନ୍ୟ ନାରୀମାନେ ବେଜୁଣୀ ସହିତ ମିଶି ତାକୁ ସାହାଯ୍ୟ କରିଥାନ୍ତି । ନାରୀମାନେ ଡାମ୍ପ, ଝୁମୁକା ବାଇଦର ତାଳେ ତାଳେ ଡେମସା ନାଚ ନାଚୁଥାନ୍ତି ଏବଂ ଗାଁରୁ ଗାଁକୁ ବୁଲି ନୂଆ କୁଲାରେ ଚାଉଳ, ନଡ଼ିଆ ସଂଗ୍ରହ କରିଥାନ୍ତି । ଧୂପ, ଦୀପ, ଝୁଣାରେ ଗାଁ ସାରା ପୂରି ଉଠୁଥାଏ । ଦୁଇଟି ପୋଡ଼ ବା ଗାଈ ଆଣି ବଳି ଦେବା ପାଇଁ ରଖା ଯାଇଥାଏ । ଗୋଟିଏ ପ୍ରଥମଦିନ ଗ୍ରାମ ଦେବତାଙ୍କ ପାଖରେ ବଳି ପକାଯାଏ ଏବଂ ଅନ୍ୟ ପୋଡ଼ ବା ଗାଈକୁ ଶେଷ ଦିନ ଡାଗ୍ଡ଼ା କୁଡ଼ିଆ ପାଖରେ ବଳି ଦିଆଯାଇଥାଏ । ଏଥିସହ କୁକୁଡ଼ା, ଚାଉଳ, ନୂଆହାଣ୍ଡି, ମାଟିଦୀପ, ସରା, ଶିମୁଳୀ ଗଛ କାଠରେ ନିର୍ମିତ ଖଣ୍ଡା, ଟାଙ୍ଗିଆ, ଛତା, ନୂଆ ଲୁଗା, ମୁରୁଜ ସିନ୍ଦୂର ? ହଳଦୀ ପାଣି ସବୁ ଯୋଗାଡ଼ କରି ରଖାଯାଇଥାଏ । ପୂର୍ବ କାଳରେ ମଣିଷ ବଳି ଦିଆଯାଉଥିଲା । ଦୂର ଗାଁରୁ ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ଅଣା ଯାଉଥିଲା, ତା'ର ସମସ୍ତ ଇଚ୍ଛା ପୂରଣ କରାଯାଉଥିଲା । ବଳି ସମୟରେ ବେଜୁଣୀ ମନ୍ତ୍ର ପଢ଼ି ଚାଲିଥାଏ ଏବଂ ଗାଁର ପ୍ରତିଟି ବ୍ୟକ୍ତି ସେହି ବଳି ପଡ଼ିଥିବା ବ୍ୟକ୍ତିର ସମସ୍ତ ଶରୀରକୁ ଆଘାତ କରୁଥାନ୍ତି । ସେହି ବ୍ୟକ୍ତିର କଳିଜାକୁ ଧାନ କିମ୍ବା ମାଣ୍ଡିଆ ଜମିରେ ପୋତି ଦେଉଥିଲେ । କିନ୍ତୁ କାଳକ୍ରମେ ମଣିଷ ବଳିପ୍ରଥା ବନ୍ଦ କରି ଗାଧୋଇବା ପରେ ସିନ୍ଦୂର, ହଳଦୀ, ଚାଉଳ ତା'ର ମୁଣ୍ଡରେ ବୋଳି ବଳି ଦିଆଯାଏ । ଲୋକଙ୍କ ବିଶ୍ୱାସ ଡାଗ୍ଡ଼ା ପରବରେ ଯେଉଁ ମଇଁଷି ବା ଗାଈ ବଳି ଦିଆଯାଏ ସେ ଦେବତା ପାଲଟି ଯାଏ ଏବଂ ସେ ସବୁବେଳେ ଗାଁ ଗାଁ ବୁଲି ଟୋକୀ ଦେବତା ପାଲଟି, ମାଗି ଖାଉଥାଏ । ଏହାକୁ 'ମାଗଣା ପୂଜା' କୁହାଯାଏ । ଡାଗ୍ଡ଼ା ପରବର ଶେଷ ଦିନକୁ ବଉଳେଇବା ପରବ କୁହାଯାଏ ।

ବେଜୁଣୀ ସକାଳେ ମନ୍ତ୍ର ପଢ଼ି ଗାଁ ବୁଲିବାକୁ ବାହାରିଥାଏ । ପ୍ରତ୍ୟେକ ଘର ସାମ୍ନାରେ କୁକୁଡ଼ା ଅଣ୍ଡା, କୁକୁଡ଼ା, ଗୋଟିଏ ନଡ଼ିଆ, ପାଏ ଚାଉଳ ରଖା ଯାଇଥାଏ । ଘର ସାମ୍ନାରେ ପହଞ୍ଚିବା ପରେ ଘରର ମୁଖିଆ ଚାଉଳ ଓ ହଳଦୀ ପାଣିରେ ବେଜୁଣୀର ଗୋଡ଼କୁ ଧୋଇଥାନ୍ତି । ବେଜୁଣୀ ସାଥିରେ ବାଉଁଶରେ ବନ୍ଧା ଯାଇଥିବା ପତାକାକୁ ଧରି ଦୁଇଜଣ ବେଜୁଣୀ (ପୁରୁଷ) ଧରି ଚାଲିଥାନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କ ପାଦକୁ ମଧ୍ୟ ଘରର ମୁଖିଆ ହଳଦୀ ପାଣିରେ ଧୋଇଥାନ୍ତି । ଦୁଇଜଣ ଜାନୀ ମଧ୍ୟ ସେମାନଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ଯାଇଥାନ୍ତି । ଯାହା ହଳଦୀ ପାଣି ବଳିଥାଏ ତାକୁ ଜାନୀ ଦୁଇଜଣଙ୍କ ମୁଣ୍ଡରେ ଢଳାଯାଏ । ଶେଷରେ ଘରର ମୁଖିଆ ଜାନୀ ମଥାରେ ହଳଦୀ ଓ ହଳଦିଆ ଅରୁଆ ଚାଉଳର ଟୋପା ଲଗାଇ ଥାନ୍ତି । ବେଜୁଣୀ ନଡ଼ିଆ, ଚାଉଳ, ଟଙ୍କା ଗାଁରୁ ସଂଗ୍ରହ କଲା ପରେ ଗାଧୋଇବାକୁ ଯାଏ । ପରେ ନୂଆ ବସ୍ତ୍ର ପରିଧାନ କରି ଗାଧୋଇ ସାରିବା ପରେ ବେରନ୍ ମେଣ୍ଡା ନିକଟକୁ ଯାଏ ବେଜୁଣୀ । ତା'ପରେ ଧରମୁ ଦେବତା ଧରତନୀ ମାଁକୁ ପ୍ରଣାମ କରି ମନ୍ତ୍ର ଉଚ୍ଚାରଣ କରେ । ବେରନ୍ ମେଣ୍ଡା ପାଖରୁ ବେଜୁଣୀ ହାଁ ହାଁ – ହୁଁ ହୁଁ ଶବ୍ଦ କରି ଡାଗଡ଼ା ଗୁଡ଼ିଆ ଆଡ଼କୁ ଧାଇଁ ଯାଏ । ସେ ସମୟରେ ପୂଜା ପାଇଁ ଅଣାଯାଇଥିବା, ଗାଈ କିମ୍ବା ପୋଡ଼କୁ ଗୋଟିଏ କୁଳାରେ ଚାଉଳ, ଗୁଡ଼, ଚୂଡ଼ା ଖାଇବାକୁ ଦିଆଯାଏ । ପୁରୁଷ ବେଜୁ ଗୋଟିଏ ମାଟି ହାଣ୍ଡିରେ ଖଇ-ଲିଆ ରଖି, ମୁଣ୍ଡରେ ମୁଣ୍ଡାଇବାକୁ ଗୋଟିଏ ସଫା ନୂଆ ଲୁଗା ପିନ୍ଧିଥିବା ଲୋକକୁ ଦେଇଥାଏ । ଅନ୍ୟମାନେ ବାଉଁଶ ଟୋକେଇରେ ପୂଜା ସାମଗ୍ରୀ ଶିମୁଳି ଗଛର ଅସ୍ତ୍ର ନିର୍ମିତ ହେବା ପରେ ପଡ଼ିଥିବା ସମସ୍ତ ଛାଲିକୁ ଗୋଟିଏ ବାଉଁଶ ଟୋକେଇ (ରଗଡାଲି)ରେ ରଖି ଡାଗଡ଼ା କୁଡ଼ିଆ ପାଖକୁ ନେଇଥାନ୍ତି । ଗୋଟିଏ ବଡ଼ ଟୋକେଇ (କୁୟମ୍)ରେ ସମସ୍ତ ଘରୁ ଆଣିଥିବା ଚାରୁ ଭାତକୁ ମଧ୍ୟ ଡାଗଡ଼ା କୁଡ଼ିଆ ନିକଟକୁ ନେଇଥାନ୍ତି । ସେଠାରେ ଦୁଇଟି ଛାମୁଣ୍ଡିଆ ହୋଇଥାଏ । ନିମ୍ବଗଛର ଡାଳରେ ବଡ଼ ଛାମୁଡ଼ିଆ ହୋଇଥାଏ ଓ ବେଲ ଗଛର ଡାଳରେ ସାନ ଛାମୁଣ୍ଡିଆ ହୋଇଥାଏ । ବେଜୁଣୀ ଛାମୁଣ୍ଡିଆ ତଳେ ପୂଜାର ସାମଗ୍ରୀ ରଖିଥାଏ । ଚାରୁ ଭାତ ମଧ୍ୟ ରଖେ । ଛାମୁଣ୍ଡିଆର ପୂର୍ବ ପଟେ ଥିବା ଖୁଣ୍ଟରେ ଶିମୁଳି କାଠ ନିର୍ମିତ ସମସ୍ତ ଅସ୍ତ୍ରଶସ୍ତ୍ର ବାନ୍ଧି ରଖେ । ତା'ପରେ ମନ୍ତ୍ର ପଢ଼ି କୁକୁଡ଼ାକୁ କାଟି ତା'ର ରକ୍ତ ଟୋକୀ ଦେବତାକୁ ଅର୍ପଣ କରିଥାଏ । ଏହାପରେ ଅନ୍ୟ ଗୋଟିଏ କଳା କୁକୁଡ଼ାକୁ ଚାଉଳ ଖୁଆଇ ଜଙ୍ଗଲକୁ ଛାଡ଼ି ଦେଇଥାଏ । ସମସ୍ତେ ଗାଁର ଲୋକମାନେ ଭାବନ୍ତି ସେହି ବର୍ଷ କାହାକୁ ଦୁଃଖ, ରୋଗ, ଶୋକ ହେବନି ସେହି କଳା କୁକୁଡ଼ା ଗାଁର ସମସ୍ତ ଦୁଃଖକୁ ସାଥିରେ ଧରି ଜଙ୍ଗଲକୁ ଚାଲି ଯାଇଛି । ସେଥିରେ ଗାଁ ଲୋକ ଖୁସି ହୋଇ ନାଚିଥାନ୍ତି । ବେଜୁଣୀ ଗାଈକୁ କିମ୍ବା ପୋଡ଼କୁ ମୁଣ୍ଡରେ ଚାଉଳ, ହଳଦୀ, ସିନ୍ଦୂର ବୋଳି ପ୍ରଥମେ ଦେହରେ କାଠ ଅସ୍ତ୍ର ସାହାଯ୍ୟରେ ଆଘାତ କରିଥାଏ । ଗାଈର ଚାରିପଟେ ବୁଲି ବେଜୁଣୀ ଆଘାତ କଲାପରେ ସେ ହିଁ ଗାଈ କିମ୍ବା ପୋଡ଼କୁ ଗାଁ ଲୋକେ ବଳି ଦେଇଥାନ୍ତି । ସେହି ପୋଡ଼ କିମ୍ବା ଗାଈର କଳିଜାକୁ ଗାଁମୁଣ୍ଡରେ ଥିବା ଧାନ ଗଛ କିମ୍ବା ମାଣ୍ଡିଆଗଛ ଥିବା କ୍ଷେତରେ ପୋତି ଦିଆଯାଇଥାଏ । ଏହିସବୁ କାର୍ଯ୍ୟ ଜାନୀ କରିଥାଏ । ନାରୀମାନେ ଏକତ୍ର ହୋଇ ଡେମସାନାଚ ନାଚିଥାନ୍ତି । ଲୋକଙ୍କ ବିଶ୍ୱାସ ଟୋକୀ ଦେବତା ସନ୍ତୋଷ ହେଲେ ସେହି ବର୍ଷ ଭଲ ଫସଲ ହେବ । ଏହିପରି ଭାବରେ ଡାଗଡ଼ା ପରବ ଶେଷ ହୋଇଥାଏ । ଆଜିର ମଣିଷ ଧୀରେ ଧୀରେ ପାରିବାରିକ ସଂପର୍କରୁ ଦୂରେଇ ଯାଉଛି । ଏକାକୀ ପରିବାର ଗଠନ କରିବାକୁ ସେ ଭଲ ପାଉଛି । ଆଦିବାସୀମାନଙ୍କଠାରୁ ଆଜିର ମଣିଷ ଅନେକ କିଛି ଶିଖିବାର ଅଛି । ଏମାନଙ୍କ ସମାଜ ଓ ସଂସ୍କୃତି ହେଉଛି ସଂଘବଦ୍ଧ ଜୀବନ । ଆଦିବାସୀ ହେଉଛି ଅମୃତର ସନ୍ତାନ । ସେ କହେ ମାଟି ଦେବତା ମୋର ମାଆ ଓ ମୁଁ ତା'ର ସନ୍ତାନ ।

କେ/ଅ- ଦେବୀପ୍ରସାଦ ହୋତା
ପାଇଲୋ ଷ୍ଟ୍ରିଟ୍, ଜୟପୁର
କୋରାପୁଟ-୭୬୪୦୦୧

■ ■ ■ ■ ■

ÓóÔÿæÀÿ ¾S{Àÿ ¯ÿ'ÿ¿tÿ SæÜÿLÿÀÿ Lÿ^ÿ¯ÿ¿ F¯ÿó 'ÿæßtÿ

ଗୋଲକ ବିହାରୀ ସାହୁ

'ବିଦ୍ୟୁତ୍ ଶକ୍ତି' ଏକ ପ୍ରମୁଖ ଭିତ୍ତିଭୂମି ବୋଲି ସମସ୍ତେ ଜାଣିଛନ୍ତି । ଦେଶର ଅଗ୍ରଗତି ପାଇଁ ତଥା ମାନବ ଜୀବନର ସୁଖ ସ୍ୱାଚ୍ଛନ୍ଦ୍ୟ ପାଇଁ ଏହି ଶକ୍ତିର ଆବଶ୍ୟକତା ଅନିର୍ବାଯ୍ୟ ଅଟେ । ଯେପରି ପାଣି ବିନା ଜୀବନ ଅସମ୍ଭବ, ସେହିପରି ବର୍ତ୍ତମାନର ଯନ୍ତ୍ର ଯୁଗରେ ବିଦ୍ୟୁତ୍ ଶକ୍ତି ବିନା ସମାଜର ପ୍ରଗତି ତଥା ମାନବ ଜୀବନର ଉନ୍ନତି କଦାପି ହୋଇପାରିବ ନାହିଁ । ବର୍ତ୍ତମାନ ସାରା ଦେଶରେ ପ୍ରାୟ ୧ ଲକ୍ଷ ୪୪ ହଜାର ମେଗାୱାଟର ବିଦ୍ୟୁତ୍ ଉତ୍ପାଦନ କ୍ଷମତା ରହିଛି । ମାତ୍ର ଭାରତ ନିର୍ମାଣ ଯୋଜନା ଅନୁଯାୟୀ **୨୦୧୨ ମସିହା ସୁଦ୍ଧା ସମସ୍ତ ଗ୍ରାମକୁ ବିଦ୍ୟୁତ୍ ଯୋଗାଇ ଦେବା ପାଇଁ କେନ୍ଦ୍ର ସରକାର ପ୍ରତିଶ୍ରୁତିବଦ୍ଧ । ଏଣୁ ୨୦୧୨ ମସିହା ବେଳକୁ ଦେଶର ବିଦ୍ୟୁତ୍ ଆବଶ୍ୟକତା ପାଇଁ ସମୁଦାୟ ୨ ଲକ୍ଷ ୪୦ ହଜାର ମେଗାୱାଟ ବିଦ୍ୟୁତ୍ ଉତ୍ପାଦନ କ୍ଷମତା ଲୋଡ଼ା ।** ଆମ ରାଜ୍ୟର ୨୦୦୮ ମସିହା ଶେଷ ସୁଦ୍ଧା ପ୍ରାୟ ୨୭ ଲକ୍ଷ ବିଦ୍ୟୁତ୍ ଗ୍ରାହକ ଅଛନ୍ତି । କେନ୍ଦ୍ର ସରକାର ଏବଂ ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କ ଉଦ୍ୟମରେ ୨୦୧୨ ମସିହା ବେଳକୁ ରାଜ୍ୟର ବିଦ୍ୟୁତ୍ ଗ୍ରାହକ ସଂଖ୍ୟା ପ୍ରାୟ ୬୦ ଲକ୍ଷରୁ ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱରେ ଥିବ । ଏହି କ୍ରମବର୍ଦ୍ଧିଷ୍ଣୁ ବିଦ୍ୟୁତ୍ ଗ୍ରାହକମାନଙ୍କୁ ବିଦ୍ୟୁତ୍ ସେବା ଯୋଗାଇ ଦେବା ପାଇଁ ଆମ ରାଜ୍ୟରେ ୪ଟି ବିଦ୍ୟୁତ୍ ବଣ୍ଟନ ସଂସ୍ଥା (ଯଥା- ସେସୁ, ୱେସ୍‌କୋ, ନେସ୍‌କୋ ଏବଂ ସାଉଥ୍‌କୋ) ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇ ରହିଛନ୍ତି । କେନ୍ଦ୍ରୀୟ ବିଦ୍ୟୁତ୍ ସର୍ଭେ ସଂସ୍ଥାଦ୍ୱାରା ୨୦୦୭ ମାର୍ଚ୍ଚ ମାସରେ ହୋଇଥିବା ବିଦ୍ୟୁତ୍ ସର୍ଭେ ରିପୋର୍ଟ ଅନୁସାରେ ୬୮୦୦ ମେଗାୱାଟ ଉତ୍ପାଦନ କ୍ଷମତା ଦରକାର । ବିଦ୍ୟୁତ୍ ଗ୍ରାହକମାନଙ୍କୁ ଉନ୍ନତ ଏବଂ ନିରାପଦ ବିଦ୍ୟୁତ୍ ଯୋଗାଇ ଦେବାପାଇଁ ଓଡ଼ିଶା ବିଦ୍ୟୁତ୍ ନିୟାମକ ଆୟୋଗଦ୍ୱାରା ବିଦ୍ୟୁତ୍ ବଣ୍ଟନ ନିୟମାବଳୀ, ୨୦୦୪, ଆଦର୍ଶ କାର୍ଯ୍ୟ ସମ୍ପାଦନ ନିୟମ, ୨୦୦୪, ଅଭିଯୋଗ ପ୍ରତିବିଧାନ ବିଚାରପୀଠ ଏବଂ ବିଦ୍ୟୁତ୍ ଲୋକପାଳ ନିୟମ ୨୦୦୪, ରାଜ୍ୟ ପରାମର୍ଶଦାତା କମିଟି ନିୟମ ୨୦୦୪ ଏବଂ କେନ୍ଦ୍ର ସରକାରଙ୍କଦ୍ୱାରା ବିଦ୍ୟୁତ୍ ଆଇନ ୨୦୦୩ ପ୍ରଣୀତ ହୋଇଛି । ଉପରୋକ୍ତ ନିୟମାବଳୀ ତଥା ଆଇନରେ ବିଦ୍ୟୁତ୍ ଗ୍ରାହକମାନଙ୍କ ଅଧିକାର, କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ଏବଂ ଦାୟିତ୍ୱବୋଧ ବିଷୟରେ ତଥ୍ୟମାନ ଲିପିବଦ୍ଧ ହୋଇଛି ।

ବିଦ୍ୟୁତ୍ ଗ୍ରାହକମାନଙ୍କ ଅଧିକାର

ଜଣେ ବିଦ୍ୟୁତ୍ ଗ୍ରାହକ ତଥା ବିଦ୍ୟୁତ୍ ଉପଭୋକ୍ତାଙ୍କର ଅଧିକାର ବିବରଣୀକୁ ନିମ୍ନମତେ ପ୍ରକାଶ କରାଗଲା ।

କ) ସୂଚନା ପାଇବାର ଅଧିକାର -

୧) ପ୍ରତ୍ୟେକ ବିଦ୍ୟୁତ୍ ବଣ୍ଟନ ସଂସ୍ଥାରେ ଉପଭୋକ୍ତାମାନଙ୍କ ପାଇଁ ସଂସ୍ଥାର କାର୍ଯ୍ୟକଳାପ, ଭିତ୍ତିଭୂମି, ସଂସ୍ଥାର ସାଂଗଠନିକ ଚିତ୍ରପଟ ଓ ସୁବିଧାସୁଯୋଗ ସମ୍ପର୍କରେ ୱେବ୍‌ସାଇଟ୍‌ରେ ଦ୍ୱିଭାଷିକ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ସୂଚନା ପ୍ରଦାନ କରାଯିବା ଉଚିତ୍ । ସଂସ୍ଥାର ବାର୍ଷିକ ଆର୍ଥିକ ବିବରଣୀ ଓ ଆୟୋଗଙ୍କ ଅନୁମୋଦନ ଅନୁସାରେ ପ୍ରଯୁଜ୍ୟ ତାରିଫ ସର୍ବସାଧାରଣ ନଥିପତ୍ର ଆକାରରେ ମଧ୍ୟ ଏହି ସାଇଟ୍‌ରେ ଉପଲବ୍ଧ ହୋଇଥାଏ । ଅଭିଯୋଗ ପ୍ରତିବିଧାନ ଅଧିକାରୀଙ୍କ ଠିକଣା / ଯୋଗାଯୋଗ ନମ୍ବର ବିଷୟରେ ମଧ୍ୟ ସୂଚନା ଥାଏ ।

୨) **ଉପଭୋକ୍ତାଙ୍କ ପରିସରକୁ ପ୍ରବେଶ -** କୌଣସି ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଗ୍ରାହକଙ୍କ ପରିସରକୁ ପ୍ରବେଶ କରିବା ଆଗରୁ

ଲିଖିତ ନୋଟିସ ନଟ୍‌କା ଜାରିଦ୍ୱାରା ସୂଚନା ପାଇବାର ଅଧିକାର ଉପଭୋକ୍ତାଙ୍କର ରହିଛି ଏବଂ ଗ୍ରାହକ ପରିସରକୁ ପ୍ରବେଶ କରିବା ପାଇଁ ସମସ୍ତ କର୍ମଚାରୀ / ଭାରପ୍ରାପ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତିମାନଙ୍କର ପରିଚୟପତ୍ର ରହିଥିବା ଆବଶ୍ୟକ ।

୩) **ବିଦ୍ୟୁତ୍ ଯୋଗାଣରେ ବ୍ୟାହତ ପାଇଁ ବିଜ୍ଞପ୍ତି –** କୌଣସି ପରୀକ୍ଷଣ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ କିମ୍ବା ଉନ୍ନତ କାର୍ଯ୍ୟପ୍ରଣାଳୀ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ତିରିଶ ମିନିଟ୍‌ରୁ ଅଧିକ ସମୟ ପାଇଁ ବିଦ୍ୟୁତ୍ ବ୍ୟାହତ ହେଲେ, ସ୍ଥାନୀୟ ଗଣମାଧ୍ୟମରେ ପ୍ରକାଶନ କିମ୍ବା ଦୃଶ୍ୟ ଶବ୍ଦ ମାଧ୍ୟମ ବା ଜନସାଧାରଣଙ୍କୁ ଉଦ୍‌ବୋଧନ ଜରିଆରେ ୨୪ ଘଣ୍ଟା ପୂର୍ବରୁ ପ୍ରଚାର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରାଯିବ ।

୪) **ସଂଯୋଗ ବିଚ୍ଛିନ୍ନ କରାଯିବା ଆଗରୁ ସୂଚନା ଓ ପୁନଃ ସଂଯୋଗ ବିଧି –** ସଂଯୋଗ ବିଚ୍ଛିନ୍ନ କରିବା ପୂର୍ବରୁ ଉପଭୋକ୍ତାଙ୍କ ପରିସରରେ ଲିଖିତ ନୋଟିସ୍ ଜରିଆରେ ଜଣାଇବା ପାଇଁ ବ୍ୟବସ୍ଥା କରାଯିବ । ସେବା ବିଚ୍ଛିନ୍ନ କରିବା ପୂର୍ବରୁ ଲାଇସେନ୍ସଧାରୀଙ୍କ କର୍ମଚାରୀ ସମ୍ପୃକ୍ତ ବିଦ୍ୟୁତ୍ ଗ୍ରାହକଙ୍କୁ ବିଚ୍ଛିନ୍ନ କରିବାର କାରଣ ସମ୍ପର୍କରେ ଲିଖିତ ଆକାରରେ ଜଣାଇବେ ଏବଂ ଏହି ପରିସରରେ ରହୁଥିବା ଜଣେ ପ୍ରାପ୍ତ ବୟସ୍କ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କଠାରୁ ସ୍ୱାକ୍ଷର ଆଣିବେ । ଯଦି ବିଦ୍ୟୁତ୍ ଗ୍ରାହକ ଲାଇସେନ୍ସଧାରୀ କର୍ମଚାରୀଙ୍କୁ ତାଙ୍କର ବକେୟା ଅର୍ଥ ପଇଠ କରିଥିବାର ପ୍ରମାଣ ଦେବେ, ତେବେ ସଂଯୋଗ ବିଚ୍ଛିନ୍ନ ହେବ ନାହିଁ । ଯଦି କୌଣସି ପ୍ରାପ୍ତ ବୟସ୍କ ବ୍ୟକ୍ତି ନଥାନ୍ତି, ତେବେ କର୍ମଚାରୀ ସଂଯୋଗ ବିଚ୍ଛିନ୍ନ କରାଯିବା କାରଣ ଓ କିପରି ପୁନଃ ସଂଯୋଗ ହୋଇପାରିବ ସେ ବିଷୟରେ ଏକ ଲିଖିତ ସୂଚନା ପ୍ରଦାନ କରିବେ । ଯଦି ଉପଭୋକ୍ତାଙ୍କ ବିଦ୍ୟୁତ୍ ସଂସ୍ଥାପନ ଉପଭୋକ୍ତାଙ୍କୁ କିମ୍ବା ଲାଇସେନ୍ସଧାରୀ କର୍ମଚାରୀ କିମ୍ବା ସର୍ବସାଧାରଣଙ୍କ ନିରାପତ୍ତାପାଇଁ ବିପଜ୍ଜନକ ହୋଇଥିବ ସେ କ୍ଷେତ୍ରରେ ନୋଟିସ୍ ଦେବା ଦରକାର ନାହିଁ । ଉପଭୋକ୍ତାଙ୍କଦ୍ୱାରା ବିଦ୍ୟୁତ୍ ସଂଯୋଗ ବିଚ୍ଛିନ୍ନ କଟକଣା ଅପସାରିତ ହୋଇଗଲା ପରେ ଖୁବ୍ ଶୀଘ୍ର ସେବାର ପୁନଃସଂଯୋଗ କରାଯାଇଥାଏ ।

୫) **ନୂତନ ସଂଯୋଗ ବ୍ୟବସ୍ଥା ପାଇଁ ନୀତି –** ଲାଇସେନ୍ସଧାରୀଙ୍କଠାରୁ ଏହି ସେବା ପାଇବା ଲାଗି ଉପଯୁକ୍ତ ଗ୍ରାହକ ଜଣକ ସଠିକ୍ ନୀତି ଅନୁସରଣ କରିବେ । ସମସ୍ତ ଆଗ୍ରହୀ ଗ୍ରାହକମାନଙ୍କୁ କାର୍ଯ୍ୟାଳୟ ଆବଶ୍ୟକତା ପୂରଣ କରିବା ପରେ ଯଦି ଉପଯୁକ୍ତ ହୁଅନ୍ତି ତେବେ ଧାର୍ଯ୍ୟ ସମୟସୀମା ମଧ୍ୟରେ ବିଦ୍ୟୁତ୍ ଯୋଗାଣ ବ୍ୟବସ୍ଥା କରାଯାଇଥାଏ । ରେଜିଷ୍ଟ୍ରି ଡାକ ସହିତ ପ୍ରାପ୍ତି ସ୍ୱୀକାର କରା ହୋଇଥିବା ଦରଖାସ୍ତ ୭ ଦିନ ଆଗରୁ ହୋଇଛି ବୋଲି ଧରିବାକୁ ହେବ । ଅଭିଯୋଗ ପରିଚାଳନା ନୀତି ଅନୁଯାୟୀ ଦରଖାସ୍ତକାରୀଙ୍କୁ ଖାରଜ ହୋଇଥିବା କାରଣ, ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଶୁଣାଣି ଓ ନିବେଦକ ତଥା ନୂତନ ସଂଯୋଗ ପାଇଁ ଆବେଦନ ନିମନ୍ତେ ଅଭାବ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ସୂଚନା ପ୍ରଦାନ କରାଯିବା ଅଧିକାର ରହିଛି ।

୬) **ମିଟର –** ଗ୍ରାହକ ନିଜ ପସନ୍ଦର ମିଟର ନ ବସାଇଲେ, ତାଙ୍କ ପାଇଁ ଆଦର୍ଶ (ଏବଂ ତ୍ରୁଟି ଶୂନ୍ୟ) ମିଟର ବ୍ୟବସ୍ଥା ରହିଛି । ଯଦି ଜଣେ ଗ୍ରାହକ ଲାଇସେନ୍ସଧାରୀଙ୍କ ମିଟର ଲଗାଇବାକୁ ଲିଖିତ ଭାବେ ଜଣାନ୍ତି ଓ ତାହା ତାଙ୍କୁ ଠିକ୍ ସମୟରେ ନ ଯୋଗାଇ ନୂତନ ସଂଯୋଗ ପାଇଁ ବିଳମ୍ବ ହେଲେ ତାହା ନିୟମ ଅନୁଯାୟୀ ଦଣ୍ଡନୀୟ । ମିଟରର କୌଣସି ତ୍ରୁଟି କିମ୍ବା ମରାମତି ଆବଶ୍ୟକ ପଡ଼ିଲେ । ସେ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଗ୍ରାହକ ଲିଖିତ ଭାବେ ଜଣାଇପାରିବେ । ମିଟର ଠିକ୍ ଅଛି କି ନାହିଁ ସେ ବିଷୟରେ ଜାଣିବାର ଅଧିକାର ଗ୍ରାହକଙ୍କର ରହିଛି । ସମସ୍ତ ଉପଭୋକ୍ତାଙ୍କୁ ମିଟର ଯୋଗାଣ ସହିତ ଆୟୋଗଙ୍କଦ୍ୱାରା ଅନୁମୋଦିତ ଏନର୍ଜିପାସ୍‌ବୁକ୍ ଓ ମିଟର କାର୍ଡ଼ ପ୍ରଦାନ କରାଯିବ ।

୭) **ଖାଉଟିଙ୍କ ପୁନଃ ଶ୍ରେଣୀ ବିଭାଜନ ପାଇଁ ସୂଚନା –** (କ) କୌଣସି ଖାଉଟିଙ୍କର ପୁନଃଶ୍ରେଣୀ ବିଭାଜନ କରିବାକୁ ଲିଖିତ ଆକାରରେ ସ୍ପଷ୍ଟରୂପେ ଦର୍ଶାଯାଇଥାଏ ଏବଂ ଏଥିପାଇଁ ଏକ ନୂତନ ଚୁକ୍ତିନାମା ସଂପାଦନ କରିବାକୁ ପଡ଼େ । (ଖ) ଧାର୍ଯ୍ୟ ନୀତି ଅନୁଯାୟୀ ଖାଉଟି ଯଦି ପରିଚାଳିତ ନ ହୁଅନ୍ତି ତେବେ ତାଙ୍କର ବିଦ୍ୟୁତ୍ ସଂଯୋଗ ବିଚ୍ଛିନ୍ନ କରିବାକୁ ନୋଟିସ୍ ଦିଆଯାଇପାରିବ ।

୮) **ନୋଟିସ୍ ପ୍ରଣାଳୀ –** ବିଦ୍ୟୁତ୍ ସଂଯୋଗ ବିଚ୍ଛିନ୍ନ କରାଯିବାପାଇଁ ସମସ୍ତ ନୋଟିସ୍ ଲିଖିତ ଆକାରରେ ପ୍ରଦାନ କରାଯିବ । ନିଧାର୍ଯ୍ୟ ହୋଇଥିବା ବିଦ୍ୟୁତ୍ ଯୋଗାଣରେ ବ୍ୟାହତ ସଂପର୍କରେ ସମ୍ବାଦପତ୍ର / ସାଧାରଣ ଉଦ୍‌ବୋଧନ ପ୍ରଣାଳୀ / ତଡ଼ିତ ଗଣମାଧ୍ୟମ / ଟେଲିଫୋନ ଜରିଆରେ ସୂଚନା ପ୍ରଦାନ କରାଯାଏ ।

୯) **ଟାରିଫ୍ (ବିଦ୍ୟୁତ୍ ଦର ତାଲିକା) –** ଧାର୍ଯ୍ୟ ମୂଲ୍ୟ ପଇଠ କରି ବିଦ୍ୟୁତ୍ ଦର ସଂପର୍କରେ ଗ୍ରାହକଙ୍କ ଜାଣିବା ଅଧିକାର ରହିଛି । ବାଣିଜ୍ୟିକ ଦୃଷ୍ଟିକୋଣରୁ ଏହି ସୂଚୀର ଏକକିତା ନକଲ ସମସ୍ତ କାର୍ଯ୍ୟାଳୟରେ ପ୍ରଦର୍ଶିତ କରାଯାଏ । ଗ୍ରାହକ ଚାହିଁଲେ ଏହାକୁ କିଣିପାରିବେ ।

୧୦) **ବିଲ୍‌ର ବିବରଣୀ –** କୌଣସି ଗ୍ରାହକ, ତାଙ୍କର ବିଦ୍ୟୁତ୍ ବିଲ୍ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ସୂଚନା, ଲେଜରରେ ଥିବା ବିଦ୍ୟୁତ୍ ଦେୟ ପଇଠ ସଂପର୍କରେ ଧାର୍ଯ୍ୟ ସମୟ ମଧ୍ୟରେ ଅବଗତ ହେବାର ଅଧିକାର ରହିଛି ।

ଖ) **ଆଦର୍ଶ କାର୍ଯ୍ୟ ସମ୍ପାଦନ ପାଇଁ ଅଧିକାର –** ବିଦ୍ୟୁତ୍ ପୁନଃ ସଂଯୋଗ, ଗୁଣାତ୍ମକ ବିଦ୍ୟୁତ୍ ଯୋଗାଣ, ଧାର୍ଯ୍ୟ ବ୍ୟାହତ ସମୟ, ମିଟର ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ଅଭିଯୋଗ, ନୂତନ ସଂଯୋଗ ପାଇଁ ଆବେଦନ, ବିଦ୍ୟୁତ୍ ବିଲ୍ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ଅଭିଯୋଗ, ବିଦ୍ୟୁତ୍ ବିଚ୍ଛିନ୍ନ ପରେ ପୁନଃ ସଂଯୋଗ ପାଇଁ ଅଭିଯୋଗ, ମାଲିକାନା ପରିବର୍ତ୍ତନ ଓ ବିଦ୍ୟୁତ୍ ସେବା ରୂପାନ୍ତର ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ଅଭିଯୋଗ ଇତ୍ୟାଦି ନୀତିର ଶୃଙ୍ଖଳା ଭଙ୍ଗ ପାଇଁ ଜଣେ ଖାଉଟି ବିଦ୍ୟୁତ୍ ବଣ୍ଟନ ସଂସ୍ଥାଠାରୁ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ କ୍ଷତିପୂରଣ ପାଇବାକୁ ହକଦାର ହେବେ ।

ଗ) **ଅଭିଯୋଗ ନିରାକରଣ ପାଇଁ ଅଧିକାର –** (କ) ଆୟୋଗଦ୍ୱାରା ଅନୁମୋଦିତ ଅଭିଯୋଗ ପରିଚାଳନା ନୀତିଦ୍ୱାରା ବିଦ୍ୟୁତ୍ ଗ୍ରାହକମାନଙ୍କର ଅଭିଯୋଗ ଶୁଣାଣି କରିବେ ।

ଘ) **ଉପଭୋକ୍ତାଙ୍କ ଶିକ୍ଷା ପାଇଁ ଅଧିକାର –** (୧) ସମୟକୁ ସମୟ ସଂଶୋଧିତ ହୋଇଥିବା 'ଖାଉଟି ଅଧିକାର ବିବରଣୀ', 'ବିଲ୍ ପଇଠ କାର୍ଯ୍ୟକାରିତା ଶୃଙ୍ଖଳା', 'ଅଭିଯୋଗ ପରିଚାଳନା ନୀତି', ବିଦ୍ୟୁତ୍ ଶୁଳ୍କ ସୂଚୀର କପି ସମସ୍ତ କାର୍ଯ୍ୟ ଦିବସରେ ମୁଖ୍ୟ କାର୍ଯ୍ୟାଳୟ, ଡିଭିଜନ ଅଫିସ, ସବ୍ ଡିଭିଜନ ଓ ସେକ୍ସନ ଅଫିସମାନଙ୍କରେ ଦେଖିପାରିବେ । (୨) ଏହିସବୁର କପିକୁ ଯେକୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ଅନୁରୋଧକ୍ରମେ ସାମାନ୍ୟ ମୂଲ୍ୟରେ ଏବଂ ପ୍ରତ୍ୟେକ ନୂଆ ଗ୍ରାହକଙ୍କୁ ମାଗଣାରେ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଥାଏ । (୩) 'ଖାଉଟି ଅଧିକାର ବିବରଣୀ'ର ବିଭାଗ ଘ(୨)ଦ୍ୱାରା ବିଦ୍ୟୁତ୍ ବଣ୍ଟନ ସଂସ୍ଥା ପ୍ରକୃତ ଗ୍ରାହକମାନଙ୍କୁ ନଥିପତ୍ରର ପୂର୍ଣ୍ଣ ବିବରଣୀ ପ୍ରଦାନ କରିବା ଆବଶ୍ୟକ । ନୂଆ ବିଦ୍ୟୁତ୍ ସଂଯୋଗ ଦେୟ ସହ ଏହି ଦେୟକୁ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ କରାଯିବ । (୪) ପ୍ରତ୍ୟେକ ବିଲ୍ ଆଦାୟ କେନ୍ଦ୍ରଠାରେ ଖାଉଟି ଅଧିକାର ବିବରଣୀକୁ (ଉଭୟ ଇଂରାଜୀ ଓ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାରେ) ପ୍ରଦର୍ଶନ କରାଯିବ । (୫) ପ୍ରତ୍ୟେକ ୩ ମାସରେ ଏହି ଖାଉଟି ଅଧିକାର ବିବରଣୀକୁ ସଂସ୍ଥାର ପରିସରଭୁକ୍ତ ଅଞ୍ଚଳରେ ଅନ୍ତତଃପକ୍ଷେ ଗୋଟିଏ ଦୈନିକ ଓଡ଼ିଆ ସମ୍ବାଦପତ୍ରରେ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାରେ ଓ ଗୋଟିଏ ଇଂରାଜୀ ସମ୍ବାଦପତ୍ରରେ ଇଂରାଜୀ ଭାଷାରେ ପ୍ରକାଶ କରିବେ । (୬) ସମସ୍ତ ବିଲ୍ ଆଦାୟ କେନ୍ଦ୍ରରେ ଏସବୁକୁ ପରିଷ୍କାର ଭାବେ ନିଦର୍ଶନ କରାଯିବ ।

ଙ) **କାର୍ଯ୍ୟକାରିତା –** ବିଦ୍ୟୁତ୍ ନିୟାମକ ଆୟୋଗ ୧୪୨ ଧାରା ଅନୁସାରେ ଉପଯୁକ୍ତ ଶୃଙ୍ଖଳାଗତ କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ଗ୍ରହଣ କରିବେ କିମ୍ବା ଅନ୍ୟ କୌଣସି ଦକ୍ଷ ଅଧିକାରୀଙ୍କଦ୍ୱାରା ଆଦେଶ ପ୍ରଦାନ କରିପାରିବେ ।

ବିଦ୍ୟୁତ୍ ଗ୍ରାହକଙ୍କର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ଏବଂ ଦାୟିତ୍ୱବୋଧ

ବିଦ୍ୟୁତ୍ ଗ୍ରାହକମାନଙ୍କୁ ଏକ ପ୍ରତିଯୋଗିତାମୂଳକ ବିଦ୍ୟୁତ୍ ଶୁଳ୍କରେ ନିରାପଦ ତଥା ଉନ୍ନତମାନର ବିଦ୍ୟୁତ୍ ଶକ୍ତି ଯୋଗାଇବା ବିଦ୍ୟୁତ୍ ସଂସ୍କାରର ମୂଳ ଲକ୍ଷ୍ୟ ଅଟେ । ବିଦ୍ୟୁତ୍ ସଂସ୍କାରକୁ ଆହୁରି ଆଗକୁ ନେଇ ଅଧିକ ସୁଫଳ ପାଇବାରେ ଜଣେ ବିଦ୍ୟୁତ୍ ଗ୍ରାହକର ଦାୟିତ୍ୱ ଅନେକ । ଗୋଟିଏ ମେଗାଓ୍ୱାଟ ବିଦ୍ୟୁତ୍ ଉତ୍ପାଦନ ହେବାପାଇଁ ପ୍ରାୟ ୫ କୋଟି ଟଙ୍କା ଖର୍ଚ୍ଚ ହେଉଛି । ସେହି ପରିମାଣର ବିଦ୍ୟୁତ୍ ଶକ୍ତିକୁ ପରିବହନ ପାଇଁ ଆଉ ୫ କୋଟି ଏବଂ ବିଦ୍ୟୁତ୍ ଗ୍ରାହକମାନଙ୍କ ପାଖରେ ପହଞ୍ଚାଇବା ପାଇଁ ବିତରଣ ବାବଦରେ ଆଉ ୫ କୋଟି ଟଙ୍କା ଖର୍ଚ୍ଚ ହୋଇଥାଏ । ବିଦ୍ୟୁତ୍ ବଣ୍ଟନ ବ୍ୟବସାୟରେ ଖୁଣ୍ଟଠାରୁ ତାର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ, ସବ୍‌ଷ୍ଟେସନଠାରୁ ଟ୍ରାନ୍ସଫରମର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ, ଏ ସମସ୍ତ ଜିନିଷ ସର୍ବସାଧାରଣ ସ୍ଥାନରେ ତଥା ବିଦ୍ୟୁତ୍ ଗ୍ରାହକମାନଙ୍କ ପାଖରେ ରହିଛି । ଆମ ଓଡ଼ିଶାରେ ବିଦ୍ୟୁତ୍ ସେବା ଯୋଗାଇ ଦେବା ପାଇଁ ୧୧୦୦ ଶକ୍ତିଭିତ୍ତିକ ଟ୍ରାନ୍ସଫରମର, ୬୩୦୦ ବିଦ୍ୟୁତ୍ ଟ୍ରାନ୍ସଫରମର ସହ, ୧୧୭୦୦ କିଲୋମିଟର ୩୩ କେ.ଭି. ବିଦ୍ୟୁତ୍ ଲାଇନ, ୬୫୦୦୦ କିଲୋମିଟର ୧୧ କେ.ଭି. ବିଦ୍ୟୁତ୍ ଲାଇନ, ୬୪୦୦୦ କିଲୋମିଟର ଏଲ୍.ଟି. ବିଦ୍ୟୁତ୍ ଲାଇନ ସହ ପ୍ରାୟ ୨୫ରୁ ୩୦ ଲକ୍ଷ ବିଦ୍ୟୁତ୍ ଖୁଣ୍ଟି ବ୍ୟବହୃତ ହୋଇଛି । ସମୁଦାୟ ବିଦ୍ୟୁତ୍ ସଂସ୍କାର ଥିବା ମାତ୍ର ୩୫୦୦୦ ବିଦ୍ୟୁତ୍ କର୍ମଚାରୀ ଏବଂ ଅଧିକାରୀ ବିଦ୍ୟୁତ୍ ଗ୍ରାହକମାନଙ୍କୁ ବିଦ୍ୟୁତ୍ ସେବା ଯୋଗାଇବା ସହ ଏହିସବୁ ଭିତ୍ତିଭୂମି ତଥା ଉପକରଣମାନଙ୍କରେ ଦୈନନ୍ଦିନ ରକ୍ଷଣାବେକ୍ଷଣ ଦାୟିତ୍ୱ ତୁଲାଉ ଅଛନ୍ତି । ଏସବୁ ପରିଚାଳନା ସତ୍ତ୍ୱେ ଆମ ଓଡ଼ିଶାରେ ଦିନକୁ ପ୍ରାୟ ୭ କୋଟି ଟଙ୍କାର ବିଦ୍ୟୁତ୍ ଚୋରି ବା ନଷ୍ଟ ହେଉଛି । ସାରା ଭାରତବର୍ଷରେ ପ୍ରତି ବର୍ଷ ଲକ୍ଷେ କୋଟି ଟଙ୍କାର ବିଦ୍ୟୁତ୍ ଉତ୍ପାଦନ ହୋଇ ପ୍ରାୟ ୩୫୦୦୦ କୋଟି ଟଙ୍କାର ବିଦ୍ୟୁତ୍ ଚୋରି ହେଉଛି । ଏସବୁକୁ ରୋକିବା ତଥା ଉନ୍ନତ ଭୋଲ୍‌ଟେଜ୍ ଯୁକ୍ତ ବିଦ୍ୟୁତ୍ ପାଇବା ପାଇଁ ଜଣେ ବିଦ୍ୟୁତ୍ ଗ୍ରାହକଙ୍କର ସଚେତନତାର ଯଥେଷ୍ଟ ଆବଶ୍ୟକ ରହିଛି । ନିମ୍ନରେ ଜଣେ ବିଦ୍ୟୁତ୍ ଗ୍ରାହକଙ୍କର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ଏବଂ ଦାୟିତ୍ୱବୋଧ ବିଷୟରେ କେତେକ ତଥ୍ୟ ଦିଆଯାଇଛି ।

- ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ସମୟରେ ବିଦ୍ୟୁତ୍ ବିଲ ପଇଠ କରି ବିଦ୍ୟୁତ୍ ବିଲ୍‌ରେ ରିହାତି ପାଆନ୍ତୁ ।
- ବିଦ୍ୟୁତ୍ ଯୋଗାଣ ଇଞ୍ଜିନିୟରଙ୍କ ପରାମର୍ଶରେ ନିଜଘର ବିଦ୍ୟୁତ୍ ସରଞ୍ଜାମର ସୁରକ୍ଷାକୁ ନିୟମିତ ଯାଞ୍ଚ କରନ୍ତୁ ।
- ବିଦ୍ୟୁତ୍ ଆଇନ ଏବଂ ନାନାବିଧ ବିଦ୍ୟୁତ୍ ନିୟମ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଅବଗତ ହୁଅନ୍ତୁ । ମିଟର ଟାମ୍ପରିଂରୁ ନିବୃତ ରୁହନ୍ତୁ ଏବଂ ଏହା ବିରୋଧରେ ସ୍ୱର ଉତ୍ତୋଳନ କରନ୍ତୁ ।
- ବିଦ୍ୟୁତ୍ ଖୁଣ୍ଟିଠାରୁ ନିଜ ଘର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବିଦ୍ୟୁତ୍ ସର୍ଭିସ୍ ଲାଇନର ସୁରକ୍ଷା ନିଜ ହାତରେ । ଏଣୁ ନିଜର ସର୍ଭିସ୍ ଲାଇନ୍‌ରେ କଟା ଦାଗ ରଖନ୍ତୁ ନାହିଁ ।
- ନିଜ ଘରର ମିଟର ଏକ ସୁରକ୍ଷିତ ସ୍ଥାନରେ ରଖନ୍ତୁ । ମିଟରକୁ ଏପରି ଏକ ସ୍ଥାନରେ ରଖନ୍ତୁ ଯାହାଦ୍ୱାରା ମିଟର ରିଡ଼ର୍ ସୁବିଧାରେ ପ୍ରତି ମାସର ରିଡ଼ିଂ ନେଇପାରିବେ ।
- ମିଟରରେ ଅଯଥା ହସ୍ତକ୍ଷେପ କରନ୍ତୁ ନାହିଁ କିମ୍ବା ଏହାର ସିଲ୍ ଏବଂ ଟରମିନାଲ କଭରକୁ ନଷ୍ଟ କରନ୍ତୁ ନାହିଁ ।
- ମିଟର ଯଦି ଖରାପ ହୋଇଥାଏ ତେବେ ତୁରନ୍ତ ବିଦ୍ୟୁତ୍ ବଣ୍ଟନ ସେକ୍ସନ୍ କିମ୍ବା ଅଧିକାରୀଙ୍କୁ ଲିଖିତ ଆକାରରେ ଜଣାନ୍ତୁ ।
- ହୁକ ପକାଇ ବିଦ୍ୟୁତ୍ ବ୍ୟବହାର କରନ୍ତୁ ନାହିଁ । ବିଦ୍ୟୁତ୍ ଚୋରି ଏକ ବେଆଇନ ଏବଂ ଜାମିନବିହୀନ ଧର୍ତ୍ତବ୍ୟ ଅପରାଧ ଅଟେ । ଅନେକ ସମୟରେ ସର୍ଟ ସର୍କିଟ୍ ହୋଇ ଧନ ଓ ଜୀବନହାନିର କାରଣ ହୁଏ ।
- ନିଜ ଲୋଡ଼ଠାରୁ ଅଧିକ ବିଦ୍ୟୁତ୍ ବ୍ୟବହାର କରିବା ଉଚିତ୍ ନୁହେଁ । ଅଧିକ ଆବଶ୍ୟକ ବିଦ୍ୟୁତ୍ ପାଇଁ ନିଜର ଲୋଡ୍ କ୍ଷମତା ବଢ଼ାଇବା ଦରକାର ।
- ବିଦ୍ୟୁତ୍ ଚୋରି ପାଇଁ ପ୍ରଶୟ ଦେଉଥିବା ବିଦ୍ୟୁତ୍ କର୍ମଚାରୀମାନଙ୍କ ନାମ ପ୍ରକାଶ କରିବା ଉଚିତ ।
- ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କଦ୍ୱାରା ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ବିଦ୍ୟୁତ୍ ଥାନା ଏବଂ କୋର୍ଟ ବିଷୟରେ ଅବଗତ ହୁଅନ୍ତୁ ।
- ଆବଶ୍ୟକସ୍ଥଳେ ଯନ୍ତ୍ରପାତିର ସୁରକ୍ଷା ତଥା ଉନ୍ନତ ଭୋଲଟେଜ୍ ପାଇଁ କାପାସିଟରମାନ ବ୍ୟବହାର କରିବା ଉଚିତ୍ ।
- ନିଜର ତଥା ପରିବାରର ସୁରକ୍ଷାପାଇଁ ସର୍ବଦା ୩ ପିନ୍‌ଯୁକ୍ତ ପ୍ଲଗ୍ ବ୍ୟବହାର କରିବା ଉଚିତ୍ ।
- ବିଦ୍ୟୁତ୍ ଶକ୍ତିର ତୁଳନା ନାହିଁ, ବିଦ୍ୟୁତ୍ ଶକ୍ତି ସଞ୍ଚୟ ପାଇଁ ସର୍ବଦା ସୁଇଚ୍ ବନ୍ଦ କରିବା ଏକ ଅଭ୍ୟାସରେ ପରିଣତ କରିବା ଉଚିତ ।
- ଦିନରେ ସୂର୍ଯ୍ୟ କିରଣ ପାଇବା ପାଇଁ ଘରର ଦ୍ୱାର ଓ ଝରକା ସର୍ବଦା ଖୋଲା ରହିବା ଉଚିତ୍ ।
- ସର୍ବଦା ଆଇ.ଏସ୍.ଆଇ. ମାର୍କା ବିଦ୍ୟୁତ୍ ଉପକରଣ ବ୍ୟବହାର କରି ନିଜେ ତଥା ନିଜର ପରିବାରକୁ ସୁରକ୍ଷିତ ରଖନ୍ତୁ ।
- ନିଜ ଘରର ମିଟର ରିଡ଼ିଂ କିମ୍ବା ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ବିଦ୍ୟୁତ୍ ସରଞ୍ଜାମର ଯାଞ୍ଚ ପାଇଁ ବିଦ୍ୟୁତ୍ ବଣ୍ଟନ ଅଧିକାରୀଙ୍କୁ ସହଯୋଗ କରନ୍ତୁ ।
- ବିଦ୍ୟୁତ୍ ଦର ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ ପାଇଁ ହେଉଥିବା ଜନ ଶୁଣାଣିରେ ନିଜେ ଉପସ୍ଥିତ ରୁହନ୍ତୁ କିମ୍ବା ଅନ୍ୟ କାହାକୁ ଉପସ୍ଥିତ ରହିବାକୁ କୁହନ୍ତୁ । ଏହାଦ୍ୱାରା ସେଠାରେ ନିଜର ଦାବି ଉପସ୍ଥାପନ କରାଇ ପାରିବେ ।
- ବିଦ୍ୟୁତ୍ ଗ୍ରାହକ ହିସାବରେ ନିଜର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ସମ୍ପାଦନ କରି ଜଣେ ସୁନାଗରିକ ହୁଅନ୍ତୁ ଏବଂ ବିଦ୍ୟୁତ୍ ଗ୍ରାହକର ଦାୟିତ୍ୱ ଏବଂ ଅଧିକାର ବିଷୟରେ ଅନ୍ୟକୁ ଅବଗତ କରାନ୍ତୁ ।
- ବିଦ୍ୟୁତ୍‌ଜନିତ ଅସୁବିଧା ପାଇଁ ନିଜେ କିମ୍ବା ନିଜର ପ୍ରତିନିଧିକୁ ବିଦ୍ୟୁତ୍ ଅଫିସ୍ ସହ ସମ୍ପର୍କ କରାନ୍ତୁ ।
- ବିଦ୍ୟୁତ୍ ଲାଇନ୍ ତଳେ ଘର କରନ୍ତୁ ନାହିଁ କିମ୍ବା ଗଛ ଲଗାନ୍ତୁ ନାହିଁ ।
- ନିଜ ଅଞ୍ଚଳର ବିଦ୍ୟୁତ୍ ବିଲ ଆଦାୟ ସମୟରେ ଦରକାର ପଡ଼ିଲେ ବିଦ୍ୟୁତ୍ କର୍ମଚାରୀଙ୍କୁ ସାହାଯ୍ୟ କରନ୍ତୁ ।
- ଯଥାସମ୍ଭବ ଅଣପାରମ୍ପରିକ ଶକ୍ତି ଉପଯୋଗ କରି ପରିବେଶ ପ୍ରଦୂଷଣକୁ ଏଡ଼ାଇ ଦିଅନ୍ତୁ ।

- ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳ ବିଦ୍ୟୁତ୍ ଗ୍ରାହକ ତଥା ଜନସାଧାରଣ ସେମାନଙ୍କର ଗୃହପାଳିତ ପଶୁଙ୍କୁ ବିଦ୍ୟୁତ୍ ଖୁଣ୍ଟ କିମ୍ବା ଷ୍ଟେଓ୍ୱେୟାରରେ ବାନ୍ଧନ୍ତୁ ନାହିଁ କିମ୍ବା ଅନ୍ୟକୁ ଏ ବିପଜ୍ଜନକ କାର୍ଯ୍ୟରୁ ନିବୃତ୍ତ ରହିବା ପାଇଁ ପ୍ରବର୍ତ୍ତାନ୍ତୁ ।
- ବିଦ୍ୟୁତ୍ ତାର କୌଣସି କାରଣରୁ ଛିଣ୍ଡି ତଳେ ପଡ଼ିଥିଲେ କିମ୍ବା ଖୁଣ୍ଟରେ ଓହଳିଥିଲେ ସେହି ସ୍ଥାନକୁ ଯିବା ଅନୁଚିତ । ଅନ୍ୟ କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତି କିମ୍ବା ପଶୁଙ୍କୁ ସେ ସ୍ଥାନକୁ ଛାଡ଼ନ୍ତୁ ନାହିଁ । ତୁରନ୍ତ ନିକଟସ୍ଥ ବିଦ୍ୟୁତ୍ କାର୍ଯ୍ୟାଳୟକୁ ଜଣାନ୍ତୁ ।
- ପୂଜା ପାର୍ବଣ କିମ୍ବା ସାମାଜିକ ଉତ୍ସବ ସମୟରେ ଆଇନସମ୍ମତ ସାମୟିକ ବିଦ୍ୟୁତ୍ ସଂଯୋଗ ନେବା ଉଚିତ୍ । ବିଦ୍ୟୁତ୍ ସଞ୍ଚୟ ପାଇଁ ଆଲୋକ ସାଜସଜ୍ଜାରେ କମ୍ ଆଲୋକମାଳା ଏବଂ ଏଲ୍.ଇ.ଡି. ଲାଇଟ ବ୍ୟବହାର କରିବା ଉଚିତ୍ ।
- ବ୍ୟବସାୟିକ ଅନୁଷ୍ଠାନମାନେ ସେମାନଙ୍କର ବିଜ୍ଞାପନ ବୋର୍ଡ଼ / ସାଇନ୍ ବୋର୍ଡ଼ର ଲାଇଟ୍‌କୁ ଯଥାସମୟରେ ବନ୍ଦ କରନ୍ତୁ ।
- ଶିକ୍ଷାନୁଷ୍ଠାନ ବିଦ୍ୟୁତ୍ ଗ୍ରାହକମାନେ ସେମାନଙ୍କର ଆଲୋକ ବ୍ୟବହାର ପାଇଁ ଉନ୍ନତମାନର ତଥା ସି.ଏଫ୍.ଏଲ୍. ବିଦ୍ୟୁତ୍ ଲ୍ୟାମ୍ପ ବ୍ୟବହାର କରିବା ଉଚିତ । ବିଦ୍ୟୁତ୍ ମିଟରଗୁଡ଼ିକୁ ସାଧାରଣତଃ ରାତିରେ ଚଳାଇବା ଉଚିତ ।
- ବିଦ୍ୟୁତ୍ ଲାଇନ ସବ୍‌ଷ୍ଟେସନ୍ ତଥା ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଉପକରଣର ରକ୍ଷଣାବେକ୍ଷଣ ସମୟରେ ବିଦ୍ୟୁତ୍ କର୍ମଚାରୀଙ୍କୁ ସହଯୋଗ କରନ୍ତୁ ।

ପ୍ରକୃତ ପକ୍ଷରେ ଜଣେ ବିଦ୍ୟୁତ୍ ଗ୍ରାହକ ସଚେତନ ହେଲେ ବିଦ୍ୟୁତ୍ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଯଥେଷ୍ଟ ଉନ୍ନତି ହୋଇପାରିବ ଏବଂ ବିଦ୍ୟୁତ୍ ଅପଚୟ କମାଯାଇ ଏକ ସୁସ୍ଥ ପରିବେଶ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇପାରିବ ଯାହା ସମସ୍ତଙ୍କ ପାଇଁ ମଙ୍ଗଳମୟ ।

ଏଲ୍.ପି.-୧୩୯
ପ୍ରଶାନ୍ତି ବିହାର, ପୋ: କିଟ୍
ଭୁବନେଶ୍ୱର-୭୫୧୦୨୪

ଶହୀଦ ଓ ଅଣବନ୍ଦୀ ସ୍ୱାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମୀଙ୍କ ଉତ୍ତରାଧିକାରୀଙ୍କୁ ପରିବାର ପେନସନ ମିଳିବ

ସ୍ୱାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମରେ ଶହୀଦ ହୋଇଥିବା ସଂଗ୍ରାମୀ ଓ ଅଣବନ୍ଦୀ ସ୍ୱାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମୀଙ୍କ ଉତ୍ତରାଧିକାରୀଙ୍କୁ ପରିବାର ପେନସନ ଦେବା ପାଇଁ ସ୍ୱାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମୀ ପେନ୍‌ସନ୍ କମିଟି ବୈଠକରେ ଆଲୋଚନା କରାଯାଇଥିବା ଅର୍ଥ ମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ ଘଡ଼ାଇ କହିଛନ୍ତି ।

ନିକଟରେ ଅନୁଷ୍ଠିତ କମିଟି ବୈଠକରେ କମିଟିର ନାମ ପରିବର୍ତ୍ତନ କରି ସ୍ୱାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମୀ କଲ୍ୟାଣ କମିଟି ରଖାଯିବା ନେଇ ଦିଆଯାଇଥିବା ପ୍ରସ୍ତାବ ଉପରେ ଆଲୋଚନା ହୋଇଥିଲା । ଏହା ବ୍ୟତୀତ ସ୍ୱାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମରେ ଶହୀଦ ହୋଇଥିବା ସଂଗ୍ରାମୀଙ୍କ ପରିବାର ପାଇଁ ଶହୀଦ ଭତ୍ତା ଏବଂ ଅଣବନ୍ଦୀ ସ୍ୱାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମୀଙ୍କ ପରିବାରକୁ ପରିବାର ପେନସନ୍ ପ୍ରଦାନ ନେଇ ପ୍ରସ୍ତାବ ଗୃହୀତ ହୋଇଥିବା ସେ କହିଥିଲେ । ନିୟମ ଅନୁସାରେ ଶହୀଦ୍ ଓ ଅଣବନ୍ଦୀ ସ୍ୱାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମୀଙ୍କ ଉତ୍ତରାଧିକାରୀଙ୍କୁ ଏହି ପେନସନ୍ ମିଳିବା ସଂକ୍ରାନ୍ତରେ ସରକାର ବିଚାର କରୁଛନ୍ତି । ସଂପ୍ରତି ରାଜ୍ୟର ୧୨୧୧ ଜଣ ସ୍ୱାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମୀ କେନ୍ଦ୍ର ଓ ରାଜ୍ୟ ଭତ୍ତା ପାଉଥିବାବେଳେ ୧୦୨୩ ଜଣ ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କଠାରୁ ଓ ୬୮୮ ଜଣ ଅଣବନ୍ଦୀ ସ୍ୱାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମୀ ଭତ୍ତା ପାଉଥିବା ମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଘଡ଼ାଇ କହିଥିଲେ । ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କ ଅନୁମୋଦନ ପରେ ଏହି ପରିବାର ପେନସନ୍ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରାଯିବ ବୋଲି ସେ ପ୍ରକାଶ କରିଥିଲେ ।

¯ÿ¨ ¨ ¯ÿê ÀÿW–'ÿ¯ÿæLÿÀÿZÿ Ó&tÿ`ÿæÀÿ~

ବ୍ରଜ ପାଇକରାୟ

ବିହାର ରାଜ୍ୟର ଭାଗଲପୁର ଜେଲ । ସମୟ ୧୯୪୧ ମସିହା ଏପ୍ରିଲ ୪ ତାରିଖ ସୂର୍ଯ୍ୟୋଦୟର ପୂର୍ବ ମୁହୂର୍ତ୍ତ । ଦୁଇଜଣ ଶିକ୍ଷିତ, ସଚେତନ ଓଡ଼ିଆ ଯୁବକଙ୍କୁ ବ୍ରିଟିଶ ବିଚାରପତି ଜି.ଜି. ସିଅରରଙ୍କ ଅନ୍ୟାୟ ଓ ଷଡ଼ଯନ୍ତ୍ରମୂଳକ ରାୟ ଅନୁଯାୟୀ ଫାଶୀଖୁଣ୍ଟରେ ପ୍ରାଣବଳି ଦେବାକୁ ପଡ଼ିଥିଲା । ସେମାନଙ୍କର ଏକମାତ୍ର ଅପରାଧ ଥିଲା ନିଜ ଦେଶ ଓ ଜାତିକୁ ଭଲ ପାଇବା, ଅତ୍ୟାଚାରୀ ଗଡ଼ଜାତ ରାଜା ଏବଂ ଇଂରେଜ ସରକାରର ଅନ୍ୟାୟ ଓ ଜୁଲମ ବିରୋଧରେ ପ୍ରତିବାଦର ସ୍ୱର ଉତ୍ତୋଳନ କରି ଆନ୍ଦୋଳନ ଗଢ଼ି ତୋଳିବା । ପରାଧୀନ ଭାରତବର୍ଷରେ ମଧ୍ୟ ଏକ ଶୋଷଣମୁକ୍ତ ସମାଜର ସ୍ୱପ୍ନ ଦେଖୁଥିବା ସେଇ ମହାନ୍ କ୍ରାନ୍ତିକାରୀ ଓଡ଼ିଆ ତରୁଣଦ୍ୱୟ ହେଉଛନ୍ତି ନୟାଗଡ଼ ଜିଲ୍ଲା, ରଣପୁର ଅନ୍ତର୍ଗତ ଗଡ଼ବାଣିକିଲୋ ଗ୍ରାମର ବିଶୋଇ ସାମନ୍ତ ଶ୍ରୀ ହରିହର ପରିଡ଼ା ଏବଂ ଶ୍ରୀମତୀ ତାରା ଦେବୀଙ୍କ ଜ୍ୟେଷ୍ଠ ସନ୍ତାନ ବିଦ୍ରୋହୀ ଦିବାକର ଏବଂ ରଣପୁର ସନ୍ନିକଟ ବାଦଭୂଇଁ ଗ୍ରାମର ଶ୍ରୀ ନଟବର ମହାନ୍ତି ଓ ଶ୍ରୀମତୀ ଲାବଣ୍ୟ ଦେବୀଙ୍କ ଜ୍ୟେଷ୍ଠ ପୁତ୍ର ସଂଗ୍ରାମୀ ରଘୁନାଥ ।

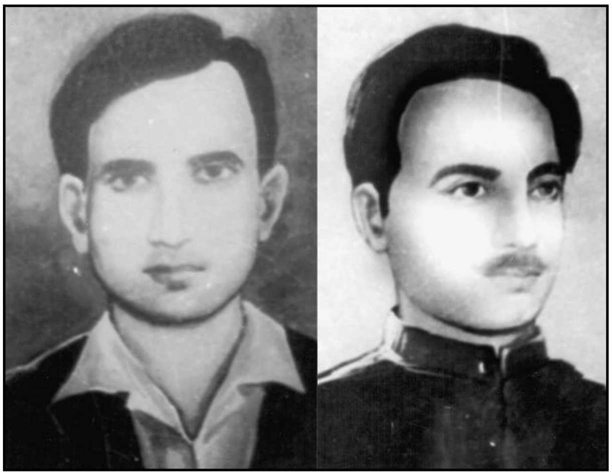

ରଣପୁର ପ୍ରଜା ଆନ୍ଦୋଳନକୁ ବାସ୍ତବ ରୂପରେଖ ଦେବାପାଇଁ ବିଦ୍ରୋହୀ ଦିବାକରଙ୍କୁ ଦୀର୍ଘ ସାତ ବର୍ଷ ଧରି କରିଥିବା ରଣପୁରସ୍ଥିତ ନରେନ୍ଦ୍ର ପ୍ରିଣ୍ଟିଂ ପ୍ରେସ୍‌ର ଚାକିରିରୁ ଇସ୍ତଫା ଦେବାକୁ ପଡ଼ିଥିଲା ଏବଂ ଆନ୍ଦୋଳନର ବ୍ୟୂହ ରଚନା କରିବା ପାଇଁ ତାଙ୍କର ବାଲ୍ୟସାଥୀ ଓ ସହପାଠୀ ରଘୁନାଥ ତାଙ୍କୁ ସମସ୍ତ ପ୍ରକାର ସାହାଯ୍ୟ ସହଯୋଗ କରିଥିଲେ । ତତ୍କାଳୀନ ରଣପୁର ଗଡ଼ଜାତ ରାଜ୍ୟର ରାଜାଙ୍କ ନାଁ ଥିଲା କୃଷ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ସିଂହଦେଓ ନରେନ୍ଦ୍ର ଚକ୍ରଧର ମହାପାତ୍ର । ତାଙ୍କର ବାମ ଅଙ୍ଗ ପକ୍ଷାଘାତ ରୋଗରେ ପୀଡ଼ିତ ଥିଲା ଏବଂ ରାଜ୍ୟ ଶାସନ ପାଇଁ ସେ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଅଯୋଗ୍ୟ ଥିଲେ । କିନ୍ତୁ ସମସ୍ତ ପ୍ରକାର ଅଯୋଗ୍ୟତା ସତ୍ତ୍ୱେ ସେ ଏକାଧାରରେ ଥିଲେ ରଣପୁର ରାଜ୍ୟର ମୁଖ୍ୟ ଶାସକ ଓ ବିଚାରପତି । ବିଧିର ବିଡ଼ମ୍ବନା, ଏଭଳି ଜଣେ ରାଜାଙ୍କ ମୁଖ ନିଃସୃତ ବାଣୀ ହିଁ ଥିଲା ସେହି ରାଜ୍ୟର ଆଇନକାନୁନ ଓ ସବୁକିଛି । ପ୍ରଜାମାନେ ନିଜ ଦୁଆରେ ଯାଉଁଳି କବାଟ ଲଗାଇବା, ଘୋଷରା ପାହାଚ ପକାଇବା, ଛତା ଟେକି ଓ ଜୋତା ପିନ୍ଧି ରାଜରାସ୍ତାରେ ଚାଲିବା, ପତ୍ରପତ୍ରିକା ଓ ଖବରକାଗଜ ପ୍ରଭୃତି ମଗାଇବା କିମ୍ବା ପଢ଼ିବା ଇତ୍ୟାଦି ବେଆଇନ ଓ ଅପରାଧ ଭାବେ ଗଣ୍ୟ ହେଉଥିଲା । କିନ୍ତୁ ଅନ୍ୟପକ୍ଷରେ ରାଜାଙ୍କୁ ଭେଟି ଦେବା (ଅନିଚ୍ଛାକୃତ ଉପହାର ପ୍ରଦାନ), ରାଜାଙ୍କ ପାଇଁ ବେଠି ଖଟିବା (ନିଜ ହାତରୁ ଖାଇ ରାଜାଙ୍କ ପାଇଁ ବିନା ପଇସାରେ ଖଟିବା) ରାଜ୍ୟରେ ଆଇନସମ୍ମତ ଥିଲା । ଏପରିକି ରାଜପ୍ରଦତ୍ତ 'ରକ୍ତପଟା' ଜାଗିର ଭୋଗ କରୁଥିବା ନରହତ୍ୟାକାରୀମାନେ (ସ୍ଥାନୀୟ ଜନମୁଖରେ 'ତଣ୍ଟିଆକଟା') ସମଗ୍ର ମାଘମାସ ନିରୀହ ପ୍ରଜାମାନଙ୍କୁ ରାଜ୍ୟର ଇଷ୍ଟଦେବୀ ମଣିନାଗ ଦୁର୍ଗାଙ୍କ ନିକଟରେ ନରବଳି ଦେବା ମଧ୍ୟ ରାଜ୍ୟରେ ଆଇନସିଦ୍ଧ ଥିଲା ।

ଏଭଳି ଏକ ପରିସ୍ଥିତିରେ ରଣପୁର ପ୍ରଜାମାନଙ୍କ ଆତଙ୍କିତ ମନରେ ଦମ୍ଭ, ସାହସ ଓ ପ୍ରେରଣା ଯୋଗାଇ

ଦେବାପାଇଁ ଏବଂ ରଣପୁରର ସୁପ୍ତ ଜନଶକ୍ତିକୁ ଜାଗ୍ରତ କରି ଆନ୍ଦୋଳନରେ ଝାସ ଦେବା ପାଇଁ ବିଦ୍ରୋହୀ ଦିବାକରଙ୍କ ଅମର ଲେଖନୀରୁ ଝରି ପଡ଼ିଥିଲା ଅଗ୍ନିର ସ୍ଫୁଲିଙ୍ଗ । ବିଦ୍ରୋହୀ ଦିବାକର ରଣପୁର ପ୍ରଜାମାନଙ୍କୁ ଆହ୍ୱାନ ଦେଇ ତାଙ୍କ ରଚିତ 'ଜାଗିଉଠ' କବିତାରେ ଲେଖିଥିଲେ –

'ରଣପୁର ଭାଇ ଜାଗି ଉଠ ଆଜି
ଶୋଷଣ, କଷଣ ବନ୍ଦୀଶାଳେ,
ଭାଙ୍ଗି ଦିଅରେ ବଣ ଜଙ୍ଗଲର
ଗଡ଼ଜାତି ରାଜ ବାହୁବଳେ ।
ଅନ୍ଧାରି ଆଇନ୍ ପୋଲିସ୍ ଜୁଲୁମ
ଦୁଃଖୀ ଜନତାର ନିର୍ଯ୍ୟାତନା,
ରଣପୁରେ ଦିଅ ରଣ ହୁଙ୍କାର
ମଇନାକେ (ମଣିନାଗ ପର୍ବତରେ) ଉଡୁ ମୁକ୍ତି ବାନା ।'

ମାସ ମାସ ଧରି ନିର୍ଜନ ଅନ୍ଧକାରରେ ଗାଁକୁ ଗାଁ ବୁଲି ଗୁପ୍ତ ସଭା ଜରିଆରେ ପ୍ରଜାମାନଙ୍କ ଚିନ୍ତା ଓ ଚେତନାରେ ବିଦ୍ରୋହୀ ଦିବାକର ଓ ସଂଗ୍ରାମୀ ରଘୁନାଥ ଯେଉଁ ବିପ୍ଳବର ମଞ୍ଜି ବୁଣି ଚାଲିଥିଲେ ତା'ର ଫଳସ୍ୱରୂପ ୧୯୩୯ ମସିହା ଜାନୁଆରୀ ମାସ ୫ ତାରିଖ ଦିନ ରଣପୁରଗଡ଼ ରାଜପ୍ରାସାଦ ସାମ୍ନାରେ ହେଲା ବିପୁଳ ଜନସମାବେଶ । ବେଠି, ଭେଟି, ନରବଳି ଇତ୍ୟାଦି ନାରକୀୟ ପ୍ରଥାର ଉଚ୍ଛେଦ, ପ୍ରଜାମାନଙ୍କୁ ନାଗରିକ ସ୍ୱାଧୀନତା ପ୍ରଦାନ, ଖବରକାଗଜ ଓ ପତ୍ରପତ୍ରିକା ପଢ଼ିବାର ଅଧିକାର ଏବଂ ବନ୍ଦୀମୁକ୍ତି ଲାଗି ରାଜ ଦରବାରରେ ଦାବିପତ୍ର ପେଶ୍ କରାଗଲା ।

ହେଲେ ପ୍ରଜାଆନ୍ଦୋଳନକୁ ଦମନ କରିବା ପାଇଁ ଓଡ଼ିଶା ଗଡ଼ଜାତ ସମୂହର ପଲ୍ଟିକାଲ ଏଜେଣ୍ଟ ମେଜର ବେଜେଲଗେଟ୍ ରାଜାଙ୍କ ତରଫରୁ ଗୁପ୍ତ ଖବର ପାଇ ମିଲିଟାରୀ ଜବାନମାନଙ୍କ ସହ ଆସି ଘଟଣାକ୍ରମେ କ୍ରୁଦ୍ଧ ଜନତାର ନିର୍ମମ ଲାଠିମାଡ଼ରେ ନିହତ ହେଲେ । ବ୍ରିଟିଶ ସରକାରର ପଦଲେହନକାରୀ ଦେଶଦ୍ରୋହୀ ପୋଲିସ ମନବୋଧ ପଣ୍ଡା ଓ ଗଙ୍ଗାଧର ଦ୍ୱିବେଦୀଙ୍କଦ୍ୱାରା ମିଥ୍ୟା ସାକ୍ଷ୍ୟ ପ୍ରମାଣ ସଂଗ୍ରହ କରାଯାଇ ଏବଂ ରାଜସୁନାଖଳା ଗ୍ରାମର ରାଜ ଅନୁଗତ ପ୍ରାଣ କୃଷ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ମିଶ୍ରଙ୍କ ସହାୟତାକ୍ରମେ ଜନନେତା ରଘୁ ଓ ଦିବାକରଙ୍କୁ ସାହେବ ହତ୍ୟା ପାଇଁ ଦାୟୀ କରି ଫାଶୀ ଦିଆଗଲା ।

ଶହୀଦ ରଘୁନାଥ ଓ ଦିବାକର ଯଥାକ୍ରମେ ଜୁଲାଇ ୧୮ ତାରିଖ ୧୯୧୦ ମସିହା ଏବଂ ନଭେମ୍ବର ୩୦ ତାରିଖ ୧୯୧୧ ମସିହାରେ ଜନ୍ମ ଗ୍ରହଣ କରି ୧୯୪୧ ମସିହା ଅପ୍ରେଲ ୪ ତାରିଖରେ ଦେଶର ଜନସାଧାରଣଙ୍କ ସ୍ୱାର୍ଥରକ୍ଷା ଲାଗି ପ୍ରାଣବଳି ଦେଇଥିଲେ । ଫାଶୀ ପାଇବା ବେଳକୁ ଦୁଇଜଣଯାକ ଅବିବାହିତ ଥିଲେ । ସେମାନଙ୍କର ବୈପ୍ଳବିକ ଜୀବନ କାହାଣୀ ସାମ୍ପ୍ରତିକ ଯୁବସମାଜ ଏବଂ ଭବିଷ୍ୟତ ବଂଶଧରମାନଙ୍କୁ ଅତ୍ୟାଚାର, ନିର୍ଯ୍ୟାତନା ଓ ଭ୍ରଷ୍ଟାଚାର ବିରୋଧରେ ସ୍ୱର ଉତ୍ତୋଳନ କରିବା ପାଇଁ ପ୍ରେରଣା ଯୋଗାଇବ ବୋଲି ଆଶା ।

ଆଡ଼ଭୋକେଟ ଓ ନୋଟାରୀ ପବ୍ଲିକ
ଭୁବନେଶ୍ୱର କୋର୍ଟ, ଭୁବନେଶ୍ୱର–୧୪

ଉତ୍କଳ ଦିବସ ଉପଲକ୍ଷେ ଇସ୍ପାତ ନଗରୀ ରାଉରକେଲାଠାରେ ଅନୁଷ୍ଠିତ ଏକ ବିରାଟ ଶୋଭାଯାତ୍ରାରେ ରଘୁନାଥପଲ୍ଲୀର ବିଧାୟକ ଶ୍ରୀ ସୁବ୍ରତ ତରାଇ, ରାଉରକେଲାର ଅତିରିକ୍ତ ଜିଲ୍ଲାପାଳ ଶ୍ରୀ ସୁଶୀଲ କୁମାର ଦାସ, 'ଉତ୍କଳ ପ୍ରସଙ୍ଗ'ର ମୁଖ୍ୟ ସଂପାଦକ ଶ୍ରୀ ଗୁରୁକଲ୍ୟାଣ ମହାପାତ୍ର, ରାଉରକେଲା ଜିଲ୍ଲା ଡି.ଆଇ.ପି.ଆର୍.ଓ. ଶ୍ରୀ ସୂର୍ଯ୍ୟରଂଜନ ମହାନ୍ତି ଓ ଅନ୍ୟମାନେ । (୦୧.୦୪.୨୦୧୦)

{bòÁÿLÿ Éäæ A™LÿæÀÿ AæBœÿ ୨୦୧୦

ତାରାକାନ୍ତ ମହାନ୍ତି

୧୯୧୦ ଏପ୍ରିଲ ପହିଲାରୁ ସାରା ଦେଶରେ ଓ ଆମ ରାଜ୍ୟରେ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ହେଉଥିବା ବହୁ ପ୍ରତୀକ୍ଷିତ ଶିକ୍ଷା ମୌଳିକ ଅଧିକାର ଭାରତୀୟ ନାଗରିକଙ୍କ ପାଇଁ ଅଷ୍ଟମ ମୌଳିକ ଅଧିକାର ରୂପେ ପରିଗଣିତ ହେଉଛି । ପୂର୍ବରୁ ଆମର ଯେଉଁ ସାତଗୋଟି ମୌଳିକ ଅଧିକାର ଥିଲା ସେଗୁଡ଼ିକ ହେଉଛି - (୧) ସମାନତା ଅଧିକାର, (୨) ସ୍ୱାଧୀନତା ଅଧିକାର, (୩) ଧର୍ମ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ସ୍ୱାଧୀନତା ଅଧିକାର, (୪) ସାଂସ୍କୃତିକ ଏବଂ ଶିକ୍ଷାଗତ ଅଧିକାର, (୫) ବେଠି ବିରୋଧରେ ଅଧିକାର, (୬) ସମ୍ପତ୍ତିଗତ ଅଧିକାର ଏବଂ (୭) ସାମ୍ବିଧାନିକ ଅଧିକାର । ଏହା ଫଳରେ ୬ରୁ ୧୪ ବର୍ଷର ସବୁ ଶିଶୁଙ୍କୁ ମାଗଣା ଶିକ୍ଷାଦାନ କରିବାକୁ ସରକାର ବାଧ ହୋଇଛନ୍ତି ।

ବିଶ୍ୱର ୧୩୫ଟି ଦେଶରେ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ମାଗଣା ଓ ପାତରଅନ୍ତର ବିହୀନ ଶିକ୍ଷା ଦେବାପାଇଁ ସାମ୍ବିଧାନିକ ବ୍ୟବସ୍ଥା ରହିଛି । ସମ୍ପ୍ରତି ଜାତିସଂଘର ଶିକ୍ଷା ସଂଗଠନ ୟୁନେସ୍କୋଦ୍ୱାରା ଜାରି 'ସମସ୍ତଙ୍କ ପାଇଁ ଶିକ୍ଷା ବିଶ୍ୱ ଅନୁଶୀଳନ ରିପୋର୍ଟ ୨୦୧୦'ରୁ ଏହି ତଥ୍ୟ ମିଳିଛି । ଅବଶ୍ୟ ମାଗଣା ଓ ବାଧ୍ୟତାମୂଳକ ଶିକ୍ଷାଦାନ ପାଇଁ କୌଣସି ସାମ୍ବିଧାନିକ ବାଧ୍ୟତା ନାହିଁ । ଚିଲିରେ ୬ରୁ ୨୧ ବର୍ଷ ବୟସ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀଙ୍କୁ ମାଗଣାରେ ଶିକ୍ଷା ଦିଆଯାଉଛି । ଦୁଇ ଦଶକ ତଳେ ଚିଲିରେ ପ୍ରାଥମିକ ଶିକ୍ଷା ବ୍ୟବସ୍ଥା ଅତ୍ୟନ୍ତ ଦୟନୀୟ ଥିଲା । କିନ୍ତୁ ୧୯୯୦ ମସିହାରେ ସେଠାରେ ଏକ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଶିକ୍ଷା ଅଭିଯାନ ଯୋଜନା ଆରମ୍ଭ କରାଗଲା ଓ ଆଜି ତାହା ପ୍ରାଥମିକ ଶିକ୍ଷାକ୍ଷେତ୍ରରେ ବିଶ୍ୱର ଅନ୍ୟତମ ଅଗ୍ରଣୀ ଦେଶରେ ପରିଣତ ହୋଇପାରିଛି । ଜର୍ମାନୀ, ବେଲଜିୟମ୍, ଇଟାଲୀ ଏବଂ ନରୱେ ଆଦି ୭ଟି ଦେଶ ପିଲାମାନଙ୍କୁ ମାଗଣାରେ ଶିକ୍ଷାଦାନ କରୁଛନ୍ତି । ବ୍ରିଟେନ ଏବଂ ନ୍ୟୁଜିଲାଣ୍ଡ ପିଲାମାନଙ୍କୁ ୧୧ ବର୍ଷଯାଏଁ ମାଗଣା ଓ ବାଧ୍ୟତାମୂଳକ ଶିକ୍ଷା ଦେଉଛନ୍ତି । ଭାରତ ଏବେ ଶିକ୍ଷା ଅଧିକାର ଆଇନ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରିବା ପରେ ଆଠ ବର୍ଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମାଗଣା ଓ ବାଧ୍ୟତାମୂଳକ ଶିକ୍ଷା ହେଉଥିବା ୨୦ଟି ଦେଶର ତାଲିକାରେ ସାମିଲ ହୋଇଛି । ଆଫଗାନିସ୍ଥାନ ଓ ଚୀନରେ ମଧ୍ୟ ଆଠ ବର୍ଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମାଗଣା ଓ ବାଧ୍ୟତାମୂଳକ ଶିକ୍ଷା ଦିଆଯାଉଛି । ବାଂଲାଦେଶ ଓ ମିଆଁମାରରେ ୪ ବର୍ଷ ଏବଂ ନେପାଳରେ ୫ ବର୍ଷ ବାଧ୍ୟତାମୂଳକ ଶିକ୍ଷାର ବ୍ୟବସ୍ଥା ରହିଛି । କିନ୍ତୁ ପାକିସ୍ଥାନ ଓ ଶ୍ରୀଲଙ୍କାରେ ଏଭଳି ବ୍ୟବସ୍ଥା ନାହିଁ ।

ପ୍ରାୟ ୧୦୦ ବର୍ଷ ତଳେ ଗୋପାଳକୃଷ୍ଣ ଗୋଖେଲଙ୍କ ସେତେବେଳେ ତତ୍କାଳୀନ ଇମ୍ପେରିଆଲ୍ ଆସେମ୍ବ୍ଲିରେ ଯୁକ୍ତି ବାଢ଼ି ଥିଲେ ଯେ ବ୍ରିଟିଶ ସରକାର ଭାରତୀୟ ଲୋକଙ୍କୁ ଶିକ୍ଷା ଅଧିକାର ତୁରନ୍ତ ପ୍ରଦାନ କରୁ । ଏପ୍ରିଲ ପହିଲା (ଗୁରୁବାର) ୨୦୧୦ ମସିହାରେ ତାହା ସାକାର ହେଲା ।

୧୯୬୪ ମସିହାରେ ତତ୍କାଳୀନ କୋଠାରୀ କମିଶନ୍ ଏକ ଶିକ୍ଷା ଆଇନ ପ୍ରଣୟନର ପ୍ରସ୍ତାବ ଆଣିଥିଲେ । ତତ୍କାଳୀନ କେନ୍ଦ୍ର ଶିକ୍ଷା ମନ୍ତ୍ରୀ ଏମ୍.ସି. ଚଗ୍ଲା ତାହାକୁ ଆଇନତଃ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରିବାକୁ ସଂସଦରେ ଯୁକ୍ତି ବାଢ଼ି ଥିଲେ । ସେହି ଶିକ୍ଷା ଅଧିକାର ବିଲ୍ କ୍ୟାବିନେଟ୍‌ରେ ଅଗଷ୍ଟ ୨୦୦୦ରେ ଆଲୋଚନା ପାଇଁ ଆସିଥିଲା । ତା'ପରେ ୮୬ତମ ସମ୍ବିଧାନ ସଂଶୋଧନ ବିଲ୍ ବଳରେ ତାହାକୁ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରିବାକୁ ନିଷ୍ପତ୍ତି ନେଇଥିଲେ । ପୂର୍ବରୁ ଏହା ଡାଇରେକ୍‌ଟିଭ୍ ପ୍ରିନ୍‌ସିପଲ ଅଫ୍ ଷ୍ଟେଟ୍ ପଲିସିର ଅଂଶବିଶେଷ ଥିଲା ।

ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ଡଃ ମନମୋହନ ସିଂ ଶିକ୍ଷାର ଗୁରୁତ୍ୱ ସଂପର୍କରେ ତାଙ୍କ ପିଲାଦିନର ସ୍ମୃତିକୁ ମନେ ପକେଇ କହିଲେ ଯେ 'ମୁଁ ସାଧାରଣ ପରିବାରରେ ଜନ୍ମ ହୋଇଥିବା ହେତୁ ମୋତେ ବିଦ୍ୟାଳୟକୁ ଯିବା ପାଇଁ ଲମ୍ବା ଦୂରତ୍ୱକୁ ଅତିକ୍ରମ କରିବାକୁ ପଡୁଥିଲା, କ୍ଷୀଣ ଆଲୋକରେ ଏବଂ କିରୋସିନି ବତୀରେ ମୋତେ ରାତିରେ ପାଠ ପଢ଼ିବାକୁ ପଡୁଥିଲା । ମୁଁ ଯଦି ଆଜି ଏତେ ବଡ଼ ହୋଇ ପାରିଛି, ତାହା ଶିକ୍ଷା ପାଇଁ ସମ୍ଭବପର ହୋଇପାରିଛି । ମୁଁ ଚାହେଁ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଭାରତୀୟ ପିଲା ସେ ପୁଅ ହେଉ, କି ଝିଅ ହେଉ, ସେ ଶିକ୍ଷାର ଜ୍ଞାନରେ ଆଲୋକିତ ହେଉ । ପ୍ରତ୍ୟେକ ଭାରତୀୟ ପିଲା

ସେହି ସ୍ୱପ୍ନ ଦେଖନ୍ତି ଏବଂ ଉଚ୍ଚତର ଶିକ୍ଷା ଲାଭ କରି ସେମାନେ ବଡ଼ହେବା ପାଇଁ ସ୍ୱପ୍ନ ଦେଖନ୍ତି । ମାଗଣା ଓ ବାଧ୍ୟତାମୂଳକ ଶିକ୍ଷା ପାଇଁ ପିଲାଙ୍କର ଅଧିକାର ଆଇନ ୨୦୦୯ ଅନୁଯାୟୀ ୬ରୁ ୧୪ ବର୍ଷ ବୟସର ପିଲାଙ୍କ ପାଇଁ ପ୍ରାଥମିକ ଶିକ୍ଷା ଲାଭକୁ ଏବେ ଆଇନଦ୍ୱାରା ଅଧିକାରରେ ପରିଣତ କରାଯାଇଛି । ଏହାଦ୍ୱାରା ଏବେ ସ୍କୁଲ ଯାଉ ନଥିବା ପ୍ରାୟ କୋଟିଏ ପିଲା ଉପକୃତ ହେବେ ବୋଲି ଜଣାଯାଇଛି । କେନ୍ଦ୍ର ମାନବ ସମ୍ବଳ ବିକାଶ ମନ୍ତ୍ରୀ କପିଳ ଶିବଲ କହିଛନ୍ତି ଯେ ଆଇନ ପ୍ରଣୟନ ହେବାପରେ ଯେ ପିଲାମାନେ ଶିକ୍ଷା ଲାଭ କରିବେ ତାହା ଭାବିବା ଠିକ୍ ନୁହେଁ, ଏଥିପାଇଁ ସରକାର ସବୁ ପିଲାଙ୍କୁ ଉଚ୍ଚମାନର ଶିକ୍ଷା ଦାନ ପାଇଁ କରାଇବାକୁ ପଦକ୍ଷେପ ନେଉଛନ୍ତି । ଦେଶରେ ଅଧାରୁ ପାଠ ଛାଡ଼ିଥିବା ଅଥବା ଆଦୌ ସ୍କୁଲ ଯାଉ ନଥିବା ପ୍ରାୟ ୯୨ ଲକ୍ଷ ପିଲା ରହିଛନ୍ତି । ସେମାନେ ଏହାଦ୍ୱାରା ଉପକୃତ ହୋଇପାରିବେ । କାରଣ ଏହି ଆଇନ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ହେବାଦ୍ୱାରା ୬ରୁ ୧୪ ବର୍ଷ ବୟସର ସବୁ ପିଲା ଯେଭଳି ସ୍କୁଲ ଯିବେ, ତାହା ସମସ୍ତ ସ୍ଥାନୀୟ ପ୍ରଶାସନ ଓ ରାଜ୍ୟ ସରକାର ନିଶ୍ଚିତ କରାଇବାକୁ ହେବ । ଏହି ଆଇନ ଅନୁଯାୟୀ ଘରୋଇ ଶିକ୍ଷାନୁଷ୍ଠାନଗୁଡ଼ିକରେ ସମାଜର ଦୁର୍ବଳ ବର୍ଗଙ୍କ ନିମନ୍ତେ ୨୫ ଭାଗ ସ୍ଥାନ ସଂରକ୍ଷିତ ରହିବ । ଏଥିପାଇଁ ପଢ଼ିବାକୁ ଥିବା ଆର୍ଥିକ ବୋଝ ମଧ୍ୟରୁ କେନ୍ଦ୍ର ସରକାର ୫୫ ପ୍ରତିଶତ ଏବଂ ରାଜ୍ୟ ସରକାର ଅବଶିଷ୍ଟ ୪୫ ପ୍ରତିଶତ ବହନ କରିବାକୁ ରାଜି ହୋଇଛନ୍ତି । ଆଇନକୁ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରିବା ପାଇଁ ଅର୍ଥ ଆୟୋଗ ରାଜ୍ୟଗୁଡ଼ିକୁ ୨୫,୦୦୦ କୋଟି ଟଙ୍କା ଯୋଗାଇ ଦେଇଛନ୍ତି । ୨୦୧୦-୧୧ ଆର୍ଥିକ ବର୍ଷରେ କେନ୍ଦ୍ର ସରକାର ଏଥିପାଇଁ ୧୫,୦୦୦ କୋଟି ଟଙ୍କାର ବ୍ୟୟ ବରାଦ କରିଛନ୍ତି । ମାତ୍ର ଏହି ଅର୍ଥ ଯଥେଷ୍ଟ ନୁହେଁ ବୋଲି ଓଡ଼ିଶା ସମେତ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ରାଜ୍ୟଗୁଡ଼ିକ କହିଛନ୍ତି ।

ପୂର୍ବତନ ଉପ-ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ
ସୂଚନା ଓ ଲୋକ ସଂପର୍କ ବିଭାଗ
ବି-୩୫, ଷ୍ଟାର୍ ସିଟି
ପଟିଆଜଳି, ଭୁବନେଶ୍ୱର-୭୫୧୦୨୪

ମାର୍ଚ୍ଚ ସୁଦ୍ଧା ବାତ୍ୟା ଆଶ୍ରୟସ୍ଥଳୀ ନିର୍ମାଣ ଶେଷ କରିବାକୁ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ

ମାର୍ଚ୍ଚ ୨୦୧୧ ସୁଦ୍ଧା ସମସ୍ତ ବାତ୍ୟା ଓ ବନ୍ୟା ଆଶ୍ରୟସ୍ଥଳର ନିର୍ମାଣ କାର୍ଯ୍ୟ ଶେଷ କରିବାପାଇଁ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ନବୀନ ପଟ୍ଟନାୟକ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦେଇଛନ୍ତି । ଗତ ଏପ୍ରିଲ ୨୯ ତାରିଖରେ ସଚିବାଳୟଠାରେ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ବନ୍ୟା ଓ ବାତ୍ୟା ଆଶ୍ରୟସ୍ଥଳ ନିର୍ମାଣ କାର୍ଯ୍ୟର ଅଗ୍ରଗତି ସଂପର୍କରେ ଉଚ୍ଚସ୍ତରୀୟ ବୈଠକରେ ସମୀକ୍ଷା କରିଥିଲେ ।

ଉପକୂଳବର୍ତ୍ତୀ ଜିଲ୍ଲାଗୁଡ଼ିକ ବାରମ୍ବାର ବନ୍ୟା ଓ ବାତ୍ୟା ପରି ପ୍ରାକୃତିକ ବିପର୍ଯ୍ୟୟର ସମ୍ମୁଖୀନ ହୋଇଥାନ୍ତି । ତେଣୁ ବନ୍ୟା ଓ ବାତ୍ୟା ପରି ଦୁର୍ବିପାକରୁ ଧନଜୀବନ ରକ୍ଷା କରିବା ପାଇଁ ଏହିସବୁ ଜିଲ୍ଲାମାନଙ୍କରେ ବନ୍ୟା ଓ ବାତ୍ୟା ଆଶ୍ରୟସ୍ଥଳ ନିର୍ମାଣ କରାଯାଉଛି । ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ୨୦୦ଟି ବହୁମୁଖୀ ବାତ୍ୟା ଆଶ୍ରୟସ୍ଥଳ ନିର୍ମାଣ କରାଯାଇଥିବାବେଳେ ଜାତୀୟ ବାତ୍ୟା କ୍ଷୟକ୍ଷତି ମୁକାବିଲା ପ୍ରକଳ୍ପ (ନ୍ୟାସନାଲ୍ ସାଇକ୍ଲୋନ୍ ରିସ୍କ ମିଟିଗେସନ୍ ପ୍ରୋଜେକ୍ଟ ଏବଂ ଇଣ୍ଟିଗ୍ରେଟେଡ୍ କୋଷ୍ଟାଲ ଜୋନ୍ ମ୍ୟାନେଜ୍‌ମେଣ୍ଟ ପ୍ରୋଗ୍ରାମ)ରେ ଆଉ ୧୬୪ଟି ବାତ୍ୟା ଆଶ୍ରୟସ୍ଥଳ ନିର୍ମାଣ କାର୍ଯ୍ୟ ହାତକୁ ନିଆଯାଇଛି ।

ସେହିପରି ବନ୍ୟାଦ୍ୱାରା ବିଶେଷ ଭାବରେ କ୍ଷତିଗ୍ରସ୍ତ ବାଲେଶ୍ୱର, ଭଦ୍ରକ, ଯାଜପୁର, କେନ୍ଦ୍ରାପଡ଼ା, ଜଗତସିଂହପୁର, କଟକ, ପୁରୀ, ଖୋର୍ଦ୍ଧା ଓ ଗଞ୍ଜାମ ଜିଲ୍ଲାମାନଙ୍କରେ ପଚାଶଟି ବନ୍ୟା ଆଶ୍ରୟସ୍ଥଳ ନିର୍ମାଣ କରାଯାଇଛି । ଏଥିପାଇଁ ୨୮.୪୯ କୋଟି ଟଙ୍କାର ଖର୍ଚ୍ଚ ଅଟକଳ କରାଯାଇଥିବା ବେଳେ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ରିଲିଫ ପାଣ୍ଠିରୁ ଏହି ଟଙ୍କା ମଞ୍ଜୁର କରାଯାଇଛି । ଏହି ବନ୍ୟା ଆଶ୍ରୟସ୍ଥଳଗୁଡ଼ିକର ନିର୍ମାଣ କାର୍ଯ୍ୟ ମାର୍ଚ୍ଚ ୨୦୧୧ ସୁଦ୍ଧା ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ କରିବା ପାଇଁ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ପଟ୍ଟନାୟକ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦେଇଛନ୍ତି । ଏତଦ୍‌ବ୍ୟତୀତ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ରିଲିଫ ପାଣ୍ଠିର ହିତାଧିକାରୀମାନେ ଯେପରି ସହାୟତାରାଶି ଶୀଘ୍ର ପାଇପାରିବେ ସେ ସଂପର୍କରେ ମଧ୍ୟ ବୈଠକରେ ଆଲୋଚନା କରାଯାଇଥିଲା ।

ଏହି ବୈଠକରେ ରାଜସ୍ୱ ମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ସୂର୍ଯ୍ୟନାରାୟଣ ପାତ୍ର, ମୁଖ୍ୟଶାସନ ସଚିବ ଶ୍ରୀ ତରୁଣକାନ୍ତି ମିଶ୍ର, ତତ୍କାଳୀନ ଉନ୍ନୟନ କମିଶନର ଶ୍ରୀ ସତ୍ୟପ୍ରକାଶ ନନ୍ଦଙ୍କ ସମେତ ସାଧାରଣ ପ୍ରଶାସନ ବିଭାଗର ପ୍ରମୁଖ ସଚିବ ଓ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ରିଲିଫ କମିଶନର ପ୍ରମୁଖ ଉପସ୍ଥିତ ଥିଲେ । (ସଂଗୃହୀତ)

AÀÿ~¿ Ó¸ ’ÿÀÿ ÓÀÿäæ

ଗଣେଶ ରାମ ନାହାକ

ହଜାର ହଜାର ବର୍ଷ ପୂର୍ବେ ସଭ୍ୟତାର ଉନ୍ମେଷ ଘଟି ନଥିଲା । ମଣିଷ ସେ ସମୟରେ ବଣ ଜଙ୍ଗଲରେ ବାସ କରୁଥିଲା । ସେହି ଅରଣ୍ୟ ମଧ୍ୟରେ ତା'ର ଗ୍ରାସ ସଂଗ୍ରହ କରି ବଞ୍ଚୁଥିଲା । ସୂର୍ଯ୍ୟୋଦୟ ପରେ ପରେ ସେ ନିଜ ଖାଦ୍ୟ ଅନ୍ୱେଷଣରେ ଘୁରୁଥିଲା, ଏ ସ୍ଥାନରୁ ସେ ସ୍ଥାନ । ପଶୁ ଶିକାର ଓ ବଣର ଫଳ ମୂଳ ହିଁ ତା'ର ଆହାର ଥିଲା । ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ବାସ ମଧ୍ୟ ନଥିଲା ତା'ର । ଖରା, ବର୍ଷା ଓ ଶୀତ ଦାଉରୁ ରକ୍ଷା ପାଇବା ପାଇଁ ସେ ଗିରି ଗହ୍ୱର ମଧ୍ୟରେ ଆଶ୍ରୟ ନେଉଥିଲା । ଧୀରେ ଧୀରେ ତାର ଚୈତନ୍ୟ ଉଦୟ ହେଲା । ଚାଷ ଓ ବାସର ପ୍ରକ୍ରିୟା ଆରମ୍ଭ କଲା । ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସ୍ଥାନରେ ରହି ପର୍ବତ ପାଦ ଦେଶରେ ସମତଳ ଭୂମି ଓ ପାଣି ଥିବା ସ୍ଥାନରେ ବସତି କରି ପଶୁପାଳନ କରି ଚାଷ କାର୍ଯ୍ୟ ଆରମ୍ଭ କଲା । ଏହିପରି ଛୋଟ ଛୋଟ ବସତିମାନ ଗଢ଼ି ଉଠିଲା । ଚାଷ ଓ ବାସ ଆରମ୍ଭ କଲେ ମଧ୍ୟ ଜଙ୍ଗଲଜାତ ପଦାର୍ଥ ଉପରେ ସେକାଳରୁ ମଣିଷ ଜଙ୍ଗଲ ଉପରେ ନିର୍ଭର କରି ଆସୁଅଛି । ଜଙ୍ଗଲ ହେଉଛି ବହୁ ସମ୍ପଦ ଓ ସମୃଦ୍ଧିର ଆଧାର ।

ବହୁ ବୃକ୍ଷଲତା, ଗୁଳ୍ମ ଓ ତତ୍‌ମଧ୍ୟରେ ବାସ କରୁଥିବା ବହୁ ପ୍ରଜାତିର କୀଟ ପତଙ୍ଗ ଓ ପଶୁପକ୍ଷୀର ସମାହାରର ସମଷ୍ଟିରେ ଜଙ୍ଗଲ ଜୀବନ୍ତ ଓ ପ୍ରାଣବନ୍ତ । ଚାଷବାସ ଓ ଗ୍ରାସର ପ୍ରମୁଖ ଆଧାର ହେଉଛି ଜଙ୍ଗଲ । ଭଗବାନଙ୍କର ଏହା ଏକ ବରଦାନ । ଏଥିଯୋଗୁଁ ବର୍ଷା ହେଉଛି । ବର୍ଷା ହେବା ଫଳରେ ଆମେ ଚାଷ କରୁଛେ ଏବଂ ଅନ୍ନ ଯୋଗୁଁ ଆମର ପ୍ରାଣପିଣ୍ଡ ସଚଳ ହେଉଛି । ଜଙ୍ଗଲ ଜାତ ବିଭିନ୍ନ ଫଳ, ଫୁଲ ଓ କନ୍ଦ ଜାତୀୟ ପଦାର୍ଥ ମଧ୍ୟ ମଣିଷ ସିଧା ଭକ୍ଷଣ କରି ବହୁ ଦିନ ବଞ୍ଚିଯାଇ ପାରେ । ପୂର୍ବକାଳରେ ମୁନିଋଷିମାନେ ପ୍ରକୃତି ଦତ୍ତ ଏହି ସବୁ ଖାଦ୍ୟ ଖାଇ ମାନବ ସମାଜର ହିତ ସାଧନରେ ନିମଗ୍ନ ରହୁଥିଲେ । ଆହୁରି ମଧ୍ୟ ଏହିସବୁ ସଜ ଓ ତଟକା ପଦାର୍ଥ ସେମାନେ ଗ୍ରହଣ କରୁଥିବାରୁ ବହୁଦିନ ସୁସ୍ଥ ଓ ନିରାମୟ ରହୁଥିଲେ । କିନ୍ତୁ ମଣିଷ ଶିକ୍ଷା ଓ ଦୀକ୍ଷାରେ ଅଗ୍ରଗତି କରି ଆଧୁନିକ ଯୁଗରେ ବହୁ ସୁଖ ଓ ସମୃଦ୍ଧି ହାସଲ କରିଛି । ସୂଚନା ଓ ପ୍ରଯୁକ୍ତି ବିଦ୍ୟା ଫଳରେ ନୂଆ ନୂଆ ଆବିଷ୍କାର ଓ ଉଦ୍‌ଭାବନ ହୋଇପାରୁଛି । ବିଜ୍ଞାନର ଅଗ୍ରଗତି ଫଳରେ ବହୁ କଳ କାରଖାନା, ଯାନବାହନ, ଦୂର ସଂଚାରର ବିକାଶ ଓ ପ୍ରସାର ଘଟୁଛି । ଲୋକ ଅଗମ୍ୟ ଗମନ କରିପାରିଲା, ଅଦେଖାକୁ ଦେଖିପାରିଲା, ଅଜଣାକୁ ଜାଣି ପାରିଲା ଓ ଅଚିହ୍ନାକୁ ସହଜରେ ଚିହ୍ନି ପାରିଲା । ସମସ୍ତ ସୁଖ ସମୃଦ୍ଧିକୁ ହାତ ପାଆନ୍ତାରେ ରଖିବାକୁ ମଣିଷ ସତତ ଚେଷ୍ଟିତ । କିନ୍ତୁ ଏହା ଫଳରେ ପ୍ରକୃତି ଦତ୍ତ ପଦାର୍ଥ, ବୃକ୍ଷଲତା ପରିବେଷ୍ଟିତ ଜଙ୍ଗଲ, ଖଣିଜ ଦ୍ରବ୍ୟ, ମୃତ୍ତିକା, ଜଳ ଓ ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରଜାତିର ଜୀବଜନ୍ତୁର କ୍ରମଶଃ ଅବକ୍ଷୟ ହେବାରେ ଲାଗିଛି । ପ୍ରାକୃତିକ ସମ୍ପଦଗୁଡ଼ିକର ପାରସ୍ପରିକ ସନ୍ତୁଳନଦ୍ୱାରା ଆମ ପରିବେଶ ସୁରକ୍ଷିତ ହୋଇଥାଏ । ଏହି ସବୁର ସନ୍ତୁଳନ ନ ରହିଲେ ଜୀବଜଗତ ପ୍ରତି ବିପଦ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଥାଏ । ଏଣୁ ଏହି ସବୁର ବ୍ୟବହାର ସୁରକ୍ଷା ଓ ପରିଚାଳନା ପ୍ରତି ସତର୍କତା ଅବଲମ୍ବନ ହିଁ ବିଜ୍ଞତାର ପରିଚୟ ।

ମାତ୍ରାଧିକ୍ୟ ଜନ ସଂଖ୍ୟା ବୃଦ୍ଧି, ଜଙ୍ଗଲ ସଂପଦର ଯଥେଚ୍ଛା ବ୍ୟବହାର, ସହରୀକରଣ, କଳକାରଖାନା ପ୍ରତିଷ୍ଠା, ନଦୀବନ୍ଧ ଯୋଜନା, ରାସ୍ତାଘାଟ ନିର୍ମାଣଦ୍ୱାରା ବହୁ ଜଙ୍ଗଲର କ୍ଷୟ

ଘଟୁଛି । ବର୍ଦ୍ଧିଷ୍ଣୁ ଜନସଂଖ୍ୟାରେ ଖାଦ୍ୟ ବସ୍ତ୍ର ଆଦିର ସମସ୍ତ ଚାହିଦା ବୃଦ୍ଧି ପାଇବା ଯୋଗୁଁ ନୂତନ ଚାଷ ଜମି ପ୍ରସ୍ତୁତି ହେବା ଫଳରେ ଜଙ୍ଗଲ ସଂପଦର ଅବକ୍ଷୟ ଘଟିବାରେ ଲାଗିଛି । ଗୃହ ନିର୍ମାଣ ଓ କାଠ ନିର୍ମିତ ଖଟ, ପଲଙ୍କ, ଆଲମିରା, ଟେବୁଲ, ଚୌକି, କବାଟ, ଝରକା, ଆଦି ନିର୍ମାଣ ଯୋଗୁଁ ମଧ୍ୟ ବହୁ ପରିମାଣରେ ଜଙ୍ଗଲ ସଂପଦ ନଷ୍ଟ ହେଉଛି । ଏତଦ୍‌ବ୍ୟତୀତ ଆଦିବାସୀ ଅଧ୍ୟୁଷିତ ଅଞ୍ଚଳରେ ପୋଡୁ ଚାଷ କରିବାଦ୍ୱାରା ମଧ୍ୟ ବହୁ ଜଙ୍ଗଲ ନଷ୍ଟ ହେବା ସଂଗେସଂଗେ ମୃତ୍ତିକା ମଧ୍ୟ ପ୍ରଦୂଷିତ ହେଉଛି । ଗ୍ରୀଷ୍ମଋତୁରେ କେତେକ ଅସାମାଜିକ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କର ଦାୟିତ୍ୱ ହୀନତା ଯୋଗୁଁ ଜଙ୍ଗଲରେ ନିଆଁ ଲାଗି ବହୁ ଜଙ୍ଗଲ ସଂପଦ ନଷ୍ଟ ହେବା ସଂଗେସଂଗେ ସେହି ଇଲାକାରେ ଥିବା ବହୁ ଜୀବଜନ୍ତୁ, କୀଟପତଙ୍ଗ, ସରୀସୃପ ଆଦି ଅକାଳରେ ମୃତ୍ୟୁବରଣ କରିଥାନ୍ତି । ସେଥିଯୋଗୁଁ ବହୁ ପ୍ରଜାତିର ଔଷଧୀୟ ବୃକ୍ଷଲତା ଓ ପ୍ରାଣୀ ବିଲୁପ୍ତ ହେବାରେ ଲାଗିଛନ୍ତି । ଆହୁରି ମଧ୍ୟ ଜଙ୍ଗଲ ପୋଡ଼ି ହେବା ଫଳରେ ସେହି ସ୍ଥାନରେ ନୂତନ ଜଙ୍ଗଲ ସୃଷ୍ଟି ହେବାକୁ ବହୁ ବର୍ଷ ଲାଗିଯାଇଥାଏ ଏବଂ ସେହି ସ୍ଥାନର ମାଟି କଠିନ ଓ ରସହୀନ ହୋଇଯାଏ । ବଣ ଜଙ୍ଗଲ କ୍ଷୟ ହେବାର ଅନ୍ୟ ଏକ ପ୍ରମୁଖ କାରଣ ହେଲା ଗୃହପାଳିତ ଗାଈଗୋରୁ, ମଇଁଷି ଓ ଛେଳି । ଏମାନେ ଗଛପତ୍ର ନଷ୍ଟ କରିବା ସହ ଅଙ୍କୁରୋଦ୍‌ଗମକୁ ମାଡ଼ି ଦଳି ନଷ୍ଟ କରି ଦିଅନ୍ତି ।

ଜଙ୍ଗଲ କ୍ଷୟ ହେବାଦ୍ୱାରା ବର୍ଷା ଜଳ ସିଧାସଳଖ ମାଟି ଦେହରେ ପତିତ ହୋଇ ମୃତ୍ତିକା କ୍ଷୟ ନିମ୍ନମୁଖୀ ହୋଇ ନଦୀ ଗର୍ଭରେ ମିଶିଥାଏ । ଫଳରେ ମାଟିରେ ଉର୍ବରତା ନଷ୍ଟ ହେବା ସଂଗେସଂଗେ ବନ୍ୟା ବିପ୍ଳାତର ଆଶଙ୍କା ବଢ଼ିଯାଏ । ପର୍ବତ ଦେହରେ ମୃତ୍ତିକା କ୍ଷୟ ହେଲେ ଗଛଗୁଡ଼ିକର ମୂଳ ଦୁର୍ବଳ ହୋଇ ବର୍ଷା ପବନ ଫଳରେ ଟଳି ପଡ଼ିଥାଏ ଏବଂ ଭୂସ୍ଖଳନ ହୋଇ ବହୁ ଜୀବଜନ୍ତୁଙ୍କର ମୃତ୍ୟୁର କାରଣ ହୋଇଥାଏ । ବୃଷ୍ଟିପାତ ହ୍ରାସ ପାଇ ମରୁଡ଼ି ଓ ଅନିୟମିତ ବୃଷ୍ଟିପାତ ମଧ୍ୟ ହୋଇଥାଏ । ଘନ ବୃକ୍ଷ ଆଚ୍ଛାଦିତ ଅଞ୍ଚଳରେ ଶୀତ, ଖରା ଓ ବର୍ଷାର ପ୍ରଭାବ ସମତୁଲ ଭାବରେ ପ୍ରଭାବିତ ହୋଇଥାଏ । କିନ୍ତୁ ଯେଉଁ ଅଞ୍ଚଳରେ ଜଙ୍ଗଲ ସଂପଦର ଅଭାବ ପରିଦୃଷ୍ଟ ହୁଏ ସେଠାରେ ଜଳବାୟୁର ଅନିୟମିତତା ଦେଖା ଦେଇଥାଏ ।

ବୃକ୍ଷଦ୍ୱାରା ବାୟୁ ଓ ଜଳର ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ହେବା ସଂଗେସଂଗେ ଆମକୁ ଦେଇଥାଏ ଅମାପ ସୁଖ ଓ ସମୃଦ୍ଧି । ଏଣୁ ଅରଣ୍ୟ ସଂପଦର ସଂରକ୍ଷଣ ଓ ସୁରକ୍ଷା ଆମର ନୈତିକ ଓ ସାମାଜିକ ଦାୟିତ୍ୱ ।

ଆଜକୁ ୪୦/୫୦ ବର୍ଷ ତଳେ ଜଙ୍ଗଲ ସମ୍ପଦର ସୁରକ୍ଷା ଅଭିବୃଦ୍ଧି ନିମନ୍ତେ ଜନସଚେତନତା ନ ଥିଲା । କାରଣ ସେତେବେଳେ ଆମ ରାଜ୍ୟରେ ଅରଣ୍ୟ ଭରପୂର ରହିଥିଲା । ଆମ ରାଜ୍ୟର କ୍ଷେତ୍ରଫଳ ହେଉଛି ୧,୫୫,୭୦୭ ବର୍ଗ କିଲୋମିଟର । ଏହାର ୫୨,୪୭୨ ବର୍ଗ ଜଙ୍ଗଲ ଭରି ରହିଥିଲା । କିନ୍ତୁ ବସି ଖାଇଲେ ନଈବାଲି ସରିବା ପରି ଅବାଧରେ ଜଙ୍ଗଲ କଟା ଚାଲିଲା । ଏହାର ଭରଣପୂରଣ ପାଇଁ କେହି ଦୃଷ୍ଟି ଦେଲେ ନାହିଁ । କ୍ରମାଗତ ଭାବରେ କ୍ଷୟ ହୋଇ ଏବେ ଆମ ରାଜ୍ୟରେ ଜଙ୍ଗଲର ଆୟତନ ମାତ୍ର ଶତକଡ଼ା ୩୦ ଭାଗ । ସେଥିମଧ୍ୟରେ ଘଞ୍ଚ ଜଙ୍ଗଲ କେବଳ ମାତ୍ର ୨୭,୦୦୦ ବର୍ଗ କି.ମି. ଯାହାକି ଶତକଡ଼ା ୧୭ ଭାଗ ହେବ । ସେଥିପାଇଁ ଆମ ରାଜ୍ୟରେ ବହୁପ୍ରକାର ପ୍ରାକୃତିକ ବିପର୍ଯ୍ୟୟ ସୃଷ୍ଟି ହେଉଛି ଏବଂ ବାୟୁ ପ୍ରଦୂଷଣର ମାତ୍ରା ବଢ଼ି ଚାଲିଛି । ଜଙ୍ଗଲ ସଂପଦର ହ୍ରାସ ହେବା ଫଳରେ ବନ୍ୟ ଜନ୍ତୁମାନଙ୍କ ସଂଖ୍ୟା ହ୍ରାସ ପାଇ ଆସୁଅଛି । ଏଥିପାଇଁ ବହୁ ସଂଖ୍ୟକ ହାତୀ, ଚିତାବାଘ, କୁଟୁରା, ହରିଣ, ସରୀସୃପ ଆଦି ସ୍ଥଳଭାଗକୁ ଚାଲି ଆସିବାରୁ ସେମାନେ ଜନତାର ଅତ୍ୟାଚାରର ଶିକାର ହେଉଛନ୍ତି । ଏହି ଜଙ୍ଗଲ କ୍ଷୟ ଯୋଗୁଁ କେତେ ଯେ ପ୍ରଜାତିର ବୃକ୍ଷ ଓ ଜୀବଜନ୍ତୁ ଲୋପ ପାଇ ସାରିଲେଣି ସେ ସଂପର୍କରେ ପ୍ରଫେସର ବାବୁରାମ ସିଂହ, 'ଯୋଜନା' ପତ୍ରିକା ୨୦୧୦ ମାର୍ଚ୍ଚ ସଂଖ୍ୟାରେ 'ଜୈବ ବିବିଧତା' ପ୍ରବନ୍ଧରେ ଲେଖିଛନ୍ତି –

'ଦୁଃଖ ଓ ପରିତାପର ବିଷୟ ସ୍ରଷ୍ଟାଙ୍କ ସୃଷ୍ଟିର ସର୍ବଶ୍ରେଷ୍ଠ କୃତି ମଣିଷ ଆଜି ଜୈବ ବିବିଧତା ଧ୍ୱଂସର କାରଣ ସାଜିଛି । ବାସଗୃହ, ଗମନାଗମନ, କୃଷି, କଳକାରଖାନା, ଭିତ୍ତିଭୂମି ଆଦିର ଆବଶ୍ୟକତା ପୂରଣ ପାଇଁ ଜଙ୍ଗଲ ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଜୀବଜନ୍ତୁମାନଙ୍କ ବାସସ୍ଥଳୀଗୁଡ଼ିକର କ୍ରମାଗତ ଧ୍ୱଂସ, ଖାଦ୍ୟ ଓ ଔଷଧର ଆବଶ୍ୟକତା ପୂରଣ ପାଇଁ ବିଭିନ୍ନ ଉଦ୍ଭିଦ ଓ ଜୀବନର ଅତ୍ୟଧିକ ବ୍ୟବହାର, କୃଷିରେ ବ୍ୟବହୃତ ବିଭିନ୍ନ ରାସାୟନିକ ପଦାର୍ଥ ଓ ବିଷାକ୍ତ ଗ୍ୟାସ ଜନିତ ପ୍ରଦୂଷଣ ଆଦି କାର୍ଯ୍ୟ ଜୈବ ବିବିଧତା ଓ ଅବକ୍ଷୟର ପ୍ରମୁଖ କାରଣ ସାଜିଛି । ପରିସ୍ଥିତି ଏପରି ଯେ, ସଂପ୍ରତି ପ୍ରତ୍ୟେକ ଦିନ ଗୋଟିଏ ଜାତିର ଜୀବନ ଧରାପୃଷ୍ଠରୁ ଲୋପ ପାଇବାକୁ ଲାଗିଛି । ଏହି ବିଲୋପର ଗତି ଯଦି ଅବ୍ୟାହତ ରହେ ତେବେ ଆଉ କେତେବର୍ଷ ପରେ ପୃଥିବୀ ଏକ ଧ୍ୱଂସ ସ୍ତୂପରେ ପରିବର୍ତ୍ତନ ହେବ ଏଥିରେ ସନ୍ଦେହ ନାହିଁ ।'

ବାସ୍ତବରେ ଏହା ଅତ୍ୟନ୍ତ ଉଦ୍‌ବେଗର ବିଷୟ । ଏଥିପାଇଁ ଦାୟୀ କିଏ ? ଆମେ ହିଁ ଦାୟୀ । ଜଙ୍ଗଲ କମି କମି ଯିବା ଆମ ଭବିଷ୍ୟତ ବଂଶଧରଙ୍କ ପାଇଁ ଏକ ଅଶୁଭ ସୂଚନା । ସବୁ ଅରଣ୍ୟ ଭୂମି ସବୁ ସୁଖ, ଶାନ୍ତି, ଆଶା ଓ ଆଶ୍ୱାସନାର ପ୍ରତୀକ । କ'ଣ ନାହିଁ ଏଠାରେ ? ସେଥିପାଇଁ ପୂର୍ବ କାଳରେ

ଋଷିମୁନିମାନେ ଆଶ୍ରମ କରି ଜନସମାଜକୁ ଦିଗ୍‌ଦର୍ଶନ ଦେଉଥିଲେ । ଜଙ୍ଗଲ ସମ୍ପଦର ଗୁରୁତ୍ୱ ଓ ମହତ୍ୱକୁ ଉପଲବ୍ଧି କରି ବୃକ୍ଷରୋପଣ କରୁଥିଲେ । ବିଭିନ୍ନ ଜୀବଜନ୍ତୁ ପାଳନ କରି ତା'ର ସେବା ଯତ୍ନ ନେବାରେ ଉଦାହରଣ ସୃଷ୍ଟି କରୁଥିଲେ । ସ୍ୱଭାବ କବି ଗଙ୍ଗାଧର ମେହେର ତାଙ୍କର 'ପ୍ରଣୟ ବଲ୍ଲରୀ' କାବ୍ୟରେ କଣ୍ୱ ମହର୍ଷିଙ୍କ ପାଳିତା କନ୍ୟା ଶକୁନ୍ତଳା କିପରି ଆଶ୍ରମରେ ପରିପାଳିତ ବିଭିନ୍ନ ଜୀବଜନ୍ତୁ ଓ ଆଶ୍ରମସ୍ଥ ବୃକ୍ଷଲତାର ସେବା ଯତ୍ନ କରୁଥିଲା ତାର ମାର୍ମିକ ଚିତ୍ର ପ୍ରଦାନ କରି ଲେଖିଛନ୍ତି -

'ଶକୁନ୍ତଳା ପଥେ ଯାଉଁ ଯାଉଁ ତାର   ତରୁଲତା ଚାହିଁ ଚାହିଁ
ହୃଦୟ ପଟରେ ଚିତ୍ରି ନେଉଥାଏ   ସେନେହେ ରଙ୍ଗ ରଙ୍ଗାଇ ।
ଥରେ ଥରେ ସବୁ ତରୁଲତା ଅଙ୍ଗ   କରି ଦେଉଥାଏ ସ୍ପର୍ଶ
ବିକାଶ ବ୍ୟାଜରେ ତରୁ-ଲତାଙ୍କର   ହେଉଥାଏ ଲୋମହର୍ଷ ।'

ବର୍ତ୍ତମାନ ଯେଉଁ ହାରରେ ବାୟୁ ପ୍ରଦୂଷଣ ବଢ଼ି ଚାଲିଛି ଏଥିରୁ ରକ୍ଷା ପାଇବାର ଏକମାତ୍ର ପଥ ଓ ଭରସା ହେଉଛି ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ ଜଙ୍ଗଲ ସଂପଦ । ବୃକ୍ଷ ଜୀବନ ରକ୍ଷାକାରୀ ବ୍ୟବସ୍ଥାରେ ଭାରସାମ୍ୟ ରକ୍ଷା କରିବା ପାଇଁ ପ୍ରମୁଖ ଭୂମିକା ଗ୍ରହଣ କରିଥାନ୍ତି । ସବୁଜ ବନଲତା ପ୍ରାଣ ରକ୍ଷା ପାଇଁ ଆମର ଏକାନ୍ତ ସହାୟକ । ଏପରି ଉଦାର ସେବାର ତୁଳନା ବା କଳନା ନାହିଁ । ଆମେ ନିଃଶ୍ୱାସରେ ଛାଡୁଥିବା ଅଙ୍ଗାରକାମ୍ଳ, ଯାନବାହାନ, କଳକାରଖାନା ଆଦିରେ ବିଷାକ୍ତ ବାଷ୍ପକୁ ବୃକ୍ଷ ଶୋଷଣ କରି ଆମକୁ ଦିଏ ଅମ୍ଳଜାନ । ଯାହାଫଳରେ ମଣିଷ ଓ ପ୍ରକୃତି ମଧ୍ୟରେ ଭାରସାମ୍ୟ ରକ୍ଷା କରି ଯୁଗାବଧି ଚାଲିଛି । ଏକ ଏକର ବିଶିଷ୍ଟ ଜଙ୍ଗଲ ୩୧.୪୫ ଟନ୍ ଅଙ୍ଗାରକାମ୍ଳ ଶୋଷଣ କରିଥାଏ । ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ପ୍ରଦୂଷକମାନଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ଛାଣି ଦେଇ ଏହା ବାୟୁକୁ ବିଶୁଦ୍ଧ କରିଥାଏ । ଆହୁରି ମଧ୍ୟ ବୃକ୍ଷ ସମ୍ପଦ ଭୂତଳ ଜଳର ସ୍ତର ବଢ଼ିବାରେ ସାହାଯ୍ୟ କରେ ।

ଆମର ସାମାଜିକ ଜୀବନରେ ଜଙ୍ଗଲଜାତ ଦ୍ରବ୍ୟର ଅର୍ଥନୈତିକ ବିକାଶ କ୍ଷେତ୍ରରେ ମଧ୍ୟ ବେଶ୍ ସହାୟକ ହୋଇଥାଏ । କେନ୍ଦୁପତ୍ର, ବାଉଁଶ, ଶାଳପତ୍ର ଓ ମଞ୍ଜି, ମହୁଲ, ଟୋଲ ଚାର, କେନ୍ଦୁ, ତେନ୍ତୁଳି, ଶିଆଳିପତ୍ର, ବିଡୁନ୍ (ଝାଡୁପତ୍ର ଓ ଘାସ) ଆଦି ସଂଗ୍ରହ କରି ତାକୁ ବଜାରରେ ବିକ୍ରି କରି ଲୋକେ ବେଶ୍ ଦୁଇ ପଇସା ରୋଜଗାର କରିଥାଆନ୍ତି । ଏତଦ୍‌ବ୍ୟତୀତ ହରିଡ଼ା, ବାହାଡ଼ା, ଅଁଳା ରେଠାଫଳ, ଭୁଇଁ ନିମ୍ବ, ବଣ ତୁଳସୀ, କୋଚିଲା, ଗୁଞ୍ଜା, ନିମ୍ବମଞ୍ଜି, କୁସୁମ ମଞ୍ଜି, ଚାରମଞ୍ଜି, ପଣସ ମଞ୍ଜି, ଜଙ୍ଗଲ ବେଲ, କଇଁଥ, ପାଲୁଅ, ବଣହଳଦୀ, ବେଣାଚେର, ବାଘ ନଖୀ, ସୁନାରୀ ବକ୍କଳ, ବାବୁଲ ଅଠା, ଝୁଣା, ମହୁ, ଟସର ଖୋସା, ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାର ଛତୁ, ଶିମିଳି ତୂଳା, ବେତ, ଶିଆଳି ତନ୍ତୁ, ସବାଇ ଘାସ, ମଶିଣା ଘାସ, ଝୁଣା, ମହୁ, ସୁନାରୀ ଫଳ, ଛାପାଡ଼ା ଫଳ, କରଞ୍ଜ ମଞ୍ଜି ଆଦି ବହୁ ଆୟକାରୀ ବଣ୍ୟଜାତ ଦ୍ରବ୍ୟ ଅଟେ ।

ଜଙ୍ଗଲ ମଧ୍ୟରେ ମିଳୁଥିବା, ମୂଲ୍ୟବାନ କାଠ ମଧ୍ୟରେ ଶାଳ, ପିଆଶାଳ, ଶିଶୁ, ଗମ୍ଭାରୀ, ଶିରିଶ, ଭେରୁଁ, କର୍ଲା, ବରଙ୍ଗା, ଶାଗୁଆନ, କୁସୁମ, କୁରୁମ, ଅସନ, ଚନ୍ଦନ, ବମ୍ବୁର, ଫାସୀ, ନିମ୍ବ ଆଦି ଅନ୍ୟତମ ।

କେନ୍ଦୁ ପତ୍ର ଆମ ଓଡ଼ିଶାର ଅନ୍ୟତମ ରାଜସ୍ୱ ଆଦାୟକାରୀ ସାମଗ୍ରୀ । ଏହି ପତ୍ରରୁ ବିଡ଼ି ତିଆରି ହୁଏ । ଏହି ପତ୍ରଗୁଡ଼ିକ କେନ୍ଦୁ ଗଛରୁ ସଂଗ୍ରହ କରାଯାଏ ନାହିଁ । ସେଗୁଡ଼ିକ କେନ୍ଦୁବୁଦାମାନଙ୍କରୁ ସଂଗ୍ରହ କରାଯାଇଥାଏ । ଏହି ବୁଦାଗୁଡ଼ିକ ସାଧାରଣତଃ ଅନୁର୍ବର ଉଚ୍ଚ ଆଁଟ କିମ୍ବା ଉଚ୍ଚ ରଗୁଡ଼ିଆ ସ୍ଥାନରେ ବୁଦୁବୁଦୁକିଆ ହୋଇ ବଢ଼ିଥାଏ । ଏହା ଗୁଚ୍ଛା ଆକାରରେ ଥାଏ । ଏହି ଗୁଚ୍ଛାକୁ ସାଧାରଣତଃ ଫେବୃଆରୀ ମାସ ପୂର୍ବରୁ କଟାଇ ଦିଆଯାଏ । ଏହାପରେ ପରେ ସେହି ପତ୍ରକୁ ଏପ୍ରିଲ ମାସରେ ସଂଗ୍ରହ କରାଯାଏ । ଶାଳ କାଠ ଖୁବ୍ ମଜ୍‌ବୁଦ । ଏହି କାଠରୁ ବହୁ ଘର କରଣା ଜିନିଷ ହୋଇଥାଏ । କିଛି ବର୍ଷ ଆଗରୁ ଏହି ଗଛର ଗଣ୍ଡି ପକାଇ ତା' ଉପରେ ରେଳ ଧାରଣା ବିଛା ଯାଉଥିଲା । ଶାଳ ମଞ୍ଜିରୁ ଓଡ଼ିଶା ସରକାରଙ୍କୁ ବହୁ ଟଙ୍କାର ରାଜସ୍ୱ ମିଳେ । ୧୯୮୩ ମସିହାରୁ ଶାଳ ମଞ୍ଜି ଜାତୀୟକରଣ ହୋଇଅଛି । ସେହିପରି ଶିଶୁ, ଶାଗୁଆନ, ବିଜା, ଗମ୍ଭାରୀ ଆଦି ବହୁ ମୂଲ୍ୟବାନ କାଠ । ଏଥିରୁ ବହୁ ଘର କରଣା ଜିନିଷ ତିଆରି ହୋଇଥାଏ । ଏହି କାଠଗୁଡ଼ିକ ଖୁବ୍ ଶକ୍ତ ଓ ମଜ୍‌ବୁଦ । ସେହିପରି ବାଉଁଶ ଆମର ଦୈନନ୍ଦିନ ଜୀବନରେ ବହୁ କାମରେ ଆସିଥାଏ । ବାଉଁଶରୁ କାଗଜ ମଧ୍ୟ ତିଆରି ହୋଇଥାଏ । ବାଉଁଶ ଖୁବ୍ ଶୀଘ୍ର ବଢ଼େ । ଏହା ସାଧାରଣତଃ ଯେକୌଣସି ସ୍ଥାନରେ ହୋଇଥାଏ । କିନ୍ତୁ ଆର୍ଦ୍ରଭୂମିରେ ଭଲ ବଢ଼ିଥାଏ । ପୃଥିବୀରେ ୧୨୫୦ ପ୍ରକାର ବାଉଁଶ ଦେଖାଯାଏ । ଭାରତରେ ୧୪୦ ପ୍ରକାର ବାଉଁଶ ହୁଏ । ସେଥିମଧ୍ୟରୁ ଓଡ଼ିଶାରେ ୬ ପ୍ରକାର ବାଉଁଶ ହୁଏ । ଆମ ଓଡ଼ିଶାର ଶୁଷ୍କ ଅଞ୍ଚଳରେ ଶାଳିଆ ଓ ସୁନ୍ଦର କଣି ବାଉଁଶ ମିଳୁଥିବାବେଳେ ଆର୍ଦ୍ରଭୂମି ଅଞ୍ଚଳରେ ଡାବା ବାଉଁଶ ମିଳେ । ପଶ୍ଚିମ ଓଡ଼ିଶାରେ ସାଧାରଣତଃ କଟଙ୍ଗ, ବାଞ୍ଜି ଓ ବାଉଁଶ କହୁଥିବା ଏହି ତିନି ଜାତିର ବାଉଁଶ ଦୃଷ୍ଟିଗୋଚର ହୋଇଥାଏ ।

ଉପକୂଳବର୍ତ୍ତୀ ଅଞ୍ଚଳରେ ଝାଉଁ ଜଙ୍ଗଲ ବହୁଳ ଭାବେ ଦେଖାଯାଏ । ବିଶେଷତଃ ଏହି ଜଙ୍ଗଲ ବାତ୍ୟାକୁ ପ୍ରତିହତ କରିଥାଏ । ଝାଉଁ ଗଛ ଶୀଘ୍ର ବଢ଼ିଥାଏ । ଫଳରେ ଆମ ପାଇଁ ଏହା ଖୁବ୍ ଲାଭଦାୟକ ଅଟେ । ସାଧାରଣତଃ ଏହି ଗଛ ଜାଳେଣି ରୂପେ ବ୍ୟବହାର କରିଥାଆନ୍ତି । ଉପକୂଳବର୍ତ୍ତୀ ଜିଲ୍ଲାମାନଙ୍କରେ ଥିବା ବାଲିଆ ଜମିରେ ଏହି ଗଛ ସୁନ୍ଦର ଭାବରେ ବଢ଼ିଥାଏ । କରଞ୍ଜ ଓ ପୋଲାଙ୍ଗ ଗଛ ମଧ୍ୟ ଏହି ଅଞ୍ଚଳରେ ବିଶେଷ ଭାବେ

ଦେଖାଯାଏ । ଆହୁରିମଧ୍ୟ ସମୁଦ୍ର ଉପକୂଳବର୍ତ୍ତୀ ସନ୍ତସନ୍ତିଆ ଅଞ୍ଚଳ ଓ ନଦୀ ମୁହାଣ ଅଞ୍ଚଳରେ ଜୁଆରିଆ ଅରଣ୍ୟ ବା ହେନ୍ତାଳ ବନ ଦେଖାଯାଏ । ଏଠାରେ ସମୁଦ୍ରର ଲୁଣାପାଣି ତଥା ଜୁଆର ମାଡ଼େ । ସେହି ପାଣି ପବନ ସହିତ ଖାପଖୁଆଇ ଚଳୁଥିବା ଉଦ୍ଭିଦ ଦୃଷ୍ଟିଗୋଚର ହୁଏ । ଏହି ଅଞ୍ଚଳରେ ରାଇ, ଗରଜା, କେରୁଆ, ଧଳାବାଣୀ, ଖୁଆଁ, ଖୁନ୍ଦା, କଳାବାଣୀ, ସୁମାମ୍ବାରା, ହେନ୍ତାଳ, ତେଲୁଣୀ ହରକଂଚ, କେରକେରା, କରିଆ ଆଦି ବୃକ୍ଷ ଏଠାରେ ଦେଖାଯାଏ । ଆମ ଓଡ଼ିଶାର କଟକ ଭିତରକନିକା ଅଞ୍ଚଳରେ ଏହି ପ୍ରକାର ଜଙ୍ଗଲ ଦେଖାଯାଏ । ଜଙ୍ଗଲ ବିଭାଗ ରିପୋର୍ଟ ଅନୁସାରେ ଏହାର ଆୟତନ ମାତ୍ର ୨୭୦ ବର୍ଗ କିଲୋମିଟର ହେବ। ଏହି ହେନ୍ତାଳ ବନ ଅଞ୍ଚଳରେ ବହୁ ପ୍ରକାର ବନ୍ୟପ୍ରାଣୀ ବାସ କରନ୍ତି । ଏମାନଙ୍କର ଖାଦ୍ୟ ଓ ପାଣି ସହଜରେ ଏଠାରେ ମିଳି ଯାଇଥାଏ । କୁମ୍ଭୀର, ଅଲିଭ ରିଡ଼ଲେ ଓ ନାନାପ୍ରକାର ସରୀସୃପ ଏଠାରେ ବିପୁଳ ସଂଖ୍ୟାରେ ଦେଖାଯାଆନ୍ତି । ଏବେ ଏହି ଭିତରେ କନିକାକୁ ଦେଶ ବିଦେଶରୁ ବହୁ ସଂଖ୍ୟକ ପର୍ଯ୍ୟଟକ ଆସୁଛନ୍ତି ।

ଆମ ଓଡ଼ିଶାର ଜଙ୍ଗଲଗୁଡ଼ିକ ବିବିଧତାରେ ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ । ଜାଳେଣୀ କାଠ, ମୂଲ୍ୟବାନ କାଠ, ଔଷଧୀୟ ବୃକ୍ଷ ସହ ଲଘୁବନ ଜାତ ଦ୍ରବ୍ୟରେ ଭରପୂର । ଏହା ଆମର ଅର୍ଥନୈତିକ ଜୀବନକୁ ମଧ୍ୟ ବେଶ୍ ସମୃଦ୍ଧ ଓ ବୃଦ୍ଧିମନ୍ତ କରୁଅଛି । କିନ୍ତୁ ପରିତାପର ବିଷୟ ଏହି ପ୍ରାକୃତିକ ସଂପଦକୁ ଅବିଚାର ଭାବରେ ଲୁଟି ଲୁଟି ନିଃଶେଷ କରିବାକୁ ବସିଲେଣୁ । ଫଳରେ ଏହାର ପରିଣତି କି ଭୟଙ୍କର ଆଡ଼େ ଗତି କରୁଛି ଏବେ ଅଳ୍ପେ ବହୁତେ ସମସ୍ତେ ଅନୁଭବ କରି ଆସିଲେଣି । ଏହା ଏକ ଜାତୀୟ ସମ୍ପତ୍ତି । ଏହାର ସୁରକ୍ଷା ଓ ସଂରକ୍ଷଣ ଆମର ନୈତିକ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ।

ଜଙ୍ଗଲ ସଂପଦର ଦ୍ରୁତ ଅବକ୍ଷୟ ହେବା ଫଳରେ ରାଜ୍ୟ ସରକାର ୧୯୯୨ ମସିହାରେ କଞ୍ଚା ବା ଠିଆ ହୋଇଥିବା ଗଛ କାଟିବା ନିଷିଦ୍ଧ ଘୋଷଣା କରାଯାଇଛି । ହେଲେ ବି କାଠ ମାଫିଆ ଓ ଅସାଧୁ ପ୍ରକୃତିର ଲୋକ ଜଙ୍ଗଲକୁ କାଟି ଲୁଟି ନେଇ ଯାଉଛନ୍ତି । ଏହାଫଳରେ ବହୁ ଜଙ୍ଗଲ ପଦା ହେବାକୁ ବସିଲାଣି । ସରକାରଙ୍କ ବନ ବିଭାଗ ସ୍ୱଳ୍ପ ସଂଖ୍ୟକ କର୍ମଚାରୀଙ୍କୁ ନେଇ ଅସହାୟ ବୋଧ କରୁଛନ୍ତି । ଜଣେ ଜଣେ ବନରକ୍ଷୀ ହେପାଜତରେ ରହିଅଛି ୧୭/ ୧୮ ବର୍ଗ କି.ମି. । ଏତେ ବିରାଟ ଅଞ୍ଚଳକୁ ସେ କ'ଣ ଦେଖାରଖା କରିବା ସମ୍ଭବ ? ଏଥିପାଇଁ ଜନ ସହଯୋଗର ଆବଶ୍ୟକତା ରହିଅଛି । ଜନ ସହଯୋଗ ବିନା ଯେତେ କର୍ମଚାରୀ ବଢ଼ାଇଲେ ମଧ୍ୟ ଜଙ୍ଗଲର ସୁରକ୍ଷା ରୋକାଯାଇ ପାରିବ ନାହିଁ । ଏହିଭଳି ଅମୂଲ୍ୟ ଓ ଅତ୍ୟାବଶ୍ୟକ ସମ୍ପତ୍ତିର ରକ୍ଷା କରିବା ଯେ ଆମର ନୈତିକ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ଏ କଥା ଆମେ ସମସ୍ତେ ହୃଦୟଙ୍ଗମ କରିବା ଆବଶ୍ୟକ । ଆମ ରାଜ୍ୟ ଓଡ଼ିଶାରେ ଜଙ୍ଗଲର ସୁରକ୍ଷା ଓ ପୁନର୍ବିନ୍ୟାସ ପାଇଁ ୧୯୫୦ ମସିହାରୁ ଉଦ୍ୟମ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଛି । କିନ୍ତୁ ଗତ ବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀର ସତୁରୀ ଓ ଅଶୀ ଦଶକରୁ ଜଙ୍ଗଲ ସନ୍ନିକଟ ଗ୍ରାମବାସୀମାନେ ସ୍ୱଉଦ୍ୟମରେ ଓ କିଛି ସ୍ୱେଚ୍ଛାସେବୀ ଅନୁଷ୍ଠାନଙ୍କ ପ୍ରେରଣା ଓ ସହାୟତାରେ ଜଙ୍ଗଲର ସୁରକ୍ଷା କାର୍ଯ୍ୟ ଆରମ୍ଭ କରିଥିଲେ । ବଣ୍ୟ ସଂପଦର ଉତ୍ତମ ପରିଚାଳନା ଓ ରକ୍ଷଣାବେକ୍ଷଣ ପାଇଁ ଆମ ସରକାର ବିଧିବଦ୍ଧ ଭାବରେ ବିଭିନ୍ନ ନିୟମ ଓ ଆଇନକାନୁନ୍ ପ୍ରସ୍ତୁତି କରିଛନ୍ତି । ଏବେ ପ୍ରାୟ ୧୧ ହଜାର ବନ ସଂରକ୍ଷଣ ସମିତି ଓ ବହୁ ଗ୍ରାମ୍ୟ ବନ ସୁରକ୍ଷା ସମିତି ଗଠନ କରାଯାଇ ବନ ସଂପଦକୁ ରକ୍ଷା କରିବା ପାଇଁ ପ୍ରୟାସ ଅବ୍ୟାହତ ରହିଛି ।

ବନୀକରଣ – ଅବ୍ୟବହୃତ ଜମିରେ ବୃକ୍ଷରୋପଣ ଓ ନୂତନ ଜଙ୍ଗଲ ସୃଷ୍ଟି କରିବା ହେଉଛି ବନୀକରଣ । ଏହି ବନୀକରଣ ଯୋଜନା ଫଳରେ ଜନସାଧାରଣ ଉପକୃତ ହେବା ସଂଗେସଂଗେ ପରିବେଶର ମଧ୍ୟ ସନ୍ତୁଳନ ରକ୍ଷା କରାଯାଇପାରିବ । ପ୍ରତିବର୍ଷ ଯେଉଁ ପରିମାଣର ଜଙ୍ଗଲ ନଷ୍ଟ ହେଉଛି, ଅନ୍ତତଃପକ୍ଷେ ସେତିକି ବା ତା'ଠାରୁ ଅଧିକ ଜମିରେ ବୃକ୍ଷରୋପଣ କଲେ ଯାଇ ସମଗ୍ର ଜୀବଜଗତ ପାଇଁ ମଙ୍ଗଳମୟ ହେବ । ଏଥିପାଇଁ ସରକାର ଯତ୍ପରୋନାସ୍ତି ପ୍ରୟାସ ଜାରି ରଖିଛନ୍ତି । ଏତଦ୍‌ବ୍ୟତୀତ ସୁଇଡ଼େନ ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ କେତେକ ଦେଶର ସହାୟତାରେ କିଛି ବର୍ଷ ହେଲା ସାମାଜିକ ବନୀକରଣ ଯୋଜନା କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ହେଉଛି । ବହୁ ବ୍ୟକ୍ତି ଓ କେତେକ ସ୍ୱେଚ୍ଛାସେବୀ ଅନୁଷ୍ଠାନ ମଧ୍ୟ ଏ ଦିଗରେ ଚେଷ୍ଟା ଚଳାଇଛନ୍ତି । ଏହାଫଳରେ ଲୋକଙ୍କ ଜାଳେଣୀ କାଠ, ଗୃହ ନିର୍ମାଣ କାଠ ପାଇବା ସଂଗେସଂଗେ ଦେଶୀ ଫଳଗଛ ରୋପଣଦ୍ୱାରା ଜନସାଧାରଣ ମଧ୍ୟ ଲାଭବାନ ହୋଇପାରିବେ ।

ନଈପଠା, ନଈକୂଳ, ରାସ୍ତାକଡ଼, କେନାଲହିଡ଼ି, ପୋଖରୀ ହିଡ଼, ଶ୍ମଶାନଭୂମି, ଅନାବାଦି ଗୋଚର ଆଦି ଜମିରେ ବନୀକରଣ କରାଯାଇପାରିବ । ଏଥିପାଇଁ ଲୋକଙ୍କର ଆନ୍ତରିକତା, ନିଷ୍ଠା ଓ ସହଯୋଗର ବିଶେଷ ଭାବରେ ଆବଶ୍ୟକତା ରହିଅଛି । ଏହି ସବୁସ୍ଥାନମାନଙ୍କରେ ବନୀକରଣଦ୍ୱାରା ବିଶେଷ ରୂପେ ନୂତନ ଜଙ୍ଗଲର ସୃଜନ ହେବା ସହିତ ମୃତ୍ତିକାକ୍ଷୟ ମଧ୍ୟ ରୋକାଯାଇ ପାରିବ ।

ଉଜୁଡ଼ା ଜଙ୍ଗଲକୁ ସଜାଡ଼ିବାକୁ ହେଲେ ଦେଶର ପ୍ରତ୍ୟେକ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ସଚେତନ ହେବାକୁ ପଡ଼ିବ । ଜଙ୍ଗଲକୁ କାଠ ମାଫିଆ, ନିଆଁ, ଗୃହପାଳିତ ପଶୁ ଓ ପୋଡୁ ଚାଷକୁ ଆମକୁ ବାରଣ ଓ ପ୍ରତିହତ କରିବାକୁ ହେବ । ଏହା ସହିତ ଆମକୁ କାଠ ନିର୍ମିତ ଗୃହ ସାମଗ୍ରୀ ମଧ୍ୟ ନିହାତି କମାଇବାକୁ ହେବ ଯାହା ଫଳରେ ଜଙ୍ଗଲ ସଂପଦର ଅଭିବୃଦ୍ଧି ଘଟିବ ଏବଂ ଆମେ ଧରାପୃଷ୍ଠରେ ଶାନ୍ତିରେ ବାସ କରିପାରିବା ଏବଂ ଆମର କୃଷି, ଶିଳ୍ପ ଓ ଆର୍ଥିକ ଉନ୍ନତିରେ ବିଶେଷ ସହାୟକ ହେବ ।

ଦାନୀପାଲି, ବୁଢ଼ାରଜା
ସମ୍ବଲପୁର – ୭୬୮୦୦୪

¨¨¯ÿtÿ Aäß tÿtÿêßæ H Lÿì Lÿ 'ÿ¯ÿÓ

ତ୍ରିଲୋଚନ ମିଶ୍ର

ଅକ୍ଷୟ ତୃତୀୟା ଏକ ସର୍ବଭାରତୀୟ କୃଷିଭିତ୍ତିକ ମୁଖ୍ୟ ପର୍ବ । ଆମ ଉତ୍କଳୀୟ ଜନଜୀବନରେ ସମସ୍ତ ପ୍ରକାର ଶୁଭକାର୍ଯ୍ୟ ଆରମ୍ଭର ଦିନ ହେଉଛି ଅକ୍ଷୟ ତୃତୀୟା । ଏହି ଦିବସରେ ସତ୍ୟଯୁଗର ପ୍ରାରମ୍ଭ ହେବା ସହ ଦେବତାମାନେ ଜୀବଜଗତର ବଞ୍ଚିବାର ମାଧ୍ୟମ କୃଷି କାର୍ଯ୍ୟକୁ ଏହିଦିନ ଆରମ୍ଭ କରି ମର୍ତ୍ତ୍ୟବାସୀ ମାନବମାନଙ୍କୁ କୃଷିଶିକ୍ଷା ପ୍ରଦାନ କରିଥିଲେ । ପରମ ବିଷ୍ଣୁଙ୍କର ଷଷ୍ଠ ଅବତାର ଶ୍ରୀପର୍ଶୁରାମଙ୍କର ତଥା ପରମ ବିଷ୍ଣୁଭକ୍ତ ବିଶ୍ୱବିଦିତ ଭକ୍ତିଗ୍ରନ୍ଥ ଗୀତଗୋବିନ୍ଦର ରଚୟିତା ପବିତ୍ର ପ୍ରାଚୀ ଅବବାହିକାରେ ଜନ୍ମିତ ଶ୍ରୀଜୟଦେବଙ୍କର ଜୟନ୍ତୀ ଉତ୍ସବ ମଧ୍ୟ ଉକ୍ତ ଦିବସରେ ପାଳିତ ହୋଇଥାଏ । କଥାରେ ଅଛି ଯେକୌଣସି ଶୁଭକାର୍ଯ୍ୟ ଏହି ଦିବସରେ ଆରମ୍ଭ କରାଗଲେ ବିନା ବିଘ୍ନରେ କାର୍ଯ୍ୟଟି ସଂପାଦିତ ହୋଇଥାଏ । ଉତ୍କଳୀୟଙ୍କର ପ୍ରାଣ ଶ୍ରୀଜଗନ୍ନାଥ ମହାପ୍ରଭୁଙ୍କର ପବିତ୍ର ଶ୍ରୀଗୁଣ୍ଡିଚା ରଥ ନିର୍ମାଣ କାର୍ଯ୍ୟ, ଚନ୍ଦନ ଉତ୍ସବ, ତୁଳସୀ କ୍ଷେତ୍ରାଧିପତି ଶ୍ରୀବଳଦେବ ଜୀଉଙ୍କର ରଥକାର୍ଯ୍ୟ ତଥା 'ରେବତୀ ମା'ଙ୍କ ସହ ତାଙ୍କର ବିବାହ ଉତ୍ସବ କୃଷକମାନଙ୍କ ଅକ୍ଷିମୁଠି ଅନୁକୁଳ ଆଦି ସମସ୍ତ ମାଙ୍ଗଳିକ ଆର୍ଯ୍ୟାରମ୍ଭ ପବିତ୍ର ଅକ୍ଷୟ ତୃତୀୟା ତିଥିରେ ପାଳିତ ହୋଇଥାଏ । ପ୍ରତ୍ୟେକ କୃଷକ ପରିବାରର ଏହା ଆଦ୍ୟ କୃଷିପର୍ବ । କୃଷକର ବିହନ ମୁଠାକ ମା' ଧରିତ୍ରୀ କୋଳରେ ଅକ୍ଷୟ ଭାବରେ ଧାରଣ କରି ଉତ୍ତମ ଉତ୍ପାଦନ ପ୍ରଦାନ ପାଇଁ ପ୍ରତ୍ୟେକ କୃଷିଜୀବୀ ପରିବାର ଉକ୍ତ ଦିବସରେ ନିଷ୍ଠାର ସହ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଭାବେ ଭୂମି ପୂଜନ କରିଥାଆନ୍ତି ।

'ଧାନ' ଆମ ପ୍ରଦେଶର ମୁଖ୍ୟ ଫସଲ ହୋଇଥିବାରୁ ଅକ୍ଷିମୁଠି ହିସାବରେ ଧାନକୁ ମହାଲକ୍ଷ୍ମୀଙ୍କ ସ୍ୱରୂପ ଭାବେ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇ ସେହି ଧାନରେ ହିଁ ମୁଠି ଅନୁକୂଳ କରାଯାଏ । ଧାନବିହନ ବୁଣିବାର ପ୍ରକୃଷ୍ଟ ସମୟ ହେଉଛି ବୈଶାଖ ଶୁକ୍ଳ ତୃତୀୟାଠାରୁ ସାବିତ୍ରୀ ଅମାବାସ୍ୟା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ । କଥାରେ ଅଛି ସାବିତ୍ରୀକୁ ଶାଗମଞ୍ଜି ମଧ୍ୟ ରହିବ ନାହିଁ । ଭଲଭାବେ ଖରାଟିଆ ଚାଷ ହେଲେ ଜମିରୁ ଘାସଲଟା ମରିଯାଏ । ଅନିଷ୍ଟକାରୀ ରୋଗ, ପୋକମାନଙ୍କର ବଂଶ ବୃଦ୍ଧି ପ୍ରତିହତ ହୋଇଥାଏ ବାୟୁମଣ୍ଡଳରୁ ଅମ୍ଳଜାନ ଜମିରେ ପ୍ରବେଶ କରି ଫସଲର ଉପକାରୀ ଅଣୁଜୀବମାନଙ୍କ ବଂଶବିସ୍ତାର ପାଇଁ କ୍ଷେତ୍ର ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିଥାଏ । ଖରାଟିଆ ଚାଷଦ୍ୱାରା ମାଟିର ସାନ୍ଦ୍ରତା କମିବା ସହ ଅମ୍ଳତ୍ୱ ହ୍ରାସ ଘଟେ ଓ ବର୍ଷା ଜଳ ଧାରଣ ଶକ୍ତି ବଢ଼େ । ଏହାଦ୍ୱାରା ମାଟିର ଆବଶ୍ୟକ ଉଷ୍ମତା ସୁରକ୍ଷିତ ରହେ ଓ ବ୍ୟବହୃତ ଖତ କମ୍ପୋଷ୍ଟ ଆଦି ମାଟିର ସବୁସ୍ତରରେ ମିଶିଯାଏ । କର୍ଷିତ ମାଟିରେ ବିହନ ବୁଣାଗଲେ ପ୍ରାକ୍ ମୌସୁମୀ ବର୍ଷାରେ ଧାନଗଛ ଶୀଘ୍ର ଗଜା ହୋଇ ଦୀର୍ଘ ଓ ସବଳ ଚେର ଦେଇ ଭଲ ବଢ଼େ । ଆଗରୁ ଗଛ ବଢ଼ୁଥିବାରୁ ଠିକ୍ ସମୟରେ ଅନ୍ତଃଚାଷ ଓ ବେଉଷଣ ହୋଇପାରେ । ଆବଶ୍ୟକ ସ୍ଥଳେ ବର୍ଷାର ଅନିୟମିତତା ଘଟିଲେ ମଧ୍ୟ ଧାନ ଫସଲ ଅନେକ ଦିନ ମରୁଡ଼ିର ମୁକାବିଲା କରିପାରେ । ଅକ୍ଷୟ ତୃତୀୟା ସମୟରେ 'ପ୍ରକୃତି ମା' ସତେ ଯେପରି ଝିଙ୍କାରୀର ଝିଂ ଝିଂ ଶବ୍ଦଦ୍ୱାରା 'ଚାଷୀ ଭାଇକୁ ଚେତାଇ ଦିଏ 'ଚାଷୀ ଭାଇ ଧାନ ବୁଣ ! ଚାଷୀ ଭାଇ ଧାନ ବୁଣ !' ଯଥାର୍ଥରେ ଉତ୍କଳର କୃଷକ କ୍ଷେତ କର୍ଷଣ ବେଳେ ଉତ୍କଳୀୟ କବିଙ୍କୁ ଅନୁକରଣ କରି ସ୍ୱଭାବ ସୁଲଭ ଲଙ୍ଗଳ ହଳ ଚାଳନା ପୂର୍ବକ ଗାଇଉଠେ ...

ଝିଁ ଝିଁ ଝିଁ ଡାକିଲା ଝିଁକାରୀ
ଉଠ ଚାଷୀ ଭାଇ ଧାନ ବୁଣ
ଅକ୍ଷୀତୃତୀୟାକୁ ମୁଠି ଅନୁକୂଳ
ବୈଶାଖ ଖରା ହୁଏ ଟାଣ । ୧
ଜ୍ୟେଷ୍ଠ ତାତିରେ ବଢ଼ିଥିବା ଗଜା
ଅଦିନ ବରଷା ପାଣି ପାଇ
ଆଷାଢ଼େ ଗୁଣ୍ଡିଚା କରିବୁ ବିହୁଡ଼ା
ମଇ ଦେଉଥିବୁ ଗୀତ ଗାଇ । ୨
ଶ୍ରାବଣେ ଚିତଉ ଖାଇ ଚାଷୀ ଭାଇ
ସାରି ଦେବୁ ବେଗେ ବଛା ଖେଳା

ଭାଦ୍ରବ ଖରାରେ ବଢୁଥିବ ଧାନ
ଦେଖି ଆସୁଥିବୁ ଦୁଇ ବେଳା । ୩

ସେହିପରି ଖନା ବଚନର ଋଷିବାକ୍ୟରେ - 'ଦିନ ଖରା ରାତି ବରଷା - ଅଜା କହେ ଏହା ମା' ପରସା ।'

ଆମ ପରମ୍ପରାରେ ପ୍ରଚଳିତ ପର୍ବ ପାଳନର ବିଧିବିଧାନ ଆଜି ନୁହେଁ, ଆଦିମ ଯୁଗରୁ ବୈଶାଖ ଶୁକ୍ଳ ତୃତୀୟାକୁ ଅକ୍ଷୟ ତୃତୀୟା ପର୍ବ ରୂପେ କୃଷକ ପାଳନ କରି ଆସୁଛି । 'ଋକ' ବେଦରେ ଅକ୍ଷୟ ତୃତୀୟା ପାଳନର ସୂଚନା ସୂଚିତ ହୋଇ ଥିବାର ନମୁନା ଏହିପରି ..

'ଶୁନଂ ନ ଫାଳାଂ ବୁକୃଷନ୍ତୁ ଭୂମିଂ
ଶୁନଂ ବିଜିଶା ଅଭିଯନ୍ତୁ ବାହେ
ଶୁନଂ ପର୍ଜନ୍ୟୋ ମଧୁନାଂ ପୟୋଭିଃ
ଶୁନା ସୀରା ଶୁନ ମସ୍ମାସୁ ଧତ୍ତ ।'

'ଆମ୍ଭମାନଙ୍କର ଲଙ୍ଗଳର ଫାଳ ନିର୍ବିଘ୍ନରେ ଭୂମି କର୍ଷଣ କରନ୍ତୁ । ବଳଦସମୂହ ସାନନ୍ଦରେ ଭୂକର୍ଷଣ କାର୍ଯ୍ୟ ସଂପାଦନା କରନ୍ତୁ, ଇନ୍ଦ୍ରଦେବ ଅମୃତରୂପୀ ବର୍ଷାଜଳ ଦାନ ଦ୍ୱାରା ଆମ ଫସଲର ଅଭିବୃଦ୍ଧି ଘଟାନ୍ତୁ ।'

- ବରାହ ସଂହିତା ବର୍ଣ୍ଣନା ଅନୁଯାୟୀ -

'ହିମେନ ବାରିଣଂ ସିକ୍ତଂ ବିଜଂ ଶାନ୍ତ ମନାଶୁଚିଃ
ଇନ୍ଦ୍ରଂ ଚିତ୍ତେ ସମାଧାୟ ସ୍ୱୟଂ ମୁଷ୍ଟି ତ୍ରୟଂ ବପୟେତ୍ ।'

'ଶୀତଳ ଜଳ ମଞ୍ଜିରେ ସିଂଚନ କରି ଇନ୍ଦ୍ରଦେବଙ୍କୁ ସ୍ମରଣ କରି ଶାନ୍ତ ଓ ପବିତ୍ର ମନରେ ତିନିମୁଠା ବିହନ ବପନ କରନ୍ତୁ ।'

ଆମ ପ୍ରଚଳିତ ପୁରାଣମାନଙ୍କରୁ ମଧ ଅକ୍ଷୟ ତୃତୀୟା ବୀଜବପନର ସୂଚନା ମିଳେ ...

'ବୃସୁଧେ ହେମ ଗର୍ଭସି, ବହୁ ଶସ୍ୟ ଫଳପ୍ରଦେ
ବସ୍ତୁ ପୁଜ୍ୟେ ନମସ୍ତୁଭ୍ୟଂ ବସ୍ତୁ ପୂର୍ଣ୍ଣସ୍ତୁ ମେ କୃଷିଃ ।'

'ହେ ହେମଗର୍ଭା ବସୁଧା ମାତା ତୁମର ବହୁ ଶସ୍ୟ ପ୍ରଦାନ କରିବାର ଶକ୍ତି ରହିଛି । ମୋର ନିଷ୍ଠାରେ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ହୋଇ ମୋଦ୍ୱାରା ପ୍ରାରମ୍ଭିତ କୃଷି କାର୍ଯ୍ୟର ପୂର୍ଣ୍ଣତା ପ୍ରଦାନ କରନ୍ତୁ ।'

ଅକ୍ଷୟ ତୃତୀୟା ପର୍ବ ପାଳନର ବିଧି - ପର୍ବ ପୂର୍ବ ଦିନ ରାତ୍ରରୁ କୃଷକ ଓ କୃଷକ ଗୃହିଣୀ ଉଭୟେ ପବିତ୍ରତା ପାଳନ ପୂର୍ବକ ଅନୁକୂଳ ବେଢ଼ା ଓ ଗୌଣୀକୁ ଧୋଇ ସୁଖାଇ ପିଠଉ ଚିତାରେ ଚିତ୍ରିତ କରନ୍ତି ଓ ହଳ, ଜୁଆଳିରେ ମଧ ଚିତା ଦିଅନ୍ତି । ସକାଳୁ କୁଆ କା କା କରିବାକ୍ଷଣି କୃଷକ ଶୌଚ ହୋଇ ନୂତନ ଶ୍ୱେତବସ୍ତ୍ର ପରିଧାନ ପୂର୍ବକ ଠେକାଭିଡ଼ି ଇଷ୍ଟ ସ୍ମରଣ କରି ଧାନ ବିହନ ଓଳିଆରୁ ମୁଠି ଅନୁକୂଳ ପାଇଁ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଶ୍ୱେତ ଧାନ ବିହନ ଚିତାଲଗା ଅନୁକୂଳ ବେତାକୁ ଗାଳି ଥାଆନ୍ତି। ଧାନବେତା ମଧ୍ୟରେ ଧାନବିହନ ପୂର୍ଣ୍ଣ ଗୌଣୀଟି ରଖି ଏକ ଶ୍ୱେତ ବସ୍ତ୍ରଦ୍ୱାରା ଆବୃତ କରି ମୁଣ୍ଡରେ ମୁଣ୍ଡାଇ ଅନୁକୂଳ କରିବା ବିଧି ଅଛି । ଏହି ଥାନ ବେତା ମଧ୍ୟରେ ଚାଷ ଅନୁକୂଳ ପାଇଁ ଏକ ଲଙ୍ଗଳ ଲୁହା,ଏକ ଥାନ ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ ଅଳଙ୍କାର, ଏକ ଥାନ ସିନ୍ଦୂର, ଘୋରା ଚନ୍ଦନ, ଗୋଟାଗୁଆ,ନଡ଼ିଆ, ଶ୍ୱେତପୁଷ୍ପ, ଘିଅଦୀପ, କିଛି କଞ୍ଚାକ୍ଷୀର, ଭୋଗ ସଂରଜାମ ପୂଜାପାତ୍ରରେ ସଜାଇ ରଖାଯାଏ । କୃଷକ ଗୃହିଣୀର ହୁଳହୁଳି ଓ ଶଙ୍ଖଧ୍ୱନି ମଧ୍ୟରେ କୃଷକ ସମସ୍ତ ଅନୁକୂଳ ଦ୍ରବ୍ୟ ମୁଣ୍ଡରେ ମୁଣ୍ଡାଇ ହଳବଳଦ ସହ ପୂର୍ବମୁଖା ହୋଇ ମାହେନ୍ଦ୍ର ବେଳାରେ ମୁଠି ଅନୁକୂଳ ପାଇଁ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ କ୍ଷେତ ଅଭିମୁଖେ ଗମନ କରେ । କ୍ଷେତର ପୂର୍ବ ଦିଗରେ ଲଙ୍ଗଳ ଲୁହା, ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ ଅଳଙ୍କାର ରଖି ପାଣିଛିଞ୍ଚି ବସୁଧା ମାତାର ପୂଜନ କରେ । ପରେ ପରେ ଧୂପ, ଦୀପ, ପୁଷ୍ପ, ନୈବେଦ୍ୟ ପ୍ରଦାନ କରି ନଡ଼ିଆ ଭାଙ୍ଗି 'ମାଟି ମା'ଙ୍କୁ ନାରିକେଳ ଜଳ ଓ କଞ୍ଚା କ୍ଷୀର ଅର୍ପଣ କରେ । ବସୁଧା ମାତାଙ୍କ ସହ ଅନ୍ନଦାତ୍ରୀ ମା' ଲକ୍ଷ୍ମୀ, ଜଳଦାତା ଇନ୍ଦ୍ର ଓ ସୂର୍ଯ୍ୟାଦି ଦଶ ଦିଗପାଳଙ୍କ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ପୂଜାସ୍ଥାନ ପରିକ୍ରମା କରି ଐଶାନ୍ୟ କୋଣରେ ୩ ମୁଠା ଅଖିମୁଠି ବପନ କରି 'ମାଟି ମା'ଙ୍କୁ ପୁନଃ ପ୍ରଣାମ ପୂର୍ବକ ଗୃହକୁ ପ୍ରତ୍ୟାଗମନ କରେ ।

କୃଷକ ଘରକୁ ଫେରିଲେ ଅପେକ୍ଷାରତ କୃଷକର ଗୃହିଣୀ ସମସ୍ତ ପଦାର୍ଥ ସଜାଡ଼ି ରଖି ଆନୀତ ମୁଠି ଅନୁକୂଳ ପ୍ରସାଦକୁ ଗ୍ରାମର ଶିଶୁମାନଙ୍କୁ ବିତରଣ ପୂର୍ବକ ପ୍ରସ୍ତୁତ ପିଠାପଣା ଆଦିକୁ ଗୃହକର୍ତ୍ତାଙ୍କ ସହ ପରିବାରବର୍ଗ ଓ ଗୋ ସଂପଦଙ୍କୁ ପ୍ରଦାନ କରନ୍ତି । ଅକ୍ଷୟ ତୃତୀୟା ଦିବସଟି ପ୍ରତ୍ୟେକ କୃଷକ ପରିବାର ପାଇଁ ଏକ ପବିତ୍ରତା, ପ୍ରସନ୍ନତା ଓ ଆଶା ଆକାଂକ୍ଷାର ପର୍ବ, ଗାଁଗଣ୍ଡା ସହର ବଜାର ସର୍ବତ୍ର ଉକ୍ତ ଦିବସରେ ନୂତନ ଗୃହ, ମନ୍ଦିର, କୂପ, ଜଳାଶୟାଦି ପ୍ରାରମ୍ଭ, ପ୍ରତିଷ୍ଠାର ଦିନ ତଥା ବିଦ୍ୟାରମ୍ଭ, ବ୍ୟବସାୟ ପ୍ରାରମ୍ଭ, ବିବାହାଦି ନିର୍ବନ୍ଧ ପାଇଁ ସର୍ବଶ୍ରେଷ୍ଠ ସମୟ । କାହିଁ କେତେକାଳୁ ଆମ ସମାଜରେ ଅକ୍ଷୟ ତୃତୀୟା ପର୍ବପାଳନର ବିଧି ପ୍ରଚଳିତ । ଏହି କୃଷିଭିତ୍ତିକ ଆଦ୍ୟ ପର୍ବକୁ ମାନ୍ୟତା ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇ ସରକାରୀ ସ୍ତରରେ ଉତ୍କଳରେ ଏହାକୁ କୃଷକ ଦିବସ ରୂପେ ପାଳନ କରାଯାଉଛି । ଏହା ନିଶ୍ଚିନ୍ତ ଭାବେ ଏକ ଶୁଭସୂଚନା । ମାତ୍ର ଚିର ଅବହେଳିତ କୃଷକମାନଙ୍କର ସର୍ବାଙ୍ଗୀନ ଉନ୍ନତିକଳ୍ପେ ଅନେକ

ସୁଚିନ୍ତିତ ଯୋଜନା ଶ୍ରଦ୍ଧାର ସହ ପାଳନ କରାଯାଇ ପାରିଲେ ଓଡ଼ିଶାର କୃଷକ ଦେଶର ସର୍ବନିମ୍ନ ସ୍ତରରୁ ଉପରକୁ ଉଠି ସମାଜର ଆବଶ୍ୟକତା ପୂରଣରେ ସକ୍ଷମ ହୋଇପାରିବ । କୃଷି ଓ କୃଷକ ଆମ ଅର୍ଥନୀତିର ମେରୁଦଣ୍ଡ ହୋଇଥିବାରୁ ସେମାନଙ୍କପ୍ରତି ଅବହେଳା ଏକ ଅକ୍ଷମଣୀୟ ଅପରାଧ । ଆମ ପଡ଼ୋଶୀ ରାଜ୍ୟମାନେ ଆମକୁ କେତେକାଳ ଫଳ, ପନିପରିବା, ମାଛ, ଅଣ୍ଡା, ଶିଶୁ ଖାଦ୍ୟ, ଭେଷଜ ଦ୍ରବ୍ୟ ଶୁଷ୍କ କ୍ଷୀର ଆଦି ଯୋଗାଇବେ । ଆମ ଚାଷୀ, ଆମ ମାଟି, ଆମ ପାଣି ପବନ, ଆମ ପରିଚାଳନା କ'ଣ ଏତେ ଅକ୍ଷମ ? ବିଜ୍ଞାନ ସମ୍ମତ ଲାଭପ୍ରଦ ଜୈବକୃଷି, ମିଶ୍ରିତ କୃଷି, ମହୁଚାଷ ଜିଆଚାଷ ମତ୍ସ୍ୟଚାଷ, ଔଷଧୀୟ ଭେଷଜ ଚାଷ, କୃଷିବନୀକରଣ, କୃଷି ପ୍ରଦୂଷଣ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ, ଜଳ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ଫସଲର ରୋଗପୋକ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ, ସମସ୍ୟା ବହୁଳ ମୃତ୍ତିକା ପରିଚାଳନା, ଗୋପାଳନ, ଉନ୍ନତ ବିହନ ଉତ୍ପାଦନ, ଚାଷ ପାଇଁ ଆବଶ୍ୟକ ସହଜ ସରଳ ଜ୍ଞାନ, ସରକାରୀ ସ୍ତରର ପ୍ରୋତ୍ସାହନ ବିଷୟରେ ପ୍ରାୟ ସମସ୍ତ କୃଷକମାନଙ୍କ ପାଖରେ ପୂର୍ଣ୍ଣ ଜ୍ଞାନ ନାହିଁ ।

ଆମ କୃଷିକୁ ଆମ କୃଷକଙ୍କୁ ନୂତନ ମାର୍ଗ ଦର୍ଶନ ନୂତନ ଆଶା, ଭରସା ଦେବା ପାଇଁ ସାଧମତେ ସହଯୋଗ ପ୍ରଦାନର ବ୍ୟବସ୍ଥା ପବିତ୍ର ଅକ୍ଷୟ ତୃତୀୟା ପାଳନ ଦିବସର ସଂକଳ୍ପହେଉ । ଓଡ଼ିଆର ସର୍ବଶ୍ରେଷ୍ଠ ସଂପଦ, ଶ୍ରୀଜଗନ୍ନାଥ ଆମ ସଂକଳ୍ପକୁ ସାକାର କରନ୍ତୁ ।

ପ୍ରାଚୀ ବିହାର
କାକଟପୁର, ପୁରୀ

୬୦ ହଜାର ଠିକା କର୍ମଚାରୀଙ୍କୁ ରାଜ୍ୟ ସରକାର ସ୍ଥାୟୀ କରିବେ

ସରକାରୀ ଚାକିରିରେ ସ୍ଥାୟୀ ନିଯୁକ୍ତି ଉପରେ ଥିବା କଟକଣାର ଅବଧି ଶେଷ ହୋଇଛି । ସ୍ଥାୟୀ ପଦବୀରେ ଠିକା ନିଯୁକ୍ତି ପାଇଥିବା ପ୍ରାୟ ୬୦ ହଜାର କର୍ମଚାରୀଙ୍କ ଚାକିରିକୁ ସରକାର ନିୟମିତ କରିବାକୁ ଯୋଜନା କରୁଛନ୍ତି । ଏଥିପାଇଁ ଅର୍ଥ ସଚିବଙ୍କ ଅଧ୍ୟକ୍ଷତାରେ ଏକ କମିଟି ଗଠନ କରାଯାଇଛି ।

ଡି.ଏଫ୍.ଆଇ.ଡି. ଚାପରେ ପୂର୍ବତନ କଂଗ୍ରେସ ସରକାର ରାଜ୍ୟରେ ପ୍ରଶାସନିକ ତଥା ଅର୍ଥନୈତିକ କଟକଣା କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରିଥିଲେ । ସେଥିପାଇଁ ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କୁ କେନ୍ଦ୍ର ସହିତ ଏକ ରାଜିନାମା ସ୍ୱାକ୍ଷର କରିବାକୁ ପଡ଼ିଥିଲା । ରାଜ୍ୟରେ ଗିରିଧର ଗମାଙ୍ଗୋ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ଥିବାବେଳେ ୧୯୯୯ ମସିହା ଏପ୍ରିଲ ପହିଲାରେ ୧୦ ବର୍ଷ ପାଇଁ ଏହି ରାଜିନାମାରେ ସ୍ୱାକ୍ଷର ହୋଇଥିଲା । ରାଜିନାମା ଅନୁଯାୟୀ ରାଜ୍ୟରେ ଗୋଟିଏ ହେଲେ ସ୍ଥାୟୀ ନିଯୁକ୍ତି ଦିଆଯାଇ ନଥିଲା ଏବଂ ସରକାର ସବୁ ବିଭାଗରୁ ହଜାର ହଜାର ସ୍ଥାୟୀ ପଦବୀ ଉଚ୍ଛେଦ କରିଥିଲେ । କିନ୍ତୁ ଅନେକ ବିଭାଗରେ କାମ ଅଚଳ ହେବାରୁ ସ୍ଥାୟୀ ପଦବୀରେ ଠିକା କର୍ମଚାରୀମାନଙ୍କୁ ନିଯୁକ୍ତ କରାଯାଇଥିଲା । ବର୍ତ୍ତମାନ ସେମାନଙ୍କ ସଂଖ୍ୟା ହେଉଛି ପ୍ରାୟ ୬୦ରୁ ୭୦ ହଜାର । ସରକାରଙ୍କ ପ୍ରାୟ ସବୁ ବିଭାଗରେ ଏହି ଠିକା କର୍ମଚାରୀଙ୍କୁ ନିଯୁକ୍ତ କରାଯାଇଛି । ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଦ୍ୱିତୀୟ, ତୃତୀୟ ଓ ଚତୁର୍ଥ ଶ୍ରେଣୀର କର୍ମଚାରୀ ଅଛନ୍ତି । ସ୍ଥାୟୀ ନିଯୁକ୍ତି ଉପରେ ଥିବା ୧୦ ବର୍ଷିଆ କଟକଣାର ମିଆଦ ଏବେ ଶେଷ ହୋଇଯାଇଛି । ଅର୍ଥ ମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ ଚନ୍ଦ୍ର ଘଡ଼ାଇ ଗତ ଏପ୍ରିଲ ୨୯ ତାରିଖରେ ଏହି ଠିକା କର୍ମଚାରୀଙ୍କ ସ୍ଥିତି ସମ୍ପର୍କରେ ସମୀକ୍ଷା କରିଥିଲେ । ସେ କହିଥିଲେ ଯେ ଠିକା ନିଯୁକ୍ତି ପାଇ ୬ ବର୍ଷ କାମ କରିଥିବା କର୍ମଚାରୀଙ୍କୁ ସରକାର ନିୟମିତ କରିବାକୁ ଚାହୁଁଛନ୍ତି । ଅର୍ଥ ବିଭାଗ ଏହା ପୂର୍ବରୁ ଏକ ଲକ୍ଷ ୪୩ ହଜାର ପଦବୀ ପୂରଣ ପାଇଁ ଅନୁମତି ଦେଇଥିଲା । ଏବେ ଏହି ୬୦ ହଜାର ଠିକା କର୍ମଚାରୀଙ୍କ ଚାକିରିକୁ କେଉଁ ଭିତ୍ତିରେ ନିୟମିତ କରାଯିବ ତାହା ତର୍ଜମା କରିବାକୁ ଅର୍ଥ ସଚିବଙ୍କ ଅଧ୍ୟକ୍ଷତାରେ ଏକ କମିଟି ଗଠନ କରାଯାଇଛି । କମିଟିରେ ହରିଜନ ଓ ଆଦିବାସୀ ବିକାଶ ବିଭାଗର ସଚିବ, ଘରୋଇ ସଚିବ, ବିଦ୍ୟାଳୟ ଓ ଗଣଶିକ୍ଷା ସଚିବ ଓ ଆଇନ ସଚିବ ସଦସ୍ୟ ଅଛନ୍ତି । ଠିକା କର୍ମଚାରୀ କେଉଁ ଧରଣର କାମ କରୁଛନ୍ତି, ତାହାର ଆବଶ୍ୟକତା କେତେ ଓ ସେମାନଙ୍କୁ ନିୟମିତ କରାଗଲେ ସରକାରଙ୍କ ଉପରେ କେତେ ଆର୍ଥିକ ବୋଝ ପଡ଼ିବ ସେ ସମ୍ପର୍କରେ ଅନୁଧ୍ୟାନ କରି ଏହି କମିଟି ୨ ମାସ ମଧ୍ୟରେ ସରକାରଙ୍କୁ ରିପୋର୍ଟ ଦେବେ । ଫଳରେ ସରକାର ଏହି କର୍ମଚାରୀମାନଙ୍କ ଚାକିରିକୁ ନିୟମିତ କରିବାକୁ ପଦକ୍ଷେପ ନେବେ ।

LÿæÁÿ fßê {Üÿþ;ÿ ’ÿæÓ

ପ୍ରଭାତ କୁମାର ତ୍ରିପାଠୀ

‘ପ୍ରାଣୀର ଭଲ ମନ୍ଦ ବାଣୀ − ମରଣ କାଳେ ତାହା ଜାଣି ।’ ହେମନ୍ତବାବୁଙ୍କ ଦେହାବସାନର ଠିକ୍ ଦଶ ଦିନ ପୂର୍ବରୁ, ସୁସ୍ଥ ହୋଇ ହସ୍‌ପିଟାଲରୁ ଫେରିଥିବା ଜାଣି ତାଙ୍କ ବାଙ୍କୀ ଖମାରଙ୍ଗ ଘରକୁ ଆମେ ଗଲୁ । ଘରେ ପଶିଲା ବେଳକୁ ସେ ତାଙ୍କ ଖଟ ଉପରେ ବିଶ୍ରାମ ନେଉଥିଲେ । ଦୁର୍ବଳ ଓ ସଦ୍ୟ ଅସୁସ୍ଥତା ସତ୍ତ୍ୱେ ଆମକୁ ଦେଖୁ ଦେଖୁ ଖଟ ଉପରୁ ଉଠିବା ପାଇଁ ସେ ଉଦ୍ୟମ ଆରମ୍ଭ କଲେ, ଶୁଭେଚ୍ଛା ଜଣାଇବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ । ଆମ ସମସ୍ତଙ୍କ ମୁଣ୍ଡ ଲଜ୍ଜାରେ ନଇଁଗଲା । ସାଙ୍ଗରେ ଆଡ଼ଭୋକେଟ ଶ୍ରୀ ହରେକୃଷ୍ଣ ଦାଶ, ଶ୍ରୀ କ୍ଷେତ୍ରବାସୀ ଦାଶ ଓ ଶ୍ରୀ ସନାତନ ବେହେରା ପ୍ରମୁଖ ଯାଇଥିଲେ ।

ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ ଆମ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଦେଖି ନିଜର ଅସୁସ୍ଥତା କଥା ଭୁଲି ଆରମ୍ଭ କଲେ ତାଙ୍କ ଚିରାଚରିତ ଢଙ୍ଗରେ, ‘ପ୍ରଭାତବାବୁ ଚାଲ ଆମେ ଗୋଟେ କିଛି ନୂଆ କରି ଦେଖେଇବା ମ’ − ତାଙ୍କର ବନ୍ଧୁ ଓଡ଼ିଶାର ବିଶିଷ୍ଟ ନାଟ୍ୟକାର ସ୍ୱର୍ଗୀୟ ବିଶ୍ୱଜିତ ଦାସଙ୍କଦ୍ୱାରା ଲିଖିତ ଗୋଟିଏ ନାଟକ ବିଷୟରେ କହିବାକୁ ସେ ଆରମ୍ଭ କଲେ । କହିଲେ, ପ୍ରଭାତବାବୁ ତୁମେ ମଞ୍ଚ ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ କଥା ବୁଝିବ, ମୁଁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶନା ଦେବି ଓ ନାଟକରେ ଅଂଶ ମଧ୍ୟ ଗ୍ରହଣ କରିବି − ଆମେ ମୁହଁରେ କିଛି ପ୍ରକାଶ ନ କଲେ ମଧ୍ୟ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହୋଇ ତାଙ୍କ କଥା ଶୁଣୁଥାଉଁ । ସେଇ ସ୍ୱର − ଆଭିଜାତ୍ୟ ଶୈଳୀରେ କଥାବାର୍ତ୍ତା । କେହି ବିଶ୍ୱାସ କରିବେ ନାହିଁ ଯେ ଅଳ୍ପ କେତେ ଦିନ ତଳେ ସେ ମୃତ୍ୟୁ ସହିତ ସଂଗ୍ରାମ କରି ଫେରିଛନ୍ତି ବୋଲି ।

ମୁଁ ତାଙ୍କୁ ଦୂରରୁ ଦେଖିଲା ଦିନୁ, ପାଖରୁ ପରିଚିତ ହେବା ସମୟରୁ ସବୁବେଳେ ସେ ସେମିତି − ସତେକି କଳାର ସୃଷ୍ଟି, ସର୍ଜନା, ପ୍ରଦର୍ଶନ ଓ ଦର୍ଶକଙ୍କୁ କିଭଳି ବିମୋହିତ କରାଯାଇପାରିବ ସେହି ଯୋଗ ସାଧନାରେ ସଦାସର୍ବଦା ନିମଗ୍ନ− ସେଇଥିପାଇଁ ବୋଧହୁଏ ପାରିବାରିକ ଜୀବନ ସଫଳ ହେଲା ନାହିଁ । ବହୁ ଆଗରୁ ସ୍ତ୍ରୀ ଆରପାରିକୁ ଚାଲିଯାଇଥିଲେ । ନିଜର ପୁଅ ମଧ୍ୟ ଚାଲିଯାଇଥିଲା । ଯେଉଁ କଳାର ସାଧନାରେ ବ୍ରତୀ ହୋଇ ଘର ସଂସାରକୁ ତୁଚ୍ଛ କରି ଶେଷ ଜୀବନରେ ବ୍ୟାସକବି ଫକୀର ମୋହନଙ୍କ ରଚିତ ‘ପେଟେଣ୍ଟ ମେଡ଼ିସିନ’ ଗଳ୍ପକୁ ଚଳଚ୍ଚିତ୍ରରେ ପରିଣତ କରିବା ପାଇଁ ଅଜସ୍ର ଉଦ୍ୟମ କରିଥିଲେ ତାହା ଆଲୋକ ଦେଖିପାରିଲା ନାହିଁ । ତାହା ହିଁ ଆମ ସମସ୍ତଙ୍କ ପାଇଁ ଅବଶୋଷ । ଆମେ କେହି ସହଯୋଗ କରିପାରଲେ ନାହିଁ । ଏହାକୁ ସ୍ୱୀକାର କରିବାରେ କୁଣ୍ଠିତ ହେବାରେ ଲଜ୍ଜା କାହିଁକି ?

ବାସ୍ତବରେ କଳାକାର ଜୀବନର ସମସ୍ତ ଅଭିଜ୍ଞତା ଓ ଅନୁଭୂତିକୁ ଯୋଡ଼ି ହେମନ୍ତବାବୁ ବ୍ୟାସକବି ଫକୀରମୋହନ ସେନାପତିଙ୍କ ‘ପେଟେଣ୍ଟ ମେଡ଼ିସିନ’ ଗଳ୍ପକୁ ‘ସୁଲୋଚନା’ ଶୀର୍ଷକରେ ଚଳଚ୍ଚିତ୍ର ପ୍ରଯୋଜନା କରିବା ପାଇଁ ଶେଷ ନିଷ୍ପତ୍ତି ନେଇଥିଲେ । ସମାଜ ସଂସ୍କାର କ୍ଷେତ୍ରରେ ସେହି ଚିତ୍ର ଆଲୋକ ଦେଖିଥିଲେ ଏକ ଯୁଗାନ୍ତକାରୀ ଓ କାଳଜୟୀ ଚଳଚ୍ଚିତ୍ର ରୂପେ ଉଭା ହୋଇପାରିଥାନ୍ତା । ପ୍ରାୟ ଶତକଡ଼ା ପଞ୍ଚାନବେ ଭାଗ ଚିତ୍ର ଗ୍ରହଣ, ସଙ୍ଗୀତ ତଥା ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଆନୁସଙ୍ଗୀତ କାର୍ଯ୍ୟ ଶେଷ ହେବା ସତ୍ତ୍ୱେ ତାହାର ପ୍ରଦର୍ଶନ ସମ୍ଭବ ହୋଇପାରିଲା ନାହିଁ । ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କ ସଂସ୍କୃତି ବିଭାଗ ସେହି ଅର୍ଦ୍ଧନିର୍ମିତ ଚଳଚ୍ଚିତ୍ରକୁ ପୂର୍ଣ୍ଣାଙ୍ଗ କରିବା ପାଇଁ ରାଜ୍ୟର ବହୁ ବିଶିଷ୍ଟ ବ୍ୟକ୍ତି ସ୍ୱର୍ଗତଃ ହେମନ୍ତ ଦାସଙ୍କ ସଭାରେ ସରକାରଙ୍କୁ ଅନୁରୋଧ କରିଛନ୍ତି ।

ଶୁଣିଛୁ, ଯେଉଁ ଶିଳ୍ପୀ ସୃଷ୍ଟି ତତ୍ତ୍ୱରେ ନିମଗ୍ନ ସେମାନଙ୍କ ଜୀବନଧାରାରେ କେତେକ ବ୍ୟତିକ୍ରମ ଥାଏ । ସେହି ତୁଳନାରେ ହେମନ୍ତବାବୁଙ୍କ କ୍ଷେତ୍ରରେ ହୁଏତଃ କିଛି ବ୍ୟତିକ୍ରମତ ଥାଇପାରେ ।

କିନ୍ତୁ ନିରିଖ୍ କରି ଯଦି ଦେଖାଯିବ ଜଣେ କଳାକାର, ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ ଶିଳ୍ପୀ, ସ୍ରଷ୍ଟା ଭାବରେ ସମାଜକୁ ସେ ଯେତିକି ଦେଇଛନ୍ତି, ତା' ତୁଳନାରେ କିଛି ପାଇ ନାହାନ୍ତି କହିଲେ ଚଳେ ।

ଜଣେ ନିଷ୍କପଟ ମଣିଷ ଭାବରେ ତାଙ୍କର ଆତ୍ମ ନିଶ୍ଚିତଭାବେ ସ୍ୱର୍ଗାରୋହଣ କରିଥିବ । ତାଙ୍କ ଜୀବନଦର୍ଶନରେ କଳାପ୍ରତି ତାଙ୍କରଏକାଗ୍ରତା ଓ ନିରବଚ୍ଛିନ୍ନ ସାଧନା ଓ ଶେଷରେ ନିଃସଙ୍ଗ ପଦାତିକ ଭାବରେ ଜୀବନ ସହ ଯୁଝି ବିଭୁ ପାଦରେ ବିଲୀନ ହେବା, ଏକ ବିରଳ ବ୍ୟତିକ୍ରମ । ବ୍ୟତିକ୍ରମତା ହିଁ ବ୍ୟକ୍ତିର ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱକୁ ଉଦ୍ଭାସିତ କରେ । କାଳଜୟୀ ହେମନ୍ତ ଦାସ ଚିରକାଳ ପାଇଁ ଓଡ଼ିଆ ନାଟ୍ୟ ଜଗତ ଓ ଚଳଚ୍ଚିତ୍ର ଜଗତକୁ ତାଙ୍କର ଅବଦାନ ପାଇଁ ଅବିସ୍ମରଣୀୟ ହୋଇ ରହିବେ ଏଥିରେ ସନ୍ଦେହ ନାହିଁ ।

ବିଧାୟକ
ବାଙ୍କୀ ନିର୍ବାଚନ ମଣ୍ଡଳୀ, ବାଙ୍କୀ

ବାର୍ଷିକ ଯୋଜନା ଅଟକଳ :

ଓଡ଼ିଶାକୁ ମିଳିବ ୧୧ ହଜାର କୋଟି ଟଙ୍କା

୨୦୧୦–୧୧ ଆର୍ଥିକ ବର୍ଷ ପାଇଁ ଓଡ଼ିଶାର ବାର୍ଷିକ ଯୋଜନା ଅଟକଳ ୧୧ ହଜାର କୋଟି ଟଙ୍କାକୁ ଚୂଡ଼ାନ୍ତ କରାଯାଇଛି । ଗତ ଏପ୍ରିଲ ୨୦ ତାରିଖରେ (୨୦୧୦) ନୂଆଦିଲ୍ଲୀରେ ଓଡ଼ିଶାର ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ନବୀନ ପଟ୍ଟନାୟକ ଏବଂ ଯୋଜନା ଆୟୋଗ ଉପାଧ୍ୟକ୍ଷ ଡଃ ମୋଣ୍ଟେକ ସିଂ ଆଲୁୱାଲିଆଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଆଲୋଚନା ବେଳେ ରାଜ୍ୟର ବାର୍ଷିକ ଯୋଜନା ଅଟକଳ ଚୂଡ଼ାନ୍ତ କରାଯାଇଛି । ଗତବର୍ଷ ତୁଳନାରେ ଏଥର ରାଜ୍ୟ ଯୋଜନା ଅଟକଳ ଦେଢ଼ହଜାର କୋଟି ଟଙ୍କା ଅଧିକ ହୋଇଛି । ୨୦୦୯–୧୦ ଆର୍ଥିକ ବର୍ଷ ପାଇଁ ରାଜ୍ୟର ଯୋଜନା ଅଟକଳ ୯୫୦୦ କୋଟି ଟଙ୍କାକୁ ଧାର୍ଯ୍ୟ କରାଯାଇଥିଲା ।

ଆଲୋଚନା ବେଳେ ଯୋଜନା କମିଟି ଉପାଧ୍ୟକ୍ଷ ଶ୍ରୀ ଆଲୁୱାଲିଆ ଓଡ଼ିଶାର ଆର୍ଥିକ ଅଭିବୃଦ୍ଧି ସନ୍ତୋଷଜନକ ହୋଇଥିବାରୁ ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କୁ ଶୁଭେଚ୍ଛା ଜଣାଇବା ସହ ଶିକ୍ଷା ଏବଂ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ଆଦି ସାମାଜିକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଭିତ୍ତିଭୂମିର ବିକାଶ ଉପରେ ଅଧିକ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦେବାକୁ ପରାମର୍ଶ ଦେଇଥିଲେ । କୃଷି କ୍ଷେତ୍ରରେ ଅତ୍ୟାଧୁନିକ ବୈଷୟିକ ଜ୍ଞାନ କୌଶଳର ଉପଯୋଗ ବିଶେଷକରି ଧାନ ଚାଷକୁ ପ୍ରୋତ୍ସାହିତ କରିବା ଏବଂ ଭୂତଳ ଜଳସ୍ତରର ଉନ୍ନତି ପାଇଁ ଅଧିକ ପ୍ରକଳ୍ପ ହାତକୁ ନେବା ପାଇଁ ମଧ୍ୟ ସେ ପରାମର୍ଶ ଦେଇଥିଲେ । ଘରୋଇ କ୍ଷେତ୍ର ଏବଂ ବିଦେଶରୁ ଅଧିକ ପୁଞ୍ଜି ବିନିଯୋଗ ଆକୃଷ୍ଟ କରିବା ଲାଗି ଶିଳ୍ପ ଭିତ୍ତିଭୂମିର ବିକାଶ ପାଇଁ ରାଜ୍ୟ ସରାକାରଙ୍କ ଉଦ୍ୟମକୁ ଶ୍ରୀ ଆଲୁୱାଲିଆ ପ୍ରଶଂସା କରିବା ସହିତ କେବିକେ ଜିଲ୍ଲାରେ ବିକାଶ ପାଇଁ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଥିବା କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଅଧିକ ତ୍ୱରାନ୍ୱିତ କରିବାକୁ ମଧ୍ୟ ପରାମର୍ଶ ଦେଇଥିଲେ ।

ଏହି ଆଲୋଚନା ବେଳେ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ନବୀନ ପଟ୍ଟନାୟକ ରାଜ୍ୟର ଆର୍ଥିକ ଅଭିବୃଦ୍ଧି ପାଇଁ ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କ ପକ୍ଷରୁ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଥିବା ବିଭିନ୍ନ ପଦକ୍ଷେପ ସମ୍ପର୍କରେ ତାଙ୍କୁ ଅବଗତ କରାଇଥିଲେ । ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ କହିଥିଲେ ଯେ, ଦଶମ ଯୋଜନା କାଳରେ ବାର୍ଷିକ ଅଭିବୃଦ୍ଧିର ହାର ୯.୫୧ ପ୍ରତିଶତ ହାସଲ କରାଯାଇଥିବା ବେଳେ ଚଳିତ ଯୋଜନା କାଳରେ ମଧ୍ୟ ସେହି ଧାରା ବଜାୟ ରହିବ । କୃଷି ଓ ଆନୁସଙ୍ଗିକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ପୁଞ୍ଜି ବିନିଯୋଗ ଅଧିକ ହେବ ଏବଂ ଶିକ୍ଷା, ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ, ଖାଦ୍ୟ ନିରାପତ୍ତା ଆଦି ସାମାଜିକ କ୍ଷେତ୍ରକୁ ଅଧିକ ସୁଦୃଢ଼ କରାଯିବ । କେତେକ ଅଞ୍ଚଳର ବିକାଶ ପାଇଁ ଅଧିକ କେନ୍ଦ୍ରୀୟ ସହାୟତା ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିବା ଏବଂ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ଗ୍ରାମସଡ଼କ ଯୋଜନାର ତୁରନ୍ତ ପାଣ୍ଠି ମଞ୍ଜୁର କରିବାକୁ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ପଟ୍ଟନାୟକ ଆଲୋଚନା ବେଳେ ଯୋଜନା କମିଶନଙ୍କଠାରେ ଦାବି ଜଣାଇଥିଲେ । ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ କହିଥିଲେ ଯେ ଓଡ଼ିଶାକୁ ଅଧିକ ବିଦ୍ୟୁତ୍ ଶକ୍ତି ଆବଣ୍ଟନ କରାଯିବା ଦରକାର । ଅନ୍ୟ ରାଜ୍ୟ ତୁଳନାରେ ଓଡ଼ିଶାରେ ଭିତ୍ତିଭୂମି ବିକାଶ କ୍ଷେତ୍ରରେ ରହିଥିବା ଅଭାବ ଦୂର ପାଇଁ ଏକକାଳୀନ ଅତିରିକ୍ତ କେନ୍ଦ୍ରୀୟ ସହାୟତା ମିଳିବା ଉଚିତ୍ । ଦେଶରେ ଡାଲି ଓ ତୈଳବୀଜ ଉତ୍ପାଦନ ବୃଦ୍ଧି ନିମନ୍ତେ କେନ୍ଦ୍ର ସରକାରଙ୍କଦ୍ୱାରା ଯେଉଁ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ମିଶନ ଆରମ୍ଭ କରାଯାଇଛି, ସେଥିରେ ଓଡ଼ିଶାକୁ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ କରିବାକୁ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ପଟ୍ଟନାୟକ ମଧ୍ୟ ପ୍ରସ୍ତାବ ଦେଇଥିଲେ । ଓଡ଼ିଶାର ବାର୍ଷିକ ଯୋଜନା ଅଟକଳ ପାଇଁ ଗତ ଏପ୍ରିଲ ୨୦ ତାରିଖର ଆଲୋଚନା ବେଳେ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ସହିତ ରାଜ୍ୟ ଅର୍ଥ ମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ ଚନ୍ଦ୍ର ଘଡ଼ାଇ, ଯୋଜନା ସମନ୍ୱୟ ମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଅନଙ୍ଗ ଉଦୟ ସିଂହଦେଓଙ୍କ ସମେତ ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କ ବରିଷ୍ଠ ଅଫିସରମାନେ ଉପସ୍ଥିତ ଥିଲେ ।

'ÿBs ¨¨tÿLÿæ D¨¨{Àÿ 'ÿÎ ¨¨ætÿ : ÓóSæpê Ó'ÿæÉ¯ÿ tÿ¨¨ævÿêZÿ ÓÀÿ~Lÿæ

ପୂର୍ବତନ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ, ସ୍ୱାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମୀ ତଥା ସଂସ୍କାରକ ସ୍ୱର୍ଗୀୟ ସଦାଶିବ ତ୍ରିପାଠୀଙ୍କ ଜନ୍ମ ଶତବାର୍ଷିକ ଉପଲକ୍ଷେ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ନବୀନ ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କ ନିର୍ଦ୍ଦେଶରେ ରାଜ୍ୟସ୍ତରୀୟ ଜନ୍ମ ଶତବାର୍ଷିକ କମିଟି ରାଜ୍ୟ ସୂଚନା ଓ ଲୋକ ସଂପର୍କ ବିଭାଗର ମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ ସାମଲଙ୍କ ଅଧ୍ୟକ୍ଷତାରେ ଅନୁଷ୍ଠିତ ହୋଇଥିଲା । ଅବିଭକ୍ତ କୋରାପୁଟ ଜିଲ୍ଲାର ପ୍ରମୁଖ ସାଂସ୍କୃତିକ ଅନୁଷ୍ଠାନ 'ଶବରୀ ସାଂସ୍କୃତିକ ପରିଷଦ'ର ସହଯୋଗରେ ଏହି କମିଟି ବର୍ଷସାରା ବିଭିନ୍ନ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ । ସେଥିମଧ୍ୟରେ ରାଜଧାନୀ ଭୁବନେଶ୍ୱରରେ ସଦାଶିବବାବୁଙ୍କ ଏକ ପ୍ରତିମୂର୍ତ୍ତି ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରାଯାଇ ଜନ୍ମ ଶତବାର୍ଷିକର ରାଜ୍ୟସ୍ତରୀୟ ଉଦ୍‌ଯାପନ ଉତ୍ସବ ଭୁବନେଶ୍ୱରଠାରେ କରାଯିବା ଥିଲା ଦୁଇଟି ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଘଟଣା । ଉଦ୍‌ଯାପନୀ ଉତ୍ସବ ଉପଲକ୍ଷେ ସ୍ୱର୍ଗୀୟ ତ୍ରିପାଠୀଙ୍କ ସ୍ମୃତିରେ ପ୍ରକାଶିତ ସ୍ମରଣିକା ମଧ୍ୟ ଥିଲା ଅନ୍ୟତମ ଉଲ୍ଲେଖନୀୟ ଘଟଣା । ଅବଶ୍ୟ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ନବୀନ ପଟ୍ଟନାୟକ ଓ ବରିଷ୍ଠ ରାଜନେତା ତଥା ସାଂସଦ ଶ୍ରୀ ପ୍ୟାରୀମୋହନ ମହାପାତ୍ରଙ୍କ ସମ୍ମତିକ୍ରମେ ଅଧୁନା ଅବସରପ୍ରାପ୍ତ ସୂଚନା ଓ ଲୋକ ସଂପର୍କ ବିଭାଗର ଶାସନ ସଚିବ ଶ୍ରୀ ରବିନ୍ଦ୍ରନାଥ ଦାଶଙ୍କ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ତତ୍ତ୍ୱାବଧାନରେ ଏବଂ ବିଭାଗୀୟ ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ ତଥା ଉତ୍କଳ ପ୍ରସଙ୍ଗର ପ୍ରକାଶକ ଶ୍ରୀ ବୈଷ୍ଣବ ପ୍ରସାଦ ମହାନ୍ତିଙ୍କ ସହଯୋଗକ୍ରମେ ଗତ ଅକ୍ଟୋବର ୨୦୦୯ରେ 'ଉତ୍କଳ ପ୍ରସଙ୍ଗ'ର ଏକ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ସଂଖ୍ୟା ସଦାଶିବବାବୁଙ୍କ ସ୍ମୃତିରେ ପ୍ରକାଶିତ ହୋଇଥିଲା । ଶବରୀ ସାଂସ୍କୃତିକ ସଂସଦର କର୍ମକର୍ତ୍ତାମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ସଭାପତି ମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ରମେଶ ଚନ୍ଦ୍ର ମାଝୀ ଓ ସଂପାଦକ ଶ୍ରୀ ସୁବାସ ହୋତା ଓ ସ୍ୱର୍ଗୀୟ ତ୍ରିପାଠୀଙ୍କ ପରିବାରର ଶ୍ରୀ ମୁନା ତ୍ରିପାଠୀ ପ୍ରଭୃତି ସେହି ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ସଂଖ୍ୟାର ପ୍ରକାଶନ କ୍ଷେତ୍ରରେ ସହଯୋଗ କରିଥିଲେ । ତତ୍‌କାଳୀନ ସରକାରୀ ପ୍ରେସର ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ, ଅବସରପ୍ରାପ୍ତ ଆଇ.ଏ.ଏସ୍. ଶ୍ରୀ ଦୋଳଗୋବିନ୍ଦ ତ୍ରିପାଠୀ, ବୈଷୟିକ ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ ଶ୍ରୀ ହେମନ୍ତ ମିଶ୍ର ଓ ଉପନିର୍ଦ୍ଦେଶକ ଶ୍ରୀ ଗିରିଜା ପ୍ରଧାନଙ୍କ ସହଯୋଗ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ସଂଖ୍ୟା ପ୍ରକାଶନ କ୍ଷେତ୍ରରେ ମଧ୍ୟ ମିଳି ପାରିଥିଲା । ରାଜ୍ୟ ସୂଚନା ଓ ଲୋକ ସଂପର୍କ ବିଭାଗର କେତେକ ଅଧିକାରୀ ଓ କର୍ମଚାରୀଙ୍କ ଆନ୍ତରିକତା ଯୋଗୁଁ ଅଳ୍ପ ସମୟ ମଧ୍ୟରେ ତାହା ସମ୍ଭବ ହୋଇ ପାରିଥିଲା । କୌଣସି ବେସରକାରୀ ସଂସ୍ଥା ପ୍ରକାଶନ ଆରମ୍ଭ କରି ନଥିବା ବେଳେ ସରକାରୀ ସ୍ତରରେ ଏପରି ଉଦ୍ୟମ କେବଳ ପ୍ରଥମ ନଥିଲା, ବିରୋଧୀ ଦଳର ଅନେକ ମଧ୍ୟ ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କର ଏହି ପଦକ୍ଷେପକୁ ପ୍ରଶଂସା କରିଛନ୍ତି । ସଦାଶିବ ବାବୁଙ୍କର ଜୀବନୀ ପ୍ରକାଶନ ଓ ଗବେଷଣା କ୍ଷେତ୍ରରେ ତାହା ପଥ ପ୍ରଦର୍ଶକ ବୋଲି ଅନେକ ବିଦ୍ୱାନ ଓ ଲେଖକ ମତବ୍ୟକ୍ତ କହିଥିଲେ । ଦୁଃଖର କଥା, କୌଣସି ବେସରକାରୀ ସଂସ୍ଥା ଏପରି ଉଦ୍ୟମ ଆରମ୍ଭ କରି ନଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଏଥିରେ ପ୍ରକାଶିତ ଦୋଷତ୍ରୁଟିକୁ ସମାଲୋଚନା କରିଥିଲେ । ତେବେ ଏବର ଏହି ସ୍ମରଣିକାଟି 'ଉତ୍କଳ ପ୍ରସଙ୍ଗ'ର ସେହି ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ସଂଖ୍ୟାକୁ ଆଧାର କରି ହୋଇପାରିଛି, ସୂଚନା ଓ ଲୋକ ସଂପର୍କ ବିଭାଗ ଆନୁକୂଲ୍ୟରେ ।

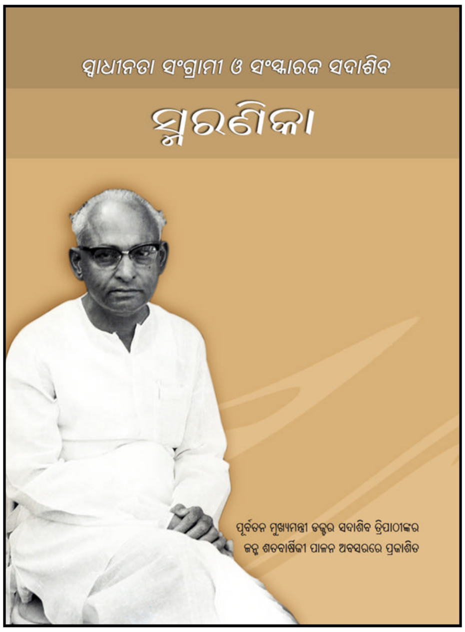

ବହୁ ପ୍ରବୀଣ ଓ ନୂତନ ଲେଖକଙ୍କର ଲେଖାରେ ୧୫୪ ପୃଷ୍ଠା ବିଶିଷ୍ଟ ସ୍ମରଣିକାଟି ମଧ୍ୟ ଏକ ସଂଗ୍ରହଣୀୟ ଉପାଦାନ ବୋଲି ମନେ ହେବ । ଭାରତର ଉପରାଷ୍ଟ୍ରପତି ମହମ୍ମଦ ହମିଦ ଆନସାରୀଙ୍କ ସମେତ, ଓଡ଼ିଶାର ରାଜ୍ୟପାଳ ଶ୍ରୀ ମୁରଲୀଧର ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତ ଭଣ୍ଡାରେ, ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ନବୀନ ପଟ୍ଟନାୟକ, ଓଡ଼ିଶା ବିଧାନସଭାର ବାଚସ୍ପତି ଶ୍ରୀ ପ୍ରଦୀପ କୁମାର ଅମାତ, ସୂଚନା ଓ ଲୋକ ସଂପର୍କ ମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ ସାମଲ, ସାଂସଦ ଶ୍ରୀ ପ୍ୟାରୀମୋହନ ମହାପାତ୍ର ପ୍ରମୁଖଙ୍କ ବାର୍ତ୍ତା ଏହି ସ୍ମରଣିକାର ମର୍ଯ୍ୟାଦା ବର୍ଦ୍ଧନ କରିଛି । ଇଂରାଜୀ ଭାଷାରେ ସାତଗୋଟି ଲେଖା ମଧ୍ୟ ଏଥିରେ ପ୍ରକାଶ ପାଇବା ସହିତ ସ୍ମରଣିକାର ଶେଷଭାଗରେ ୩୩ ପୃଷ୍ଠା ବିଶିଷ୍ଟ ପୁରୁଣା ଫଟୋଚିତ୍ର ସ୍ଥାନିତ କରାଯାଇପାରିଛି । ଏହି ସ୍ମରଣିକାଟିକୁ ସର୍ବାଙ୍ଗ ସୁନ୍ଦର କରାଯିବା ଦିଗରେ ସାଂସଦ ଶ୍ରୀ ପ୍ୟାରୀମୋହନ ମହାପାତ୍ରଙ୍କ ସମେତ ସୂଚନା ଓ ଲୋକ ସଂପର୍କ ବିଭାଗର ମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ ସାମଲ, ରାଜ୍ୟ ମାନବାଧିକାର କମିଶନଙ୍କ ଅଧ୍ୟକ୍ଷ ଜଷ୍ଟିସ ରାଧାକୃଷ୍ଣ ପାତ୍ର, ଓଡ଼ିଶା ବିଧାନସଭାର ଉପବାଚସ୍ପତି ଶ୍ରୀ ଲାଲବିହାରୀ ହିମରିକା, ସୂଚନା ଓ ପ୍ରଯୁକ୍ତିବିଦ୍ୟାମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ରମେଶ ଚନ୍ଦ୍ର ମାଝୀ, ସମାଜସେବୀ ଶ୍ରୀ ଏ.ଭି. ସ୍ୱାମୀ ଓ ରାଜ୍ୟ ସୂଚନା ଓ ଲୋକ ସଂପର୍କ ବିଭାଗର ଶାସନ ସଚିବ ଶ୍ରୀ ପ୍ରଦୀପ କୁମାର ଜେନାଙ୍କ ଉଦ୍ୟମ ଯେ ପ୍ରଶଂସନୀୟ ଏଥିରେ ସନ୍ଦେହ ନାହିଁ । 'ଉତ୍କଳ ପ୍ରସଙ୍ଗ'ର ସଦାଶିବ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ସଂଖ୍ୟାଟିକୁ ଜନସାଧାରଣଙ୍କ ଆଗ୍ରହ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଅଧିକ ମୁଦ୍ରଣ କରାଯାଇଥିଲା । ସ୍ୱର୍ଗୀୟ ତ୍ରିପାଠୀଙ୍କପ୍ରତି ଶ୍ରଦ୍ଧା ଓ ଓଡ଼ିଶା ସରକାରଙ୍କର ଲୋକପ୍ରିୟତାର ପ୍ରମାଣ ଏଥିରୁ ମିଳିଥାଏ । 'ଉତ୍କଳ ପ୍ରସଙ୍ଗ' ପ୍ରତିଖଣ୍ଡର ମୂଲ୍ୟ ପାଞ୍ଚ ଟଙ୍କା ରହିଥିବା ବେଳେ ସ୍ମରଣିକାଟିର ମୂଲ୍ୟ କିଛି ରଖାଯାଇ ନାହିଁ । ପାଠକ ମହଲରେ ସ୍ମରଣିକାଟି ଆଦୃତ ହେବ ବୋଲି ଆମ ଆଶା ଓ ବିଶ୍ୱାସ ।

- ମୁଖ୍ୟ ସଂପାଦକ, ଉତ୍କଳ ପ୍ରସଙ୍ଗ

ପଶ୍ଚିମ ଓଡ଼ିଶାର ବିଜୁଳି ସଂକଟ ଦୂର ହେବ

କଳାହାଣ୍ଡି ନୂଆପଡ଼ା, ବଲାଙ୍ଗୀର ଆଦି ଜିଲ୍ଲାରେ ଲାଗି ରହିଥିବା ବିଜୁଳି ସଙ୍କଟ ଖୁବ୍ ଶୀଘ୍ର ଦୂର ହେବ । ଆସନ୍ତା ଜୁନ୍ ମାସ ଶେଷ ସୁଦ୍ଧା ଏହାର ସମାଧାନ କରାଯିବ। ବିଶେଷ କରି ପାନୀୟଜଳ ଓ ଡାକ୍ତରଖାନାଗୁଡ଼ିକ ଲାଗି ଅଲଗା ଫିଡ଼ର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରାଯିବ । ଶକ୍ତି ମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଅତନୁ ସବ୍ୟସାଚୀ ନାୟକଙ୍କ ଅଧ୍ୟକ୍ଷତାରେ ଅନୁଷ୍ଠିତ ଏକ ଉଚ୍ଚସ୍ତରୀୟ ବୈଠକରେ ଏହି ନିଷ୍ପତ୍ତି ହୋଇଛି । ସାରା ରାଜ୍ୟରେ ଏବେ ବିଦ୍ୟୁତ୍ ସଙ୍କଟ ଲାଗି ରହିଥିଲା । ପ୍ରାୟ ୪୦୦ ମେଗାୱାଟ ବିଦ୍ୟୁତ୍ ନିଅଣ୍ଟ ଥିବାରୁ ଦୈନିକ ୨ରୁ ୪ ଘଣ୍ଟା ବିଦ୍ୟୁତ୍ କାଟ କରାଯାଉଛି । କଳାହାଣ୍ଡି, ବଲାଙ୍ଗୀର ଓ ନୂଆପଡ଼ା ଜିଲ୍ଲାରେ କିନ୍ତୁ ଏହି ଅବସ୍ଥା ଉତ୍କଟ ଆକାର ଧାରଣ କରିଛି । ଏସବୁ ଜିଲ୍ଲାରେ ଦୈନିକ ୮ରୁ ୧୦ ଘଣ୍ଟା ବିଦ୍ୟୁତ୍ ରହୁ ନାହିଁ । ଫଳରେ ପାନୀୟ ଜଳ ଯୋଗାଣ ଓ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ସେବା ଗୁରୁତର ଭାବେ ବାଧାପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇଛି । ଏହି ସମସ୍ୟାର ଆଶୁ ସମାଧାନ ଲାଗି ସେ ଅଞ୍ଚଳର ବିଧାୟକମାନେ ସରକାରଙ୍କ ଉପରେ ଚାପ ପକାଇ ଆସୁଥିଲେ । ଏନେଇ ଶକ୍ତି ମନ୍ତ୍ରୀ ୱେସ୍କୋର ବରିଷ୍ଠ ଅଧିକାରୀ, ଶକ୍ତି ବିଭାଗର ଅଧିକାରୀ ଓ ଗ୍ରିଡ୍‌କୋର ପଦାଧିକାରୀଙ୍କର ଏକ ବୈଠକ ନିକଟରେ ଡାକିଥିଲେ । ବୈଠକରେ ଏ ସଂପର୍କରେ ପୁଙ୍ଖାନୁପୁଙ୍ଖ ଆଲୋଚନା ହୋଇଥିଲା । ବିଶେଷଜ୍ଞମାନେ ଦର୍ଶାଇଥିଲେ ଯେ ଗ୍ରିଡ୍ ସବ୍ ଷ୍ଟେସନ୍‌ଗୁଡ଼ିକ ପୁରୁଣା ହୋଇଥିବାରୁ ବର୍ତ୍ତମାନର ବର୍ଦ୍ଧିତ ବିଦ୍ୟୁତ୍ ସରବରାହକୁ ସମ୍ଭାଳି ପାରୁ ନାହିଁ । ଏଗୁଡ଼ିକର ଧାରଣା କ୍ଷମତାକୁ ବୃଦ୍ଧି କରାଯିବା (ଅପ୍ ଗ୍ରେଡ଼ସନ୍ ହେବା) ଦରକାର । ସେମାନେ ଦର୍ଶାଇଥିଲେ, ରାଜୀବ ଗାନ୍ଧୀ ଗ୍ରାମ୍ୟ ବିଦ୍ୟୁତ୍‌କରଣ ଯୋଜନା ଓ ବିଜୁ ଗ୍ରାମ୍ୟ ଜ୍ୟୋତି ଯୋଜନାରେ ଅଧିକ ବିଦ୍ୟୁତ୍ ସଂଯୋଗ କରାଯିବା ଓ ବ୍ୟବସାୟିକ ସଂସ୍ଥାଗୁଡ଼ିକ ବିଦ୍ୟୁତ୍ ବ୍ୟବହାର ବୃଦ୍ଧି ପାଉଥିବାରୁ ଗ୍ରିଡ୍ ସବ୍ ଷ୍ଟେସନ୍‌ଗୁଡ଼ିକ ଏହି ଚାପ ସମ୍ଭାଳି ପାରୁ ନାହାନ୍ତି । ଏଗୁଡ଼ିକ ଅପ୍‌ଗ୍ରେଡ଼େସନ୍ କରିବାକୁ ବୈଠକରେ ନିଷ୍ପତ୍ତି ନେଇଥିଲା । ନିଷ୍ପତ୍ତି ଅନୁସାରେ ଭବାନୀପାଟଣା, ନୂଆପଡ଼ା, ଡାବୁଗାଁ, କୁଚିଣ୍ଡା, ପଦ୍ମପୁର ଓ ବୌଦ୍ଧରେ ୧୩୨/୩୩ କେ.ଭି. ଅପ୍‌ଗ୍ରେଡ଼େସନ୍ କାର୍ଯ୍ୟ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଛି । ପିଜିସିଆଇଏଲ୍ ଏହି କାମ ନେଇଛି । ଚଳିତ ଜୁନ୍ ମାସ ଶେଷ ସୁଦ୍ଧା ଏହି କାର୍ଯ୍ୟ ଶେଷ କରିବାକୁ ନିଷ୍ପତ୍ତି ହୋଇଥିଲା । ସେହିଭଳି ସୋନପୁର, କେସିଙ୍ଗା, ଖରିଆର, ଜୁନାଗଡ଼ରେ ୪୦ ମେଗାୱାଟ ଗ୍ରିଡ୍ ସବ୍‌ଷ୍ଟେସନ୍ କାର୍ଯ୍ୟ ମଧ୍ୟ ଚଳିତ ଜୁନ୍ ମାସ ସୁଦ୍ଧା ଶେଷ କରାଯିବ । ସଦେଇପାଲିଠାରେ ୨୨୦/୧୩୦ କେଭି କାର୍ଯ୍ୟ ମଧ୍ୟ ଏହି ଅବଧି ମଧ୍ୟରେ ଶେଷ କରାଯିବ । ବୈଠକରେ ମାଲକାନଗିରି ସମସ୍ୟା ପାଇଁ ମଧ୍ୟ ଆଲୋଚନା ହୋଇଥିଲା । ଜୟପାଟଣାଠାରେ ୧୩୨/୩୩ କେଭି ସବ୍‌ଷ୍ଟେସନ୍ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ସଂକ୍ରାନ୍ତରେ ଆଲୋଚନା ହୋଇଥିଲା । ଏହି ବୈଠକରେ ଶ୍ରମ ମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ପୁଷ୍ପେନ୍ଦ୍ର ସିଂହଦେଓ ଓ ଶକ୍ତି ସଚିବ ଶ୍ରୀ ପ୍ରଦୀପ କୁମାର ଜେନା ପ୍ରମୁଖ ଉପସ୍ଥିତ ଥିଲେ ।

ÓæÜÿ†ÿ¿ Óæ™Lÿþæœÿ Zÿ¨¨†ÿ Óæ;ÿÀÿ É•æ¨¨~

ବିଭିନ୍ନ ସମ୍ବାଦପତ୍ର ବା ପତ୍ରପତ୍ରିକାମାନଙ୍କରେ ସାହିତ୍ୟ ସାଧକଙ୍କ ସଂକ୍ରାନ୍ତରେ ବା ଓଡ଼ିଶା ସାହିତ୍ୟ ଏକାଡ଼େମୀ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଯେଉଁସବୁ ଖବର ପ୍ରକାଶିତ ହୋଇଥାଏ ସେ ସବୁ ସମ୍ଭବତଃ ଯଥେଷ୍ଟ ନଥାଏ । ଅନେକ ସମୟରେ ନକରାତ୍ମକ ବା ଚାଞ୍ଚଲ୍ୟକର ସମାଚାର ସଚେତନ ପାଠକ ବା ଲେଖକମାନଙ୍କର ଦୃଷ୍ଟି ଆକର୍ଷଣ କରିଥାଏ । ମାତ୍ର ସକରାତ୍ମକ ଭାବେ ସାହିତ୍ୟ ସାଧକ ବା ସାହିତ୍ୟ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ସମ୍ବାଦମାନ କ୍ୱଚିତ ପ୍ରକାଶ ପାଇଥାଏ । ସେ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଓଡ଼ିଶା ସାହିତ୍ୟ ଏକାଡ଼େମୀ, ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରତିକୂଳ ପରିସ୍ଥିତି ଦେଇ ଗତି କରୁଥିଲେ ହେଁ, ଏହାର ପ୍ରଯୋଜନା ଅଧିକାରୀ ଶ୍ରୀ ରବି ରାୟଙ୍କ ସଂପାଦନାରେ ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ କର୍ମକର୍ତ୍ତା, ସଦସ୍ୟ ଓ କର୍ମଚାରୀଙ୍କ ସହଯୋଗିତାରେ 'ଓଡ଼ିଶା ସାହିତ୍ୟ ଏକାଡ଼େମୀ ସମାଚାର' ଶୀର୍ଷକରେ ଏପରିକି ଏକ ତ୍ରୈମାସିକ ପତ୍ରିକା ପ୍ରକାଶନର ଉଦ୍ୟମ ନିଶ୍ଚୟ ପ୍ରଶଂସନୀୟ ।

ଓଡ଼ିଶା ସାହିତ୍ୟ ଏକାଡ଼େମୀଙ୍କଦ୍ୱାରା ନିକଟରେ ପ୍ରକାଶିତ ଜାନୁଆରୀ–ମାର୍ଚ୍ଚ ୨୦୧୦ ସଂଖ୍ୟାର ପତ୍ରିକାଟି ଆମର ଏବେ ହସ୍ତଗତ ହୋଇଛି । ଏକାଡ଼େମୀର ଏହା ହେଉଛି ବିଂଶତମ ପ୍ରକାଶନ । ଅର୍ଥାତ୍ ଏହାପୂର୍ବରୁ ୧୯ଟି ପତ୍ରିକା ପ୍ରକାଶିତ ହୋଇସାରିଛି । ମାତ୍ର ଆଠଟି ପୃଷ୍ଠା ମଧ୍ୟରେ ଓଡ଼ିଶା ସାହିତ୍ୟ ଏକାଡ଼େମୀ ବିଭିନ୍ନ ସାହିତ୍ୟ ସମାଚାରସମେତ ସାହିତ୍ୟ ସାଧକମାନଙ୍କର ଜୟନ୍ତୀ ବା ଶ୍ରାଦ୍ଧ ଉତ୍ସବର ବିବରଣୀମାନ ଫଟୋଚିତ୍ର ସହ ପ୍ରକାଶ କରିଛନ୍ତି । ଅବଶ୍ୟ ସାହିତ୍ୟ ସାଧକମାନଙ୍କ ସଂକ୍ରାନ୍ତରେ ହେଉ ବା ଏକାଡ଼େମୀଙ୍କର ବିଭିନ୍ନ ସୂଚନା ସମ୍ବଳିତ ତଥ୍ୟ ହେଉ, ଏଥିରେ ସ୍ଥାନିତ ହୋଇଥିବା କାରଣରୁ ଏହାର ଆବଶ୍ୟକତା ଉପଲବ୍ଧ ହୋଇଥାଏ ।

ଏହି ପତ୍ରିକାର ପ୍ରଥମ ପୃଷ୍ଠା ମଣ୍ଡିତ ହୋଇଛି ଆଦିକବି ସାରଳା ଦାସଙ୍କ ଶ୍ରାଦ୍ଧୋତ୍ସବ ସଂକ୍ରାନ୍ତୀୟ ବିବରଣୀ ସମେତ ସାହିତ୍ୟ

ଓଡ଼ିଶା ସାହିତ୍ୟ ଏକାଡେ଼ମୀ ସମାଚାର

ORISSA SAHITYA AKADEMI SAMACHAR

20th Issue : January - March 2010

ସାରଳା ଦାସ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟର ଆଦିସ୍ରଷ୍ଟା

ପ୍ରଫେସର କୃଷ୍ଣଚରଣ ବେହେରାଙ୍କୁ ସାହିତ୍ୟ ଭାରତୀ ସମ୍ମାନ

ଡକ୍ଟର ଧରଣୀଧର ପାଣିଗ୍ରାହୀଙ୍କୁ କେନ୍ଦ୍ର ସାହିତ୍ୟ ଏକାଡେମୀ ଅନୁବାଦ ପୁରସ୍କାର

ଭାରତୀ ପୁରସ୍କାର ବିଜେତା ଡଃ କୃଷ୍ଣଚରଣ ବେହେରା ଓ କେନ୍ଦ୍ର ସାହିତ୍ୟ ଏକାଡ଼େମୀର ଅନୁବାଦ ପୁରସ୍କାର ପ୍ରାପ୍ତ ଲେଖକ ଡଃ ଧରଣୀଧର ପାଣିଗ୍ରାହୀଙ୍କ ସମାଚାର । ଦ୍ୱିତୀୟ ପୃଷ୍ଠାରେ ରହିଛି ସୁବର୍ଣ୍ଣପୁରଠାରେ ପାଳିତ ହୋଇଥିବା ସନ୍ଥକବି ଭୀମଭୋଇଙ୍କ ଶ୍ରାଦ୍ଧସଭାର ବିବରଣୀ ଓ ଫଟୋଚିତ୍ର । ସେହି ପୃଷ୍ଠାରେ ମଧ୍ୟ ସ୍ଥାନିତ ପାରଳାଖେମୁଣ୍ଡିର ସାହିତ୍ୟ ସାଧକ ସ୍ୱର୍ଗୀୟ ଶ୍ୟାମସୁନ୍ଦର ରାଜଗୁରୁଙ୍କର ରାଜ୍ୟସ୍ତରୀୟ ଜୟନ୍ତୀ ଉତ୍ସବର ବିବରଣୀ ଓ ଫଟୋଚିତ୍ର । ଓଡ଼ିଶା ସାହିତ୍ୟ ଏକାଡ଼େମୀଙ୍କଙ୍କ ସର୍ବୋଚ୍ଚ ସାରସ୍ୱତ ସମ୍ମାନ 'ଅତିବଡ଼ି' ପୁରସ୍କାରପ୍ରାପ୍ତ ସାହିତ୍ୟ

ସାଧକମାନଙ୍କର ଏକ ତାଲିକା ସମ୍ବଳିତ ବିବରଣୀ ୧୯୯୩ରୁ ୨୦୦୬ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମଧ୍ୟ ସେହି ପୃଷ୍ଠାମଣ୍ଡନ କରିଛି ।

ପତ୍ରିକାର ତୃତୀୟ ପୃଷ୍ଠାରେ ରହିଛି ପୁରୀ ଜିଲ୍ଲା ଅନ୍ତର୍ଗତ ଏରବଙ୍ଗସ୍ଥ ବଳରାମ ମନ୍ଦିର ପ୍ରାଙ୍ଗଣରେ ଅନୁଷ୍ଠିତ ଭକ୍ତକବି ବଳରାମ ଦାସଙ୍କ ରାଜ୍ୟସ୍ତରୀୟ ଶ୍ରାଦ୍ଧୋତ୍ସବର ବିବରଣୀ ସହିତ ଶ୍ରୀକ୍ଷେତ୍ରରେ ଅନୁଷ୍ଠିତ ଭକ୍ତକବି ମଧୁସୂଦନ ରାଓଙ୍କ ରାଜ୍ୟସ୍ତରୀୟ ଜୟନ୍ତୀ ଉତ୍ସବର ସୂଚନା ଏବଂ ଯାଜପୁର ଜିଲ୍ଲା ବରୀ ବ୍ଲକ୍‌ର ବାଲିଆଠାରେ, ଯେଉଁଠି କବି ଅଭିମନ୍ୟୁ ସାମନ୍ତ ସିଂହାର ଜନ୍ମ ହୋଇଥିଲେ, ସେଠାରେ ଅନୁଷ୍ଠିତ କବିଙ୍କର ୨୫୩ତମ ଜୟନ୍ତୀ ଉତ୍ସବର ସମାଚାର ।

ଚତୁର୍ଥ ପୃଷ୍ଠାରେ ରହିଛି ଗଂଜାମ ଜିଲ୍ଲାର ସୋରଡ଼ାଠାରେ ଶଶୀଭୂଷଣ ସ୍ମାରକୀ ବିଦ୍ୟାଳୟ ପ୍ରାଙ୍ଗଣରେ ଅନୁଷ୍ଠିତ ସାହିତ୍ୟ ସାଧକ ଶଶୀଭୂଷଣ ରଥଙ୍କ ଜୟନ୍ତୀ ଉତ୍ସବ ସମେତ ବାଲେଶ୍ୱରର ଶାନ୍ତିକାନନଠାରେ ବ୍ୟାସକବି ଫକୀରମୋହନ ସେନାପତିଙ୍କ ଜୟନ୍ତୀ ଉତ୍ସବ ଓ ରେମୁଣାର ମୟୂରଠାରେ ବିଶିଷ୍ଟ ସାହିତ୍ୟ ଟୀକାକାର ସ୍ୱର୍ଗୀୟ ଶ୍ରୀଧର ସ୍ୱାମୀଙ୍କ ଜୟନ୍ତୀ ଉତ୍ସବ ସଂକ୍ରାନ୍ତୀୟ ସଚିତ୍ର ବିବରଣୀ । ପଞ୍ଚମ ପୃଷ୍ଠାରେ ରହିଛି କଟକ ଜିଲ୍ଲାର ତିଳକଣାଠାରେ ସାହିତ୍ୟ ସାଧକ ଅଚ୍ୟୁତାନନ୍ଦ ଦାସଙ୍କ ରାଜ୍ୟସ୍ତରୀୟ ଜୟନ୍ତୀ ଉତ୍ସବ ସମେତ ଉପାନ୍ତ ଖଡ଼ିଆଳ ଅଞ୍ଚଳରେ ରାଜକବି ବ୍ରଜରାଜ ସିଂହଦେଓଙ୍କ ରାଜ୍ୟସ୍ତରୀୟ ଜୟନ୍ତୀ ଉତ୍ସବର ସଚିତ୍ର ସମାଚାର । ସେହି ପୃଷ୍ଠାରେ ବି ରାଜା ରାମମୋହନ ରାୟ ଲାଇବ୍ରେରୀ ଫାଉଣ୍ଡେସନ ପକ୍ଷରୁ ପୁସ୍ତକ ଗ୍ରହଣ ଓ ଆବଣ୍ଟନ (୨୦୦୭-୦୮) ସଂକ୍ରାନ୍ତୀୟ ବିବରଣୀ ରହିଛି । ଷଷ୍ଠ ପୃଷ୍ଠାରେ ନୟାଗଡ଼ର ଇଟାମାଟିଠାରେ ଉତ୍କଳ ଘଣ୍ଟ ଯଦୁମଣିଙ୍କ ଜୟନ୍ତୀ ସଂକ୍ରାନ୍ତୀୟ ବିବରଣୀ ପ୍ରକାଶ ପାଇବା ସହିତ ବିଭିନ୍ନ ସ୍ଥାନରେ ଅନୁଷ୍ଠିତ ପୁସ୍ତକ ପ୍ରଦର୍ଶନୀରୁ ପୁସ୍ତକ ବିକ୍ରୀ ବାବଦରେ ଲବ୍ଧ ଅର୍ଥ ସଂକ୍ରାନ୍ତୀୟ ବିବରଣୀ ମଧ୍ୟ ସ୍ଥାନ ପାଇଛି । ଏକାଡ଼େମୀର କର୍ମଚାରୀ ଲୋକନାଥ ପ୍ରଧାନଙ୍କ ଅକାଳ ବିୟୋଗ ଯୋଗୁଁ ତାଙ୍କ ସ୍ମୃତି ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଅନୁଷ୍ଠିତ ଶ୍ରଦ୍ଧାଞ୍ଜଳି ସଭା ସଂକ୍ରାନ୍ତୀୟ ଏକ ଫଟୋଚିତ୍ର ମଧ୍ୟ ସେହି ପୃଷ୍ଠାରେ ସ୍ଥାନିତ ।

ସପ୍ତମ ପୃଷ୍ଠାରେ, ଆମମାନଙ୍କ ଗହଣରୁ ସବୁଦିନ ପାଇଁ ବିଦାୟ ନେଇଥିବା ସାହିତ୍ୟିକ ପ୍ରଫେସର ଗଙ୍ଗାଧର ବଳ, ଏକାଡ଼େମୀର ପୂର୍ବତନ ସଚିବ ତଥା ଲେଖକ ସୁରେନ୍ଦ୍ରନାଥ ଶତପଥୀ ଓ ଏକାଡ଼େମୀର ବରିଷ୍ଠ କର୍ମଚାରୀ ଲୋକନାଥ ପ୍ରଧାନ, ବ୍ୟଙ୍ଗ ସାହିତ୍ୟିକ ଗନ୍ତାୟତ ଶିବ ପ୍ରସାଦ, ସାହିତ୍ୟିକ ଏକାଦଶୀ ପ୍ରସାଦ ବୋଇତାଇ ଓ ଶିଶୁ ସାହିତ୍ୟିକ ବଟକୃଷ୍ଣ ସ୍ୱାଇଁ ଓ ସୁଲେଖକ ମହେଶ୍ୱର ପଣ୍ଡାଙ୍କ ଶୋକ ସମ୍ବାଦମାନ ଫଟୋଚିତ୍ର ସହ ପ୍ରକାଶ ପାଇଛି ।

ଶେଷ ଓ ଅଷ୍ଟମ ପୃଷ୍ଠାରେ ସ୍ଥାନିତ ହୋଇଛି ଖୋର୍ଦ୍ଧାରେ ଉତ୍କଳ ଭାରତୀ କୁନ୍ତଳା କୁମାରୀ ସାବତଙ୍କ ରାଜ୍ୟସ୍ତରୀୟ ଜୟନ୍ତୀ ଉତ୍ସବର ଫଟୋଚିତ୍ର ସହ ବିବରଣୀ ଓ ପୁରୀ ଜିଲ୍ଲା ଅନ୍ତର୍ଗତ ସାକ୍ଷୀଗୋପାଳଠାରେ ଆଚାର୍ଯ୍ୟ ହରିହର ଦାସଙ୍କ ଜୟନ୍ତୀ ଉତ୍ସବର ବିବରଣୀ ।

ଏହି ସମାଚାର ପତ୍ରିକାଟି ଲେଖକ ଲେଖିକା ଓ ପାଠକ ପାଠିକାମାନଙ୍କ ନିକଟରେ ଆଦୃତ ହେବ ବୋଲି ଆମର ଆଶା ଓ ବିଶ୍ୱାସ । ମାତ୍ର ନ୍ୟାସନାଲ ବୁକ୍ ଟ୍ରଷ୍ଟ (ଏନ୍.ବି.ଟି.) ପକ୍ଷରୁ ପ୍ରକାଶିତ ପତ୍ରିକାରେ ପୁସ୍ତକ ସମୀକ୍ଷା ଯେପରି ପ୍ରକାଶ ପାଉଛି, ଏକାଡ଼େମୀ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷ ମଧ୍ୟ ଲେଖକ ଓ ଲେଖିକାଙ୍କ ସହଯୋଗରେ ଏକାଡ଼େମୀଦ୍ୱାରା ପ୍ରକାଶିତ ପୁସ୍ତକଗୁଡ଼ିକର ସଂକ୍ଷିପ୍ତ ସମୀକ୍ଷା ବା ମୂଲ୍ୟାୟନ ଏହି ସମାଚାରପତ୍ରରେ କରିପାରନ୍ତେ ।

(ମୁଖ୍ୟ ସଂପାଦକ, ଉତ୍କଳ ପ୍ରସଙ୍ଗ)

▬ ▬ ▬ ▬ ▬

Ópæ`ÿæÀÿ ¨¨Óèÿ

ପାଗ ପରିବର୍ତ୍ତନ ମୁକାବିଲା ପାଇଁ ଚିଠା ଯୋଜନା ପ୍ରସ୍ତୁତ

ବିଶ୍ୱ ଉତ୍ତପ୍ତୀକରଣ, ଗ୍ରୀନ୍‌ହାଉସ୍ ଗ୍ୟାସ ନିର୍ଗମନ ବୃଦ୍ଧି, ସମୁଦ୍ର ଜଳପତ୍ତନ ବୃଦ୍ଧି ଆଦି ପରିବେଶଜନିତ ସମସ୍ୟା ଯୋଗୁଁ ଜଳବାୟୁ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଦେଖାଦେଇଛି । ଏହାର ମୁକାବିଲା କରିବା ପାଇଁ ଓଡ଼ିଶା ଜଳବାୟୁ ପରିବର୍ତ୍ତନ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ଯୋଜନାର ଚିଠା ପ୍ରସ୍ତାବ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇଛି । ଏହି ଯୋଜନାର ଚିଠା ଏପ୍ରିଲ ୨୯ ତାରିଖରେ ସଚିବାଳୟରେ ଅନୁଷ୍ଠିତ ଉଚ୍ଚସ୍ତରୀୟ ବୈଠକରେ ଉପସ୍ଥାପନ କରାଯାଇଛି । ତେବେ ଏ ସଂକ୍ରାନ୍ତରେ ଚୂଡ଼ାନ୍ତ ଯୋଜନା ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ନବୀନ ପଟ୍ଟନାୟକ ବିଶ୍ୱ ପରିବେଶ ଦିବସ ଉପଲକ୍ଷେ ଆସନ୍ତା ଜୁନ୍ ୫ ତାରିଖରେ ଉଦ୍‌ଘାଟନ କରୁଛନ୍ତି ।

ସଚିବାଳୟଠାରେ ମୁଖ୍ୟ ଶାସନ ସଚିବ ଶ୍ରୀ ତରୁଣକାନ୍ତି ମିଶ୍ରଙ୍କ ଅଧ୍ୟକ୍ଷତାରେ ରାଜ୍ୟ ଜଳବାୟୁ ପରିବର୍ତ୍ତନ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ଯୋଜନା ଚିଠା ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ଉଚ୍ଚସ୍ତରୀୟ ବୈଠକ ଅନୁଷ୍ଠିତ ହୋଇଥିଲା । ବୈଠକରେ ଏହି ଯୋଜନା ନେଇ ବିଭିନ୍ନ ବିଭାଗ ତରଫରୁ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ସଂକ୍ରାନ୍ତରେ ସମୀକ୍ଷା କରାଯାଇଥିଲା । ଏହି ଯୋଜନା ସମ୍ପର୍କରେ ପ୍ରସ୍ତାବିତ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମଗୁଡ଼ିକର ଚୂଡ଼ାନ୍ତ ରୂପରେଖ ଦେବା ଓ ଏଥିପାଇଁ ଆବଶ୍ୟକ ବଜେଟ୍ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବାକୁ ମୁଖ୍ୟ ଶାସନ ସଚିବ ଶ୍ରୀ ମିଶ୍ର ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦେଇଥିଲେ । ଜଙ୍ଗଲ ଓ ପରିବେଶ ବିଭାଗର ପ୍ରମୁଖ ସଚିବ ଶ୍ରୀ ଉପେନ୍ଦ୍ର ନାଥ ବେହେରା ରାଜ୍ୟ ଜଳବାୟୁ ପରିବର୍ତ୍ତନ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ଯୋଜନା ଉପସ୍ଥାପନ କରିଥିଲେ । ଏହା ଜାତୀୟ ଜଳବାୟୁ ପରିବର୍ତ୍ତନ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ଯୋଜନା (ଏନ୍.ଏ.ପି.ସି.ସି.)ର ମାର୍ଗଦର୍ଶିକା ଅନୁଯାୟୀ ରାଜ୍ୟ ଯୋଜନା ପ୍ରସ୍ତୁତ କରାଯାଇଛି ବୋଲି ସେ ପ୍ରକାଶ କରିଥିଲେ । ଏହି ଯୋଜନା ଅନୁଯାୟୀ ୧୬ ଜଣିଆ ଉଚ୍ଚସ୍ତରୀୟ ସଂଯୋଜନା କମିଟି ଗଠନ କରାଯାଇଛି । ଏହି କମିଟିର ଅଧ୍ୟକ୍ଷ ମୁଖ୍ୟ ସଚିବ ଓ ସଦସ୍ୟ– ସଚିବ ଅଛନ୍ତି ଜଙ୍ଗଲ ଓ ପରିବେଶ ବିଭାଗର ସଚିବ । ଏମାନଙ୍କ ବ୍ୟତୀତ ଉନ୍ନୟନ କମିଶନର ତଥା ଅତିରିକ୍ତ ମୁଖ୍ୟ ସଚିବ, କୃଷି ଉତ୍ପାଦନ କମିଶନର, ଅର୍ଥ, ମତ୍ସ୍ୟ ଓ ପଶୁସଂପଦ ବିକାଶ, ଗୃହନିର୍ମାଣ ଓ ନଗର ଉନ୍ନୟନ, ଇସ୍ପାତ ଓ ଖଣି, କୃଷି, ଜଳସଂପଦ, ରାଜସ୍ୱ ଓ ବିପର୍ଯ୍ୟୟ ପରିଚାଳନା, ଶକ୍ତି, ବାଣିଜ୍ୟ ଓ ପରିବହନ, ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ଓ ପରିବାର କଲ୍ୟାଣ, ଶିଳ୍ପ ବିଭାଗ ସଚିବ ଓ ଓସ୍‌ଡ଼ମାର ପରିଚାଳନା ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ ସଦସ୍ୟ ରହିଛନ୍ତି । ଏହାବ୍ୟତୀତ ୧୧ଟି କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କମିଟି ଗଠନ କରାଯାଇଛି ।

ଜାତୀୟ ସୌର ମିଶନ, ଦକ୍ଷତା ବୃଦ୍ଧି ମିଶନ, ଦୀର୍ଘସ୍ଥାୟୀ ବସତି ମିଶନ, ଜଳ ମିଶନ, ହିମାଳୟ ପରିବେଶ ମିଶନ, ସବୁଜ ଭାରତ ମିଶନ, ଦୀର୍ଘସ୍ଥାୟୀ କୃଷି ମିଶନ, ଜଳବାୟୁ ପରିବର୍ତ୍ତନକୁ ନେଇ କୌଶଳ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ଜ୍ଞାନକୌଶଳ ମିଶନ ଭିତ୍ତିରେ ରାଜ୍ୟ ଯୋଜନା ପ୍ରସ୍ତୁତ କରାଯାଇଛି । ରାଜ୍ୟର କୃଷି, ଉପକୂଳ ଓ ବିପର୍ଯ୍ୟୟ, ଶକ୍ତି, ମତ୍ସ୍ୟ ଓ ପଶୁସଂପଦ ବିକାଶ, ଜଙ୍ଗଲ, ଶିଳ୍ପ, ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ, ଖଣିଖାଦାନ, ପରିବହନ, ସହରାଞ୍ଚଳ, ଜଳ ଆଦି ୧୧ଟି କ୍ଷେତ୍ରକୁ ନେଇ ଏହି ଯୋଜନା ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇଛି । ଜଳବାୟୁ ପରିବର୍ତ୍ତନ ସମସ୍ୟାର ମୁକାବିଲା କରିବାକୁ ମୁଖ୍ୟତଃ ଅଭିଯୋଜନା (ଆଡ୍‌ପଟେସନ) ଓ ପ୍ରଶମନ (ମିଟିଗେସନ) ବ୍ୟବସ୍ଥା ଗ୍ରହଣ କରାଯିବ । ଜଳବାୟୁ ପରିବର୍ତ୍ତନଦ୍ୱାରା ପ୍ରଭାବିତ ବିଭିନ୍ନ ବିଭାଗଗୁଡ଼ିକରେ ଉଭୟ ଅଭିଯୋଜନା ଓ ପ୍ରଶମନ ପାଇଁ ବହୁସଂଖ୍ୟକ ଯୋଜନା ସମ୍ପୃକ୍ତ ବିଭାଗଗୁଡ଼ିକ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିଛନ୍ତି । ଉଭୟ ଅଭିଯୋଜନା ଓ ପ୍ରଶମନ ପାଇଁ କୃଷି ବିଭାଗର ୩୭ଟି, ଓସ୍‌ଡ଼ମାର ୯ଟି, ଶକ୍ତି ବିଭାଗର ୪୨ଟି, ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟରେ ୧୩ଟି, ଶିଳ୍ପ ବିଭାଗର ୬୦ଟି, ଖଣି ବିଭାଗର ୪୨ଟି, ପରିବହନ ବିଭାଗର ୧୯ଟି ଯୋଜନାମାନ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରାଯାଇଛି । ଏଥିନେଇ ବଜେଟ୍ ମଧ୍ୟ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇଛି । ତେବେ ସମସ୍ତ ଯୋଜନାକୁ ଅନୁଧ୍ୟାନ କରି ଚୂଡ଼ାନ୍ତ କରାଯିବ । ଏହି

ଯୋଜନା ଚୂଡ଼ାନ୍ତ ହେବା ପରେ ବିଶ୍ୱବ୍ୟାଙ୍କ ଏଥିନିମନ୍ତେ ଆର୍ଥିକ ସହାୟତା ଯୋଗାଇଦେବ । ସୂଚନାଯୋଗ୍ୟ ଯେ ଡିପାର୍ଟମେଣ୍ଟ ଫର୍ ଇଣ୍ଟରନ୍ୟାସନାଲ୍ ଡେଭଲପ୍‌ମେଣ୍ଟ (ଡି.ଏଫ୍.ଆଇ.ଡି) ତରଫରୁ ଗତବର୍ଷ ନଭେମ୍ବର ମାସରେ ବିଭିନ୍ନ ବିଭାଗକୁ ନେଇ ଯୋଜନା ପ୍ରସ୍ତୁତି କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଥିଲା । ଗତ ଫେବୃଆରୀ ମାସରେ ଏହି ଯୋଜନାର ପ୍ରାରମ୍ଭିକ ଚିଠା ପ୍ରସ୍ତୁତ କରାଯାଇଥିଲା ।

ଉଲ୍ଲେଖଯୋଗ୍ୟ ଯେ ଜଳବାୟୁ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଫଳରେ ପରିବେଶର ଦୀର୍ଘସ୍ଥାୟୀତ୍ୱ, ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ଦୂରୀକରଣ ଓ ଗରିବ ଲୋକମାନଙ୍କ ଜୀବିକା ଓ ମନୁଷ୍ୟ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ଉପରେ କୁପ୍ରଭାବ ପଡୁଛି । ଯୁକ୍ତରାଷ୍ଟ୍ର ଆମେରିକା, ଚୀନ ଓ ୟୁରୋପୀୟ ଦେଶମାନଙ୍କରେ ପ୍ରାୟ ୨୫% ଗ୍ରୀନ୍‌ହାଉସ୍ ଗ୍ୟାସ ନିର୍ଗମନ ହେଉଥିବାବେଳେ ଭାରତରେ ମାତ୍ର ୪% ଗ୍ୟାସ ନିର୍ଗତ ହେଉଛି । ଏହାର ପ୍ରଭାବରେ ଓଡ଼ିଶାର କୃଷି, ଜଙ୍ଗଲ, ଜଳସଂପଦ ଓ ପ୍ରାକୃତିକ ସମ୍ପଦପ୍ରତି ବିପଦର ଆଶଙ୍କା ରହିଛି । ଏହି ବିପଦର ଆଗୁଆ ମୁକାବିଲା ପାଇଁ ଏହି ଯୋଜନା ସକ୍ଷମ ହେବ ବୋଲି ଆଶା କରାଯାଉଛି । ବୈଠକରେ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଶିଳ୍ପ, କୃଷି, ଗୃହନିର୍ମାଣ ଓ ନଗର ଉନ୍ନୟନ, ପରିବହନ ପ୍ରଭୃତି ବିଭାଗର ସଚିବ ଓ ବିଭାଗୀୟ ବରିଷ୍ଠ ଅଧିକାରୀମାନେ ଯୋଗ ଦେଇଥିଲେ ।

ନବକଳେବର ପୂର୍ବରୁ ଭୁବନେଶ୍ୱର–ପୁରୀ ରାଜପଥ ନିର୍ମାଣ ଶେଷ ହେବ

୨୦୧୫ରେ ଶ୍ରୀଜଗନ୍ନାଥ ମହାପ୍ରଭୁଙ୍କ ନବ କଳେବର ଉତ୍ସବ ହେବ । ତାହା ପୂର୍ବରୁ ଭୁବନେଶ୍ୱର–ପୁରୀ ଜାତୀୟ ରାଜପଥ ୨୦୩କୁ ଚାରିଟିକିଆ କରିବା କାର୍ଯ୍ୟ ଶେଷ କରିବାକୁ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ନବୀନ ପଟ୍ଟନାୟକ କେନ୍ଦ୍ରସ୍ଥଳ ପରିବହନ ଓ ଜାତୀୟ ରାଜପଥ ମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀ କମଳନାଥଙ୍କ ନିକଟରେ ଦାବି କରିଛନ୍ତି ।

ଗତ ଏପ୍ରିଲ ୨୩ ତାରିଖ ନୂଆଦିଲ୍ଲୀଠାରେ ଉଭୟ ନେତାଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଏ ସଂକ୍ରାନ୍ତରେ ଆଲୋଚନା ହୋଇଥିଲା । ଏହି ସମୟରେ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ପଟ୍ଟନାୟକ ରାଜ୍ୟରେ ସଡ଼କ ପଥର ବିକାଶ ସମ୍ପର୍କରେ କେନ୍ଦ୍ରମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟି ଆକର୍ଷଣ କରିଥିଲେ । ସେ କହିଲେ ଯେ ସଡ଼କ ପଥର ବିକାଶ ପାଇଁ ସରକାର ଅନେକ ପଦକ୍ଷେପ ଗ୍ରହଣ କରିଛନ୍ତି । ରାଜ୍ୟରେ ଚାଲିଥିବା ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକଳ୍ପର କାମ ଅବ୍ୟାହତ ରଖିବାକୁ ସରକାର ବଜେଟରେ ଅର୍ଥ ବ୍ୟବସ୍ଥା କରୁଛନ୍ତି । ତଥାପି ଆହୁରି କିଛି ସଡ଼କ ପଥ ନିର୍ମାଣ ହୋଇପାରୁ ନାହିଁ । ଆଞ୍ଚଳିକ ବୈଷମ୍ୟ ଦୂର ପାଇଁ ଅବଶିଷ୍ଟ ସଡ଼କ ପଥର ନିର୍ମାଣ ଆବଶ୍ୟକ ହେଉଛି । ରାସ୍ତା ନଥିବାରୁ ଶିଳ୍ପ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ମଧ୍ୟ ବିଳମ୍ବିତ ହେଉଛି । କେତେକ ଅଞ୍ଚଳରେ ନକ୍ସଲ ଆକ୍ରମଣ ଯୋଗୁଁ ନିର୍ମାଣ କାର୍ଯ୍ୟ ବାଧାପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇଛି । ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ କହିଥିଲେ ଯେ ୨୦୦୯–୧୦ ବର୍ଷର ୭ଟି ପ୍ରକଳ୍ପକୁ କେନ୍ଦ୍ର ସରକାର ଏ ଯାଏଁ ଅନୁମତି ଦେଇ ନାହାନ୍ତି ।

ଏହାବ୍ୟତୀତ ୨୦୧୦–୧୧ ବର୍ଷ ପାଇଁ ମଧ୍ୟ କିଛି ପ୍ରକଳ୍ପ ପଠାଯାଇଛି । ଉଭୟ ପ୍ରକଳ୍ପଗୁଡ଼ିକୁ କେନ୍ଦ୍ର ସରକାର ମଞ୍ଜୁରୀ ପ୍ରଦାନ କରିବା ଉଚିତ । ସେହିପରି ଆନ୍ତଃରାଜ୍ୟ ସଡ଼କ ପଥ ନିର୍ମାଣ ଯୋଜନାରେ ୧୦୦ କୋଟି ଟଙ୍କା ଏବଂ ଅର୍ଥନୈତିକ ଗୁରୁତ୍ୱ ବହନ କରୁଥିବା ଯୋଜନାରେ ୬୫ କୋଟି ଟଙ୍କା ମଞ୍ଜୁର ହେବା ଦରକାର । ୨୦୧୦–୧୧ ବର୍ଷରେ ରାଞ୍ଚି–ବିଜୟୱାଡ଼ା ଜାତୀୟ ରାଜପଥ ପାଇଁ ୪୨୫ କୋଟି ଟଙ୍କା ଦେବାକୁ ସେ ଅନୁରୋଧ କରିଥିଲେ । ନକ୍ସଲ ପ୍ରଭାବିତ ଜିଲ୍ଲାରେ ୧୯ଟି ପ୍ରକଳ୍ପ ନିର୍ମାଣ ପାଇଁ ୭୬୨ କୋଟି ଟଙ୍କାର ଏକ ପ୍ରସ୍ତାବ କେନ୍ଦ୍ରକୁ ପଠାଯାଇଛି । କେନ୍ଦ୍ର ସରକାର ତାହାକୁ ମଧ୍ୟ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦେବାକୁ ଶ୍ରୀ ପଟ୍ଟନାୟକ ଅନୁରୋଧ କରିଥିଲେ । ୬୦ ନମ୍ବର ଜାତୀୟ ରାଜପଥ ନିର୍ମାଣରେ ତ୍ରୁଟି ଯୋଗୁଁ ଜଳ ନିଷ୍କାସନ ହୋଇନପାରି ବ୍ୟାପକ ଅଞ୍ଚଳ ଜଳମଗ୍ନ ହେଉଛି । ଏହି ତ୍ରୁଟି ସଂଶୋଧନ ପାଇଁ କେନ୍ଦ୍ର ସରକାର ତୁରନ୍ତ ପଦକ୍ଷେପ ନେବାକୁ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ପଟ୍ଟନାୟକ ଅନୁରୋଧ କରିଥିଲେ । ଆଲୋଚନା ଶେଷରେ କେନ୍ଦ୍ର ମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀ କମଳନାଥ କହିଥିଲେ ଯେ ସବୁ ପ୍ରକଳ୍ପର ନିର୍ମାଣ କାର୍ଯ୍ୟ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ସମୟରେ ଶେଷ କରିବାକୁ ରାଜ୍ୟ ସରକାର ପଦକ୍ଷେପ ନେବା ଉଚିତ । ନକ୍ସଲ ପ୍ରଭାବିତ ଜିଲ୍ଲାରେ ରାସ୍ତା ନିର୍ମାଣ କରାଯିବା ଆବଶ୍ୟକ । ଭୁବନେଶ୍ୱର–ପୁରୀ ଜାତୀୟ ରାଜପଥର ନିର୍ମାଣ କାର୍ଯ୍ୟ ନବକଳେବର ପୂର୍ବରୁ ଶେଷ କରାଯିବ ବୋଲି ସେ ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି ଦେଇଥିଲେ । ମୁଖ୍ୟ ସଚିବଙ୍କ ଅଧ୍ୟକ୍ଷତାରେ ଗଠିତ ଟାସ୍କଫୋର୍ସର ବୈଠକ ଡକାଇ ଜମି ଅଧିଗ୍ରହଣ ମାମଲା ଫଏସଲା କରିବାକୁ ସେ ମଧ୍ୟ ପରାମର୍ଶ ଦେଇଥିଲେ ।

୫ ବର୍ଷ କାମ କଲେ ପେନସନ୍

କୋଠାବାଡ଼ି ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ କ୍ଷେତ୍ରରେ ବର୍ଷକୁ ଅନ୍ୟୁନ ୯୦ ଦିନ କରି ପାଞ୍ଚ ବର୍ଷ କାମ କରିଥିବା ଶ୍ରମିକଙ୍କୁ ତିନି ଶହ ଟଙ୍କା ପେନସନ୍ ମିଳିବ । ଏହା ସହିତ ଅତିରିକ୍ତ ପ୍ରତି ଏକ ବର୍ଷ ଅଧିକ ୨୦ ଟଙ୍କା ପେନସନ୍‌ରେ ଯୋଗ ହେବ । ୨୨ ବର୍ଷରୁ କାମ ଆରମ୍ଭ କରି ୬୦ ବର୍ଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କାମ କରିଥିବା ଜଣେ ଶ୍ରମିକ ମାସିକ ୧୦୪୦ ଟଙ୍କା ପେନସନ୍ ପାଇବ । ୬୦ ବର୍ଷ ପରେ ଏହି ପେନସନ୍ ଯୋଜନା ଲାଗୁ ହେବ । କୌଣସି ଶ୍ରମିକଙ୍କ ଦୁର୍ଘଟଣାରେ ମୃତ୍ୟୁ ହେଲେ ତାଙ୍କ ପରିବାରକୁ ଏକ ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କା ଦିଆଯିବ । ଏହା ସହିତ ତାଙ୍କ ବିଧବା ପତ୍ନୀଙ୍କୁ ମାସିକ ୫ ଶହ ଟଙ୍କା ପେନସନ୍ ମିଳିବ । ଦୁର୍ଘଟଣାରେ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଅକ୍ଷମ ହେଲେ ଏକ ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କା କ୍ଷତିପୂରଣ ସହ ସେହି ଶ୍ରମିକଙ୍କୁ ମାସିକ ୬ ଶହ ଟଙ୍କା ପେନସନ୍ ଦିଆଯିବ । ସାଧାରଣ ମୃତ୍ୟୁ ପାଇଁ ୫୦ ହଜାର ଟଙ୍କା କ୍ଷତିପୂରଣ ଦିଆଯିବ । ଗତ ଏପ୍ରିଲ ୨୪ ତାରିଖରେ ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କ ନିର୍ମାଣ ଶ୍ରମିକ ମଙ୍ଗଳ ପରିଷଦ ବୈଠକରେ ଏହି ନିଷ୍ପତ୍ତି ଚୂଡ଼ାନ୍ତ ହୋଇଛି । ପୂର୍ବ ଘୋଷିତ ସହାୟତା ଅର୍ଥ ପରିମାଣକୁ ବୃଦ୍ଧି କରାଯାଇଥିଲା । ବୈଠକରେ ଶ୍ରମ ଓ ନିୟୋଜନ ବିଭାଗ ସଚିବ ଶ୍ରୀ ଜାଗର ସିଂହ ସଭାପତିତ୍ୱ କରିଥିଲେ । ବୈଠକ ପରେ ଶ୍ରୀ ସିଂହ ଏହି ସୂଚନା ଦେଇଛନ୍ତି ।

ବୈଠକରେ ହୋଇଥିବା ନିଷ୍ପତ୍ତି ସଂପର୍କରେ ଶ୍ରୀ ସିଂହ ସୂଚନା ଦେଇ କହିଥିଲେ ଯେ କୌଣସି କୌଣସି ଶ୍ରମିକ କିଡ୍‌ନି, ହାର୍ଟ, କ୍ୟାନସର୍ ଏବଂ ନ୍ୟୁରୋଲୋଜିକାଲ୍ ରୋଗରେ ଆକ୍ରାନ୍ତ ହେଲେ ତାଙ୍କର ସମସ୍ତ ଚିକିତ୍ସା ଖର୍ଚ୍ଚ ବୋର୍ଡ଼ ବହନ କରିବେ । ତେବେ ଏହି ସୁବିଧା କେବଳ ସରକାରୀ ଡାକ୍ତରଖାନାରେ ଉପଲବ୍ଧ ହେବ । ମହିଳା ଶ୍ରମିକଙ୍କ ବିବାହ ପାଇଁ ୨୦ ହଜାର ଟଙ୍କାର ସାହାଯ୍ୟ ଦିଆଯିବ । ଶ୍ରମିକଙ୍କ ଦୁଇଜଣ ଝିଅଙ୍କ ବାହାଘର ପାଇଁ ୨୦ ହଜାର ଟଙ୍କା କରି ମୋଟ ୪୦ ହଜାର ଟଙ୍କା ବୋର୍ଡ଼ ଦେବ । ମହିଳା ଶ୍ରମିକଙ୍କ ପ୍ରସୂତୀ ବେଳେ ୫ ହଜାର ଟଙ୍କା ଦିଆଯିବ । ମାଟ୍ରିକ୍, ଆଇ.ଟି.ଆଇ, ଫାର୍ମାସି, ନର୍ସିଂ, ଯୁକ୍ତ ଦୁଇ, ସ୍ନାତକ, ଇଂଜିନିୟରିଂ ଓ ମେଡ଼ିକାଲ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଶ୍ରମିକଙ୍କ ପିଲା ପ୍ରଥମ ୨୦ଟି ସ୍ଥାନରେ ରହିଲେ ପରିବର୍ତ୍ତୀ ପାଠ୍ୟକ୍ରମ ପାଇଁ ସମସ୍ତ ଖର୍ଚ୍ଚ ବୋର୍ଡ଼ ବହନ କରିବ । ଏହା ବାହାରେ ନବମ ପରେ ଶ୍ରମିକଙ୍କ ସବୁ ପିଲାଙ୍କ ପାଠପଢ଼ା ପାଇଁ ବୋର୍ଡ଼ ଆର୍ଥିକ ସହାୟତା ଦେବ । ନବମ ଓ ଦଶମ ଶ୍ରେଣୀରେ ପାଠ ପଢୁଥିବା ପୁଅ ପାଇଁ ବାର୍ଷିକ ହଜାରେ ଓ ଝିଅ ପାଇଁ ଦେଢ଼ ହଜାର ଟଙ୍କା, ଯୁକ୍ତ ଦୁଇ ସ୍ତରରେ ପୁଅ ପାଇଁ ଦେଢ଼ ହଜାର ଓ ଝିଅ ପାଇଁ ଦୁଇ ହଜାର ଟଙ୍କା, ବିଏ ଓ ବିଏସ୍‌ସି, ଆଇଟିଆଇ, ଫାର୍ମାସି ଓ ନର୍ସିଂ ପାଠ୍ୟକ୍ରମରେ ପୁଅ ପାଇଁ ବାର୍ଷିକ ଦୁଇ ହଜାର ଓ ଝିଅ ପାଇଁ ଅଢ଼େଇ ହଜାରେ ଟଙ୍କା ଦିଆଯିବ । ମେଡ଼ିକାଲ ଓ ଇଂଜିନିୟରିଂ ପାଠ୍ୟକ୍ରମ ପାଇଁ ମାସିକ ତିନି ହଜାର କରି ଟଙ୍କା ସହାୟତା ମିଳିବ । ଦରଖାସ୍ତ କରିବାର ୪୫ ଦିନ ମଧ୍ୟରେ ନିର୍ମାଣ ଶ୍ରମିକଙ୍କୁ ପରିଚୟ ପତ୍ର ପ୍ରଦାନ କରାଯିବ । ଶ୍ରମ ନିରୀକ୍ଷକ, ଶ୍ରମ ଅଧିକାରୀ ଏବଂ ଜିଲ୍ଲା ଶ୍ରମ ଅଧିକାରୀ ଶ୍ରମିକ ପରିଚୟ ପତ୍ର ପ୍ରଦାନ କରିବେ । ନିକଟ ଭବିଷ୍ୟତରେ ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କ ପକ୍ଷରୁ ନିର୍ମାଣ ଏକାଡ଼େମୀ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରାଯିବ । ଏହି ଏକାଡ଼େମୀରେ ଶ୍ରମିକଙ୍କୁ ତିନି ମାସ ତାଲିମ ଦିଆଯିବ ଓ ତିନି ହଜାର ଟଙ୍କା ଷ୍ଟାଇପେଣ୍ଡ ଦିଆଯିବ । ନିର୍ମାଣ ଶ୍ରମିକଙ୍କୁ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ବୀମା ପରିସରଭୁକ୍ତ କରାଯିବ । ଲାର୍ସନ୍ ଆଣ୍ଡ ଟୁବ୍ରୋ କମ୍ପାନୀଦ୍ୱାରା ରାଜ୍ୟ ବାହାରେ ଦିଆଯାଉ ଥିବା ତାଲିମ କେନ୍ଦ୍ରକୁ ଶ୍ରମିକମାନଙ୍କୁ ପଠାଯିବ ଏବଂ ଷ୍ଟାଇପେଣ୍ଡ ମଧ୍ୟ ସେହି ସମୟ ପାଇଁ ପ୍ରଦାନ କରାଯିବ । ରାଜ୍ୟରେ ନିର୍ମାଣ କରାଯାଉଥିବା ସମସ୍ତ ପ୍ରକଳ୍ପ ଏବଂ ଘରୋଇ ସଂସ୍ଥାରେ ୧୦ ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କାରୁ ଅଧିକ ମୂଲ୍ୟର କୋଠା ପାଇଁ ପରିଷଦକୁ ବ୍ୟୟର ଏକ ପ୍ରତିଶତ ଦେବେ । ମାର୍ଚ୍ଚ ସୁଦ୍ଧା ରାଜ୍ୟ ଶ୍ରମିକ ପାଣ୍ଠି ପାଇଁ ନିର୍ମାଣ କ୍ଷେତ୍ରରୁ ୩୩ କୋଟି ଟଙ୍କା ସଂଗୃହୀତ ହୋଇଛି । ସେହି ପାଣ୍ଠି ଶ୍ରମିକମାନଙ୍କୁ ବିଭିନ୍ନ ମଙ୍ଗଳ ଯୋଜନାରେ ପ୍ରଦାନ କରାଯିବ । ରେଳ, ଟେଲି ଯୋଗାଯୋଗ, ଜଳ ସଂପଦ, ନଦୀ ବନ୍ଧ, କେନାଲ ଖନନ, ଶକ୍ତି, ଏନ୍‌ଆର୍‌ଇଜିଏ, ଇଂଜିନିୟରିଂ ବିଭାଗରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରୁଥିବା ଡିଏଲ୍‌ଆର୍ ଏବଂ ଏନ୍‌ଏମ୍‌ଆର୍‌ଙ୍କ ସହ ଯାବତୀୟ ନିର୍ମାଣ ଶ୍ରମିକଙ୍କୁ ଏଥିରେ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ କରାଯିବ । ରାଜ୍ୟର ୧୦ ଲକ୍ଷ ଶ୍ରମିକଙ୍କୁ ସେହି ଯୋଜନାରେ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ କରାଯିବା ପାଇଁ ଲକ୍ଷ୍ୟ ରହିଛି ବୋଲି ଶ୍ରମ ସଚିବ ଶ୍ରୀ ସିଂହ କହିଥିଲେ । ବର୍ତ୍ତମାନ ସୁଦ୍ଧା ୩୮ ହଜାର ନିର୍ମାଣ ଶ୍ରମିକଙ୍କୁ ପରିଚୟ ପତ୍ର ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଛି । ପରିଷଦ ବୈଠକରେ ଶ୍ରମ କମିଶନର୍ ବୀର ବିକ୍ରମ ଯାଦବଙ୍କ ସହ ବିଭାଗୀୟ ବରିଷ୍ଠ ଅଧିକାରୀ, ପଞ୍ଚାୟତିରାଜ, ଗୃହ ନିର୍ମାଣ ଓ ନଗର ଉନ୍ନୟନ, ଶିଳ୍ପ, ଅର୍ଥ, ଜଳସଂପଦ ବିଭାଗର ବରିଷ୍ଠ ଅଧିକାରୀଙ୍କ ସହ ଏଚ୍‌ଏମ୍‌ଏସ୍ ରାଜ୍ୟ ସାଧାରଣ ସଂପାଦକ ଯୋଗେନ୍ଦ୍ର ତ୍ରିପାଠୀ, ସିଆଇଟିୟୁ ରାଜ୍ୟ ସାଧାରଣ ସଂପାଦକ ବିଷ୍ଣୁ ମହାନ୍ତି, ଆଇଏନ୍‌ଟିୟୁସି ପକ୍ଷରୁ ହରିଶ ଗୌରାଙ୍ଗ ଓ ବିଏମ୍‌ଏସ୍ ପକ୍ଷରୁ ବସନ୍ତ ସାହୁ ପ୍ରମୁଖ ଯୋଗ ଦେଇଥିଲେ ।

ଉଚ୍ଚଶିକ୍ଷାରୁ ଯୁକ୍ତ୨କୁ ପୃଥକ୍ ପାଇଁ ପ୍ରସ୍ତାବ

ରାଜ୍ୟରେ ଉଚ୍ଚଶିକ୍ଷା କ୍ଷେତ୍ରରେ ସଂସ୍କାର ଆଣିବା ଏବଂ ଶିକ୍ଷାର ଗୁଣାତ୍ମକ ମାନବୃଦ୍ଧି କରି ଏହାକୁ ଯୁଗୋପଯୋଗୀ କରିବା ଲକ୍ଷ୍ୟରେ ୨୦୨୨ ମସିହା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଆଗୁଆ ଯୋଜନା ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବା ପାଇଁ ରାଜ୍ୟ ସରକାର ଗଠନ କରିଥିବା ଟାସ୍କଫୋର୍ସ ଗତ ମେ ୧୯ (୨୦୧୦) ଦିନ ତା'ର ଚୂଡ଼ାନ୍ତ ରିପୋର୍ଟ ପ୍ରଦାନ କରିଛି । ଟାସ୍କଫୋର୍ସର ଅଧ୍ୟକ୍ଷ ପ୍ରଫେସର ତ୍ରିଲୋଚନ ପ୍ରଧାନ ଓ ଉଚ୍ଚଶିକ୍ଷା ମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଦେବୀ ପ୍ରସାଦ ମିଶ୍ର ଏହି ରିପୋର୍ଟ ସଚିବାଳୟଠାରେ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ନବୀନ ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କୁ ପ୍ରଦାନ କରିଛନ୍ତି । ଅକ୍ଟୋବର ୨୦୦୯ରେ ଏହି କମିଟି ଗଠନ କରାଯାଇଥିଲା । ବିଭିନ୍ନ କ୍ଷେତ୍ରରେ ପ୍ରାୟ ୧୮ଟି ସୁପାରିଶ କରାଯାଇଛି । ଏଗୁଡ଼ିକୁ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରିବା ପାଇଁ ୫୫,୦୦୦ କୋଟି ଟଙ୍କା ବିନିଯୋଗ ହେବ ବୋଲି ଦର୍ଶାଯାଇଛି । ତିନୋଟି ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ ସୁପାରିଶକୁ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରିବା ପାଇଁ କୁହାଯାଇଛି ।

ଏଥିରେ ଦର୍ଶାଯାଇଛି ଯେ ୨୦୧୦-୧୨, ୨୦୧୨-୧୭ ଏବଂ ୨୦୧୭-୨୦୨୨ ପଞ୍ଚବାର୍ଷିକ ଯୋଜନା କାଳ ମଧ୍ୟରେ ଏହି ଟାସ୍କଫୋର୍ସର ପ୍ରସ୍ତାବ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରାଯିବ । ତିନୋଟି ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ହୋଇଥିବା ଏହି ପ୍ରସ୍ତାବ ୨୦୧୦-୧୨ରେ ସମ୍ପ୍ରସାରଣ ପାଇଁ ଭିତ୍ତିଭୂମିର ବିକାଶ ଲାଗି ପ୍ରସ୍ତାବ ଦିଆଯାଇଥିବାବେଳେ ୨୦୧୨-୧୭ରେ ସମ୍ପ୍ରସାରଣ ଏବଂ ୨୦୧୭-୨୨ ମଧ୍ୟରେ ବ୍ୟବସ୍ଥାର ସୁଦୃଢ଼ୀକରଣ କରାଯିବ । ଏହି ପ୍ରସ୍ତାବକୁ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରିବା ପାଇଁ ଆଗାମୀ ୧୨ ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ୫୫,୦୦୦ କୋଟି ଟଙ୍କାର ଆବଶ୍ୟକତା ପଡ଼ିବ । ଏଥିପାଇଁ ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କୁ ପ୍ରତିବର୍ଷ ବଜେଟ୍ ପରିମାଣ ୧୦ ପ୍ରତିଶତ ଲେଖାଏଁ ବୃଦ୍ଧି କରି ଏ ବାବଦରେ ୨୪,୦୦୦ କୋଟି ଟଙ୍କା ବିନିଯୋଗ କରିବେ । ଏହାଛଡ଼ା ଘରୋଇ ଉଦ୍ୟୋଗ ସହାୟତାରେ ୧୦,୦୦୦ କୋଟି ଟଙ୍କା, କେନ୍ଦ୍ରୀୟ ଯୋଜନାରେ ୧୦,୦୦୦ କୋଟି ଟଙ୍କା ବିନିଯୋଗ କରାଯିବ । ଅବଶିଷ୍ଟ ୧୧,୦୦୦ କୋଟି ଟଙ୍କା ରାଜ୍ୟ ସରକାର ନିଜସ୍ୱ ସୂତ୍ରରୁ ସଂଗ୍ରହ କରିବା ପାଇଁ କୁହାଯାଇଛି ।

କମିଟିର ପ୍ରମୁଖ ସୁପାରିଶଗୁଡ଼ିକ ହେଲା ଜାତୀୟ ଉଚ୍ଚଶିକ୍ଷା ଓ ଗବେଷଣା ପରିଷଦ ଢାଞ୍ଚାରେ ଓଡ଼ିଶାରେ ରାଜ୍ୟ ଉଚ୍ଚଶିକ୍ଷା ପରିଷଦ ଗଠନ କରି ଏହା ମାଧ୍ୟମରେ ଟାସ୍କଫୋର୍ସର ସୁପାରିଶଗୁଡ଼ିକୁ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରାଯାଉ । ସମସ୍ତ ଯୁକ୍ତ ଦୁଇ କଲେଜକୁ ଡିଗ୍ରୀ କଲେଜଠାରୁ ଅଲଗା କରାଯାଇ ସ୍କୁଲ ଶିକ୍ଷାରେ ସାମିଲ କରିବାକୁ କୁହାଯାଇଛି । ଏଥିଲାଗି ଆବଶ୍ୟକ ଭିତ୍ତିଭୂମିର ବିକାଶ ଲାଗି ରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ ମାଧ୍ୟମିକ ଶିକ୍ଷା ଅଭିଯାନ ପାଣ୍ଠିରୁ ସହାୟତା ଦିଆଯାଉ । ସମସ୍ତ ଶିକ୍ଷକ ପଦବୀ ପୂରଣ ପାଇଁ ତ୍ୱରିତ ପଦକ୍ଷେପ ନିଆଯାଉ ଏବଂ ସରକାରୀ ଯୁକ୍ତ ଦୁଇ କଲେଜଗୁଡ଼ିକୁ ଏକାଡ଼େମିକ ଅଫ୍ ଏକ୍ସଲେନ୍ସରେ ପରିଣତ କରାଯାଉ । ସମସ୍ତ ଡିଗ୍ରୀ କଲେଜରେ ସେମିଷ୍ଟର ବ୍ୟବସ୍ଥାର ପ୍ରଚଳନ କରାଯାଉ ଏବଂ କେତେକ ସୁନିର୍ବାଚିତ ଡିଗ୍ରୀ କଲେଜରେ ଶାଖା ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ ଖୋଲାଯାଉ । ଶିକ୍ଷକମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଉତ୍ତରଦାୟୀର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରାଯିବା ସହ ସେମାନଙ୍କର କାର୍ଯ୍ୟର ମୂଲ୍ୟାୟନ କରାଯିବା ଆବଶ୍ୟକ । ଆଦର୍ଶ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ ଆଇନ ପ୍ରଣୟନ ସହିତ ଗବେଷଣା ଉପରେ ଅଧିକ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦିଆଯାଉ । ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟଗୁଡ଼ିକୁ ସ୍ୱୟଂଶାସିତ କ୍ଷମତା ଦେବା ଉପରେ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦିଆଯାଉ । ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ ସ୍ତରରେ ଯେତେ ସବୁ ଖାଲି ପଦବୀ ରହିଛି ସେଗୁଡ଼ିକୁ ପୂରଣ କରିବା ପାଇଁ କୁହାଯାଇଛି । ପ୍ରତ୍ୟେକ ପାଠ୍ୟକ୍ରମର ମୂଲ୍ୟାୟନ କରାଯାଇ ଉତ୍ତରଦାୟୀ ବ୍ୟବସ୍ଥା ରଖାଯାଉ । ପ୍ରତ୍ୟେକ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ ଅଧୀନରେ ୫୦ଟି ସହବନ୍ଧିତ କଲେଜ ରହୁ । ଏକ ନୂତନ ପରିଚାଳନା ପାଠ୍ୟକ୍ରମ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ ଓ ରାଜ୍ୟ ମୁକ୍ତ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ ଖୋଲାଯିବା ସହିତ ଏକାଧିକ ନୂତନ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ, ଏକକ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ ଏବଂ ବର୍ତ୍ତମାନ ଥିବା ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟଗୁଡ଼ିକର ଶାଖା ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ ସ୍ଥାପନ କରାଯାଉ । ପଛୁଆ ଅଞ୍ଚଳରେ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ପ୍ରୋତ୍ସାହନ ସହିତ ଘରୋଇ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ପାଇଁ ଉଦ୍ୟମ ହେବା ଆବଶ୍ୟକ । ଗବେଷଣା କାର୍ଯ୍ୟକୁ ଉତ୍ସାହିତ କରିବା ପାଇଁ ବିଭିନ୍ନ ଅଞ୍ଚଳରେ ଆଇ.ଆଇ.ଟି., ଆଇ.ଆଇ.ଆଇ.ଟି., ନାଇସର ପରି ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ଅନୁଷ୍ଠାନର ସହବନ୍ଧନରେ ଗବେଷଣା କେନ୍ଦ୍ରମାନ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ହେଉ । ନାଇସର ପରି ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ଅନୁଷ୍ଠାନର ସହବନ୍ଧନରେ ଗବେଷଣା କେନ୍ଦ୍ରମାନ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ହେଉ । ସରକାରୀ ଇଞ୍ଜିନିୟରିଂ କଲେଜରେ ଖାଲିଥିବା ପଦବୀ ପୂରଣ ସହିତ ଆଇ.ଆଇ.ଆଇ.ଟି. ଢାଞ୍ଚାରେ ୫ଟି ଷ୍ଟେଟ ଇନ୍ଷ୍ଟିଚ୍ୟୁଟ ଅଫ୍ ଟେକ୍ନୋଲୋଜି ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରିବାକୁ କୁହାଯାଇଛି । ଏଠାରେ ସ୍ନାତକୋତ୍ତର ପାଠ୍ୟକ୍ରମ ପ୍ରଚଳନ କରାଯାଇ ଅଧ୍ୟାପକ ଅଭାବ ସମସ୍ୟାର ସମାଧାନ କରାଯାଉ । ୨୦୨୨ ସୁଦ୍ଧା ରାଜ୍ୟରେ ୧୩ଟି ଅବିଭକ୍ତ ଜିଲ୍ଲାରେ ଅନ୍ତତଃପକ୍ଷେ ଗୋଟିଏ ଲେଖାଏଁ ମେଡ଼ିକାଲ କଲେଜ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରାଯାଉ ଏବଂ ବର୍ତ୍ତମାନ ଥିବା ମେଡ଼ିକାଲ କଲେଜଗୁଡ଼ିକୁ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟରେ ପରିଣତ କରାଯାଇ ଏହା ଅଧୀନରେ ନର୍ସିଂ ଓ ଫାର୍ମାସୀ ପାଠ୍ୟକ୍ରମ ପ୍ରଚଳନ କରିବାକୁ ପ୍ରସ୍ତାବ ଦିଆଯାଇଛି । ସମସ୍ତ ଘରୋଇ ଇଞ୍ଜିନିୟରିଂ କଲେଜକୁ ସେମାନଙ୍କ ଅଞ୍ଚଳରେ ସ୍କୁଲ ଖୋଲିବା ପାଇଁ ଉତ୍ସାହିତ କରାଯାଉ ।

ଅଗ୍ରଲେଖ

ରାଜ୍ୟର ବି.ପି.ଏଲ୍. ତାଲିକା

ଆମ ରାଜ୍ୟ ଓଡ଼ିଶାରେ ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ସୀମାରେଖା ତଳେ ଥିବା ତାଲିକା (ବି.ପି.ଏଲ୍.) ହେଉଛି ପୁରୁଣା ତାଲିକା । ନୂତନ ତାଲିକା ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇପାରିନାହିଁ । ଫଳରେ ରାଜ୍ୟରେ ପ୍ରକୃତ ଦରିଦ୍ର ଲୋକଙ୍କୁ ଚିହ୍ନଟ କରି ନୂତନ ଉନ୍ନୟନମୂଳକ ଯୋଜନାରେ ସେମାନଙ୍କୁ ସାମିଲ କରିବାକୁ ଚାହିଁଲେ ବି ରାଜ୍ୟ ସରକାର ବି.ପି.ଏଲ୍. ତାଲିକାକୁ ଚୂଡ଼ାନ୍ତ କରିପାରୁନାହାନ୍ତି । ଏହାର କାରଣ ସୁରେଶ ତେନ୍ଦୁଲକର କମିଟିଙ୍କ ସୁପାରିଶ ଭିତ୍ତିରେ ବି.ପି.ଏଲ୍.ପରିବାରର ଗଣନା ପାଇଁ କେନ୍ଦ୍ର ସରକାର ଚାହିଁଛନ୍ତି । ଓଡ଼ିଶାରେ ଏଥିଲାଗି ୧୩ କୋଟି ୪୮ ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କାର ବ୍ୟୟଅଟକଳକୁ କେନ୍ଦ୍ର ସରକାର ମଂଜୁର କରିଥିଲେ ହେଁ, ସେଥିରୁ ଓଡ଼ିଶାକୁ ୫ କୋଟି ୬୦ ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କା ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଛି ବୋଲି କେନ୍ଦ୍ର ଗ୍ରାମ୍ୟ ଉନ୍ନୟନ ମନ୍ତ୍ରାଳୟ ପକ୍ଷରୁ ଇତିମଧ୍ୟରେ ସୂଚନା ଦିଆଯାଇଛି । ପୁରୁଣା ତାଲିକାନୁଯାୟୀ ଓଡ଼ିଶାରେ ବି.ପି.ଏଲ୍. କାର୍ଡ଼ଧାରୀଙ୍କ ସଂଖ୍ୟା ହେଉଛି ୩୭,୯୧,୦୯୧ । ଏପରିକି ରାଜଧାନୀର ଉତ୍ତର ଭୁବନେଶ୍ୱର ନିର୍ବାଚନ ମଣ୍ଡଳୀର ବିଧାୟକ ଶ୍ରୀ ଭାଗିରଥୀ ବଡ଼ଜେନାଙ୍କ ଏକ ଅଣତାରକା ବିଧାନସଭା ପ୍ରଶ୍ନର ଉତ୍ତର ଦେଇ ରାଜ୍ୟ ଖାଦ୍ୟ ଯୋଗାଣ ଓ ଖାଉଟି କଲ୍ୟାଣ ରାଷ୍ଟ୍ରମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ସାରଦା ପ୍ରସାଦ ନାୟକ ଉତ୍ତର ରଖିଥିଲେ ଯେ ଉତ୍ତର ଭୁବନେଶ୍ୱରର ୫ଟି ପଞ୍ଚାୟତ ଓ ୧୯ ଗୋଟି ୱାର୍ଡ଼ରେ ଥିବା ବି.ପି.ଏଲ୍.କାର୍ଡ଼ଧାରୀଙ୍କ ସଂଖ୍ୟା ଯଥାକ୍ରମେ ୧୭୫୧ ଓ ୬୨୪୯ । ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଉତ୍ତରରୁ ମଧ୍ୟ ଜଣା ପଡ଼ିଥିଲା ଯେ ଅନେକ ବାଦ୍ ପଡ଼ିଥିବା ଯୋଗ୍ୟତା ସଂପନ୍ନ ଗରିବ ବସ୍ତିବାସିନ୍ଦାଙ୍କୁ ଗୃହ ଓ ନଗର ଉନ୍ନୟନ ବିଭାଗ ସର୍ଭେ କଲାପରେ ପଡ଼ିକାର୍ଡ଼ ଯୋଗାଇ ଦେବାର ବ୍ୟବସ୍ଥା ହେବ ।

ମାତ୍ର ବି.ପି.ଏଲ୍.ବା ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ସୀମାରେଖା ତଳେ ଥିବା ଲୋକଙ୍କୁ ଚିହ୍ନଟ ଏବେ କରାଯାଇପାରୁନାହିଁ । ଏଥିପାଇଁ ଯେଉଁ ଗାଇଡ଼ ଲାଇନ୍ ବା ନିୟମାବଳି କେନ୍ଦ୍ର ସରକାର ଓଡ଼ିଶା ସମେତ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ରାଜ୍ୟମାନଙ୍କୁ ପଠାଇବା କଥା, ତାହା ସମୟାନୁଯାୟୀ ପଠାଇ ନାହାନ୍ତି । ସେଥିଯୋଗୁଁ ଏହି ପ୍ରକ୍ରିୟା ଅଯଥାରେ ବିଳମ୍ବିତ ହେଉଛି । ରାଜ୍ୟ ସରକାରମାନେ ଇଚ୍ଛା କରି ମଧ୍ୟ ବି.ପି.ଏଲ୍. ସର୍ଭେ ବା ଚିହ୍ନଟ ପ୍ରକ୍ରିୟା ଆରମ୍ଭ କରିପାରୁନାହାନ୍ତି । ତେଣୁ ସେ ବାବଦରେ ଅର୍ଥ ବ୍ୟୟ କରାଯାଇ ପାରୁନାହିଁ ।

ଏ କଥା ମଧ୍ୟ ସତ ଯେ ବିଗତ ସରକାରଙ୍କ ସମୟରେ ତ୍ରୁଟିପୂର୍ଣ୍ଣ ଉପାୟରେ ବି.ପି.ଏଲ୍. ପରିବାରଗୁଡ଼ିକର ଚିହ୍ନଟ ହୋଇଥିଲା । ଫଳରେ ପ୍ରକୃତ ଦରିଦ୍ର ଲୋକଙ୍କୁ ସେହି ତାଲିକାରେ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ କରାଯାଇ ପାରିନଥିଲା । ଅଥଚ ଅନେକ ଥିଲାବାଲା (Haves) ସେହି ବି.ପି.ଏଲ୍. ତାଲିକାଭୁକ୍ତ ହୋଇଥିବା ଘଟଣା କାହାକୁ ଅଛପା ନାହିଁ ।

ବିଗତ ସରକାରଙ୍କ ଅମଳରେ ଏପରି ମଧ୍ୟ ହୋଇଥିଲା ଯେ ନିୟମ ଉଲ୍ଲଂଘନ କରାଯାଇ ସହରାଞ୍ଚଳରେ ଇନ୍ଦିରା ଆବାସ ପ୍ରଭୃତି ଗ୍ରାମ୍ୟ ଉନ୍ନୟନମୂଳକ ଯୋଜନାଗୁଡ଼ିକ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ହୋଇଥିଲା । ଉଲ୍ଲେଖନୀୟ ଯେ ଗତବର୍ଷ ଅକ୍ଟୋବର ୨୧

ତାରିଖରେ ଆମ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ନବୀନ ପଟ୍ଟନାୟକ ନୂଆଦିଲ୍ଲୀଠାରେ କେନ୍ଦ୍ର ପଞ୍ଚାୟତିରାଜ ଓ ଗ୍ରାମ୍ୟ ଉନ୍ନୟନ ମନ୍ତ୍ରୀ ଡଃ ସି.ପି. ଯୋଷୀଙ୍କୁ ଯେତେବେଳେ ଭେଟିଲେ, ସେତେବେଳେ ଶ୍ରୀ ପଟ୍ଟନାୟକ ବି.ପି.ଏଲ୍. ଗଣନା ବେଳେ ଆଦିମ ଅଧିବାସୀ, ପରିବାର ଚଳାଉଥିବା ମହିଳା, ଏଡ୍ସ୍ ରୋଗୀ, ଦିନ ମଜୁରିଆ ଓ ଭିନ୍ନକ୍ଷମ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ସେଥିରେ ସଂଶ୍ଳିଷ୍ଟ କରିବାକୁ ପ୍ରସ୍ତାବ ଦେଇଥିଲେ । କେନ୍ଦ୍ର ସରକାର ସେ ଦିଗରେ କି ପଦକ୍ଷେପ ନେଇଛନ୍ତି, ତାହା ଜନସାଧାରଣଙ୍କୁ ଜଣା ନାହିଁ ।

ରାଜ୍ୟରେ ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ସୀମାରେଖା ତଳେ ଥିବା ଅନେକ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ହିତ ସାଧନ ସହିତ ରାଜ୍ୟର ସର୍ବାଙ୍ଗୀନ ଉନ୍ନତି ପାଇଁ କେନ୍ଦ୍ର ସରକାରଙ୍କ ଅସହଯୋଗ ସତ୍ତ୍ୱେ ରାଜ୍ୟ ସରକାର ନିଜସ୍ୱ ସମ୍ବଳରୁ ଅନେକ ଯୋଜନା ଆରମ୍ଭ କରିଛନ୍ତି । ପ୍ରାକୃତିକ ସଂପଦରେ ଭରପୂର ଥିବା ଓଡ଼ିଶାକୁ ଅତୀତରେ ଓ ଏବେ ବି ଯେପରି ଉପେକ୍ଷା କରାଯାଉଛି, ତାହା ଅତ୍ୟନ୍ତ ଦୁର୍ଭାଗ୍ୟଜନକ ବୋଲି କୁହାଯାଇପାରେ । ମାତ୍ର ଏକବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀ ଆରମ୍ଭରୁ ଶ୍ରୀ ନବୀନ ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କ ନେତୃତ୍ୱରେ ଗଠିତ ଏହି ସରକାର ଓଡ଼ିଶାକୁ ସ୍ୱାବଲମ୍ବନଶୀଳ ଓ ଦାରିଦ୍ର୍ୟମୁକ୍ତ ରାଜ୍ୟରେ ପରିଣତ କରାଇବା ଦିଗରେ ନିରବଚ୍ଛିନ୍ନ ଉଦ୍ୟମ ଜାରି ରଖିଛନ୍ତି । ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ସୀମାରେଖା ତଳେ ଥିବା ଲୋକଙ୍କୁ ତୁରନ୍ତ ଚିହ୍ନଟ କରିବା ପାଇଁ ପଞ୍ଚାୟତିରାଜ ମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ ସାମଲ ମଧ୍ୟ କେନ୍ଦ୍ର ସରକାରଙ୍କୁ ଅନୁରୋଧ କରିଛନ୍ତି । ମାତ୍ର ରାଜ୍ୟବାସୀଙ୍କ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ସହଯୋଗ ଓ ସମର୍ଥନ ବିନା ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କ ଭବିଷ୍ୟତ ଓଡ଼ିଶା ଗଠନର ସ୍ୱପ୍ନ ହୁଏତ ଅସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ରହିଯିବ ।

ଏକଦା ଭାଷାସୂତ୍ରରେ ଭାରତରେ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ରାଜ୍ୟ ଗଠିତ ହେବା କ୍ଷେତ୍ରରେ ଓଡ଼ିଶା ହେଉଛି ପ୍ରଥମ ରାଜ୍ୟ । ମାତ୍ର ତତ୍କାଳୀନ କେନ୍ଦ୍ର ସରକାରଙ୍କ ଷଡ଼ଯନ୍ତ୍ର ଓ ଅବହେଳା କାରଣରୁ ଆମେ ପୂର୍ଣ୍ଣାଙ୍ଗ ଓଡ଼ିଶା ରାଜ୍ୟ ଲାଭ କରିପାରିଲୁ ନାହିଁ । ତଥାପି ସେହି ବିକଳାଙ୍ଗ ଓଡ଼ିଶାର ଉନ୍ନତି ପାଇଁ କେନ୍ଦ୍ର ସରକାର ତ ଉଦ୍ୟମ କଲେ ନାହିଁ, ଓଡ଼ିଶାର ତତ୍କାଳୀନ ଦୁର୍ବଳ ନେତୃତ୍ୱ ମଧ୍ୟ କେତେକାଂଶରେ ଦାୟୀ ବୋଲି ଅନେକ ସେତେବେଳେ ସମାଲୋଚନା କରିଥିଲେ । ସେବେଠାରୁ ଆମ ଓଡ଼ିଶା ଯେ ଅନେକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ପଛରେ ପଡ଼ି ଆସିଛି, ଏଥିରେ ସନ୍ଦେହ ନାହିଁ ।

ଅତୀତରେ ଜାତିର ଜନକ ମହାତ୍ମା ଗାନ୍ଧୀ ତାଙ୍କର ଓଡ଼ିଶା ଗସ୍ତ କାଳରେ ଓଡ଼ିଶାର ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ଦେଖି ସହାନୁଭୂତିଶୀଳ ହୋଇଥିଲେ । ତାଙ୍କରି ନୀତି ଓ ଆଦର୍ଶକୁ ପାଥେୟ କରି ଚାଲିଥିବା ଏବର କେନ୍ଦ୍ର ସରକାର ଓଡ଼ିଶାକୁ ଅନ୍ତତଃ ଆଉ ଅବହେଳା ନ କରନ୍ତୁ । କ୍ଷୟକ୍ଷତି ହେଉ କି ବି.ପି.ଏଲ୍. ଗାଇଡ୍ ଲାଇନ ହେଉ କିମ୍ବା ଓଡ଼ିଶାର ମାଓବାଦୀପ୍ରବଣ ଅଞ୍ଚଳମାନଙ୍କରେ ମାଓବାଦୀ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପକୁ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ କରିବା ପାଇଁ ହେଉ ସବୁଥିରେ ସହଯୋଗ କରିବା ପାଇଁ କେନ୍ଦ୍ର ଆନ୍ତରିକତାର ଏକ ସୁସ୍ଥ ବାତାବରଣ ସୃଷ୍ଟି କରିବା ଉଚିତ୍ ।

ଉତ୍କଳ ପ୍ରସଙ୍ଗ

The Utkal Prasanga

May-June 2010

୬୬ ଭାଗ	୧୦ମ-୧୧ଶ ସଂଖ୍ୟା	ବୈଶାଖ-ଆଷାଢ଼	ମେ-ଜୁନ - ୨୦୧୦

ସୁରେନ୍ଦ୍ର ନାଥ ତ୍ରିପାଠୀ ଓ ପ୍ରଦୀପ କୁମାର ଜେନା
କମିଶନର ତଥା ଶାସନ ସଚିବ

ବୈଷ୍ଣବ ପ୍ରସାଦ ମହାନ୍ତି
ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ

ଗୁରୁକଲ୍ୟାଣ ମହାପାତ୍ର
ମୁଖ୍ୟ ସମ୍ପାଦକ

ସମ୍ପାଦନା ସହଯୋଗୀ
ଗୋବିନ୍ଦଚନ୍ଦ୍ର ମଲ୍ଲିକ
ସଚିଦାନନ୍ଦ ବାରିକ

ପ୍ରଚ୍ଛଦପଟ ଓ ଲେ-ଆଉଟ ଡ଼ିଜାଇନିଂ
ମାନସ ନାୟକ

ଫଟୋ :
ରାଜୁ ସିଂ ଓ ମନୋରଂଜନ ମହାନ୍ତି

କମ୍ପ୍ୟୁଟର ସେଟିଂ ଓ ଡ଼ିଜାଇନିଂ
ମନୋଜ କୁମାର ପାତ୍ର
ହେମନ୍ତ କୁମାର ସାହୁ

ପ୍ରଚ୍ଛଦପଟ
- SÀÿÝ, þæ™¯ÿæœÿ¢ÿ þ¢ÿÀÿ
- ¨¨’ÿæ ¯ÿtÿê, {Lÿ¢ÿ ¯ÿàÿ
- àÿäê-œÿæÀÿæß~, {`ÿòÀÿæÉ (þæ™¯ÿ Sæþ œÿLÿs)
- þæ™¯ÿ, þæ™¯ÿæœÿ¢ÿ þ¢ÿÀÿ

ପ୍ରତିଖଣ୍ଡ : ଟ.୫.୦୦

ଉତ୍କଳ ପ୍ରସଙ୍ଗ ଓଡ଼ିଶା ସରକାରଙ୍କ ସୂଚନା ଓ ଲୋକ ସଂପର୍କ ବିଭାଗ ତରଫରୁ ପ୍ରକାଶ ପାଉଥିଲେ ସୁଦ୍ଧା ଏହି ପତ୍ରିକାରେ ପ୍ରକାଶିତ ମତାମତ ଓ ଚିନ୍ତାଧାରା ସବୁ ସ୍ଥଳରେ ଓଡ଼ିଶା ସରକାରଙ୍କର ବୋଲି ବୁଝିବାକୁ ହେବ ନାହିଁ ।

ଓଡ଼ିଶା ସରକାରଙ୍କର ସୂଚନା ଓ ଲୋକ ସମ୍ପର୍କ ବିଭାଗଦ୍ୱାରା ପ୍ରକାଶିତ ଏବଂ
ଓଡ଼ିଶା ସରକାରୀ ମୁଦ୍ରଣାଳୟ, କଟକ - ୧୦ରେ ମୁଦ୍ରିତ ।

ଠିକଣା : 'ଉତ୍କଳ ପ୍ରସଙ୍ଗ', ରାଜ୍ୟ ସୂଚନା ଓ ଲୋକ ସଂପର୍କ ବିଭାଗ, ଲୋକ ସଂପର୍କ ଭବନ, ଭୁବନେଶ୍ୱର - ୭୫୧୦୦୧

Chief Editor : Gurukalyan Mohapatra

ଇ-ମେଲ୍ : iprsec@rediffmail.com, ୱେବ୍‌ସାଇଟ୍ : www.orissa.gov.in

ଫୋନ : ୦୬୭୪-୨୫୩୦୨୧୧

ମେ–ଜୁନ ୨୦୧୦

ସୂଚୀ

• ଅଗ୍ରଲେଖ : ରାଜ୍ୟର ବି.ପି.ଏଲ୍ ତାଲିକା			
• ପରମ ବୈଷ୍ଣବ ଜୟଦେବ	ଅଜିତ କୁମାର ତ୍ରିପାଠୀ	---	୧
• ରାଧାମାଧବଙ୍କ ଉପାସକ ଭକ୍ତକବି ଜୟଦେବ	ଡାଃ ଦୀନବନ୍ଧୁ ମହାରଣା	---	୪
• କେନ୍ଦୁବିଲ୍ୱ ଓ ସମୀପବର୍ତ୍ତୀ ଅଞ୍ଚଳର ପ୍ରାଚୀନ କୀର୍ତ୍ତି	ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ ଚନ୍ଦ୍ର ତ୍ରିପାଠୀ	---	୭
• ଜୟଦେବଙ୍କ ଗୀତଗୋବିନ୍ଦର ପ୍ରାସଙ୍ଗିକତା	ରବୀନ୍ଦ୍ର କୁମାର ବେହୁରିଆ	---	୧୨
• ଭାରତରେ ଅସଂଗଠିତ ଶ୍ରମିକ	ଗୁରୁକଲ୍ୟାଣ ମହାପାତ୍ର	---	୧୫
• କଲିକତାର ଓଡ଼ିଆ ଶ୍ରମିକ ଓ ଆନ୍ଦୋଳନ	ଡଃ କୃଷ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ଭୂୟାଁ	---	୧୮
• ପାରାଦୀପ ବନ୍ଦର – ୨୦୨୦	ପ୍ରଭାତ କୁମାର ନନ୍ଦ	---	୨୮
• ଇତିହାସର ମୂକସାକ୍ଷୀ : କଟକର 'ମଧୁସ୍ମୃତି' ସଂଗ୍ରହାଳୟ	ଡଃ ଭାଗ୍ୟଲିପି ମଲ୍ଲ	---	୩୨
• ବିସ୍ମୃତ ଗଜପତି	ଗୌର ମହାନ୍ତି	---	୩୫
• ମାନସିକ ଅନଗ୍ରସର ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ କର୍ମନିଯୁକ୍ତି	ଡଃ ନାରାୟଣ ଚନ୍ଦ୍ର ପତି	---	୩୯
• ମାନସିକ ସମସ୍ୟା ଓ ମନୋବିକାର	ଡାଃ ମିନତି ମହାରଣା	---	୪୨
• କୀଟପତଙ୍ଗମାନଙ୍କ ଉପରେ ଜଳବାୟୁ ପରିବର୍ତ୍ତନର ପ୍ରଭାବ	ଡଃ ହରପ୍ରସାଦ ମିଶ୍ର	---	୪୫
• କୋରାପୁଟର ଡାଗ୍‌ଡ଼ା ପରବ	ଡଃ ପ୍ରମୋଦିନୀ ହୋତା	---	୪୯
• ସଂସ୍କାର ଯୁଗରେ ବିଦ୍ୟୁତ୍ ଗ୍ରାହକର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ଏବଂ ଦାୟିତ୍ୱ	ଗୋଲକ ବିହାରୀ ସାହୁ	---	୫୧
• ବିପ୍ଳବୀ ରଘୁ–ଦିବାକରଙ୍କ ସ୍ମୃତିଚାରଣ	ବ୍ରଜ ପାଇକରାୟ	---	୫୬
• ମୌଳିକ ଶିକ୍ଷା ଅଧିକାର ଆଇନ ୨୦୧୦	ତାରାକାନ୍ତ ମହାନ୍ତି	---	୫୮
• ଅରଣ୍ୟ ସମ୍ପଦର ସୁରକ୍ଷା	ଗଣେଶ ରାମ ନାହାକ	---	୬୦
• ପବିତ୍ର ଅକ୍ଷୟ ତୃତୀୟା ଓ କୃଷକ ଦିବସ	ତ୍ରିଲୋଚନ ମିଶ୍ର	---	୬୪
• କାଳଜୟୀ ହେମନ୍ତ ଦାସ	ପ୍ରଭାତ କୁମାର ତ୍ରିପାଠୀ	---	୬୭
• ଦୁଇଟି ପତ୍ରିକା ଉପରେ ଦୃଷ୍ଟିପାତ :			
ସଂଗ୍ରାମୀ ସଦାଶିବ ତ୍ରିପାଠୀଙ୍କ ସ୍ମରଣିକା		---	୬୯
• ସାହିତ୍ୟ ସାଧକମାନଙ୍କପ୍ରତି ସାନ୍ତର ଶ୍ରଦ୍ଧାର୍ପଣ		---	୭୧
• ସମାଚାର ପ୍ରସଙ୍ଗ		---	୭୩